

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

44. 1155.

BOOKS
OF
INSTRUCTION OR AMUSEMENT,
PRINTED FOR

J. G. F. & J. RIVINGTON,

ST. PAUL'S CHURCH YARD, AND WATERLOO PLACE, Pall Mall.

I.

A MEMOIR of FELIX NEFF, Pastor of the High Alps; and of his Labours amongst the French Protestants of Dauphiné, a Remnant of the Primitive Christians of Gaul. By W. S. GILLY, D.D., Prebendary of Durham, and Vicar of Norham. *Fifth Edition, with Appendix and Map.* Small 8vo. 6s. 6d.

II.

HISTORY of the REFORMED RELIGION in FRANCE. By EDWARD SMEDLEY, M.A., late Fellow of Sidney-Sussex College, Cambridge. 3 Vols. With 14 Portraits. 18s.

III.

SELECTIONS from the PAPERS of ADDISON in the SPECTATOR and GUARDIAN. For the use of Young Persons. By the Rev. EDWARD BERENS, M.A., Archdeacon of Berks. *New Edition.* 12mo. 4s. 6d.

IV.

A PLAIN and SHORT HISTORY of ENGLAND, for Children; in Letters from a Father to his Son: with a set of Questions at the end of each Letter. By GEORGE DAVYS, D.D., Lord Bishop of Peterborough. *Fifth Edition.* 2s. 6d.

V.

PATRIARCHAL TIMES, or the LAND of CANAAN: comprising interesting Events, Incidents, and Characters, founded on the Holy Scriptures. By Miss O'KEEFFE. *Fifth Edition.* 12mo. 6s. 6d.

VI.

A HISTORY of ENGLAND, from the earliest Period to the present Time: in which it is intended to consider Men and Events on Christian Principles. By the Rev. H. WALTER, B. D., F.R.S., Rector of Hasilbury Bryan. Complete in 7 Vols. (*With Maps.*) 12mo. 2l. 12s.

* * * Any Volume or Single Number may be had to complete Sets.

VII.

SCRIPTURE BIOGRAPHY. By R. W. EVANS, M.A., Fellow of Trinity College, Cambridge; and Author of the "Rectory of Valehead." 2 Vols. (sold separately). Price 6s. each.

BOOKS PRINTED FOR

VIII.

BIOGRAPHY of the EARLY CHURCH. By the same Author. 2 Vols. (sold separately). Price 6s. each.

IX.

The PARENT'S POETICAL ANTHOLOGY; being a Selection of English Poems, primarily designed to assist in forming the Faith and Sentiments of Young Readers. *Fourth Edition.* 12mo. 5s. 6d. bound.

X.

The COTTAGER'S MONTHLY VISITOR. This Work forms a copious Manual of Religious Instruction and Domestic Economy. It contains numerous practical Illustrations of the Holy Scriptures; Familiar Letters on the History of England; useful Hints upon Gardening and Agriculture; Selections from various Authors; together with a great variety of miscellaneous Information. The 21st Annual Volume was lately published, price 4s. 6d., half-bound; and any of the former Volumes may be had separately.

*. * *The Work is continued in Monthly Numbers, price 4d. each.*

XI.

The ITALIAN ANALYST; or, the Essentials of Italian Grammar and Parsing. By the Rev. HENRY HAMILTON ARNOLD, B.A. In 12mo. 3s. 6d.

XII.

The PORTRAIT of an ENGLISH CHURCHMAN. By the Rev. WILLIAM GRESLEY, M.A. Late Student of Christ Church; Author of "*Ecclesiastes Anglicanus, a Treatise on Preaching.*" *Seventh Edition.* Small 8vo. *With Illustrations.* 4s.

XIII.

The CHERWELL WATER-LILY, and other Poems. By the Rev. FREDERICK W. FABER, M.A. Fellow of University College, Oxford. In small 8vo. 7s. 6d.

Lately published, by the same Author, **TRACTS on the CHURCH and her OFFICES.** 12mo. 4s. 6d.

XIV.

A VOLUME for a LENDING LIBRARY: being Selections from Contributions to the COTTAGER'S MONTHLY VISITOR. By GEORGE DAVYS, D.D., Lord Bishop of Peterborough. *New Edition.* Small 8vo. 4s. 6d.

XV.

The CHURCH of the FATHERS. Reprinted from the British Magazine, with Additions. By the Rev. JOHN HENRY NEWMAN, B.D., Vicar of St. Mary the Virgin's, Oxford, and Fellow of Oriel College. *Second Edition.* Small 8vo. 7s.

XVI.

The **PENNY SUNDAY READER**, forming a Manual of Sunday Reading, adapted to the sacred character of the Lord's Day, especially connected with its Devotional Offices. It contains also Sacred Poetry, original and selected, Extracts from Eminent Divines, and Communications from Correspondents. In Fourteen Volumes (sold separately). Price 2s. 9d. each.

XVII.

The **YOUNG CHRISTIAN'S SUNDAY EVENING**; or, **CONVERSATIONS on SCRIPTURE HISTORY**. By Mrs. **PARRY**, Author of the *Infant Christian's First Catechism*. In 3 Vols. (sold separately). Price, together, 1l. 4s.

XVIII.

The **LIFE of BISHOP JEWELL**. By **CHARLES WEBB LE BAS**, M.A. Principal of the East India College, Herts; and late Fellow of Trinity College, Cambridge. Small 8vo. *Portrait*. 6s.

XIX.

The **LIFE of ARCHBISHOP CRANMER**. By the **SAME AUTHOR**. 2 Vols. *Portraits*. 12s.

XX.

The **LIFE of ARCHBISHOP LAUD**. By the **SAME AUTHOR**. *Portrait*. 6s.

XXI.

The **LIFE of WICLIF**. By the **SAME AUTHOR**. *Portrait*. 6s.

XXII.

FEMALE SCRIPTURE CHARACTERS; exemplifying Female Virtues. By Mrs. **KING**. 12mo. With *Portrait*. *Twelfth Edition*. 6s.

XXIII.

AMERICA and the AMERICAN CHURCH. By the Rev. **HENRY CASWALL**, M.A. Rector of Christ Church, Madison, Indiana; and late Professor in the Theological Seminary of the Diocese of Kentucky; Ten Years resident in the United States. With **MAP and PLATES**. In small 8vo. 9s. 6d.

XXIV.

HISTORY of the CHURCH in SCOTLAND. By the Right Rev. **M. RUSSELL**, D.D., Bishop of Glasgow; Author of the *"Connection of Sacred and Profane History."* 2 Vols. *Portraits*. 12s.

XXV.

MRS. HANNAH MORE'S TRACTS.

CHEAP REPOSITORY TRACTS: Entertaining, Moral, and Religious. 12mo. 5s. bound.

CHEAP REPOSITORY TRACTS for Sunday Reading: to which are added, some Prayers for Individuals and for Families. 5s. bound.

CHEAP REPOSITORY TRACTS: Shorter Tracts. 5s. bound.

XXVI.

BIBLE MANNERS and CUSTOMS, illustrated in a Plain and Familiar Manner, from the Observations of Travellers in the East. Designed for the Young, and for the Middle Classes. By E. MALTBY. Small 8vo. 4s. 6d.

XXVII.

EXCERPTA ex OVIDII METAM. et EPISTOLÆ. With English Notes, and an Introduction, containing Rules for Construing, a Parsing Praxis, &c. By the Rev. WILLIAM TROLLOPE, M.A. *Second Edition.* 12mo. 3s. 6d. bound.

XXVIII.

The BELLUM CATILINARIUM of SALLUST, and CICERO'S FOUR ORATIONS against CATILINE. With English Notes, and an Introduction; together with the BELLUM JUGURTHINUM of Sallust. By the Rev. WILLIAM TROLLOPE, M.A. *Second Edition, with Emendations, and an Appendix.* 12mo. 3s. 6d. bound.

XXIX.

A COURSE of LESSONS, together with the TUNES to which they are usually Sung in INFANT SCHOOLS; and also a copious Collection of Hymns and Moral Songs, suited to Infant Instruction, either in Schools or Private Families. *Third Edition.* 12mo. 4s. 6d.

XXX.

A COMMENT on the COLLECTS appointed to be read in the Church of England before the Epistle and Gospel on Sundays and Holy-days throughout the Year. By the Rev. JOHN JAMES, D.D. Prebendary of Peterborough. *Ninth Edition.* 5s.

XXXI.

SERMONS to CHILDREN. By the Rev. G. R. BLYTH, D.D. Vicar of North Newbald; Lecturer of St. Mary's, Beverley; and Domestic Chaplain to the Earl of Rothes. *Second Edition.* 18mo. 2s. 6d.

A N N A L E S
VETERUM
REGNORUM ET POPULORUM,
IMPRIMIS ROMANORUM.

LONDINI :
TYPIS DESCRIPSERUNT GILBERT ET RIVINGTON,
IN VICO DICTO ST. JOHN'S SQUARE.

ANNALES
VETERUM
REGNORUM ET POPULORUM,

IMPRIMIS ROMANORUM

CONFECTI A

CAR. TIMOTHEO ZUMPTIO.

LIBRUM UTILISSIMUM

AD EDITIONEM ALTERAM AB IPSO ZUMPTIO AUCTAM ET EMENDATAM

TYPIS DESCRIBENDUM CURAVIT

THOMAS KERCHEVER ARNOLD, M.A.

COLLEGI S.S. TRINITATIS APUD CANTABRIGIENSES

QUONDAM SOCIUS.

LONDINI:
VE NEUNT APUD J. G. F. & J. RIVINGTON.

1844.

AUGUSTO BOECKHIO,
VIRO INGENIOSISSIMO
ET ANTIQUITATIS PERITISSIMO,
STUDIORUM CONJUNCTIONIS VETERISQUE
AMORIS SUI TESTEM
HUJUS LIBRI
ET PRIMAM EDITIONEM DEDICARAT
ET ALTERAM HANC DEDICAT
AUCTOR.

BEROLINI, 1838.

P R Æ F A T I O.

ETSI hunc librum ita comparatum esse intelligo, ut facile, quod auctoris in eo scribendo consilium fuerit, appareat, tamen, ne quid mearum partium omittam, pauca, quæ ad eandem rem pertineant, videntur esse præmittenda. Et consilium quidem horum *Annalium* sive *Chronicorum* componendorum ex eo mihi natum est, quod scriptores antiquos studiose evolvens et dispersam rerum gestarum memoriam colligens, talem librum sæpe desiderabam, in quo tempora, quando quidque gestum esset, accurate notata reperirentur, et ipsarum rerum ordo ita explicatus esset, ut sicubi quid copiosius enarratum legissem, haberem quo certo loco referrem. Eiusmodi præsidia ad historiam discendam majores nostri multa habuerunt, sed illos libros videbam partim aliarum rerum quaestionibus interpositis ad ingentem magnitudinem excrevisse, partim aut eas temporum rationes sequi, quas hodie nemo probare posset, aut omnino parum accurate conscriptos esse. Compendiorum vero, quæ hodie a multis, etiam doctissimis viris, scripta feruntur, alium quendam usum esse intelligebam, quorum auctores cum in summa brevitate continuæ narrationis hoc potissimum sibi agendum censissem, ut quod ingenium, qui mores cujusque ætatis hominibus fuerint, ostenderent, ab hac temporum accuratione, quam quærebam, remoti erant. Neque sane hoc illis vitio verterim, quoniam diversa utriusque rei consilia sunt, quæ una ratione non facile assequare. Sed tamen, cum et ipse studiis adolescentium consulere vellem, quibus auctor semper fuisset, ut simulac medicrem Græcæ Latinaeque linguae scientiam percepissent, veterem historiam continua optimorum auctorum lectione discerent, hunc librum componere aggressus sum, quo duce privatorum studiorum uterentur. Nam ad publicæ institutionis usum, scholasticæ quidem certe, vel dimidia pars hujus copiae suffecisset, cum alia multa, quæ magistrorum disputationibus relinquenda putabam, adjicere noluissem.

Hic non commemorabo, quantum laborem exhausserim, veterum auc-

torum lectionem repetens et ex ipsis historiarum fontibus, quaecunque usui viderentur, colligens : nam ille labor et ipsa rerum suavitate compensabatur, et abunde me ejus fructum percepisse existimabo, si quid communi utilitati profuerim : profitebor potius, operam meam magnopere recentiorum scriptorum diligentia allevatam esse, tum commentariis editorum, tum aliis libris, imprimis Dodwelli annalibus Thucydideis et Xenophonteis, Clintoni Fastis Hellenicis, Pighii Annalibus Romanis, Borghesii Fragmentis Capitolinis, Bachii Historia Juris Romani, Jac. Gothofredi Chronologia Legum Codicis Theodosiani, Tillemontii Historia Imperatorum, aliis, quibus ita usus sum, ut judicium tamen meum mihi sequendum putarem. Fastos Consulares quam potui emendatissimos adjeci : nisi quod suffectorum nominibus fere peperci, et pro tribunis militum consulari potestate locos Livianos, ubi leguntur, laudavi. Eandem copiam notationum chronologicarum nescio an debuerim fortasse etiam expetere in Atheniensium Archontibus *ἑπώνυμοις*, sed præterquam quod eorum series sæpe interruptitur, et de nominibus eorum non satis ubique constat, hujus rei utilitatem ad paucos videbam pertinere, qui cum diligentiore studio eam chronologiæ partem cognoscere vellent, tum ad alios libros, tum ad Corsini Clintonique Fastos confugiendum sibi esse intelligerent. Sed diutius incertus eram, quod ad totius libri rationem pertinebat, num singulis annis et rebus memoratis auctorum locos subjicerem, unde copiosior earum rerum memoria peteretur, an satis haberem, ipsas res, quanta fide possem maxima, ostendere. Videbam enim atque adeo sperabam multos fore, qui ipsa auctorum verba legere mallent, eamque rem mihi quoque honori fore existimabam apud eos, qui scriptorum et diligentiam et doctrinam numero laudatorum locorum judicare solerent : sed habebat illa res hanc molestiam, quod et magnus numerus auctorum in rebus tritissimis excitandus, et plerique scriptores usque ad finem laudandi fuissent. Itaque rem sic institui, ut, indice singulari præmisso, qui rerum auctores ad cujusque gentis historiam aut universam aut certa periodo cognoscendam adhibendi essent, docerem, alios scriptorum locos in ipso libro non laudarem nisi paucos, et eos a quibus aut tota narratio penderet, aut qui paulo remotiores ab usu vulgari essent.

Scripsi Berolini a. d. 5 Idus Jan. 1819.

Recognovi 4 Id. Febr. 1838.

DE

AUCTORIBUS HISTORIÆ VETERIS

BREVIS INSTITUTIO.

Cum de auctoribus historiæ veteris, quos in componendo hoc libro secuti sumus, et quos sequi debet, quicunque hanc litterarum partem cum fructu discere vult, paucis explicare aggrediar, vix opus videtur monere, solos Græcorum Romanorumque scriptores in hunc sensum venire : nam Asiaticarum aliarumque gentium barbararum aut nullæ fuerunt litteræ, aut si quæ forte fuerunt, jam pridem perierunt. Judæorum tamen libros sacros religio servavit, ex quibus tum ipsius gentis Judaicæ historiam repetimus, tum in rebus vicinarum gentium (imprimis Assyriorum et Babyloniorum) cognoscendis adjuvamus. Sed cum etiam ex ingenti Græcorum et Romanorum scriptorum numero longe plurimos vetustatis injuria oppresserit, neque fere extent hodie nisi pretiosissima quæque fragmenta, ex communi litterarum naufragio servata, facile intelligitur, hæc omnia ad partes vocari oportere, ut absolutam quantum fieri possit rerum olim gestarum cognitionem assequamur, neque ullum scriptorem esse tam ignobilem, ex quo non aliquid ad historiam proficias. Verumtamen hoc loco, quoniam ne in ipsis quidem Annalibus nisi rerum summas persecuti sumus, eos scriptores memorasse satis habebimus, ex quorum continua lectione veteris historiæ quasi corpus colligatur, omittemus et deperditorum mentionem et eorum, a quibus singularem quarundam rerum lux aliqua petatur.

Omnium populorum historiam ab incerto rerum gestarum initio usque ad C. Julium Cæsarem scripsit *Diodorus* Græcus, sed magni operis præter quinque libros priores, in quibus de fabulosa historia ante bellum Trojanum copiose, vel ut alii dicere malint, loquaciter fabulatur, et ceterorum multa excerpta, ea tantum pars integra superest (lib. 11—20), in qua res in orbe terrarum gestas a Xerxis in Græciam expeditione

usque ad Antigonum victum, i. e. ab anno a. Chr. 480 usq. ad a. 301 ita descripsit, ut non separatim singulorum populorum historias enarraret, sed quidquid in Asia, Græcia, Sicilia, Italia eodem tempore gereretur, simul in conspectum daret: qua ratione cum se optime de historia universali mereri putaret, si verum dicere volumus, nihil aliud est assecutus, quam ut naturalem rerum ordinem dissolveret et legentium laborem augeret. Præterea hujus scriptoris tale est ingenium, ut cum omnia se docere profiteatur, nihil *accurate* doceat, neque in eligendis auctoribus suis eam ubique diligentiam adhibuerit, quam is adhibere debebat, qui non quod ipse vidisset describeret, sed quod alii tradidissent colligeret. Itaque non fere ejus auctoritate nitimur, nisi ubi alii rerum gestarum locupletiores auctores desunt.

Ex Romanis scriptoribus simile consilium alia ratione executus est *Justinus*, sive Trogus Pompeius, quem ille contraxit, qui historiam a primis initiis repetens per nobiliores populos omnes usque ad Imperium Romanum constitutum ita persecutus est, ut libris primis sex res Asiaticorum veterumque Græcorum describeret, a septimo usque ad alterum et quadragesimum librum historiam regni Macedonici eorumque regnorum, quæ post Alexandri Magni mortem ex illo regno orta sunt, explicaret, tum tertio et quadragesimo antiquam historiam Romanam enarraret, ultimo denique libro res barbarorum occidentalium adjungeret. Quodsi integros Trogi libros haberemus, facile huic quasi fundamento historiæ ac geographiæ veteris inniti possemus, sed epitomatoris nimia brevitatis et dissoluta ratio excerpendi facit, ut hujus librorum non sane magnus in accuratiore historia usus sit.

Orosius, extremæ ætatis scriptor, et ipse quodammodo historiam universalem composuit, qui cum sibi proposuisset enarrandis omnium temporum fati ostendere, semper miseriarum plenum orbem terrarum fuisse, et injuste facere paganos, qui illarum originem Christianis religionibus adscriberent, hujus consilii sui memor quidquid ubique calamitatum peccata hominum meruerant collegit, et eas majores esse demonstrat, quam quæ suis temporibus (cum barbari Germani in Hispania pro Imperio Romano inter se depugnabant, a. post Chr. 418) acciderent. Itaque apparet, revera summam rerum olim gestarum hoc opere contineri eoque accuratiorem, quo propius ad ipsius auctoris ætatem accedamus. (Pauli Orosii, presbyteri Hispani, adversus Paganos Historiarum libri septem, recensuit et (parum) illustravit *Sigeb. Havercampus*, Lugd. Bat. 1738. 4.)

Relinquere non possum hunc locum de auctoribus historiæ universalis explicandi, quin veterum *chronographorum* mentionem faciam, qui eam fere et ipsi a mundo condito repetentes brevissimis compendiis ita com-

prehenderunt, ut successiones regum et res maxime memorabiles suis quasque temporibus notarent magis, quam describerent. Eorum princeps, ex iis qui ætatem tulerunt, est *Eusebius*, episcopus Cæsariensis, cujus canonem *Hieronymus* et Latine vertit et usque ad annum 379 post Chr. nat. continuavit (in *Jos. Scaligeri* Thesaurο Temporum, Amst. 1658, Græcum enim exemplar interiit), neque posthac, ubi plenior historia obmutescere cœperat, defuerunt horum studiorum æmuli, quorum alii Eusebium sive Hieronymum usque ad sua tempora continuarunt, ut *Idatius* usque ad a. 468, *Marcellinus Comes* a Theodosio Imp. ad a. 558, *Victor Tunnunensis* ab a. 444—566, et sic porro : alii rem ab initio repetiverunt, ut *Georgius Syncellus* ab orbe condito usque ad Diocletianum Imp. (quem continuavit *Theophanes Isaacius*), *Prosper* (Tyro sive *Aquitanus*) usque ad annum 455 (continuatus a *Mario* ad a. 581), *Joannes Malalas* usque ad Justinianum Imperatorem, *Isidorus* usque ad a. 626, denique auctores *Chronici Paschalis* sive *Alexandrini*, quorum alter ab initio rerum usque ad a. 354, alter ab eo tempore ad a. post Chr. nat. 630 historiam deduxit. (Cf. Beckii Institut. Hist. Univers. Germanice scriptam, p. 60, 61.) Verumtamen hi scriptores, nisi forte aridissimis priscorum Assyriorum et Ægyptiorum regum indicibus magnopere delectamur, tum demum maximo usui esse incipiunt, cum ad ipsorum ætatem et finem veteris historiæ nobis propositum venimus. Alium locum inter præsidia cognoscendæ historiæ *Strabo* sibi vindicat, quamquam ex diverso genere scriptorum. Nam is cum Augusti ætate situs terrarum et urbium describeret, in ea re ita versatus est, ut simul plurima, quæ ad historiam singularum civitatum et regnorum et excellentium virorum spectarent adjiceret, quocirca ne iis quidem, qui solas res gestas cognoscere cupiant, omittendus est.

Præmissa igitur scriptorum ad universam historiam veterem pertinentium notitia, ad eos veniamus, a quibus singularum gentium ætatumque cognitionem petimus. Jam primum *Asiæ gentium*, imprimis Ægyptiorum, Lydorum, Medorum Persarumque, historia *Herodoti* fide nititur, qui dum bella inter Græcos et Persas gesta describit, rem altius repetens initia regni Persarum et historiam populorum illis subjectorum, quoad sui juris erant, persequitur (Lydorum libr. 1, a cap. 6—94, Medorum eod. libr. cap. 95—130, Ægyptiorum per totum librum secundum) : lenis et placidus narrator, quæcunque aut comperisset aut ipse vidisset benigne quasi impertiens lectoribus suis, et procul remotus a suspicione corruptæ veritatis. Cetera de imperio Persarum ex *Diodoro* petuntur : de vita et rebus gestis Artaxerxis II. s. Mnemonis singularis libellus *Plutarchi* extat : expeditionem Cyri minoris, Lydiæ satrapæ, contra hunc regem, fratrem suum, e locupletissimi testis *Xenophontis* libris sep-

tem *Anabases* cognoscimus, multa etiam ex Græcarum rerum scriptoribus colliguntur, non data opera, sed quotiescunque res ita tulerat, res Persarum attingentibus. Nam quod idem *Xenophon* singulare opus de Cyri (majoris) vita composuit, eo constat scriptorem non historiæ fidem secutum esse, sed præceptis suis auctoritatem voluisse conciliare: ex *Otesice* quidem libris rerum Persarum nihil servatum est, præter pauca excerpta apud Photium, non contemnenda illa quidem, sed incertæ fidei, cum, ceteris deperditis, auctoris luce careant.

Græcorum res gestas ipsi scriptores Græci memoriæ tradiderunt, quorum nemo tamen, qui quidem hodie supersunt, universam gentis historiam conscripsit: plurimum spatii complectitur *Plutarchus*, qui vitas excellentium virorum et Græcorum et Romanorum, secundum similitudines quasdam comparatas, descripsit, Græcorum quidem quatuor et viginti, a Theseo et Lycurgo usque ad Philopœmenem, quem ipse Græcorum ultimum appellat.

Prima historiæ periodus usque ad reditum Heraclidarum, gentis initia et quasi pueritiam continens, poëtarum fabulis ita exornata est, ut frustra laboraret, qui rerum veritatem ab ingenio auctorum accurate discernere vellet. Sed si quis propterea quæcunque de rebus gestis ac migrationibus priscorum heroum tradita sunt, tamquam ficta procul ab historia removenda censeret, magnopere falleretur, et historiam, quam vellet a fabulis purgare, firmissimis fundamentis privaret. Neque enim ista sunt poëtarum figmenta, sed initia historiæ, cum Græca gens hoc ante ceteras, quas novimus, omnes præcipuum haberet, quod singuli populi et civitates originem suam continua quadam traditionum serie et constanti hominum persuasionem ex ultima antiquitate repetebant, qui fons numquam exhaustus et epicis et tragicis poëtis insignem copiam argumentorum præbuit, quæ explicarent et ingenio suo exornarent. Hanc igitur historiæ partem tum ex ipsis poëtis, imprimis *Homero*, tum vero ex *Apollodori Bibliotheca Mythica* ceterisque *mythographis* (etiam *Diodori* libro quarto) colligimus, permulta etiam *Pausanias* suppeditat, qui cum altero post Christum natum sæculo (a. 174) Græciæ descriptionem decem libris componeret, id imprimis egit, ut remotissimæ antiquitatis vestigia recognosceret, memoriamque renovaret. *Plutarchi*, quem supra nominavimus, ex hac periodo vita est Thesei.

Altera periodus, deserta jam a poëtis nec tamen historiarum scriptoribus frequens, si recte intelligimus, in majore etiam obscuritate versatur. Nam cum valde cupiamus de rebus publicis tota Græcia institutis deque variis earum formis doceri, nusquam alibi tanta penuria auctorum laboramus: unus *Herodotus* est, qui etiam hanc historiæ partem, nec tamen fere nisi Lacedæmoniorum et Atheniensium et Corinthiorum res,

frequenter a peculiari argumento suo digrediens, illustrat. (Huc pertinet totus ferme liber quintus; præterea, ut notabiliores locos laudem, vide de Lacedæm. 1, 65 sqq., 6, 52 sqq.; de Athen. 1, 59 sqq., de Corinthiis 3, 49 sqq.) Ceterorum scriptorum imprimis adhibendi sunt *Plutarchus* in vitis *Lycourgi* et *Solonis*, *Pausanias* cum aliis locis, tum in Messenicis sive libro 4, ubi bella inter Lacedæmonios et Messenios gesta ita enarrat, ut facile appareat eum nihil nisi Rhiani, poetæ, carmen epicum contrahere, *Thucydides* lib. 1, c. 126 de Cylonis piaculo, lib. 6, c. 54—59 de Atheniensibus Pisistratidarum dominatu liberatis.

Sed *tertia periodus*, quantum quidem tribus monumentis clarissimorum ingeniorum fieri potuit, in maxima luce posita est. Nam *Herodotus* bella Persica cum a primo initio repetisset, usque ad duplicem Græcorum victoriam, terrestrem apud Plateas, navalem ad Mycalen promontorium, et Sestum a Xanthippo, Athen. duce, expugnatam (a. 479) accuratissime enarrat. *Thucydides*, gravissimus testis ac diligens rerum investigator, quamquam solum bellum Peloponnesiacum se descripturum profitetur, tamen ita rem dedita opera videtur instituisse, ut altius repetendo (per totum pæne librum primum) suam historiam cum Herodoto committeret. Inde exorsus cum bellum illud, multa varietate terra marique per 28 annos gestum, usque ad 21 annum et Atheniensium victoriam navalem prope Abydum (sive ad promontorium Cynossema) Ol. 92, 2, a. Chr. 411 diligenter persecutus esset, nec morte occupatus perficere rem potuisset, excepit illum *Xenophon*, nequaquam pari ingenio, sed tamen is scriptor, cui similem si posthac haberemus, præclare nobiscum agi existimaremus. Et hercule parem Thucydidi rerum auctorem non facile invenias, qui procul remotus a contentione partium, sed eandem tamen maxime expertus, sui obliviscatur et omnes ingenii vires ad contemplandam ac describendam communem calamitatem intendat, tamquam iudex inexorabilis, neque in utram partem ipse inclinet, voce vultuve significans. Tam gravem historici personam sustinere *Xenophon* nec potuit nec videtur voluisse, sed omnium virtutum amans historiam ad institutionem vitæ, quamvis id ipse non profiteretur, ultro transtulit: neque non potuit clam iis partibus favere, ubi justitiam, temperantiam, modestiam, quas ipse maxime virtutes probavit, coli videret. Itaque cum *Diodorus*, in hac historiæ parte (lib. 13, 14, 15) alios auctores, imprimis, ut videtur, Ephorum secutus, nonnumquam ab eo dissentiat, apud nonnullos in suspicionem violatæ veritatis venit, sed ista accusatio certe non eo valere debet, ut fidem candidissimo scriptori abjudicemus, sed accuratius in causas dissensionis inquiramus: alioquin ipse Thucydides, quod nemo faciet, damnandus esset, cujus idem ille *Diodorus* sæpe

auctoritatem deserat. *Xenophon* igitur historiam Græcorum (septem libris) per 48 annos usque ad pugnam Mantineensem Ol. 104, 2, ante Chr. 362, deduxit, eoque majus sui desiderium relinquit, quod deinde auctoritate scriptorum, ea quæ ipsi viderint memoriæ prodentium, prorsus caremus. Utinam *Theopompi* 58 libri *Philippicon* extarent, quanto accuratius de fraudulenti Macedonum regis consiliis et irritis Græcorum servandæ libertatis conatibus judicarem! Sed nos quod hujus periodi reliquum est, ex *Diodori* (lib. 16) male dispersa et nimium brevi narratione petimus, cui de Philippo tamquam veram testimoniorum fidem *Demosthenis* et *Æschinis* orationes de Falsa Legatione et ejusdem *Demosthenis orationes Philippicas* adjungimus. Ceterum a vitarum scriptoribus non exigua subsidia peti possunt, *Plutarcho*, cujus ex hac periodo sunt vitæ Aristidis, Themistoclis, Cimonis, Periclis, Niciæ, Alcibiadis, Lysandri, Pelopidæ, Agesilai, Demosthenis, et *Cornelio Nepote*, qui totus fere in eadem periodo, præcipue in ejus parte posteriore versatur. (Cf. vitas Epaminondæ, Pelopidæ, Lysandri, Agesilai, Cononis, Iphicratis, Chabriæ, Timothei.)

Proelio apud *Chæroneam* (a. Chr. 338) cum Athenienses et Thebani victi essent, imperium ad *Macedones* translatum est, et is vere finis libertatis Græcorum existimatur. Nam etsi Philippus et Alexander ceterique Macedonum reges socios haberi se, non dominos vellent, et longe alia tunc esset Græcarum civitatum conditio ac si quem populum hodie alieno imperio subjectum dicimus, tamen animus magnum aliquid audendi in hoc precario libertatis usu exstinguebatur, ubi ad regum voluntatem et manus et opes semper erat respiciendum. Itaque veterum scriptorum exemplum secuti sumus, quorum diligentia repente in aliam partem converteretur, neque ceteram historiam liberarum in Græcia civitatum a regno Macedonico separavimus. Jam vero *Alexandri Magni* res gestæ, cum olim ab ingenti numero scriptorum (amplius 130) enarratæ essent, quorum tamen pauci posterorum fidem meruerunt, ut *Ptolemæus Lagi*, *Aristobulus*, plures aut propter levitatem aut propter corruptum dicendi genus notati sunt, hodie ex duobus, qui hoc singulare sibi argumentum sumpserunt, cognoscuntur, *Arriano* Græco et *Q. Curtio Romano*, quorum prior quin multo præstet alteri rerum accuratione, nemo est qui dubitet. Nam *Curtius* cum hanc materiam sibi expetisset, ut ingenium atque eloquentiam ostenderet, imprimis quæ ad admirabilitatem fortunæ pertinent, *Clitarchum* secutus, explicat; *Arrianus* (altero post Chr. natum sæculo), cum justam historiam componere vellet, et *Xenophontis Anabasin* ad imitandum sibi proposuisset, certissimum rerum bellicarum ducem *Ptolemæum*, *Lagi* filium, elegit, et eleganti, sed simplici orationis genere bella præcipue

persecutus est. Idem Nearchi, præfecti regii, commentariis nixus singularem libellum de Indica expeditione Alexandri composuit, bonæ frugis plenum. Præterea *Plutarchus Alexandri* vitam sua ratione descripsit, i. e. ut hominum mores atque res privatas accuratius explicaret, quam bella aut instituta publica. Sed *Diodori* liber 17, in eodem argumento versatus, pessimus est, ac nimis perspicue ostendit, quam parum fidei hujusmodi scriptoribus tribuendum sit, nisi de auctoritate librorum, quos excripserint, satis constet. In hac quidem operis parte *Diodorum Clitarcho*, ingenioso scriptori, sed historico parum fideli, tetum sese tradidisse compertum est.

Ex quo intelligitur, quam lubricum campum ingrediamur, cum ad *successores Alexandri Magni* (διαδόχους Græci appellant) et eorum perpetuas et internecivas contentiones venimus, quippe quas ab uno auctore *Diodoro* repeti necesse sit, nisi ubi *Plutarchus* in vitis *Demosthenis* et *Phocionis*, *Eumenis*, *Demetrii*, *Pyrri*, aliquantum lucis affundit: neque tamen taceri debet, *Diodorum* in hac quidem operis parte (libr. 18, 19, 20), cum *Hieronymi Cardiani* historiis usus sit, longe melius quam in rebus Alexandri describendis versatum videri. (Cf. Mannertis librum Germanice scriptum de proximis Alexandri successoribus, pag. 352.) *Arriani* librorum de rebus post Alexandrum nihil restat, præter pauca excepta apud *Photium* Cod. 92, quæ minime levem illorum jacturam esse satis ostendunt: contra *Justini* epitome nihil est in hac parte perturbatus, nihil mendacius.

Interea *Macedonia* et *Græcia ipsa*, quarum possessio regibus bellum gerentibus tamquam ultimum præmium propositum erat, magnam fortunæ varietatem expertæ erant: et accesserant *Galli* tumultus (de quibus auctor est *Pausanias* in Phocicis s. lib. x. cap. 19—23, et in Atticis s. lib. i. c. 4), quæ Macedoniam prorsus affligerent. Tandem cum *Antigonus Gonatas*, Gallis depulsis, Macedoniæ regnum assecutus, a gravissimo adversario *Pyrro* (de cujus rebus vide *Plutarchi* librum) liberatus esset, utraque terra meliore statu rerum frui cœpit, dum Macedonia legitimos reges suos habet, Græciæ libertas, institutis Achæorum et Ætolorum conciliis, efflorescit. Quod igitur reliquum est historiæ Græcorum et Macedonum usque ad interitum libertatis, partim a rerum Romanarum auctoribus, imprimis *Livio*, qui, quotiescunque facultas datur, de statu Græciæ memorare non omittit, partim a duobus Græcis scriptoribus, *Plutarcho* (in vitis *Arati* et *Philopœmenis*, *Agidis* et *Cleomenis*) et *Polybio* repetitur. Polybii quidem historiarum libri, de quibus paulo post dicendum erit, præter quinque libros priores, non integri ad nostram ætatem venerunt, verumtamen tot tamque insignia fragmenta de rebus Græcorum servata

sunt, ut suo quodam jure inter præcipuos hujus ætatis auctores referri debeat.

Singulorum vero *regnorum* post pugnam apud Ipsum (301 a. Chr.) a Macedonibus in *Asia et Ægypto conditorum historia* prorsus nullos habet idoneos auctores, neque sane videtur magnopere mereri, quoniam populi, quos nescias Græcos an barbaros appelles, omni robore animorum carebant, res militaris penes seditiosos et imbelles mercenarios erat, regię domus Antiochię et Alexandrię luxuria difflebant, et omni genere scelerum ac flagitiorum contaminabantur. Pleraque ad historiam horum regnorum ex *Romanarum rerum scriptoribus* hauriuntur, quoniam hujus populi auctoritas inde ab anno 200 in Asia summa esse cœperat. Nonnulla suppeditant *Justinus* et *Diodorus in excerptis* posteriorum librorum. Seleucidarum historię brevem conspectum dedit *Appianus* in *Syriacis*, negligens scriptor, qui et ipse historiam populi Romani nova ratione secundum regiones, in quibus bella de imperio gesta sunt, composuit. Certiora tradidit *Polybius*, pro instituto suo etiam Asiaticas et Ægyptiacas res ea ætate, quam sibi describendam ceperat (i. e. ab anno 218—146), persecutus, sed cum maxima pars ejus librorum perierit, nimis sæpe ab eo nos derelictos sentimus, nec fere nisi rerum Magni Antiochi paulo accuratior cognitio ab eo peti potest. (Lib. 5, cap. 40—71, et ejusd. lib. 79—87, et in fragm. reliquorum librorum.) *Judeorum*, a regibus Syrię deficientium, historiam memorię prodiderunt *libri Maccabeorum*, eandem a primo gentis initio usque ad annum post Chr. nat. 66 amplo opere Judaicę Archæologię descripsit *Josephus*, infidus auctor historię antiquę (quam scilicet in usum Græcorum lectorum calamistris inussit), sed utilis quo propius ad suam patrumque memoriam accedit. Sed, si de libris discedas, multa ac certa de successionibus regum ex nummis inscriptionibusque Syrorum et Ægyptiorum cognoscuntur: quę si cum dispersis aliorum scriptorum locis componuntur, non integrum quidem, sed tamen constans hujus historię corpus conficias.

Restant *Italia inferior* et *Sicilia*, refertę Græcorum coloniis. Qua in re, si usquam alibi, historię iniquitas accusanda videtur, quę quazı unice delectata calamitatibus generis humani, tum demum uberior esse soleat, ubi de regnorum et rerum publicarum eversionibus agitur, sed doceri cupientem, qua ratione et pacis artes coluerint civitates et rem publicam sapienter rexerint, fere semper destituat. Nam quam pauca de Italicis civitatibus comperta habeamus, ostendit qui variorum scriptorum testimonia de iis collegit, Heynius in *Opuscul. Academ. tom. ii.* De Sicilię vetere historia et coloniarum originibus breviter, sed luculenter, ut solet, exposuit *Thucydides* libro 6 init. Sed eedem civitates olim magnorum scriptorum, imprimis *Philisti* et *Timæi*, ingenium et

diligentiam exercuerant, quibus auctoribus usus est *Diodorus* in rebus Siciliae sive potius Syracusanorum inde a Gelone usque ad Agathoclem tyrannum describendis (in libris qui integri servati sunt, 11—20). Cetera partim ex ejusdem scriptoris fragmentis, partim ex Romanarum rerum auctoribus colliguntur: *Dionis* et *Timoleontis* vitas et honestissima libertatis Syracusanorum restituendae studia enarraverunt singulis libris *Plutarchus* et *Cornelius Nepos*.

Carthaginiensium vero, magnae et memorabilis civitatis, nulla prorsus historia est, quippe quorum res nullus scriptorum, quos quidem adhuc legamus, data opera descripserit, neque mentio fiat nisi per occasiones bellorum aut a Siculis, aut a Romanis gestorum. Itaque quoniam easdem res bis ponere noluimus, singularem huic populo in Annalibus nostris locumtribuendum esse non existimavimus.

Sed *populus Romanus*, uti rebus gestis longe ceteris omnibus antecelluit, et imperio suo totum orbem terrarum amplexus unico exemplo per sexcentos ferme annos tenuit, ita plurimorum scriptorum et Romanorum et Graecorum diligentiam ad historiam suam litteris consignandam excitavit. Ejus *summam* breviter descripserunt *Eutropius* et *Aurelius Victor*, diversa ratione. Nam alter res Romanas usque ad Joviani Imperatoris mortem (a. post Chr. 364) tribus libris continua et simplici narratione usus descripsit: *Victor* (vel *Victores*, nam plures fuisse auctores constat) praeter singularem libellum de origine Rom. gentis, vitis illustrium virorum (liberae rei publicae principum) et Caesarum brevissime describendis paulo minus temporis comprehendit, in Constantii regno, (anno ferme 359 p. Chr.) priusquam Julianus deficeret, desinens. Sed extat alia epitome de vita et moribus Caesarum sub eodem nomine *Victoris* et simili ratione conscripta, qua historia longius usque ad Theodosii mortem (a. 395) deducitur. Horum scriptorum auctoritas cum in vetustioribus temporibus, ubi locupletiores testes extant, nulla sit, tamen quo propius ad ipsorum aetatem venimus, imprimis *Eutropii*, valde augetur. De *Orosii* opere, praecipue ad historiam Romanam pertinente, vide supra pag. x. Aliquanto uberiorem, quippe minus spatium temporis continentem, epitomen rerum Romanarum usque ad Augusti mortem scripsit *Florus*, orationis elegantia et luminibus notabilis, sed poetae quam historico similior, et qui saepe rerum gestarum buccinatorem magis quam enarratorem agat, dignus tamen qui legatur. Hi ex Romanis scriptoribus. Graece *Joannes Zonaras*,

sæculi 12 scriptor, historiam Romanam ab urbe condita usque ad Alexium Comnenum (a. 1118) composuit, quem constat in priore operis parte præcipue Dionem Cassium secutum esse, vel exscripsisse, multaque memoratu digna solum servasse. Quapropter dolendum est lacunam 70 circiter annorum a Corintho excisa usque ad Pompeium in hoc opere esse, quam ipse Zonaras (part. 2, pag. 118, ed. Hier. Wolfii) se propter penuriam auctorum explere non potuisse queritur. Ceterum post Theodosii mortem cum imperium Romanum divisum esset, solius Imperii Orientalis historiam persequitur.

His igitur auctoribus utimur ad historiam Romanam aut universam aut majorem certe ejus partem quasi compendiarie discendam. Ejusdem amplissimum et vere ingens corpus composuit *T. Livius*, res populi Romani 142 libris a primordio usque ad Drusi Neronis in Germania interitum per annos 745 tam diligenter tamque diserte persecutus, ut si integro ejus opere frui nobis liceret, in examinandis quidem rebus alios testes conquirendos nobis esse arbitraremur, sed ad copiam rerum haud sane alio illorum temporum scriptore egeremus. Verum enimvero hujus scriptoris quarta ferme pars superest, libri 10 primi, annorum 461 historiam continentes, et 15 alii, ab 21 usque ad 45, quibus res per annos 52 (ab a. 218 usque ad a. 167 a. Chr.) gestas descripsit. Ceterarum extant brevissima *summaria*, quorum auctoritatem secutus *Joannes Freinshemius* ex variis scriptoribus supplementorum libros confecit, laboriosum opus et a venustate Livii remotum, sed quod propter eruditionem auctoris et rerum copiam plerisque omnibus de historia Romana recentiorum commentariis præferendum putes. Græcorum scriptorum *Dio Cassius* et ipse plenum de historia Romana opus usque ad alterum consulatum suum a. 229 post Chr., u. c. 982, libris octoginta conscripsit, sed quoniam prior ejus pars præter pauca excerpta periit, eorum qui hodie extant librorum mentionem alio loco faciemus.

Itaque *primam et alteram periodum* historiæ Romanæ usque ad concordiam ordinum restitutam (a. a. Chr. 366, u. c. 388) ex *Livii* libris sex primis petimus, cui usque ad annum a. Chr. 443, u. c. 311, adjungimus *Dionysium Halicarnassensem*, Græcum scriptorem, cujus 11 libri priores supersunt, cum viginti de rebus Romanis usque ad primum bellum Punicum, unde Polybius incipit, conscripisset. Initia gentis regumque historiam *Livius*, uti decebat in tanta prisci temporis obscuritate, breviter ac verecunde narravit, *Dionysius* suis captus opinionibus, quasi omnia sciret et explorata haberet, in eadem rerum inanitate arroganter se jactavit. In *altera periodo* et certaminibus patrum ac plebis describendis utrumque judicio lapsum esse nuper Niebuhrus in præstantissimis de historia Romana commentationibus ostendit:

nimirum *Livius* similitudine certaminum inter optimates ac populares, quibus ipsius ætas concussa fuerat, abreptus, ad eandem rationem priscas illas seditiones exegit, sed in ea re semet ipse cohibuisse videtur, ne amplius quam exornaret, quod in vetustioribus annalibus invenisset: Græcum vero scriptorem hodie ridere liceat, qui innutritus scholasticis rhetorum exercitiis totum illud argumentum ad ostentationem eloquentiæ converteret. Vereor ne hoc iudicium meum de scriptore vulgo laudibus cumulado multis acerbum videatur, neque nego multa ad antiquitates Romanas cognoscendas utilia ex eo repeti, sed idem intelligo actum esse de omni historia, si ex ejusmodi scriptoribus solis esset discenda. *Plutarchi* ex utraque periodo sunt vitæ *Romuli*, *Numæ*, *Poplicolæ*, *Coriolani*, *Camilli*, quas inter reliquas minime commendaverim, propterea quod illius ætatis res *Plutarchi* sive ingenio sive scribendi generi non sane videntur convenisse.

Tertiam periodum centum annorum fecimus, quibus populus Romanus concordia civium corroboratus cunctam Italiam, quæ proprie dicitur, in potestatem suam redegit. Cujus majorem partem usque ad annum a. Chr. 293, ex *Livii* libris 7—10 cognoscimus, quod superest et imprimis bellum cum *Pyrro* rege gestum ex illis epitomarum scriptoribus, quorum supra mentio facta est, et ex *Plutarchi* libro de vita *Pyrri* colligitur.

Quartam periodum annorum 120 usque ad Carthaginem Corinthumque excisas non immerito florem quendam populi Romani fuisse dicimus, quo tempore, dum republica domi optime temperata utitur (de qua reconferendus *Polybii* liber sextus), orbis terrarum imperium assecutus est meruitque qui assequeretur. Ejus ætatis locupletissimum auctorem et vere testem veteres habuerunt *Polybium* Megalopolitanum, usu rei militaris edoctum, et cum domi suæ inter principes haberetur, jussu senatus Romam evocatum ibique detentum, qui 40 libris historiam orbis terrarum per illud temporis spatium ita perscripsit, ut potissimum populi Romani semper rationem sibi habendam existimaret: nam cum ipsius historiæ initium a bello Punico secundo facturus esset, quo id majore cum fructu lectorum faceret, quasi præparationis loco duobus prioribus libris bellum primum Punicum, et *Illyricum* (de quo item extat *Appiani* singularis libellus) et *Galicum* enarravit. Hunc *Livius* ita ante oculos habuit, ut ejus auctoritatem in rebus bellicis presso pede sequeretur, ceteras res ex annalium copiis adderet, omnia eximia orationis elegantia ornaret. Sed, prohi dolor, nec *Polybii* librorum nisi 5 priores integri servati sunt (usque ad pugnam Cannensem), sequentium nisi excerpta, insignia quidem, sed fragmenta tamen extant, nec *Livii* historiæ ab initio belli secundi Punico longius excurrunt, quam

ad Paulli de Macedonia triumphum, a. 167. Veruntamen, quod gaudeamus, res ita comparata est, ut quæ Livium antecedunt, ex *Polybii* quamvis succincta, accurata tamen narratione discere possimus, ubi Livium habemus, nonnulla ex comparatione Græci scriptoris melius intelligamus. Sed post Macedoniam subjectam rursus ad deteriores compellimur, imprimis *Appianum*, ex cujus libris sexto et octavo (nam septimo de bello Hanniblico non opus est), qui integri supersunt, bella in Hispania gesta et Carthaginensium ultima fata satis recte discimus. *Plutarchi* ex eadem periodo sunt vitæ *Fabii*, *Marcelli*, *Flaminini*, *Paulli*, *Catonis majoris*, ex quibus quamquam non sane magnopere rerum copiam in tanta Livii narrandi amplitudine augeas, animi tamen delectationem non mediocrem capias.

Subactis deletisque iis civitatibus, quæ certamen de principatu sustinere possent, populus Romanus in quinta quasi ætate sua, dum externæ res florebant et augebantur, perniciosissimum malum civilium armorum et nasci et crudeliter usque ad interitum libertatis grassari vidit. Sed in magna Romanorum auctorum copia nullus tamen superest, qui totam hanc periodum accurate enarret. Brevioribus historiæ auctoribus accedit per hanc ætatem *Velleius*, libro secundo, (nam prior pæne totus interiit,) dignus in hac operis parte, cui materiam aliunde petitam superstruamus, nam quo propius ad finem sibi propositum (annum 30 post Chr.) adventat, eo magis adulationi domus principalis servit. Jam primum belli Numantini ceterorumque in Hispania gestorum auctor extat *Appianus*, libro sexto. Idem Gracchanas seditiones initio quinque librorum *de bellis civilibus* enarravit, neque tamen tam copiose, quam vellemus, atque ipse deinde in Cæsaris cum Pompeio, Antonii et Octaviani cum Bruto bellis describendis fecit (nam eo opere turbarum civilium historiam usque ad Sex. Pompeium in Asia occisum a. 35 continuavit): itaque *Plutarchus* ad partes vocandus, in vitis *utriusque Gracchi*. Jugurthinum bellum luculenter descripsit *Sallustius*. Deinceps iterum conjunguntur *Plutarchus* et *Appianus*, cum ille *Marii*, *Sullæ*, *Luulli* vitas, hic, præter bellum sociale et civile Marianum, etiam *Mithridaticum* singulari libello memoriæ prodiderit.

Sed ab anno 66 a. Chr., 686 u. c. in majore luce versari cœpimus, tum per *Dionem Cassium*, cujus libris, qui integri ad nostram ætatem venerunt, 36—54, quidquid per 57 annos (ab a. 66 usque ad 10 a. Chr.) domi militiæque gestum est, copiosissime enarratur, tum vero rerum civilium ordinem et causas haud paulo jucundius (fortasse etiam melius, cum D. Cassii animus a Cicerone ceterisque libertatis propugnatoribus paulo alienior fuisse videatur) ex *Ciceronis* clarissimi ingenii monumentis cognoscimus, cujus *epistolis* et *orationibus* continua quædam ejus tem-

poris, postquam ipse inter principes civitatis numerari coeptus est (Prætor 66, Cos. 63, mort. 43), historia continetur : eam vero rem, de qua Consul togatus maxime et gloriari solebat et merebatur, vindicatam et detectam *Catilinæ* conjurationem, ex *Sallustii*, veracissimi scriptoris, luculenta narratione novimus. Jam vero *Cæsar*, quæ bella in Gallia et contra Pompeium gessit, ipse descripsit, et ita descripsit, ut quam gloriam inter imperatores rebus gerendis meruit, eandem gestis describendis inter historicos meruisse videatur : tanta est perspicuitas, tanta stili velocitas, tantus candor narrationis, dum ne ea quidem, quæ forte minus bene gessit, lectorem celat. Porro *liber de bello Alexandrino*, a quocunque scriptus est, eandem ingeniosi rerumque periti auctoris notam præfert, sed librum *de bello Africano* et fragmentum *de Hispaniensi* nemo legerit, nisi qui etiam ex deterioribus auctoribus rerum gestarum testimonia conquirere velit. (Extant enim de iisdem rebus, ut supra memoravi, *Dio Cassius* et *Appianus*.) *Plutarchi* ex hujus periodi parte posteriore sunt vitæ *Sertorii*, *M. Crassi*, *Cn. Pompeii*, *Ciceronis*, *Cæsaris*, *Catonis minoris*, tum *Bruti* et *Antonii*, sane perquam utiles ad mores illorum hominum pernoscendos. Alius generis sunt vitæ, quas *Suetonius* et *Cæsaris* et *Augusti* et sequentium Imperatorum composuit, qui cum et ipse eorum vitam privatam pari atque adeo majore studio quam res publice gestas exponeret, non tantopere id egit, quod *Plutarchus*, ut animus hominum perspiceretur, sed ut lectorem singularia multa ad illorum vitam pertinentia doceret, quæ aliunde non fere cognoscerentur. Ex quo intelligitur, plurimum hunc scriptorem, sicubi aliorum auctorum opera accesserint, ad accuratam rerum Romanarum cognitionem prodesse.

Post pugnam apud Actium populus Romanus sive potius orbis terrarum *unius hominis arbitrio* regi coepit, qui postquam callide summas potestates, olim temporibus et magistratibus divisas, in se uno conjunxit, eas quasi per manus successoris suo tradidit. Id quamvis hereditario jure fieret, vetus tamen species rei publicæ mansit, cumque populi conciones in senatum translatae essent, ab hujus auctoritate omne jus Imperii aut proficiscebatur, aut videbatur certe proficisci. Itaque Imperatores, qui tyranni videri nollent, memores delegatam sibi esse summam potestatem, omnia per senatum egerunt, sed eum partim militum terrore, partim suorum beneficiorum gratia (quippe quem non populi suffragia, sed dominorum voluntas legeret) ita devinctum et constrictum tenebant, ut istud quod vulgo vocatur *consilium publicum*, magnitudinis animi et libertatis documenta pæne nulla, innumerabilia foedæ adulationis ediderit. Sed ut in viam redeamus, *septam* hanc *periodum* Marci Antonini morte terminavimus, propterea quod sedecim Imperatores, qui

per hosce 210 annos rei publicæ præfuerunt, præter paucos, quos belluas dicere malis, quam homines, legitimæ illius, de qua supra memoravi, potestatis speciem retinuerunt, et senatus auctoritatem, nisi quod ad militum imperium attineret, integram servarunt: contra sequentium plerique inter turbas militares ad summam dignitatem eVecti, unam rei publicæ legem in suâ voluntate positam existimarunt, et senatui Romano, a qua urbe procul ipsi abesse solebant, nullas in re publica esse partes voluerunt. Rerum gestarum auctorem locupletem per totam hanc ætatem tuto sequeremur *Dionem Cassium*, si integrum ejus opus hodie superesset. Sed post librum 54 (a. Chr. 10) insequentes libri sex, quibus 70 annorum historia continetur, mutili et multis locis male contracti leguntur (imprimis in annis 747—757 u. c., 7 a. Chr.—4 post Chr.) post 60 vero librum (ab anno 60 post Chr.) usque ad finem nihil superest nisi *epitome Xiphilini*, quem constat, servata, quantum ejus fieri posset, Dionis oratione, sed recisis quæcunque ipsi non necessaria viderantur, spissa volumina in angustum compendium redegissee. Verumtamen vel sic comparato duce hoc utendum erit, præsertim cum enarratores invenerit, *Fabricium* et *Reimarum*, qui ceterorum scriptorum testimoniis collectis suarum annotationum longitudine illius brevitate compensare studerint.

Latinorum scriptorum præter *Velleium*, Tiberii adulatorem (de quo vide in superiore periodo), hic memorandus est *Suetonius*, duodecim Cæsarum usque ad Domitianum vitarum scriptor, de quo item supra, cum de Cæsaris vita dicebamus, mentionem fecimus. Paulo minus temporis spatium 82 annorum, a morte Augusti usque ad exitum Domitiani, a. 96, *Tacitus* sibi argumentum sumpsit, in quo elaboraret, duobus operibus, altero *Annalium* usque ad necem Neronis, ultimi Imperatoris ex Julia et Claudia gente, a. 68, altero *Historiarum* a Coss. Imp. Galba iterum et T. Vinio, a. 69, usque ad illud initium felicioris sæculi, cum Nerva ad principatum pervenit. Atque tale est hujus scriptoris ingenium; a quo potissimum cum ceteras res, tum principum artes, quibus libertatem publicam oppresserint, et fortium virorum irritos conatus depellendæ servitutis discere cupiamus, cum et veritatis studio et acerrimo judicio et dicendi arte inter paucos excellat. Sed etiam hujus librorum magna pars intercidit, supersunt *Annalium* libri priores, quibus *Tiberii* regnum (ab a. 14—37) describitur, ne hi quidem integri, quoniam ea particula, quæ res a. 30 et 31 gestas continebat, gravissimi argumenti, et quem haud dubitamus cum Lipsio ipsum florem operis dicere, periit. Insequentium librorum jactura involvit *Gaii Cæsaris* brevem tyrannidem et *Claudii* principatus priores annos sex; quod superest *Claudii* annorum et *Neronis* Imperium, libris 11—16 enarratur,

neque tamen, cum libri 16 initium tantummodo extet, materia absolvi-
tur, sed in anno 66, u. c. 819, abruptitur. *Historiarum* quatuor libri
priores et quinti pars hodie extant, quibus unus annus multorum san-
guine nobilitatus, 69 post Chr. et proximi 70 dimidium ferme continetur,
ex quo facile intelligitur, quanta scriptoris in his rebus enarrandis dili-
gentia fuerit quam assequi nec potuit, nec voluit qui *Galba* et *Othonis*
vitas singularibus libellis descripsit *Plutarchus*. Jacturam ceterorum
librorum, quibus *Vespasiani*, *Titi* et *Domitiani* principatus persecutus
erat, vita *Cn. Agricolae*, cujus ductu Britannia domita est, ab eodem
Tacito composita, quamquam dignissima auctore suo, compensare tamen
nequit.

Sequitur aetas continuis quinque optimorum principum regnis felicis-
sima, *Nervæ*, *Trajani*, *Hadriani*, utriusque *Antonini*, sed malo quodam
fato accidit, ut ingeniosi auctores, renata sub *Trajano* scribendi libertate
usi, aut vetustorum temporum memoriam renovare, aut recentium in-
famiam litteris notare vellent, et nullos invenirent honestissimorum
studiorum idoneos aemulos. Itaque res a *Trajano* laudabiliter gestæ
digno carent præconio, nisi quod *minor Plinius* epistolarum libris,
præsertim decimo, et panegyrico, quam studiose ille princeps rei publicæ
curam gesserit, satis ostendit. Et ni fuissent sub *Diocletiano* Impera-
tore aliquot scriptores, qui *Hadriani*, *Antonini Pii*, *L. Veri* et *M. An-*
tonini vitas ad modum *Suetonii*, sed longe minore et rerum peritia et
dicendi arte scriberent, ubique ad compendia redacti essemus. Hi libri
vitarum, quos dixi, reperiuntur in congerie *scriptorum historicæ Augustæ*
(optima edit. Hackiana, Lugd. Bat. 1671, ii, 8. cum eruditissimis et
insigni laude dignissimis annotationibus *Casauboni* et *Salmasii*), qui quot
fuerint numero et quas quisque vitas scripserit, cum codices MSS. mirum
quantum dissentiant, prorsus hodie non liquet. Numerantur vulgo sex,
Ælius Spartianus, *Ælius Lampridius*, *Julius Capitolinus*, *Vulcatius Galli-*
camus, *Trebellius Pollio*, *Flavius Vopiscus*, ab eisque scriptæ sunt vitæ
omnium Imperatorum ab *Hadriano* usque ad *Carum* ejusque filios *Carin-*
um et *Numerianum*, exceptis tantummodo *Philippo* et *Decio*. Sed
critici sunt magni nominis, qui eundem fuisse *Spartianum* atque *Lam-*
pridium opinentur, immo *Salmasius* etiam *Vulcatii Gallicani* nomen
delet, qui singularis libelli de vita *Avidii Cassii* auctor fertur, et ab uno
scriptore *Spartiano Lampridio* omnes eas vitas, quæ ad hanc periodum
pertinent, profectas esse judicat.

Septimam periodum 215 annorum fecimus, a *Commodo* usque ad
Theodosii mortem, anno p. Chr. nat. 395, in qua periodo mirum est
quot et quantæ vicissitudines fortunæ fuerint. Militiæ Romanæ honos

barbaris communicatus, mox omnino proditus; senatus auctoritas extincta, militum suffragia dominari; Imperatores partim belluinæ feritatis ac libidinis, partim illustrissimæ virtutis; Christiana religio ab aliis oppressa et igni ferroque exagitata, mox publice accepta et contempto vetere deorum cultu celebrata; barbarorum per omnem terrarum orbem vastationes, rursus eorundem cædes ac ruinæ. Sed nihil sæpe mirari quempiam subeat, quam unde hæc tanta fuerit per hasce turbas in omnium animis imperii Romani reverentia, cum quamvis multi singulis in locis existerent summæ dignitatis affectatores, hoc tamen omnibus persuasum esset, unum esse Imperium, quod divelli nec posset, nec ulla ratione liceret.

Inter auctores rerum gestarum primo loco nominari oportet *Dionem Cassium*, qui historiam Romanam usque ad a. 229 et Imperium *Alexandri Severi* deduxit, cum alibi non contemnendus, tum in hac operis parte testis locupletissimus, qua quid ipse viderit et vero etiam egerit, descripsit. Sed ejus, ut supra dictum est, epitomen tantummodo legimus, utilem illam quidem, sed nihil ad verum *Dionem*. Itaque sæpius, quam alioquin opus esset, respiciendum est ad *Herodianum*, qui et ipse Græcæ octo libris historiam 59 annorum, ab initio hujus periodi nostræ, i. e. a fine Imp. Marci, usque ad initium tertii Gordiani ita descripsit, ut lectorum honestæ delectationi magis quam accuratori historicorum studio consuluisse videretur, neque tamen rerum fidem negligeret. Jam vero Latinorum scriptorum (præter *Eutropium* et *Victores*) soli scriptores historicæ *Augustæ* præsto sunt, de quibus singulis si hoc loco exponere vellemus, justo longior disputatio esset instituenda. Sed hoc addere debeo, quod diu versandis hæc libris intellexisse mihi videor, magnopere falli *Salmasium*, qui opinetur, omnium Imperatorum vitas usque ad *Alexandrum Severum* ab uno scriptore *Ælio Spartiano Lampridio* profectas esse. Nam si quis ullam vim in hujusmodi rebus judicio legentis tribuere velit, profecto inveniet, tantum esse discrimen inter vitas, quæ sub nomine *Lampridii* feruntur (imprimis *Commodi*, *Heliogabali* et *Alexandri Severi*), et inter eas, quæ *Spartiano* tribuuntur, ut ejusdem auctoris utræque esse nequeant. Nimirum *Spartianus* mediocris est scriptor, *Lampridius* pessimus: de *Julio Capitolino* in hac parte non recuso, quominus vitæ *Pertinacis*, *Albini* et *Macrini* ab eo adjudicentur et *Spartiano* apponantur, cujus scribendi generi maxime conveniunt. Ceteri scriptores sunt, de quibus vulgo convenit, *Julius Capitolinus*, qui duorum *Maximinorum* (patris et filii), trium *Gordianorum* et *Maximi* et *Balbini* vitas jussu *Constantini Augusti* consarcinavit, *Trebellius Pollio*, qui *Valeriani*, *Gallieni*, triginta tyrannorum et divi

Claudii res gestas litteris prodidit, denique *Fl. Vopiscus*, ceteris accuratior, cujus vitæ sunt Aureliani, Taciti, Probi, Cari et ceterorum ejus temporis tyrannorum.

Hic *Diocletiani* tempora ingressos, Latinae literæ nos derelinquunt, nec suppetunt Græci scriptores. Superest quidem *Zosimus*, qui cum causas labentis et pereuntis imperii Romani explicare et a Theodosii morte justæ historiæ initium facere voluisset, nimis alte rem repetens totam historiam Romanam enarravit, ita ut quo propius suæ ætati veniret (i. e. sæculum p. Chr. nat. quintum) copiosior fieret. Itaque primo libro omnium Imperatorum usque ad Diocletianum vitas moresque breviter designat, altero temporis multo minus spatium, 75 annorum, a Diocletiano usque ad Julianum Cæsarem declaratum a. 355 describit, tertio Juliani et Joviani tempora, quarto tandem ad Theodosii mortem et initium puerorum Arcadii et Honorii quasi penetrat. Sed malo quodam casu (nisi forte id consulto a librariis Christianis factum dicimus) ita accidit, ut finis libri i. et initium libri ii., quo loco Diocletiani Imperium descriptum erat, perierit; itaque in hac gravissima historiæ parte prorsus ad Eutropii et utriusque Victoris et Zonaræ compendia confugiendum est. Huc imprimis adjungendus est *Eusebius*, episcopus Cæsariensis, princeps historiæ ecclesiasticæ (usque ad a. 324), non quo ejus fides in describendis Imperatorum moribus magnopere commendari possit, sed quod ipsius religionis Christianæ secunda et adversa fortuna vel maxime ad cognitionem horum temporum pertinet. Paucula quædam ad Maximianum Herculium et *Constantium*, collegas Diocletiani, pertinentia, ex *Claudii Mamertini* et *Eumenii*, Gallicorum rhetorum, panegyricis hausers, qui leguntur in congerie *veterum panegyricorum*. (Optima editio, Wolfg. Jaegeri, Norimb. 1779, ii. 8.)

Verum ubi ad *Constantinum* et sequentes Imperatores veneris, non tam penuria auctorum (quorum numerum auget *Eumenius*, panegyricorum optimus), quam eorum dissensu moveberis. Nam *Zosimus*, quem modo diximus hæc tempora satis copiose descripsisse, prudens quidem scriptor jure habetur, sed ita ethnicis religionibus deditus est, ut ob hanc causam non immerito in suspicionem venerit, an de Constantino et Theodosio, præcipuis Christianæ fidei patronis, detraxerit, certe quod laudabile in iis fuerit, obscuraverit. Quam voluntatem hic nimis a Constantino aversam ad historiam scribendam attulerat, eandem magis, quam par erat, propensam *Eusebius* habuit, qui præter historiam ecclesiasticam singulare opus *de vita* sive de laudibus *Constantini* conscripsit, neque illi, qui ejus historiam usque ad annum 439 continuarunt, *Socrates*, *Sozomenus*, *Theodoretus*, satis incorruptum judicium in acerrimo partium studio (imprimis de Juliano) præstiterunt. Quo magis est

gaudendum, in parte saltem hujus periodi, ab anno 354—378 auctorem unum omnium veritatis studiosissimum et vere antiquis illis simillimum superesse *Ammianum Marcellinum*. Is Taciti historias continuavit et a Nervæ principatu usque ad Valentis interitum rerum gestarum libros 31 scripsit, ea quidem ratione (quod nimium sæpe mihi dicendum esse video), ut quo procederet longius tempore, eo narraret accuratius, præsertim quæ ipse, miles sub Juliano, vidisset. Hujus igitur scriptoris cum 13 libri priores perierint, supersunt 18 posteriores, præter ea quæ professus erat, varis eruditionis pleni. Sed ad postremam hujus periodi partem et *Theodosii* Imperium minor est Latinorum scriptorum copia; huc referendæ sunt *Symmachi* epistolæ, imprimis lib. 10, quarum pleraque præfectus urbi de rebus urbanis ad Imperatorem misit, *Ambrosii* episc. Mediolanensis, item epistolæ et oratio de obitu *Valentiniani*, *Latini Pacci* panegyricus a. 391 dictus, multæ præterea leges in *Theodosiano Codice*, præclare a Jac. Gothofredo explicatæ.

Venimus ad *ultimam* et infelicissimam *ætatem* Imperii Romani Occidentalis. Nam cum Theodosio mortuo duo filii pueri rerum omnium imperiti et imbecillo ingenio præditi successissent, et divisio imperii contra quam ille futurum speraverat, simulatione aulicorum facta esset perpetua, cuncta mala, quæ hucusque prudentia et fortitudine Imperatorum utcunque depulsa erant, subito proruperunt: barbari et foderati, qui dudum quanto superiores essent Romanis intellexerant, et novi hostes, prædas et agros quærentes, provincias Occidentales, quas opulentiores esse putabant quam Thraciam, sæpius antea depopulatam, invaserunt, et singulis in potestatem redactis, tandem etiam Italiam, extincto nomine Imperatorio, sibi parere coegerunt. Auctores harum rerum pauci sunt (quæ ipsa nobis causa fuit, cur hanc periodum accuratissime explicandam existimarem), nam ex universæ historiæ Romanæ scriptoribus, cum Eutropius et Victores in superiore periodo desierint, ne Zonaram quidem hic ad partes vocare possumus, quippe qui post institutam divisionem solum Imp. Orientalis historiam persequatur, nec *Orosio* duce amplius quam usque ad annum 418 utimur. Jam vero *Zosimus*, qui hoc sibi argumentum intereuntis Imperii peculiare sumpserat, in *Alarici* expeditionibus Italicis constitit, circa annum 410 (lege ejus librum quintum et sexti fragmentum), incertum, utrum ipse propositum perficere nequiverit, an temporis vetustas cetera deleverit. Itaque maximam et ultimam opem a *Chronicorum* scriptoribus petimus, quorum supra pag. x. diligenter fecimus mentionem. Neque tamen desunt aliquot scriptores, quorum auxilio nuda quasi illorum ossa vestias. Imprimis huc pertinent *Jornandes* Gothus, qui suæ gentis variam fortunam a primo initio usque ad regem Vitigem et extinctum

regnum Gothorum brevi, sed utili libello exposuit, cui similis est *Gregorius* Turonensis, sæculi sexti scriptor, historiæ Francorum fabulosus auctor. Græcorum (ut *Prisci* fragmentum de legatione ad Attilam a. 448 omittam, quod inter excerpta legationum tom. i. rerum Byzantin. scriptor. legitur) *Procopius*, cum illud bellum describere constituisset, quo Justinianus Imperator sæculo sexto Africam Belisarii virtute recuperavit, barbarorum progressus altius repetivit, et *bella cum Vandalis* per hanc quoque periodum a Romanis gesta persecutus est. Denique *poëtarum par*, quo pereuntes litteræ Romanæ illustratæ sunt, dum suæ ætatis principibus placere volunt, multa ad cognitionem rerum utilia servarunt, *Claudianus* et *Apollinaris Sidonius*. Ille quæ ab anno 395 usque ad annum 404 publice gerebantur, pleraque carminibus, imprimis iis, quæ ad laudem Stilichonis composuit, celebravit; alter, Sidonius, vir nobilis, et panegyricis, quos Imperatoribus Avito, socero suo, Majoriano et Anthemio publice recitavit, et, postquam episcopus Arvernorum factus est, epistolis de statu Galliæ scriptis, nonnulla de postremis hisce temporibus posterorum memoriæ tradidit.

HISTORIÆ ANTIQUÆ CONSPECTUS.

HISTORIA antiqua, inde a prima rerum gestarum memoria repetita, usque ad deletum nomen Imperatoris et Imperii Romani (occidentalis) extenditur, i. e. ad annum post Chr. nat. 476.

Initia regnorum et civitatum fere omnium obscura sunt, sed ex quo certior historiæ lux orta, præter nationes rudes atque incultas, *tria* maxime gentium genera et *imperia* distinguuntur, Persarum, Græcorum, Romanorum.

Persarum imperium Asiam (i. e. occidentalem, quæ sola in hunc recensum venit) et Ægyptum, populos antea sui juris, comprehendit. *Græcorum* imperium, quod vocatur, liberas Græciæ civitates et regnum Macedonum, post Persas devictos in Asia dominantium, sed paulo post in varias partes discerptum, continet. *Romanorum* denique imperium paulatim super ipsam Græciam et Macedoniam et majorem partem earum terrarum, quæ olim Persis, post Macedonibus, subjectæ erant, extendebatur: quibus cum adjecta esset Africa et Europæ pars occidentalis, totus orbis terrarum, qui dicitur, Romanis parebat.

Prima igitur pars historiæ antiquæ continetur Imperio Persarum, ita, ut primum historia gentium illi subjectarum, quoad sui juris erant, enarretur, tum totius imperii fata exponantur. Parebant autem regi Persarum gentes (quarum quidem res gestæ singulariter memoriæ prodi possint ac debeant) hæ: *Ægyptii*, *Phœnices*, *Judæi*, *Lydi* cum ceteris gentibus Asiæ minoris, *Assyrii*, *Babylonii*, *Medi*, ipsi *Persæ*. Neque vero quisquam putet, justam quandam historiam harum gentium et imperii Persici, sub quo postea latuerint, describi posse, cum præter Judæorum libros sacros ceterarum gentium fragmenta tantum historiæ, a Græcis Latinisque scriptoribus servata, habeamus, ex quibus qui historiam componere studeant, plus suo ingenio, quam rerum fidei tribuant necesse est. Itaque pro nostra ratione, cum certam rerum gestarum memoriam consignare nobis proposuerimus, laceram ac disjectam hanc historiæ antiquæ partem videri necesse est, cujus rei culpa non est in nobis, sed in ipsa gentium memoria.

A. IMPERIUM PERSARUM.

I. POPULI QUOAD SUI JURIS ERANT.

1. ÆGYPTII.

Periodus prima incerta usq. ad *Psammetichum*,
656 a. Chr.

	a. Chr.	Olymp.
<i>Menes</i> primus Æg. rex urbem Memphim condidisse fertur	2235	
Post quem 330 reges regnarunt, quorum ultimus <i>Mæris</i> lacum ad excipiendum Nilum abundantem effodit . .	1400	
<i>Sesostris</i> (Rhamstes ap. Tac. Ann. 2, 60) longinqua expeditione usque in Indiam et Scythiam suscepta victor reversus Ægyptum in 36 nomos divisam componit monumentisque ornat.		
<i>Phero</i> , <i>Proteus</i> , <i>Rhampsinitus</i> dives, deinceps regnantes, obeliscos faciunt.		
<i>Cheops</i> et <i>Chephren</i> impii populum extruendis pyramidibus vexant.		
<i>Mycerinus</i> , Cheopis fil., et ipse pyramidem facit, sed justitiam colit.		
<i>Asychis</i> , <i>Anysis</i> regnant usque ad a.	1150	
Post quæ regna magna historię lacuna apud Herodotum est.		
Æthiopum regum dynastia (Manethonis quinta et vicesima regum Ægypti) in Ægypto imperat, cujus princeps <i>Sabaco</i> , ab a. 765 usq. ad a.	715	
Post abitum Æthiopum regnum occupat <i>Sathon</i> , Vulcani summus sacerdos.		
<i>Sanacharibus</i> , Assyriorum rex, Æg. invadit sed prospere repellitur	714	
<i>Sethone</i> mortuo novæ turbæ per Ægyptum. <i>Duodecim</i> reges in variis partibus regnant ab a.	671	
Labyrinthum monumentum commune extruunt.		
<i>Psammetichus</i> , a collegis ejectus, mox eorum copiis ad Momemphim auxilio Græcorum mercenariorum devictis, solus regnum obtinet. (Sais regum perpetua sedes.)	656	31, 1

Periodus secunda ab anno 656—525.

Psammetichus, cum Græcis mercenariis militibus utatur, iisque castra et agros prope Bubastim assignet, magna

pars ordinis militaris Ægyptiorum in Æthiopiā emigrat.		
Azotum, Syriæ urbem, post obsidionem 29 annorum ex- pugnat.		
Mortuo eo postquam 54 annos in universum regnavit, succedit filius <i>Necho</i>	617	40, 4
<i>Necho</i> Judæos ad Magdolum vincit, Hierosolyma capit .	608	43, 1
Mox a Nebucadnezare, rege Babylonio, pellitur. Vita post regnum 16 annorum functus	601	64, 4
<i>Psammis</i> , ejus filius, regnat usque ad a.	595	46, 2
<i>Apries</i> , a Cyrenseis devictus, ab Ægyptiis deseritur et occiditur	570	52, 3
Sub <i>Amasi</i> , rege constituto, Ægyptus multitudine homi- num et urbium floret.		
<i>Amasis</i> Cyprum insulam tributariam facit, sed a Persis magis magisque appropinquantibus metuit.		
<i>Psammenitus</i> post regnum paucorum mensium a Cambyse vincitur et occiditur	525	63, 3
Ægypti jugum Persicum invitissimi ferunt, sed a præsidio Per- sarum, Memphi collocato, in officio tenentur.		
Neque tamen non etiam suos reges, Persis tributarios, in locis mari (ἐν θαλάσῃ) et Africæ adjacentibus habent, qui omnibus captatis occasionibus, præsertim inter bella cum Græcis gesta, a rege Persarum deficiunt. Eorum, qui apud Græcos histor. scriptores memorantur, nomina hæc sunt:		
<i>Inarus</i> (Ἰνάρος) Afer ab Artax. I. deficit, adjuvantibus Atheniensibus bus	462	79, 3
Eo victo et cruci affixo superest tamen <i>Amyrtæus</i> in maritimis regionibus.		
<i>Thannyras</i> , Inari fil., et <i>Pausiris</i> , Amyrtæi fil., reges Persis parent.		
<i>Nepheres</i> Lacedæmonios adjuvat contra Artaxerx. II.	397	95, 4
<i>Acoris</i> Euagoram adjuvat	384	99, 1
<i>Nectanebis</i> Ægyptum defendit ab ingruente Persarum exercitu . .	372	102, 1
<i>Tachos</i> Chabriam Athen. et Agesilaum reg. Laced. classi et militibus mercenariis præficit	361	104, 3
<i>Nectanebus</i> , ab Ocho rege Pers. victus, in Æthiopiā aufugit. Ægypti in potestatem redacti graviterque puniti serviunt usque ad Alexandrum.	350	107, 3

2. PHŒNICES.

Phœnices a rubro mari immigrasse dicuntur	(2760)
et urbes Sidonem, Aradum, Tyrum, Tripolim, Byblum, Berytum condidisse.	
Mercaturam maritimam et artes exercent, colonias emit- tunt in Hispaniam (Gadir, Tartessus, Carteja, Malacca, Hispalis), Africam (Utica, Hadrumetum), insulas maris mediterranei	1100
<i>Hiram</i> , Tyri rex, Davidis et Salomonis amicus	1020
<i>Pygmalion</i> , frater <i>Didus</i> , quæ tyrannum fugiens <i>Car- thaginem</i> in Africa condit (a. 814 a. Chr. secundum Timæum)	878
Tyrii adversus copias Assyriorum et Salmanassarum facile se defendunt	715
Sed ab <i>Aprie</i> Ægyptio classe vincuntur.	

Et a Nebucadnezare Babylonio per 13 annos oppugnantur,	
ab a. 595 usq.	582
Appropinquantibus Persis ultro se submitunt	540

3. JUDÆI.

<i>Abraham</i> , gentis Hebræorum auctor et princeps, Euphratem trajicit	(2179)
Jacob cum 12 filiis in <i>Ægypto</i> (<i>Gosen</i>) sedes collocat	(1965)
Ibi cum Hebræi per annos 430 rem pecuariam fecissent, ab <i>Ægyptiorum</i> regibus vexati emigrant duce <i>Moyse</i>	(1535)
<i>Josua</i> duce capta Jerichunte reportatisque duabus victoriis de 31 regulis, terram Canaan occupant	(1495)
Consederant trans Jordanem tribus Ruben et Gad et dimidia pars tribus Manasse.	
Cis Jordanem sedes capiunt (a septentr. ad meridiem) Asser, Naphthali, Sebulon, Issachar, dimid. Manasse, Ephraim, Dan, Benjamin, Juda. Simeonitarum territoria dispersa erant. Levitæ rei sacræ faciendæ destinati inter reliquos habitabant.	
Divisi in tribus duodecim (præter Levitas) sine certo regimine vivunt circ. 400 annos. Si quando bellorum pericula extitissent, <i>Suffetes</i> (judices) majore cum auctoritate rei publicæ præerant.	
(Athniel. Ehud. Debora. Gideon. Jephtha. Simson. Eli et Samuel, sacerdotes.)	
<i>Saul</i> rex factus	1095
<i>David</i> . Zion, arcem Jebusitarum, expugnat. Syriæ magnam partem et Idumæam regno adjungit, ab anno	1055
<i>Salomo</i> , sapientiæ ac magnificentiæ nomine clarus	1015
Regnum post Salomonis mortem dividitur	975

*Regnum Juda.**Regnum Israel.*

Reges 20 per 400 fere annos traduntur fuisse: Rehabeam. Abiam. Assa. Josaphat. Joram. Ahasja. Athalia. Joas. Amazia.	
Usia. Jotham.	
Ahas. Assyrii dominantur.	
Hiskias a Sanacharibo vexatur.	
Manasse. Ammon. <i>Josias</i> ab Nechone <i>Ægyptio</i> victus. Joachas, Jojakim ab <i>Ægyptiis</i> Babylonisque decertantibus premuntur, et Jojakim a Nebucadnezare cum parte populi in exilium mittitur.	
(Exilium Babylonicum 70 annorum.)	606
<i>Jofachin</i> et <i>Zedekia</i> similem sortem habent.	
Ierusalem incenditur	588
Cyrus antiquas sedes genti restituit	536
Samaritæ 20 reges per 250 annos regnasse traduntur: Jerobeam. Nadab. Bæsa. Ella. Simri. Omri. Thibni. Ahab. Ahasja. Joram. Jehu. Joachas. Joas. Jerobeam II. Sacharia. Schalum. Menahem. Pekajah. Pekah, Assyriorum regi Tiglath Pileser subjectus. <i>Hosea</i> , Samaria expugnata, a Salmanassar captus una cum magna populi parte in exilium ducitur	722

4. GENTES ASIÆ MINORIS, NOMINATIM LYDI.

a. Chr. Olymp.

<i>Teucer</i> aut indigena, quippe qui Scamandri et Idæ f. dicatur, aut ex insula Creta profectus in Mysia sedes posuisse fertur (ab Æsepo amne usque ad os Caïci), gentique Teucrorum nomen dedisse	1400	
<i>Dardanus</i> ex Thracia colonos adducit, et regis Teucrigener factus alterum nomen toti genti imponit.		
Erichthonius post eum regnat.		
<i>Tros</i> , Trojæ urbis conditor, unde tertium genti nomen Trojanorum, bellum gerit cum Tantalo, rege Sipyli.		
<i>Ilus</i> , Trois fil. (unde Ilium vocatur), Tantali filium Pelopem ex Asia ejicit, quæ perpetuarum inter utramque gentem inimicitiarum causa fit.		
<i>Laomedon</i> Pergama, urbis arcem, condit: ab Argonautis, imprimis ab Hercule, bello petitus, ipse cum filiis, præter Priamum, natu minimum, occiditur.		
Priamo regnante Troja a Græcis expugnatur ac diruitur .	1184	
<i>Phrygiæ</i> reges antiquissimi <i>Midas</i> — Gordius — usque ad Midam V. cujus filius Adrastus fuisse dicitur, quo mortuo Cæsus Phrygiam regno Lydiæ addidit.	620	
<i>Lydorum</i> reges antiquissimi ex Atyadarum familia sunt usque ad an. circ.	1100	
Deinde succedunt Heraclidæ, quorum primus Agron, abnepos Herculis, ultimus (alter et viges.) Candaules, occisus a.	716	16, 1
<i>Gyges</i> ex fam. Mermnadarum, Candaulis primum amicus, post interfector, regnum occupat.		
Compositis Lydiæ rebus civitatibus Græcis in ora Asiæ arma infert, Colophonem expugnat.		
Post regnum 38 annorum moritur	678	
<i>Ardys</i> (678—629) patris consilia persequitur.		
Sed Cimmericorum gens, a Scythis ex Europa pulsa, in Lydiam impressionem facit, Sardes urbem capit et incendit	635	
<i>Sadyattes</i> (629—617) bellum cum Milesiis gerit: quod acriter gestum.		
<i>Alyattes</i> ejus fil. duodecimo anno deceptus a Thrasybulo tyranno componit	611	42, 2
Cimmerios ex Asia ejecit, Smyrnam cepit.		
Cum Cyaxare Medo bellum gerit, finitum illud quidem solis defectu, a Thalete Milesio prædicto	597	45, 4
Ei <i>Cæsus</i> filius jam ante regni socius, ut videtur, succedit Græcas in Asiæ ora civitates omnes sibi vectigales facit, populosque usque ad Halyn fluvium, præter Lycios et Cilices, imperio subjectos tenet.	560	55, 1
Persarum opibus invidens et Astyagem ulturus, cum Cyro bellum gerit, sed in Pteria et ad Sardes devictus vivus capitur. Regni finis	546	58, 3

5. ASSYRII.

a. Chr. Olymp.

<i>Ninus</i> , rex fabulosus, regnum urbemque Ninum condidisse, primus alienis gentibus subjectis late in Asia dominatus esse fertur	1233	
Assiæ imperium per 520 annos usque ad defectionem Medorum tenuisse Assyrios tradit Herod. 1, 95.		
<i>Semiramis</i> , Nini uxor æque fabulosa, post eum regnavit.		
<i>Ninyas</i> , ejus filius, a populi conspectu remotus, quem morem reliqui fere post eum reges secuti traduntur.		
De postremis in sacra Hebræorum scriptura nominantur		
Phul	} reges potentissimi, vexatores Asiæ occidentalis; qui Samariam cepit	722
Tiglath Pileasar		
Salmanassar		
Sanacharibus (Sanherib) qui in Ægyptum usque penetrat (Herod. 2, 141), inde et Hierosolymis repulsus domumque reversus a filiis suis occiditur		713
Quo tempore Medi ab Assyriorum regibus videntur defecisse.		
Assarhaddon ei succedit. Regnum intra fines angustiores conclusum paulatim minuitur.		
Ultimus rex Assy. Sarak, qui idem videtur fuisse cum eo, quem <i>Sardanapallum</i> vulgo vocant, Nino a Medis et Chaldæis capta, semetipse comburit	606	43, 3

6. BABYLONII.

Babyloniorum reges initio Assyriis subditi fuisse dicuntur.		
Nabonassar, a cujus regno æra Nabonassarea incipit, Febr. 26	747	8, 1
<i>Nabopolassar</i> , Chaldæus, potentioris regni auctor	625	
<i>Nebucadnezzar</i> , ejus filius et jam antea regni socius, late dominatur. Judæos Babyloniam migrare cogit, urbem auget, regnat per 43 annos usq. ad ann.	604	
Regni potentia post illius mortem cito minuitur.		561
Evilmerodach per biennium. Neriglissar, Nebucadnezzaris gener, <i>Nitocridis</i> , ut videtur, maritus, per quadriennium.		
<i>Nabonidus</i> (Labynetus ap. Herod. Nitocridis filius) ultimus regum Babyl. a Cyro victus, Babylon capitur	538	60, 3

7. MEDI.

Medorum sex tribus initio Assyriis serviunt.		
Ab Assyriis deficiunt, liberique ac sui juris agunt	713	
<i>Deiocem</i> regem creant, qui Ecbatana munit	710	
Succedit illi <i>Phraortes</i> , qui Persis atque aliis deinceps populis subjectis imperium Medorum condit, ab a.	688	

Herodot. 1, 130 cum Medos per 128 annos imperium Asiæ tenuisse tradat, tot annos tribus regibus Phraorti, Cyaxari, Astyagi tribuerit necesse est. Itaque Phraorti adscribendi sunt 53 anni, qui in editis exemplaribus Deiocci tribuuntur, Deiocci contra 22.

	a. Chr.	Olymp.
Ninum urbem obsidens vincitur ac perit	635	
<i>Cyaxares</i> ei succedit bellicosior etiam patre. Cui Ninum obsidenti supervenit <i>Scytharum</i> exercitus <i>Cimmerios</i> persequens, et per 28 annos in Asia dominatur usque ad a.	607	
<i>Scythis</i> expulsis Ninum evertit	606	
Cum <i>Alyatte</i> rege <i>Lydorum</i> bellum gerit, sed pactis filii nuptiis cum <i>Aryenni</i> , <i>Alyattis</i> filia, componit . . .	597	45, 4
Post regnum 40 annorum mortuo succedit <i>Astyages</i> . .	595	
Is a <i>Cyro</i> nepote victus vivus capitur, <i>Medorum</i> princi- patus ad <i>Persas</i> transfertur	559	55, 1

II. PERSÆ IMPERIUM ASIÆ EXERCENTES.

Persæ olim *Medis* parent, a *Phraorte* subjecti.

Cambyzes, princeps gentis, ex *Achæmenidarum* familia et
tribu *Pasargadarum*, *Mandanen*, *Astyagis* regis filiam,
in matrimonium duxisse fertur.

Ejus filius *Cyrus* imperium *Medorum* frangit 559 55, 1

Lydorum regem *Cræsum* devincit 546 58, 3

Græcorum urbes maritimas *Harpagus* satrapa expugnat.
(*Teii* *Abdera* in *Thracia* condunt, *Phocæorum* pars in
Corsicam navigat.)

Ceteram *Asiam* superiorem (*Bactra*) *Cyrus* ipse subigit.

Babylonem expugnat 538 60, 3

Cyrus in bello cum *Massagetis* perit, post regnum 29
annorum 529 62, 4

CAMBYSES *Ægyptum* adjungit imperio 525 63, 3

Ceteræ expeditiones irritæ. Moritur ex vulnere *Acabatane*
Syriæ oppido 522 64, 3

Magus *Medus*, qui se simulat *Sinerdim* *Cyri* filium mi-
norem, per 7 menses regnat.

DARE(I)US, *Hystaspis* fil., rex sorte creatur (e septem
principibus), regnum in 20 præfecturas (*satrapias*)

dividit, tributa (14,560 tal.) ordinat.

Babylonem rebellem per 20 menses obsessam expugnat,
murisque privat . . . . . (516)

Frustra expeditionem adversus *Scythas* suscipit . . . (507) 68, 1

Dum ipse rex *Sardibus* commoratur, *Megabazus*, cum
exercitu in *Europa* relictus, *Thraces* et *Hellespontum*
subjicit, *Pæones* suis sedibus ablatis in *Asiam* traducit. 506 68, 3

Dareo *Susa* reverso *Artaphernes*, regis frater, *Lydiæ*
satrapa, et *Otanes*, classi præfectus, *Byzantium*, *Lem-
num*, alia, in potestatem redigunt 505

Exules *Naxios* *Artaphernes*, consilium *Aristagoræ* *Milesii*
secutus, frustra expeditione suscepta restituere conatur 500

<i>Aristagoras</i> et sibi metuens et Histiaei consilio parens restituta civibus libertate a Persis deficit, mox ceterae fere omnes civitates Graecae, exactis tyrannis, rebellant Atheniensium et Eretriensium classe adjuti Iones Sardes capiunt et incendunt	500	70, 1
Etiam Cyprii et Cares desciscunt.	499	70, 2
Sed mox Clazomenis et Cumis aliisque urbibus expugnatis Persae <i>Miletum</i> , Ioniae caput, obsident et classe Graecorum per proditorem apud Ladam ins. victa, capiunt .	494	71, 3
Samiorum pars emigrat et Zanclem (Messanam) occupat, ceteri Aeci tyranno subjiuntur.		
Inseq. a. dum Ioniae res componuntur, Persica classis Chium et Lesbum insulas et Chersonesum in potestatem redigit. Miltiades inde Athenas redit. Byzantii et Chalcedonii relictis urbibus Mesembriam ad Pontum Euxinum condunt	493	
<i>Mardonius</i> , Darei gener, cum copiis ingentibus Europam petit, sed, Brygis saepe victis, et naufragio ad montem Atho facto, revertitur	492	72, 1
Suffecti in ejus locum <i>Datis</i> et <i>Artaphernes</i> Artaph. fil. classe tenent Euboeam insulam, Eretriam capiunt, sed ad <i>Marathonem</i> ab Atheniensibus fusi fugatique Asiam repetunt	490	72, 3
Aegyptii deficiunt	486	
Dareus moritur, inuente anno	485	73, 3
XERXES (485—465) Aegyptios denuo subigit iisque Achæmenem fratrem praeficit	484	
Bellum adversus Graecos parans Sardibus hiemat	481	74, 1
Vere exercitum ingentem hominum 1,700,000 comitante classe navium longarum 1207, Hellespontum traducit, Atho monte perfosso, per Thraciam, Macedoniam, Thesaliam proficiscitur, ad <i>Thermopylas</i> exiguum Graecorum exercitum delet: iisdem diebus pugna fit ad Artemisium promontorium. Sed proelio navali ad <i>Salaminem</i> insulam Persae devincuntur	480	75, 1
Rege in Asiam reverso, Mardonius ad <i>Plataeas</i> cum Lacedaemoniis et Atheniensibus confligit, sed vincitur et ipse occiditur	479	75, 2
Eodem die classis Graecorum, ab Ionibus accita, ad <i>Mycalen</i> promont. Persarum naves exercitumque vincit, pauci fugientes Xerxem regem Sardibus commorantem assequuntur	479	
Qua opportunitate data Iones iterum a Persis desciscunt, et a ceteris Graecis defenduntur.		
Persae, duplici proelio ad Eurymedontem fluvium fusi, imperium Graecarum in Asia civitatum amittunt . . .	469	77, 3
Xerxes, libidinibus deditus, ab Artabano interimitur. Is cum 7 mensibus rerum potitus esset, sequitur ARTAXERXES Xerxis filius cogn. <i>Longimanus</i> (464—425) .	465	78, 4
Aegyptii iterum <i>Inaro</i> duce rebellant, ab Atheniensibus	464	

	a. Chr.	Olymp.
magnopere adjuti, Persarumque præsidium Memphi obsident, sed vincuntur aliquot annis post a Megabazo et in potestatem rediguntur	462 457	79, 3 80, 4
Amyrtæus tamen Ægyptum inferiorem insulasque (Elbo) tenet.		
Artaxerxes inhonestam pacem, qua mari cedit, cum Græcis fecisse traditur (Pax Cimonis)	449 425	82, 4
Rege mortuo sequuntur <i>Xerxes II.</i> per duos menses, tum <i>Sogdianus</i> , nothus Artaxerxis filius, et ipse dejectus ab Ocho fratre, qui DAREUS II. aut <i>Nothus</i> vocatur. (424 ex. aut 423—404)	423	89, 1
Rebellant plerique satrapæ, etiam Medi, sed subiguntur, excepta quadam Ægypti parte.		
Inter bella Atheniensium et Lacedæmoniorum satrapæ regii in Asia minore pristinam potestatem recuperant, dum modo hos, modo illos pecunia adjuvant. (Cyrus minor)	407 404	93, 2 93, 4
ARTAXERXES II. cognom. <i>Mnemon</i>		
Cyrus arma capit contra regem, ipsius fratrem, sed occiditur, proelio in campis Babylonis (apud Cunaxa) commissio	401 400	94, 4 95, 1
Græci mercenarii (10,000) victores in patriam revertuntur		
Contra <i>Pharnabazum</i> et <i>Tissaphernem</i> , regios satrapas, bellum pro libertate Græcorum Lacedæmonii gerunt, ducibus Thimbrone, mox Dercyllida.		
Ipse <i>Agésilau</i> s, rex Lacedæm., in Asiam trajicit	396	96, 1
Fugantur Persæ in proelio ad Pactolum fluvium, ob eamque rem <i>Tissaphernes</i> regis jussu necatur	395	96, 2
Legati Persici Græciam peragant ad bellum contra Lacedæmonios movendum : <i>Agésilau</i> s revocatur	394	96, 3
<i>Conon</i> Atheniensis, classi Persicæ præfectus, Pisandrum Lacedæm. devincit	394	96, 3
Pace <i>Antalcidea</i> facta Persæ imperium oris maritimæ recipiunt	387 376	98, 2 101, 1
<i>Euagoram</i> , regem Cyprium, victum in potestatem redigunt		
Sed irrita expeditio cadit, quam adjunctis mercenariis Græcis et <i>Iphicrate</i> duce, in Ægyptum adversus <i>Nectanebim</i> suscipiunt	372 362	102, 1 104, 3
Moritur Artaxerxes post regnum 43 annorum		
Succedit <i>Ochus</i> , cognominatus ARTAXERXES III., crudelis. Phœnices, ab Ægyptiorum rege <i>Nectanebo</i> adjuti rebellant, sed <i>Sidonii</i> , ab ipsorum rege <i>Tenne</i> et <i>Mentore</i> duce mercenariorum prodi, urbe incensa semet interimunt	351	107, 2
<i>Ochus</i> collecto ingenti exercitu et auxiliis Argivorum Thebanorumque Ægyptios domat, <i>Nectanebo</i> in Æthiopiam fugiente	350	107, 3
<i>Mentor</i> , Asiæ præfectus, et <i>Bagoas</i> eunuchus plurimum regis gratia valent.		
<i>Artaxerxes</i> (<i>Ochus</i>) durus erga suos, a <i>Bagoa</i> veneno necatur	338	

a. Chr. Olymp.

<i>Aræus</i> , illius f., rex factus, sed mox ab eodem Bagoa tollitur	336
DAREUS cognom. <i>Codomanus</i> , unus relictus ex gente regia, per Bagoam rex factus eundem sibi insidiantem interfici jubet.	
<i>Philippus</i> , Macedonum rex, a. 338 ad <i>Charoneam</i> victor, Corinthi ducem belli contra Persas se profitetur . . .	337 110, 4
Attalo et Parmenione in Asiam præmissis, ipse (<i>Philippus</i>) domi necatur	336 111, 1
Belli gerendi consilium suscipit <i>Alexander</i> , ejus filius, in Asiam trajicit, satrapas Persas, Memnonis Rhodii consilium non secutos, ad <i>Granicum</i> amnem vincit	334 111, 3
Ipsæ <i>Dareus</i> Codom. ad urbem <i>Issum</i> in Ciliciæ ac Syriæ confiniis vincitur ab <i>Alexandro</i>	333 111, 4
<i>Alexander</i> , Tyro expugnata et <i>Ægypto</i> facile potitus, Tigri transmisso, <i>Dareum</i> ad <i>Gaugamela</i> iterum in fugam vertit	331 112, 2
Ipsam Persidem victores Macedones ingrediuntur, <i>Dareus</i> Bactra petens trans portas Caspias a suis occiditur . .	330 112, 3

B. IMPERIUM GRÆCORUM.

Quod Imperium Græcorum appellamus, et ipsius Græciæ civitates liberas comprehendit, et eos populos barbaros, quibus Græci reges imperitabant. Nam Macedonum reges et qui postea ex ea gente magnam Asiæ et Africæ partem tenebant, Græci aut erant, aut haberi certe volebant, quo factum est, ut populi illis subjecti magis magisque Græcorum sermoni ac moribus assuefierent, suos dedicerent, vel potius novum quoddam hominum genus fierent, qui nec barbari nec Græci appellari possent.

I. RES IPSIUS GRÆCIÆ.

Periodus prima incerta, fabulis heroicis exornata, usque ad Heraclidarum reditum, a. a. Chr. 1104.

a. Chr. n.

Maximam Græciæ partem primis temporibus <i>Pelagi</i> dicuntur tenuisse.	
Eorum urbes <i>Argos</i> et <i>Sicyon</i> .	
Reges Argivi <i>Inachidæ</i> , inde ab <i>Inacho</i> , Oceani et <i>Tethyos</i> filio, qui in vicesima hominum ætate ante bellum Trojanum ponitur	1910
Ejus filius <i>Phoroneus</i>	1850
Æquales vel etiam antiquiores reges <i>Sicyonii</i> , <i>Ægialeus</i> et ejus poster.	
<i>Ogyges</i> , cujus ætate aquarum inundatio fuisse fertur, in Attica et Bœotia	1796

Pelasgorum coloniæ, et prima quidem CEnotro et Peucetio ducibus, in Italiam emigrasse traduntur.

Cares et *Leleges* insulas aliasque Græciæ partes tenebant. Ultimus e posteris Lelegis in Laconia regnantibus commemoratur Tyndareos, quem pater Cēbalus ex Gorgophone, Persei filia, genuerat, et Hercules ab Hippocoonte fratre pulsum in regnum restituit 1235

Tyndarei e Leda filii sunt *Castor* et *Pollux*, filiæ Timandra (Echemi uxor), *Clytæmnestra*, *Helena*. Frater Tyndarei Icarius, cujus filia *Penelope*, uxor Ulyssis.

Caucones Eleam, quæ post fuit, tenent. Aones et Hyantes et Temmices Bœotiam posthac appellatam incolunt. *Dryopes* ad Cētam montem habitant.

Lapithes et *Centaurus*, Apollinis filii, in Thessalia regnant, Lapithes circa Peneum amnem, Centaurus ad montem Pelion. Lapithæ filii Phorbas et Periphas, Periphantis f. Antion, hujus *Ixion*, hujus e Dia *Pirithous*, in cujus nuptiis cum Hippodamia Centauri trucidantur.

Myrmidonibus in insula *Ægina* imperat *Æacus*, Jovis et *Æginæ* f. Cujus filii *Peleus* et *Telamon*, occiso fratre Phoco, ab irato *Æaco* ejecti.

Peleus Phthiam fugit ad Eurytionem, Actoris filium, ejusque filiam cum tertia parte regni accipit. Postea Thetis ei uxor contigit, ex qua natus *Achilles*.

Telamon Salaminem ad Cychreum se confert rebusque cum Hercule gestis clarescit. Filios habet e Peribœa *Ajacem*, ex Hesione, Laomedontis f., *Teucrum*.

ATTICÆ terræ reges traduntur fuisse *Actæus*, *Cecrops*, gener Actæi, incruenti deorum cultus auctor, Cecropiæ conditor, quem alii Saiten ex *Ægypto* tradiderunt immigrasse . . . 1559

dein, cum Cecrops filium non reliquisset (filias autem Hersen, Aglauron, Pandrosen), *Cranaus* indigena, *Amphictyon*, Erechtheus sive *Erichthonius*, Neptuni et Terræ aut Minervæ filius, curruum inventor. *Pandion I.*, Erichth. f. (pater Procnēs et Philomelæ). *Erechtheus* (et Butes), Pandionis f., sub cujus regno frumenta in Atticam invecta (a Tlepolemo) traduntur, Eumolpus cum Thracibus Eleusinem venit. Filiae ejus Procris, Creusa, Chthonia, Orithyia, filii Cecrops, Pandoros (quem nonnulli Eubœam occupasse dicunt), Metion (cujus filius Eupalamus, nepos Dædalus), Orneus, cujus Peteos filius, nepos Menestheus. *Creusam Xuthus*, Hellenis f., ducit, et filios habet *Ionem* et *Achæum*. Hi patre avoque materno mortuis ejiciuntur, sed Ion postea ex Peloponneso auxilio vocatus adversus Eleusinos redit. *Cecrops II.* regnat, post quem filius *Pandion II.* Hic ejectus a Metionidis Megaram se contulit, ductaque regis Pylantis filia procreavit ex ea *Ægeum*, (hunc autem alii subjectam dicunt,) Pallantem, Nisum, Lycum.

Ægeus regnum Atticum recuperat et cum fratribus communicat. *Theseus*, *Ægei* fil. ex *Æthra*, Pitthei regis Troezenii filia, Pallantidarum factione victa, Atticos in unam urbem conjungit

- et Panathensea communia instituit, Athenienses tributo Cre-
tico liberat, Amazonas vincit 1240
- Theseo absente (mox interempto a Lycomedes rege Scyri insulæ)
Menesæus rex fit 1207
- qui Atheniensibus ante Trojam præest, quæ urbs 23 Menes-
thei anno capitur 1184
- Demophon, Thesei f., regnat, et ejus posteri Oxyntes, Aphidas,
Thymætes.
- Melanthus* unus ex Nelidis e Messenia pulsus ab Heraclidis,
regnum Thymætes ablatum meret 1100
- Cujus filius *Codrus*, ultimus Athen. rex, perit in bello cum Do-
riensibus 1068
- COLONIÆ quædam ex Asia et Ægypto in Græciam venisse, ar-
tium nonnullarum cognitionem attulisse, regna et civitates
condidisse traduntur.
1. *Cadmus*, Agenoris filius, Phœnicis et Cilicis et Europæ frater,
in terram postea Bœotiam vocatam, venisse, cum 5 Sparti
terra natis Cadmeam arcem extruxisse, populoque nomen
dedisse Cadmeis traditur sec. Eus. 247 a. a. Troj. capt. . . . 1431
- Cadmi et Harmoniæ filiæ *Autonoë* (cujus conjux *Aristæus*, f.
Actæon), *Ino* (conj. *Athamas*), *Semele* (mater *Dionysi* e *Jove*),
Agæe (conj. *Echion*, f. *Pentheus*).
- Polydorus* Cadmi fil. regnat, e *Nyctede* *Labdacum* filium habet,
qui patrem in regno sequitur.
- Quo occiso una cum *Pentheo* pro *Laïo* impubere *Lycus*, *Nyctei*
frater, tutor regnat.
- Sed a *Zetho* et *Amphione*, *Jove* et *Antiopa* *Nyctei* filia natis,
victus perit. Fratres urbem *Thebas* infra Cadmeam condi-
disse feruntur. Quibus mortuis,
- Laïus* regnat. Ex *Iocasta* filium habet *Œdipum*, qui expositus
et apud *Polybum* eductus, postea originis ignarus patrem in
via *Delphica* occidit, *Thebisque* regnavit *Iocastæ* matrimonio
junctus.
- Incesto patefacto et *Œdipode* mortuo, filii *Eteocles* et *Polynices*
cum de regno in certamen incidissent, orto bello alter alte-
rum occiderunt 1210
- Pro *Laodamante* *Eteoclis* f. *Creon* tutor regnat, donec *Argivi*
bello renovato *Thersandrum* *Polynicis* filium reducant . . . 1200
- Cum *Thersander* in *Mysia* a *Telepho* occisus esset, Cadmeis im-
perat *Peneleos*. Quo occiso ante Trojam ab *Eurypylo*, *Tele-
phi* f.
- Tisamenus*, *Thersandri* f. et post eum f. *Autesion* regnant.
- Damasichthon*, *Penelei* nepos, rex creatus : post quem f. *Ptole-
mæus* et nep. *Xanthus* regnant.
- Xanthus*, ultimus *Thebarum* rex, a *Melantho* rege *Ath.* occiditur . 1100
2. *Danaus* Ægyptius e *Chemmi* *Argos* venisse cum 50 filiabus
et regnum a *Gelanore* volente accepisse fertur, sec. *Euseb.*
anno ante Trojam captam 291 1475
- Succedunt ei *Lyncæus*, gener per *Hypermnestram*, et hujus f.
Abas.

- Abantis filii gemini *Acrisius* et *Proctus* cum bello certassent, Proctus ejectus ad Iobaten Lyciæ regem fugit, ejus filiam Sthenebosam uxorem duxit, et reversus Tirynthem urbem tenet.
- Acrisii nepos ex filia Danae *Peræus*, cum avum Acrisium invitus Larissæ in Thessalia disci jactu interfecisset, mutatione facta cum Megapenthe, Præti filio, illi Argos concedit, ipse Tirynthem tenet, Mideam Mycenasque condit.
- Persei filiorum alter *Alcæus* Tirynthe, alter *Sthenelus* Mycenis regnant, tertius *Electryon* Mideæ.
- Cum Alcæus prior mortuus esset, Sthenelus fratris filium *Amphitryonem* regno expellit, Mycenas et Tirynthem ipse tenet, Mideam uxoris Nicippes fratribus Atreo et Thyestæ tradit.
- Amphitryoni Thebis ex Alcmena, Electryonis f., nascitur *Hercules* 1260
qui fato coactus *Eurystheo*, Stheneli filio, paret.
- Sed Eurystheus tandem ab *Hyllo*, Herculis filio, avitum regnum repetente occiditur 1206
- Hyllus autem ipse occiditur ab Echemo rege Tegeatarum, socio Pelopidarum, quo facto Heraclidæ, induciis factis, pacti dicuntur intra 100 annos sese reditu in Peloponnesum destituros 1204
- Interea Argis post Megapenthem regnat Anaxagoras. Is partem Æolensium cum Neleo e Thessalia prefectorum in civitatem, eorumque duces Biantem et Melampodem, filios Amythaonis, in regni consortionem recepit.
- Biantis ex Pero, Nelei f., *Talaus* filius, Talai *Adrastus*, Parthenopæus, Mecisteus, Eriphyle (uxor Amphiarai, qui fuit pronepos Melampodis, vid. Hom. Odyss. 15, 242).
- Adrastus filias Argiam Polynici, Deïpylen Tydeo, Cenei filio, nuptum dat. Cum filius Ægialeus in bello Theb. altero occubuisset,
- Diomedes*, Tydei filius, ducta in matrimonium Ægialeæ, Ægialei filia, Argivis in bello Trojano præest.
3. *Pelops* ex Asia (Sipylo) Pisam venit ad Enomaum, cujus filiam Hippodamiam curru (fratride Myrtili) victam in matrimonium ducit, et regnare cepit in Peloponneso ab eo dicta 1320
- Ejus filiorum *Pittheus* Troezenæ regnat, *Atreus* et *Thyestes* primum Mideæ, deinde in Eurysthei regnum Mycenarum affinitatis jure (cum Nicippe, eorum soror, Eurysthei mater esset) succedunt.
- Atrei ex Aërope (Catrei f. Minois nepte) filii (nonnulli nepotes dicunt fuisse et Plisthenis filios) *Agamemnon* et *Menelaus* majorem Peloponnesi partem tenent, quandoquidem Menelaus Spartæ regnat, Tyndarei regis filia Helena ducta.
- Agamemnon, Troja capta reversus, dolo *Ægiathi* patruelis, Thyestæ filii, et Clytæmnestræ conjugis interficitur 1183
- Sed eum ulciscitur *Orestes* apud Strophium Phocensem, amitæ maritum, eductus, octavo anno post 1176
- et Hermione, Menelai et Helenæ f., ducta ad paternum regnum Mycenarum adjungit Laconicum et Argivum, diuque feliciter regnat usque ad a. 1126

Ejus filius et successor *Tisamenus* ab Heraclidis pulsus . . . 1104

HELLENUM gens, e Thessalia profecta, late dispergitur, et in omni Græcia excepta Arcadia, cum veteribus incolis ita conjungitur, ut Hellenum et nomen et lingua paulatim superet, nec ulla fere civitas sit, quæ non auctores conditoresque suos ad cognationem aut certe affinitatem hujus gentis referat.

Nam *Deucalion*, f. Promethei, post diluvium e Parnasso monte in Thessalam adjacentem descendisse ibique sedes posuisse fertur.

Ejus et Pyrrhæ, Epimethei ex Pandora filiæ, filii dicuntur *Hellen*, a quo nomen genti inventum aiunt, et *Amphictyon*.

Hellenis filii *Æolus*, *Dorus*, *Xuthus*, et hujus *Ion* et *Achæus*, singularum gentium auctores vel ipsa nomina.

1. *ÆOLI* filii septem, filiæ quinque memorantur, per quos *Æolico* generi pleræque Græciæ septentrionalis nonnullæque Peloponnesi civitates applicantur.

a) *Cretheus* Iolcon in Thessalia condidit, cujus et Tyrus filii sunt *Æson*, *Amythaon*, *Pheres*. *Æsonis* filius *Iason*. *Amythaonis* filii *Bias* et *Melampus* cum Neleo, fratre, in Peloponnesum proficiscuntur et partem regni Argivi tenent. *Pheres* condidit *Pheras*, Thessaliæ urbem, filiumque habet *Admetum*, cujus uxor *Alcestis*, f. *Peliæ*.

b) *Sisyphus* Ephryam (Corinthum) condidit, cujus filius *Glaucus*, nepos *Bellerophontes*, qui a Proeto, rege Argivo, ad Iobaten, Lyciæ regem, missus, Pegaso alato equo usus, *Chimæram* et *Solymos* perdidit, et ducta *Laodamia*, *Iobatæ* f., rex Lyciæ factus est, ac nepotem e filio *Hippolocho* habet *Glaucum*, inter socios Trojanorum clarum. Alius *Sisyphi* f., *Ornytion*, cujus filiorum alter *Phocus* auctor civitatis *Phocensium* dicitur, alter *Thoas* Corinthi regnat. *Thoantis* f. *Damophon*, nepos *Propodas*, pronepotes *Doridas* et *Hyanthidas*, ab Heraclidis regno privati. Tertia et quarta stirps in Bœotiam migravit, ubi *Haliartus* et *Coronus*, filii *Thersandri*, nepotes *Sisyphi*, urbes cognomines condidisse traduntur; *Almus* autem, et ipse *Sisyphi* filius, per filias populi *Phlegyarum* et *Myniarum* auctor fit.

c) *Athamas* in Bœotiam post vocatam migravit, sedesque accepit ab Andreo, rege Orchomenio, habuitque e *Nephele* liberos *Phryxum* et *Hellen*, qui cum insidias novercæ *Inus*, *Cadmi* f., fugissent, *Phryxus* in ariete aureo vectus usque in Colchidem penetravit. *Athamas* e Bœotia ejectus *Athamaniam* in Thessalia condidit.

d) *Salmoneus* Elin in Peloponneso condidit. Ejus filia est *Tyro*, quæ apud *Cretheum* e *Neptuno* peperit *Peliam* et *Neleum*, quorum *Pelias* in Thessalia mansit et Iolci regnat, filiumque habet *Acastum*, a *Peleo* victum; *Neleus* in Peloponnesum migravit et *Pylum* Messeniacam condidit. Duodecim ejus filii, quos e *Chloride*, *Amphionis* f., tulerat, in bello ab Her-

cule occiduntur, præter minimum natu *Nestorem*, sapientem, qui *Pyliis* præest in bello Trojano.

e) *Deïon* in Phthiotide regnat. Ejus filiorum unus *Cephalus*, occisa Procride, Erechthei f., uxore exul Cephalleniam insulam incoluit, alius Actor filium habet Eurytionem, qui *Peleum*, *Æaci* filium, cum ad ipsum venisset ex *Ægina* cum Myrmidonibus, recepit, et successorem habuit.

f) *Magnes*, ad quem *Magnesii* in Thessalia genus referunt. Ejus filii Polydectes et Dictys Seriphon condunt, a quibus *Danaë* cum filio *Perseo* recepit.

g) *Perieres* in Messeniam profectus, Aphareum genuit, cujus filii Idas et Lynceus a Castore et Polluce interfecti. Idæ filia Cleopatra, uxor Meleagri. Aphareus Neleum ad ipsum fugientem e Thessalia receperat.

Æoli filise traduntur Canace, Alcione (Ceycis regis Trachinii uxor), Pisidice, Calyce, Perimede. Per Calycen ad *Æolum* genus refert *Ætolorum* gens. Nam *Æthlii* et Calycis filius est *Endymion*, qui Elidem incoluit, filiosque habuit *Epeum* et *Ætolum*, filiamque Eurycydam. Epeus curru victor regnum Elidis habuit, populoque nomen dedit Epeorum. Ei successit Eurycydæ et Neptuni f. Eleus, cujus filius *Augeas*, boum gregibus ditissimus.

Ætolus, alter Endymionis filius, terram circa Acheloum amnem insedit, filiosque genuit Pleuronem et Calydonem (eadem urbium nomina).

Pleuronis f. Agenor, Agenoris Porthaon, Porthaonis *Æneus*, *Agrius*, Alcathous, Melas.

Æneus, rex Calydonius, ex Althœa, Thestii filia, procreavit *Meleagrum*, et *Deïanirum*, e Peribœa *Tydeum*. Venatio apri Calydonii, bellum Curetum.

Tydeus propter cædem factam Argos fugit, et ex Deïpyle, Adrasti regis filia, procreavit *Diomedem*, qui avum *Æneum* ab injuriis Agrii filiorum liberat, eosque omnes præter Onchestum et Thersiten occidit, regnum Andræmoni, qui *Ænei* filiam Gorgen uxorem duxerat, tradit. Andræmonis f. *Thoas* *Ætolis* in bello Trojano præest.

2. DORICA gens aliquamdiu incertis sedibus vagatur in Thessalia (Herod. 1, 56), quo tempore Tectamus, Dori f., Doriensium et Achæorum coloniam Cretam duxisse traditur (ap. Diod. 4, 60. 5, 80), ejusque filius Asterion Europam duxisse.

Herculis beneficio terram antea a Dryopibus habitatam ad *Ætam* et *Parnassum* montes possedit, ubi quattuor urbes Erineus, Boium, Pindus, Cytinium.

Itaque Heraclidæ e Peloponneso pulsati ad Dores sese receperunt, Herculisque posterii principes Dorum censentur.

3. Gentes ACHÆORUM et IONUM sic et inter se et cum reliquis Hellenicis populis copulantur, ut *Xuthus*, Hellenis filius, e Thessalia migrasse in Atticam (tetrapolin *Ænoen*, *Marathonem*, *Probalinthum*, *Tricorythum*) et Erechthei regis filiam

Creusam duxisse, ex eaque *Ionem* et *Achæum* procreasse dicatur.

Horum uterque ex Attica ejecti; *Ion* in Peloponneso terram *Ægialium*, mox *Ioniam* dictam, ducta Helice, regis Setinuntis filia, occupavit.

Achæus in Thessaliam revertisse, sed ejus filii *Archander* et *Architeles* in Peloponnesum et ipsi migrasse dicuntur, et Danaï generi facti per Argolidem et Laconicam late habitasse, adeo ut Achæorum in Peloponneso nomen invaluerit.

Ion autem e Peloponneso auxilio vocatus Atticorum in bello adversus Eleusinos dux factus, adeo ut nomea Ionum Atticis imponeretur . . . . . sec. Eus. 1334

Ab AMPHICTYONE commune quoddam concilium gentium Græcarum (*Ionum*, *Dolopum*, *Thessalorum*, *Ænianum*, *Magnetum*, *Maleensium*, *Phthiotarum*, *Dorum*, *Locrorum* ὑπὸ τῇ *Κνημίδι*) institutum traditur, ad quod bis in anno *Pylis* (*Thermopylis*) et *Delphis* legati (*πυλαγόραι*) conveniebant.

Amphictyonis filius *Itonus*, hujus *Boeotus* traditur, ad quem auctorem *Boeotorum* natio genus nomenque refert.

Præter hæc gentium discrimina principumque familiarum casus et migrationes, communia quædam notantur hæc :

Minos, qui filius *Jovis* et *Europæ*, *Phœnicis* filiæ, fuisse dicitur, *Gnossi* in *Creta* regnat, armis potens, leges religionesque condens, mari imperans, circa 1300

Fratres *Minois* *Rhadamanthys* et *Sarpedon*, *Lyciæ* conditor.

Filii *Androgeos*, ab Atticis interemptus, *Deucalion*, *Molus*.

Deucalionis fil. *Idomeneus*, *Moli Meriones* *Cretensibus* in bello *Trojano* præsunt.

In ipsa Græcia *Orchomenus*, urbs *Minyarum*, floret 1250

Cujus civitatis primi reges traduntur fuisse *Andreus*, *Penei* amnis filius, et ejus aut *Cephissi* amnis f. *Eteocles*, qui *Gratiarum* cultum religiosum instituisse fertur.

Ad hos *Sisyphi* f. *Almus* (gentis *Æolicæ*) migravit, filiasque habuit *Chrysogeniam* et *Chrysen*. *Chrysogeniæ* et *Martis* f. *Phleggyas* successor *Eteocli*, armis potens, populi *Phleggyarum* auctor, qui cum vicinos injuriis vexassent, ab *Apolline* extincti sunt.

Chryses et *Neptuni* f. *Minyas*, qui genti nomen dedisse urbemque *Orchomenon* condidisse thesaurumque struxisse fertur.

Post *Minyæ* ejusque filii mortem regnum devenit ad *Clymenum*, *Presbonis* f., *Phryxi* nepotem.

Clymeni f. *Erginus*, cui *Thebani* tributum pendunt, donec eos *Hercules*, interfecto *Ergino*, vastataque *Orchomeno*, liberavit.

Ergini filii *Trophonius* et *Agamedes* templum *Apollinis* *Delphici* lapide quadrato extruxisse traduntur.

Orchomenis in bello *Trojano* præsunt *Ascalaphus* et *Ialmenus*, *Martis* et *Astyoches* filii, quæ neptis *Azei*, fratris *Ergini*, fuit.

Argonautarum (54) navigatio in *Pontum* usque ad *Phasin* fluvium, velleris aurei causa, uti poëtæ tradiderunt, suscepta a *Minyis*, *Iasone* duce . . . . . *Erat*. 1225

(Inter eos *Calais* et *Zetes*, *Boreæ* et *Orithyæ* filii, *Castor* et *Pollux*, *Peleus* et *Telamon*, *Admetus*, *Lynceus*, *Meleager*, *Orpheus*, *Oileus*, *Hercules*. Sed alii scriptores nominant alios, dum omnem florem Græciæ juventutis congregare volunt. *Argus* (qui *Phryxi* fil. ab *Apollodoro* dicitur) navem sedificarat, *Tiphys* a *Lynceo* adjutus gubernabat)

Hercules, pronepos Persei, regno avito privatus, primum Thebis, 1260
 ubi natus fuit, deinde Mycenis, dum Eurystheo paret, et 12 1240
 labores ab illo mandatos exequitur, tum Phenei in Arcadia,
 postremum Trachine sedem fortunarum habet, Græciam fama
 rerum gestarum implet, immortalitatemque ærumnis meretur 1208

Ausonii monoasticha de ærumnis Herculis.

Prima *Cleonæi* tolerata ærumna *leonis*.
 Proxima *Lernæam* ferro et face contudit *hydram*.
 Mox *Erymantheum* vis tertia percussit *aprum*.
 Eripedis quarto tulit aurea cornua *cervi*.
Stymphalidas pepulit *volucres* discrimine quinto.
 Threiciam sexto spoliavit *Amazona* balteo.
 Septima in *Augeis stabulis* impensa laboris.
 Octava expulso numeratur adorea *tauro* (Cretensi).
 In *Diomedæis* victoria nona *quadrigis*.
Geryone extincto decimam dat Iberia palmam.
 Undecimo mala *Hesperidum* destricta triumpho.
Cerberus extremi suprema est meta laboris.

Bellum septem principum Argivorum pro *Polynice*, Œdipi f. et 1210
 Adraști genero, contra Eteoclem et Thebanos infelicitè gestum

(Pereunt omnes præter *Adrastum*: *Tydeus*, alter Adraști gener, *Hippomedon*, Adraști sororis et *Parthenopæus* fratris filius, *Capaneus* et *Amphiaræus* vates ab uxore Eriphyle, sorore Adraști, permotus.)

Renovatur bellum ab occisorum filiis adultis (*τοῖς ἐπιγόνοις*),
 ducibusque *Alcmæone* (*Amphiarai* f. matricida) et *Thersandro*
 (*Polynici* f.) Thebæ capiuntur, pars Cadmeorum urbe relicta 1200
 in Thessaliam migrat . . . . .

(Reliqui *Ægialeus*, Adraști filius, *Diomedes* Tydei, *Sthenelus* Capanei, *Pro-machus* Parthenopæi, *Amphilochus*, frater *Alcmæonis*.)

Helenam, Menelai uxorem, Paris, Priami Trojani regis filius,
 rapuisse dicitur, eaque fuisse causa *belli Trojani*, ab omnibus
 (29) populis (præter Acarnanes et Dorienses in monte Par-
 nasso) auspiciis *Agamemnonis* gesti. (Hom. in catalogo 1186
 naves numerat, quarum Bæoticæ 120 viros, Philoctetis 60
 tenebant, unde Thucydides medio numero ducto summam
 exercitus putat fuisse 102,000 hominum.)

Troja defenditur præter Dardanos vicinos (quibus *Æneas* et
Antenoridæ præsunt) a Thracibus, Ciconibus et Pæonibus
 Europæis, Paphlagonibus, Mysiis, Phrygibus, Mæonibus, Ca-
 ribus, Lyciis, gentibus Asianis.

Post decem annos Troja capitur (equo ligneo Epei, aut proditi-
 one Antenoridarum) ac deletur, secundum Eratosthenis ra-
 tionem 408 annis prope absolutis ante Olymp. 1, 1, i. e. extr.
 vere 1184

Victorum pauci (*Nestor*, *Idomeneus*, *Philoctetes*) felici reditu
 gaudebant. Ceciderant *Protesilaus*, *Achilles*, *Ajax* *Telemo-
 nius*; in reditu perit *Ajax* *Oilei* f. *Locrensis*, *Agamemnon*
 domi interficitur. *Menelaus* octavo, *Ulixes* decimo anno re-
 verterunt.

Alii cum res domi turbatas invenissent, relicta patria, colonias
 condunt: *Diomedes*, Argivus, in Italiam transmisisse et Apu-
 liæ urbes nonnullas (*Arpos*, *Canusiam*) condidisse fertur.

Teucer, Salamine expulsus, Cyprum insulam petivit, in eaque novam Salaminem condidit: regnant Teucridæ usque ad Euagoram, mortuum a. 374 a. Chr. Eodem *Agapenor* cum Arcadibus profectus Paphum urbem condidisse traditur.

Neoptolemus (sive Pyrrhus), Achilles f., e Thessalia in Epirum migrasse, ibique regiæ familiæ *Æacidarum* regnique *Molosso-*rum auctor fuisse fertur.

Periodus secunda, incerta et ipsa, sed historiæ incrementa continens, non exornata poetarum heroicorum fabulis,

ab Heraclidarum reditu usque ad bella Persica

—500 a. Chr.

Thessali, antea repressi ab Hellenibus, relicta Thesprotia, terram circa Peneum amnem sitam occupant, inde Theasaliam dictam; *Bæoti* sedibus suis ejecti Minyis et Cadmeis incidunt et Bæotiam, ipsorum nomine appellatam, occupant . . . 1124

Iisdem Bæotis prementibus Pelasgi *Τυρσηνοί* in Atticam se recipiunt, inde rursus expulsi Lemnum, Imbrum, Samothracen insulas occupant . . . 1099

Minyæ Lemno ejecti primum Laonicam petunt, deinde Cauconum et Paroreatarum terram occupant (Lepreum, Macistumque urbes).

Reditu Heraclidarum (τῇ καθόδῳ τῶν Ἡρακλειδῶν) Peloponnesi et totius fere Græciæ incolæ mutantur . . . 1104

Nam quo tempore Tisamenus, Orestis filius, majorem Peloponnesi partem regno obtinebat, Aristomachi tres filii, pronepotes Hylli (Herculis filii) cum *Doribus*, adjuncto Oxylo, Thoantis nepote, Ætolo, Naupacto trajiciunt in Peloponnesum (circa Rhion promont.), et ejectis Achæis, ita inter se conveniunt, ut *Oxylus* cum Ætolis Elidem haberet, agrorum parte veteribus incolis ejusdem gentis relicta, *Cresphontes* Messeniam, expulsis Nestoris posteris, *Temenus* Argolidem, *Aristodemi* filii (Procles et Eurysthenes) Laonicam tenerent. Arcades, fœdere facto, mutationis expertes sunt.

Temeno occiso Cissus (Κείσος) Argis, Phalces Temeni f. Sicyone, Deiphontes, Tem. gener, Epidauri regnant . . . 1074

Tisamenus cum Achæis Ægialum petit, posthac Achaiam diotam.

Duodecim urbes Ionum (Pellene, Ægira, Ægæ, Bura, Helice, Ægium, Rhypæ, Patræ, Pharæ, Olenus, Dyme, Trytæa. Herod. 1, 145) occupantur ab ejus et Penthili fratris filiis, Pausan. 7, 6.

Iones in Atticam se recipiunt, quo jam ex Messenia Melanthus cum Nelidis venerat et rex factus erat.

Dores Ephyræ sive Corinthum obtinent, *Alcus*, unus ex Herculis posteris, regno potitur . . . 1075

Dores Megaram occupant, quæ antea Ionum fuerat, sed a finibus Atticæ recedunt, postquam Codrus, ultimus Atheniensium rex, neci semetipsæ obtulerat . . . 1068

Græcæ colonis Asiæ oram occupant (ab a. 1124 usq. circ. 1000)

a. Chr. n.

1. *Æolica* gentis antiquissima, duce Penthilo, Orestis filio, ex Peloponneso profecta; sed adjunctis aliis, præsertim Bœotis, per Thraciam in Lesbion et Tenedum insulas et Asiæ oram transmissa, ubi 12 urbes conduntur, quarum caput est Cyme. Hæc condita traditur ab Eratosth. 1124
2. *Ionica* gentis. Iones et Messenii, suis utrique sedibus ejecti, adjunctis Abantibus ex Eubœa, Cadmeis et Minyis ex Bœotia, Phocensibus, aliis (v. Her. 1, 146) Athenis in Asiam trajiciunt. Codri filii, Androclus Ephesum, Neleus Miletum condunt 1034
- alii alias urbes, item 12 numero, societate et communibus sacris (Neptuni Heliconii in Panionio) inter se conjunctas. (Myus, Priene, Colophon, Lebedos, Teos, Clazomenæ, Phœcea, Erythræ, Chios et Samos insulæ, assumpta postea Smyrna, quæ Æolensium fuerat.) Item insulas *Κυκλάδας* fere Iones Athenis profecti occupant, Naxum, Ceum, Siphnum, Seriphum al. 1044
3. *Dorica* gentis, ducibus Heraclidis et Asclepiadis, ex Peloponneso profectæ, Cariæ oram occupant (ubi urbes Halicarnassus et Cnidus) et Rhodum et Con insulas (urbes Rhodi sunt Lindus, Ialysus, Camirus). 1000
- Ejusdem gentis coloniæ in Cretam insulam (urbesque Gnossum, Gortynam, Lyctum) proficiscuntur.

a. Chr. Olymp.

- Atheniensium civitati a Codro rege mortuo archontes per vitam, neque tamen summæ potestatis, quorum primus Medon, Codri filius, præsent 1068
- Corintheta Heraclidæ regno privantur a Bacchide 956
- Cujus posterii regnant usque ad Telestem a. circiter 880
- Posthac Oligarchia Bacchiadarum regiæ gentis instituitur. Syracusæ et Corcyra Corinthiorum coloniæ 758 5, 3
- Lacedæmoniorum res publica diu lacerata discordiis per *Lycurgum* componitur, Charilai regis tutorem 884
- servatis binis regibus ex posteris Proclis (Agidæ vocantur) et Eurysthenis (Eurypontidæ), et instituto senatu 28 vivorum.
- Eodem fere tempore *Iphitus* Eleus ludos Olympicos instituit 884
- Victores horum ludorum literis consignantur, ex quo Coræbus Eleus cursu vicit 776 1, 1
- Inde Olympiades numerantur, quinto quoque anno media sæstate concelebratæ.
- Athenis archontes decennales instituuntur 752 7, 1
- Phidon*, rex Argivus, qui primus mensuras invenisse et argentum signasse traditur, floret 748 8, 1
- Lacedæmonii primum cum *Messenis* bellum ingrediuntur 743 9, 2

	a. Chr.	Olymp.
iisque tandem, Ithome capta, victis gravissimum tributum imponunt	724	14, 1
Ejus belli tempore <i>Theopompus</i> rex Ephorum potestatem Spartæ instituit.		
<i>Parthenii</i> Lacedæmone profecti <i>Tarentum</i> condunt	706	18, 3
Rebellant Messenii duce <i>Aristomene</i> (secundum bell. Messeniæ)	685	23, 4
Messenii adjuvantur a Pisatis, Arcadibus, Argivis, Laced. ab Eleis et Corinthiis.		
<i>Tyrtæus</i> Atheniensis canticis militaribus recitandisque elegis Lacedæmoniorum fractos animos ad bellum acrius gerendum excitasse dicitur	683	
Pisatæ, duce Pantaleonte, desciscentes ab Eleis, ipsi Olympicis ludis præsumt (Strab.)	672	27, 1
Argivi superiores Lacedæmonii in pugna ad Hysias (Paus.)	669	27, 4
<i>Ira</i> Messeniorum arx a Laced. capitur, cum Aristocrates, Orchomeni rex, socios fefellisset, ipse eam ob causam ultimus rex Arcadum	668	28, 1
Gorgus, Aristomenis filius, et Manticles ex Iamidarum familia cum Messeniis in Italiam navigat ad Rheginos. Ipse Aristomenes Rhodum se confert ad Damagetum generum, regem Ialysi.		
Corinθο colonis deducuntur ab Archia Syracusas, a Chersicrate Corcyram	733	11, 4
Proelium navale antiquissimum, inter Corinthios et Corcyreos, classium apparatu florentes (Thucyd.)	665	28, 4
<i>Cypselus</i> , materno genere Bacchiadarum familiam contingens, tyrannus fit Corinthi (per 30 annos leniter regnat)	658	30, 3
Ejus metu Demaratus Corinthius in Hetruriam abiisse traditur, Tarquinii, Romani regis, pater.		
Cypselo filius <i>Periander</i> succedit, suspiciosus et crudelis factus consilio Thrasybuli Milesii. (Lycophron Periandri fil. contumax, a Corcyreis interemptus.) Per. moritur post regnum 40 annorum	628	38, 1
A Psammeticho Corinthii in libertatem sese vindicant, ita ut potestatis major pars penes Optimates sit	585	48, 4
Sicyone <i>Orthagoras</i> et ejus posteri tyrannidem tenent 100 fere annos (Arist.) ab	581	49, 4
Ex iis <i>Myron</i> clarus thesauro structo, victoriaque reportata Olympiis	674	26, 3
Cujus nepos <i>Clisthenes</i> , belli pacisque artibus clarus, Cirrham jussu concilii Amphictyon, capit, una cum Alcmaeone Atheniensi	648	33, 1
Filiam Agaristen Megacli, Atheniensi, Alcmaeonis filio nuptum dat fort.	590	47, 3
Clisthene mortuo tyrannis Sicyone tollitur	583	49, 2
Athenis 9 annui archontes (ex Eupatridis) instituuntur .	574	51, 3
<i>Draco</i> civibus Athen. leges (<i>θεσμοί</i>) scribit nimis severas	683	24, 2
	624	39, 1

<i>Cylon</i> principatu Ath. potiturus arcem occupat adjutus a socero Theagene, tyr. Megarensium, sed a populo et archonte Megacle obsessus ipse quidem effugit, ceteri vero conjurati pace facta emissi per fraudem occiduntur	612	42, 1
<i>Epimenides</i> Cretensis ad illud scelus expiandum arcesitus traditur.		
Cum Athenienses de Salamine insula a Megarensibus recuperanda desperassent, <i>Solon</i> carminibus recitandis ita eos excitat, ut renovato bello voti compotes fierent.	(600)	(45, 1)
Cum populus discordia laboraret, <i>Soloni</i> archonti ἐκωνόμῳ potestas datur novarum legum conscribendarum, quibus status popularis inducitur, dum populo in 4 classes distributo, etiam infirmæ classis cives ad judicium populi et contentionem neque tamen ad honores capessendos admittuntur, et Senatu 400 virorum instituto Archontum potestas minuitur. Judicium Areopagiticum servatum est.	594	46, 3
<i>Pittacus</i> Mitylenis æsymneta eligitur in 10 annos . . .	589	47, 4
Pisæi in Peloponneso subacti ab Eleis . . .	572	52, 1
Athenis tribus factionibus in civitate exortis (πεδαιῶν, παράλων, ὑπερακρίων) <i>Pisistratus</i> vi doloque tyrannus fit	560	55, 1
Ejectus per Megaclem, Alcææonis fil., et Lycurgum, adversariarum partium duces, haud multo post pace facta cum Megacle reducit, iterum ejectus Eretriam secedit et reditum parat . . .	558	55, 3
Apollinis templum Delphicum incendio deletum . . .	550	57, 3
Bella geruntur inter Lacedæmonios et Tegeatas, item inter Laced. et Argivos, Thyreæ causa, circ. . .	548	58, 1
<i>Pisistratus</i> urbem vi recipit, Megaclem totamque Alcææonidarum gentem expellit, armis dominationem firmat . . .	546	58, 3
Quo tempore <i>Theopis</i> Athenis floruisse traditur, tragœdiarum inventor, cum jam quadraginta fere annis ante <i>Susarion</i> comœdias ibidem agere cœpisset.	540	60, 1
Mortuo <i>Pisistrato</i> (17 annos dominatus est), <i>Hippias</i> et <i>Hipparchus</i> , ejus filii, succedunt, qui litteris fuisse atque <i>Anacreontis</i> et <i>Simonidis</i> consuetudine delectati narrantur.	528	63, 1
Eodem fere tempore <i>Polyorates</i> tyrannus Samiorum floret, cujus tyrannidem <i>Pythagoras</i> , philosophus, fugit (Ol. 62, 1) frustra que evertere expeditione suscepta Lacedæmonii conantur . . .	525	63, 4
Sed eum fraudulenter circumventum <i>Orcetes</i> , Lydiæ satrapa, Magnesiae cruci affigit . . .	522	64, 3
<i>Cleomenes</i> Anaxandridis f. ex Agidis rex Spartæ est . . . quo duce bella cum Argivis renovantur, quibus Laced. longe superiores existunt.	519	65, 2
<i>Hipparchus</i> occisus ab <i>Harmodio</i> et <i>Aristogitone</i> . . .	514	66, 3
Alcææonidæ exules a <i>Cleomene</i> rege Lac. (jussu braculi Delphici) adjuti Athenas redeunt, <i>Hippias</i> ejectus Sigeum ad Scamandrum fluvium cum suis petit . . .	510	67, 3

Clisthenes Megacelis fil. ex Alcmaeonidarum gente et *Isagoras* de principatu contendunt.

Clisthenes, populi gratiam captans, 10 tribus (φυλάς) instituit ex quattuor, iisque nova heroum nomina imponit, senatum 500 virorum facit, ex singulis tribubus 50 quotannis sorte designatis (πρυτάνεις, πρόεδροι, ἐπιστάτης), præterea 10 strategos suffragiis civium creandos . . . . .

509 67, 4

Ejicitur ab *Isagora* et Lacedæmoniorum rege *Cleomene* simul cum 700 civibus Atheniensibus . . . . .

508 68, 1

Mox seditione facta expelluntur Lacedæmonii et qui eorum partibus faverant; *Clisthenes* revocatur.

Cleomenes rex Laced. injuriam ulturus Peloponnesiorum et Boeotorum Chalcidensiumque copias adversus Athenienses ducit, sed cum relinqueretur a sociis Corinthiis et ab ipso *Demarato* collega (*Aristonis* falso filio), exercitus dilabitur . . . . .

504 69, 1

Mox Athenienses Boeotos ulciscuntur, et Chalcidenses agrorum parte multant.

Æginetæ, exorati a Thebanis, Atticam vastant: inde odium inter ipsos et Athenienses.

Periodus tertia, historicorum monumentis illustrata, a bellis Persicis usque ad pugnam apud Chæroneam—338 a. Chr.

Hippias abjecta spe reditus auxilium petit ab *Artapherne*, Ioniae satrapa: contra Athenienses et Eretrienses classe adjuvant *Aristagoram* et *Iones* rebelles, *Sardes* incense: quo anno *Æschylus* tragœdias docere coepit . . . . .

499 70, 2

Miletus capitur sexto post defectionem anno (*Phrynichus* tragœd. *Μιλήρου ἄλωσιν* non multo post docet) . . . . .

494 71, 3

Novo vere Persarum classis ceteros rebelles insulasque Chium, Lesbum, Tenedum ad deditionem adigit, *Miltiades*, Cimonis filius, ex Hellesponto Athenas redit . . . . .

493

Mardonius Persarum dux in Europa bellum gerit, Macedoniam imperio regis adjungit . . . . .

492

Legatis a *Dareo* missis plerique insulani et vero etiam *Æginetæ* se deditioni paratos ostendunt, ceteri Græci non parent . . . . .

491

Damaratus, rex Spartaë, fraude *Cleomenis* vitiosorum natalium causa regia dignitate privatus, et nova contumelia affectus, ad Persas fugit, mox *Cleomenes* mentis furore correptus semetipso obruncat.

Reges Lacedæmone fiunt *Leotychides*, agnatus *Demarati*, et *Leonidas*, frater et gener *Cleomenis* . . . . .

491 72, 2

Interea bellum inter Athenienses et *Æginetas* magno ardore sed eventu dubio geritur (*Her.* §, 88).

Datis et *Artaphernes*, regii satrapæ, collecto exercitu et classe 600 navium, Samo proficiscuntur, *Naxum* devastant, Eretriam in Eubœa per proditionem capiunt, et *Hippia* duce in Atticam trajiciunt. Sed devincuntur

in campo <i>Marathonio</i> ab Atheniensibus (cum mille Plateens.) duce Miltiade, cujus victoriæ sollemnia postea 6 Boëdromionis die aguntur	490	72, 3
Miltiades, cum Parum expugnare non potuerit, a Xanthippo accusatus pecunia damnatur ac moritur	489	72, 4
<i>Themistocles</i> et <i>Aristides</i> (arch. eponym. Ol. 72, 4) æmuli. <i>Aristides</i> Ostracismo in exilium mittitur (tribus post annis revocatus)	483	74, 2
<i>Themistocles</i> (arch. epon. Ol. 74, 3) inter continua bella cum Æginetis dum civibus suis suadet, ut ex redditibus Lauriorum metallorum classem 200 navium efficiant, subsidia belli Persici præparat.		
Ingruente fama belli Græcarum civitatum concilium in Isthmo habetur, legati mittuntur Argos, Corcyram, Cretam, et ad Gelonem tyr. Syracusium	481	74, 4
<i>Xerxes</i> cum ingenti exercitu primo vere Sardibus movet, Macedoniam et Thessaliam facile subjicit, cum Græcorum exercitus terrester ducibus Eueneto Lac. et Themistocle Tempe omisisset. Frustra se <i>Leonidas</i> rex Laced. ad Thermopylas opponit, classis Græcorum 271 navium cum ad Artemisium promontorium incerto eventu pugnasset, recedit.	480	74, 4
		75, 1
Boeoti ad Persarum fidem se applicant, Athenæ ab incolis desertæ incenduntur, sed maximam victoriam ad <i>Salaminem</i> insulam Græcorum classis 380 navium (quarum 180 fuerunt Athen.), <i>Eurybiade</i> et <i>Themistocle</i> ducibus, 20 Boëdrom. reportat	480	75, 1
Rege reverso, <i>Mardonius</i> cum parte exercitus in Thessalia hibernat, insequenti anno Athenæ iterum capiuntur: tandem Græcorum exercitus collectus (hominum 107,210) terrestri proelio cum Persis ad <i>Platas</i> configit; Lacedæmoniii <i>Pausania</i> Cleombroti f. (regis Plistarchi, fratris patruelis, tutore), Athenienses <i>Aristide</i> ducibus vincunt eximie	479	75, 2
Eodem die (3 Boëdrom. celebratur) classis Græcorum ad Mycalen promont. feliciter rem gerit, Persarum naves et exercitum delet, Ioniam liberat. Reversis Peloponnesiis duce Leotychide, <i>Xanthippus</i> prætor Ath. Sestum hieme obsidet et proximo vere capit	478	75, 2
Urbis Athenarum muri reficiuntur, invitis Lacedæmoniiis, paulo post Piræus absolvitur ac muris ingentibus, auctore Themistocle, munitur. Eodem fere tempore, <i>Aristide</i> auctore, discrimen classium tollitur, et infimi quoque cives ad magistratus gerendos admittuntur	478	
Classis Græcorum duce <i>Pausania</i> (et Atheniensibus <i>Aristide</i> , <i>Cimone</i>) Cyprum liberat, Byzantium expugnat	477	75, 4
Cum <i>Pausanias</i> superbiret domumque revocatus esset, imperium maritimum Atheniensibus (<i>Aristidi</i>) demandatur ab sociis, imprimis Ionibus. Dorcis Lacedæmone missus non accipitur. Itaque Lacedæmonii et Peloponnesii bello navali desistunt	476	75, 4

Deli commune aerarium ad bellum cum Persis gerendum instituitur ex tributis civitatum	470	77, 3
<i>Cimon</i> , Miltiadis fil., Persas Thracia (Eione) ejicit, deinceps insequentibus annis Scyrum insulam in potest. redigit (unde Thesei ossa Athenas reportat), Carystios in Eubœa subigit, Naxios cum descivissent ad dediti- onem adigit	476	76, 1
<i>Pausanias</i> proditione convictus Spartæ occiditur	472	77, 1
<i>Themistocles</i> testularum suffragio jam antea in exilium missus, Argis in Asiam aufugit	472	77, 1
<i>Cimon</i> ad Eurymedontem fluvium (in Pamphylia) Persarum classem et exercitum duplici victoria delet	469	77, 3
<i>Sophocles</i> primum tragoedia vincit, <i>Socrates</i> nascitur. . .	468	77, 4
Mycenæ ab Argivis captæ et dirutæ	468	78, 1
<i>Thasii</i> ab Ath. societate deficiunt, orta contentione de possessione oræ Thraciæ et metallorum	467	78, 2
Spartani domesticis calamitatibus laborant, cum terræ motu toto pæne urbs deleteretur, Helotes ac Messenii rebellarent	466	78, 3
Itaque <i>Thasii</i> , cum nullum a Lacedæmoniiis auxilium esset, tertio anno obsessi, ab Atheniensibus et Cimone subiguntur	465	78, 4
Imperium Ath. firmatur communi aerario ex Delo Athenas comportato		79, 4
Athenienses Lacedæmoniiis Ithomen obsidentibus auxilia mittunt, auctore Cimone, sed ea cum suspiciosa tractarentur et remitterentur, odium natum est. <i>Cimon</i> in exilium mittitur per Ostracismum. Exinde <i>Pericles</i> gratia populi florere cœpit	463	79, 2
Fœdera statim Athen. faciunt cum Argivis et Thessalis, mox cum Megarensibus, quos in longis muris Nisæam usque extruendis adjuvant	463	
Ægyptiis duce Inaro deficientibus ab Artaxerxe auxilio proficiscuntur Ath. tum Cypri cum classe versantes .	462	79, 3
Eodemque tempore novis bellis cum Corinthiis Epidauriisque et Æginetis implicantur: pugna navali ad Æginam vincunt.	461	79, 3
Cum in Ægina esset Ath. exercitus, Corinthii in Megaridem impressionem faciunt, sed vincuntur a <i>Myronide</i> , duce subitarii exercitus	460	79, 4
Longi Muri (τὰ μακρὰ τείχη) edificari cœpti (triennio absoluti)	459	80, 1
Lacedæmonii adversus Phocenses pro Doriensibus bellum gerunt; exercitui illorum redeunti ad Tanagram se opponunt Athenienses, sed vincuntur et cedere coguntur.	458	80, 3
Damnum celeriter (post 62 diem) reparatur per <i>Myronidem</i> , qui Bœotos ad Cœnophyta vincit et Thebanorum consilia pervertit ineunte a.	457	80, 3
<i>Cimon</i> in patriam restituitur paulo post pugnam Tanagræam.		

<i>Æginetæ</i> cum auxilium esset nullum, Atheniensibus sese dedunt; inde apertum bellum cum Lacedæmoniis gerunt <i>Ath. Tolmides</i> Peloponnesum circumnavigat, Gytheum incendit, Corinthios et Sicyonios affligit . . .	456	81, 1
Sed <i>Ægyptiaca</i> expeditio sex annos tolerata pessum it, dum Atheniensium exercitus per 18 menses in Prosopitide insula obsessus; tandem cum ingenti damno cedere reditumque omissis navibus per Cyrenen quærere cogitur .	455	81, 1
Neque res in Thessalia susceptæ Atheniensibus procedunt. <i>Pericles</i> prætor, quamquam classe Sicyonios affligit, tamen <i>Ceniadas</i> capere non potest	454	81, ½
<i>Cimone</i> auctore <i>Athen.</i> quinquennales inducias cum Laced. faciunt	451	82, 2
Eod. anno etiam Argivi cum Lacedæmoniis pacem 30 annorum componunt.		
Bellum cum Persis renovatur. <i>Cimon</i> insulam Cyprum petit, inde ad Amyrtæum, <i>Ægyptiorum</i> regem, partem navium ablegat.	449	82, ½
In obsidione Citi moritur, sed maxima victoria de Phœnicibus reportata <i>Ath. bello finem imponunt</i> , classis ex <i>Ægypto</i> revocatur	449	82, 4
Delphi et Phocenses de possessione templi certant, adjuti illi quidem a Lacedæmoniis, hi ab Atheniensibus. Bellum sacrum	448	
Bœotia cedere coguntur Athenienses, victi ad Coroneam ab exulibus Bœotorum, Eubœensium, &c.	446	83, 2
Eubœa deficit, item Megarenses, adjuti a Corinthiis et Epidauriis. <i>Pericles</i> huc illuc arma vertit et Peloponnesios, duce <i>Plistoanacte</i> rege Laced., Pausaniæ filio, Atticam ingressos, data pecunia (uti fertur) avertit.	446	83, 3
Idem Eubœam denuo in potestatem redigit	44½	
Fiunt induciæ tricennales (<i>σπονδαί τριακοντούρις</i>) cum Lacedæmoniis. Nissæam, Achaïam, Pegas, Trœzenem Peloponnesiis restitunt <i>Ath. vere</i>	445	83, 3
Thucydides, Milesii fil. Periclis æmulus, ostracismo pulsus Coloni Thurium in Italia (Sybarim) missi Athenia, inter quos Herodotus historiarum auctor, Protagoras philos. <i>Lysias</i> adolescens	444	83, 4
<i>Samios</i> Persarum auxilio (Pissuthnis, satr. Sardium) deficientes <i>Pericles</i> prætor debellat, classem Phœniciam fugat, urbem Samum nono mense capit murisque privat Atheniensium respublica floret. Urbs magnificis ædificiis ornatur (Phidias in carcere moritur Ol. 86, 4), cives propter operam in concionibus et judiciis positam mercedem accipiunt.	440	84, 4
<i>Coreyræi</i> bellum gerunt cum Corinthiis Epidamni causa, eosque pugna navali vincunt, Epidamnum capiunt . .	439	85, 2
Inseq. biennio Corinthii ad bellum fortiter gerendum se parant. Legati ab utrisque mittuntur Athenas. Fœdus Atheniensium et Coreyræorum fit	435	86, ½
	433	86, 4

Corcyraei adjuvantibus Atheniensibus proelio navali ad Sybota Corinthiorum naves in fugam vertunt	432	86, 4
<i>Potidaea</i> a Corinthiis sollicitati et adjuti deficiunt ab Atheniensibus, vincuntur et obsidentur	432	87, 1
Lacedaemonii bellum denuntiant Atheniensibus, ni Potidaeam omittant, et civitates subjectas libertate uti patiantur.		
Spretis pacis conditionibus, primo vere Thebani Plataeas occupant, sed ejiciuntur, Peloponnesiorum exercitus Atticam ingreditur et vastat. <i>Primus annus belli Peloponnesiaci</i> per 28 annos brevibus quibusdam interval- lis gesti	431	87, 4
Iterum Peloponnesii in Atticam irrumpunt. Pestis Athenis grassatur. Atheniensium classis oram Peloponnesi urit ac vastat, <i>Æginetæ</i> insula excedere coguntur, quibus Lacedaemonii Thyream incolendam attribuant	430	
<i>Potidaea</i> Atheniensibus deditur. <i>Plataea</i> a Peloponnesiis obsideri coeptæ. Pericles moritur	429	87, 3
Lesbii præter Methymnaeos ab Atheniensibus deficiunt	429	87, 4
Plataeensium fortissimi per hostium munimenta et castra evadunt, ceteri deditione facta occiduntur, urbs funditus deletur	428	87, 4
Quartam impressionem in Atticam faciunt Peloponnesii, ut obsessis Mytilenæis levamentum ferant : nihilominus illi expugnantur, et ægre ab interneccione servantur. (<i>Cleon ὁ γναφεύς</i> . Aristophanis prima fabula docetur.)	427	88, 1
Expeditionem in Siciliam suscipiunt Ath. (<i>Gorgias</i> orator)	427	88, 2
Athenienses maria classibus obtinent, Lacedaemonii crebris terræ motibus a bello gerendo impediuntur	426	
Sed dum quintam impressionem in Atticam faciunt, Demosthenes Ath. Pylum occupat	425	88, 3
Spartanos in <i>Sphacteria</i> insula obsessos Cleon tandem ad deditionem adigit	425	88, 4
Aristophanes Equites comœdiam docet.	424	88, 4
<i>Nicias</i> oram Laconiae vastat et Cytheram insulam occupat, Thyream expugnat, cujus incolæ <i>Æginetæ</i> interficiuntur Athen. a Thebanis ad Delium vincuntur, ubi <i>Socrates</i> fortissime pugnasse narratur, eodemque anno Aristophanes <i>Nubes</i> edit	424	88, 4
Civitates Græcæ in Sicilia, quarum dissensionibus hucusque Ath. abusi erant, auctore Hermocrate Syracusano pacem ineunt, Atheniensium auxilia dimittuntur	424	89, 1
Induciæ annuæ inter Lacedaemonios et Athenienses	423	89, 1
Interim nihilominus <i>Brasidas</i> in Thracia bellum gerit et civitatibus quæ deficerent ab Ath. præsidio est	423	
Male rem gerunt Ath. in Thracia, Cleon ad Amphipolim superatur a Brasida, in qua pugna uterque cadit	422	89, 3
<i>Nicias</i> pacem cum Lacedaemoniis æquis conditionibus in 50 annos conciliat. Dubia pax tenuit per 6 annos et 10 menses usque ad annum 414.	421	89, 3

Cum Argivis, Eleis, et Mantineensibus fœdus faciunt Athenienses, auctore <i>Alcibiade</i>	420	89, 4
Argivi bellum gerunt cum Laced. adjuti ab Atheniensibus, sed mox cum illis pacem faciunt	418	90, ½
Iidem rursus, agente Alcibiade, restituto statu populari, societatem Atheniensium amplectuntur, longos muros extruunt. <i>Euripidis</i> Heraclidæ acta	417	90, ½
In <i>Melios</i> , Lacedæmoniorum veteres colonos, ad deditiōnem coactos, crudeliter sæviunt Athenienses	416	91, 1
Legati Segestanorum auxilium adversus Syracusanos petentes Athenas veniunt. Bellum illud cupide arripunt Athenienses, Alcibiade auctore	415	91, 1
Mittuntur cum classe 134 navium et ingenti apparatu <i>Alcibiades</i> , <i>Nicias</i> , <i>Lamachus</i> , prætores.		
Catanaam capiunt. Alcibiades domum arcessitus Thurium fugit, mox transit ad Lacedæmonios	415	91, 2
Athenienses Syracusas obsidione cingunt, prælio vincunt, in quo <i>Lamachus</i> occiditur, (<i>Aristophanis</i> Aves)	414	91, 2
<i>Gongylus</i> Corinthius, post eum <i>Gylippus</i> Lacedæmonius Syracusanis auxilia adducunt	414	91, 3
Athenienses contra classem adversus Lacedæm. pro Argivis mittunt, quæ cum Laconiam vastet, illis causam belli aperte gerendi dat.		
Lacedæmonii in Atticam impressionem faciunt et <i>Deceleam</i> muniunt, auctore Alcibiade, qua re Athenienses obsidione clausos tenent	413	91, 3
Demosthenes Athenis in Siciliam cum classe 73 navium et supplemento mittitur	413	
Lunæ defectus (die 27 mensis Aug.): exercitus Atheniensium in Sicilia deletur, <i>Nicias</i> et <i>Demosthenes</i> occiduntur (mense Septembri)	413	91, 4
Audita clade Ath. deficiunt Lesbii.		
Alcibiades in Asiam profectus sociis Ath. Chiis, Erythræis, Clazomeniis, Milesiis, Rhodiis, ut deficiant persuadet, societatem Persarum (<i>Tissaphernis</i> satrapæ) et Lacedæmoniorum conciliat	412	92, 1
Sed Samii, ejectis optimatibus et democratia instituta, fideles Atheniensibus se præbent, propterea libertate et immunitate donati. Ipsi Athenienses 1000 talenta, ad ultimam necessitatem seposita, promunt ad bellum fortiter gerendum.		
Democratia Athenis solvitur, rerumque administratio 400 optimatibus traditur, machinante Alcibiade, quo tutius in patriam, quod dudum cupit, revertatur. <i>Eubœa</i> insula deficit.	411	92, 1
Alcibiades ab exercitu ad Samum, opera præcipue <i>Thrasyluli</i> , receptus populiscito in patriam restituitur: potestas <i>quadringentorum</i> solvitur	411	
Athenienses, <i>Thrasylulo</i> et <i>Thrasyllo</i> ducibus, Lacedæmonios pugna navali ad <i>Sestum</i> (<i>Cynossema</i>) vincunt.		

	a. Chr.	Olymp.
(Hic abrumpt <i>Thucydidis</i> historia, in exeunte belli anno 21)	411	92, 2
Mox Alcibiade duce totam hostium classem ad Cyzicum capiunt	410	
Chalcedon et Byzantium ab Athen. recipiuntur : eorum res denuo efflorescunt, Peloponnesiorum sægre a Pharnabazo, Mysiæ satrapa, sustinentur	409	
Alcibiades maximis rebus gestis Athenas reversus, ingenti populi lætitia excipitur	408	
Sed interim Lacedæmonii <i>Lysandrum</i> classi præfecerant, amicitia <i>Cyri</i> (minoris) valentem : is Atheniensium classem et <i>Antiochum</i> præfectum, cum Alcibiades forte abesset, ad Ephesum vincit, culpa in Alcib. confertur, imperium ei abrogatur, decem alii prætores mittuntur, inter quos Conon excellit	407	93, 2
Conon in urbe Mytilene obsidetur a <i>Callicratida</i> , qui post <i>Lysandrum</i> classi Laced. præerat : ad quem liberandum naves 110 celeriter Athenis auxilio mittuntur. Summa vi configitur apud <i>Arginussas</i> insulas, perit <i>Callicratidas</i> , vincunt Athenienses	406	93, 3
Sed 8 prætores Atheniensium, quod naufragos et mortuos non suscepissent, capitis damnati. <i>Socrates</i> <i>Prytania</i> . Ranæ <i>Aristophanis</i> aguntur, cum paulo ante <i>Sophocles</i> 90 annorum decessisset	405	93, 3
Decesserat item in Macedonia <i>Euripidis</i> anno ante, ætatis 75. <i>Lysander</i> , iterum classi præpositus, Athenienses ad <i>Ægospotamos</i> opprimit, navibusque exuit ita, ut solus Conon cum paucis navibus <i>Cyprum</i> evadat	405	93, 4
<i>Lysander</i> lento cursu Athenis appropinquat, <i>Æginetæ</i> et <i>Melii</i> collecti in patrias restituntur. Peloponnesiorum exercitus sub <i>Pausania</i> rege in Atticam congregatur	405	
Athenæ post diuturnam obsidionem deduntur (16 <i>Munych</i> . 22 April.), longi muri solo æquantur, res publica triginta viris (<i>Tyrannis</i>) permittitur, Lacedæmoniorum rebus faventibus	404	93, 4
<i>Lysander</i> <i>Sami</i> remp. optimatibus tradit. Hic belli 28 annorum finis	404	
Triginta viri octo menses Athenis dominantur, <i>Theramenes</i> a <i>Critia</i> accusatus occiditur. <i>Thrasybulus</i> <i>Lyconis</i> f., <i>Phylen</i> occupat, inde <i>Piræum</i>	404	94, 1
<i>Critia</i> in pugna occiso, et <i>Pausania</i> rege Lacedæmoniorum favente, vetus reip. forma restituitur. (Celebratur 12 <i>Boedrom</i> . 24 Sept.) <i>Oblivio</i> rerum anteaclarum sancitur, archonte <i>Euclide</i>	403	94, 2
<i>Cyrus</i> , <i>Lydiæ</i> satrapa, adjutus a Lacedæmoniiis, expeditionem suscipit adversus fratrem <i>Artaxerxem</i> regem	401	94, 3
Victo <i>Cyro</i> ad <i>Cunaxa</i> , decem millia Græcorum mercenariorum duce <i>Xenophonte</i> revertuntur	401	94, 4
	400	

	a. Chr.	Olymp.
<i>Socrates</i> 70 ætatis anno supplicio afficitur	399	95, 1
Cum <i>Tissaphernes</i> Græcas in Asia urbes opprimere conetur, Lacedæmonii exercitum eo mittunt, duce <i>Thimbrone</i> , qui adjunctis illis 10,000 militibus rem gerit	399	
Eodem tempore Lacedæmonii bellum gerunt cum Eleis, quibus victis Triphyliam et Cyllenen adimunt	399	95, ½
<i>Thimbroni</i> successor datus <i>Dercyllidas</i> Pharnabazum et <i>Tissaphernem</i> urget usq. ad a.	397	95, 4
<i>Agésilau</i> s, Agide fratre mortuo in locum <i>Leotychidis</i> , Agidis f., rex Laced. factus, bellum in Asia gerendum suscipit, <i>Lysandri</i> in ea re consiliis usus	396	
<i>Tissaphernem</i> fugat, <i>Lydiam</i> populatur	395	96, ½
<i>Tissaphernem</i> supplicio affectum <i>Tithraustes</i> secutus legatos in Græciam, imprimis ad Thebanos, Athenienses, Corinthios, Argivos, cum pecunia dimittit ad bellum contra Lacedæmonios movendum	395	
Illico Thebani, dum Phocenses premunt, Lacedæmoniiis belli causam præbent. <i>Lysander</i> contra eos missus occiditur in pugna ad <i>Haliartum</i>	395	96, 2
Quo facto cum Athenienses suas copias Thebanis adjunxissent, <i>Pausanias</i> cum altero exerc. Lacedæmoniorum hostes aggredi non ausus, Bœotia excedit, mox eam ob causam capitis damnatus.		
Lacedæmonii cum Arcadibus victoriam de hostibus ad Nemeam reportant	394	
Item <i>Agésilau</i> s domum revocatus, per Macedoniam et Thessaliam profectus, socios ad <i>Coroneam</i> vincit, sed ipse vulneratur nec utitur victoria	394	96, 3
Eodem fere tempore, sed paulo ante, Lacedæmoniorum classis duce <i>Pisandro</i> ad <i>Cnidum</i> a <i>Pharnabazo</i> et <i>Conone</i> Atheniensi devincitur. <i>Harmostæ</i> Spartani ejiciuntur ex urbibus Asiaticis.	394	96, 3
<i>Corinthios</i> factionibus lacerata sedes belli fit, quod <i>Agésilau</i> s et <i>Iphicrates</i> Atheniensis sustinent	393	
Classis Persica oram Laconicæ populatur: <i>Conon</i> longos muros Atheniensium et <i>Piræum</i> pecunia Persica restituendum curat	393	96, 4
<i>Agésilau</i> s Corinthios premit, regionemque depopulatur, sed mora Spartana ab <i>Iphiorate</i> intercepta conciditur (250 milit.)	392	96, 4
Persæ rursus Lacedæmoniorum rebus favent, <i>Conon</i> in vinculis habetur: Athenienses contra adjuvant <i>Eva-goram</i> , Cypri regem, a Persis deficientem. <i>Thrasybulus</i> a <i>Teleutia</i> cæditur	390	
<i>Plato</i> philosophus agnoscitur: in Siciliam profectus		97, 4
<i>Aristophanes</i> <i>Plutum</i> ultimam suo nomine fabulam docet	388	97, 4
<i>Iphicrates</i> et <i>Chabrias</i> , optimi imperatores, Atheniensium res sustinent, itaque Laced. <i>Antalcida</i> in Asiam misso, cum Persarum rege ac satrapis pacem componunt, qua Græcarum in Asia civitatum libertas Persis proditur	388	98, 1
<i>Pax Antalcidea</i> ab Atheniensibus accipitur, quibus Lem-		

	a. Chr.	Olymp.
nus, Imbrus, Scyrus insulæ addicuntur. Ceteræ civitates et insulæ sui juris fiunt	387	98, 2
Civitates Bœoticæ secundum pacem liberantur, Platææ restituuntur, Argivi Corintho excedunt. Mantineenses a Lacedæmoniis urbe sua recens condita exire et in vicis habitare coguntur	386	98, 3
Evagoras, rex Cypri, cum Persis classe dimicat	385	98, 4
<i>Phæbidas</i> exercitum Lacedæmoniorum adversus Olynthumducens, Cadmeam arcem Thebanorum occupat	382	99, 3
Circa <i>Olynthum</i> opibus florentem ceterisque ejus regionis civitatibus imperantem acriter pugnant Lacedæmonii, ducibus Teleutia, Agesipoli rege, et Polybiade.		
<i>Isocratis</i> Panegyricus scribitur	380	99, 4
Tandem Olynthii 4 anno se dedunt, et Lacedæmoniis submitunt	379	100, 1
Etiam <i>Phliasi</i> ab Agesilao diu obsessi deduntur.		
Thebani exules conjuratione facta Athenis profecti patriam recuperant	379	100, 2
<i>Cleombrotus</i> frustra adversus eos cum exercitu mittitur, quin etiam <i>Sphodrias</i> , Thespiis præfectus, imprudenter Athenienses irritat, ut foedus ineant cum Thebanis	378	
Itaque Ath. novo censu instituto alacres de renovando imperio maritimo (<i>συμμαχία</i>) cogitant		100, 3
Eodem anno etiam Agesilaus impressionem facit in Bœotiam, et Thebanorum agrum depopulatur	378	100, 3
Lysias orator 80 fere annorum mortuus	378	
Iterum Agesilaus exercitum contra Thebanos ducit eosque commeatu prohibet	377	100, 3
Evagoras cum 10 annos cum Artaxerxe bellasset pacem facere cogitur	376	
Sed tertio anno post moritur.		
<i>Cleombrotus</i> a Thebanis transitu Cithæronis montis prohibetur	376	
Itaque Laced. rem mari gerendam esse rati, Athenienses, Naxum obsidentes, aggrediuntur, sed vincuntur a <i>Chabria</i> (et <i>Phocione</i>). Athenienses imperium maritimum recuperant	376	101, 1
<i>Timotheus</i> cum classe Athen. <i>Coreyram</i> capit	375	
Inde pacem cum Laced. faciunt Athenienses, Thebanis invidentes, sed mox bellum integrascit	374	
<i>Jason</i> eo tempore <i>rayδς</i> Thessalorum magnis opibus floret. Lacedæmonii imperium maritimum recu peraturi <i>Coreyram</i> obsident, sed vincuntur a <i>Coreyreis</i> , paulo post <i>Iphiorates</i> (prætor cum <i>Chabria</i> et <i>Callistrato</i>) 12 naves, a Dionysio tyranno Lacedæmoniis auxilio missas, intercipit.	373	101, 4
Achaiæ urbes Helice et Bura terræ motu delentur	373	101, 4
Agitur Spartæ de pace Græcarum civitatum, a qua Thebani, cum Bœotos liberare nollent, a Lacedæmoniis excluduntur	371	102, 1
<i>Cleombrotus</i> armis belloque eos coacturus, ex Phocide in		

a. Chr. Olymp.

Bœotiam impressionem facit, sed eum Thebani, duce <i>Epaminonda</i> , proelio ad <i>Leuctra</i> (5 Hecatomb. 8 Jul.) commisso, devincunt	371 102, 2
Statim Arcades a Laced. deficient: Megalopolim condunt, Mantineam restitunt	370
<i>Jason</i> Pheræus necatur; post eum, intervallo unius anni, Alexander Pheræus regnat.	370 102, 3
Eodem tempore Macedonum rex Amyntas II. moritur post regnum 24 annorum: cui tres filii pueri deinceps succedunt, Alexander II. (m. 367), Perdiccas III. (primum sub tutore Ptolemæo Alorite), Philippus.	369 102, 3
Thebani Arcades adiuturi hieme irrumpunt in Peloponnesum, ducibus præcipue <i>Epaminonda</i> et <i>Pelopida</i> , Lacedæmonicam populantur, Messenen restitunt. Ath. contra fœdus faciunt partito imperio cum Laced., iisque <i>Iphioratem</i> auxilio mittunt.	370 369 102, 3
Iterum Thebani expeditionem in Peloponnesum suscipiunt, <i>Epaminonda</i> duce. <i>Chabrias</i> Ath. conjunctus cum Lacedæmoniiis, quibus etiam Dionysius tyrannus auxilia mittit	368 102, 4
<i>Philiscus</i> ab Artaxerxe missus, cum frustra pacem reconciliare studuisset, Lacedæmonios pecunia adjuvat, qui duce <i>Archidamo</i> incruentem de Arcadibus victoriam reportant, quo tempore Thebani bellum in Thessalia gerunt ad Pelopidam captum liberandum	367 367 103, 1
Pelopidas ad regem Persarum legatus proficiscitur	367 103, 2
<i>Epaminondas</i> cum exercitu in Peloponnesum profectus <i>Achaos</i> ad societatem cum Thebanis adigit	366 103, 2
<i>Corinthii</i> eorumque socii Phliasii pacem faciunt cum Thebanis, item <i>Argivi</i> ; Lacedæmonii tamen ad pacis conditiones descendere nolunt, ne Messeniam amittant	366 103, 3
In Macedonia <i>Perdiccas III.</i> sublato Ptolemæo regnum adeptus, triginta obsides Thebanis tradit, interque eos <i>Philippum</i> , fratrem suum	365 103, 4
Novum bellum in Peloponneso eruperat inter <i>Arcades</i> et <i>Eleos</i> . Hi frustra jus suum ludorum Olymp. curandorum armis tuentur. Pisæi et Arcades ludis præsunt	364 104, 1
<i>Ochomenus</i> a Thebanis propter agitata defectionis consilia deletur	364
<i>Pelopidas</i> in bello contra Alexandrum Pheræum victor occumbit	364
Demosthenes primam orationem habet contra tutores suos Arcades pacem faciunt cum Eleis, sed inter semet ipsi discordant	364 104, 1 363
Thebani <i>Epaminondam</i> quartum cum exercitu in Peloponnesum mittunt, prohibitorium ne Lacedæmonii priorem potentiam recuperent, et Arcades sibi adjungant, fit (12 Scirophor. i. e. Junio) pugna ad <i>Mantineam</i> , in qua Epaminondas victor moritur. (Huc usque Xenophon historiam composuit.)	362 104, 2

Pacem faciunt civitates belligerantes præter Lacedæmonios, libertatem Messeniorum non ferentes . . .	362 104, 3
<i>Agésilas</i> in Ægyptum proficiscitur ad Tachum, cujus classi præest <i>Chabrias</i> Atheniensis. Tacho mox succedit Nectanebus. Agésilas domum revertens moritur	361 104, 3
Athenienses cum Olynthiis de Amphipoli contendunt . .	360 105, 1
PHILIPPUS Thebis in Macedoniam reversus, tutorque factus Amyntæ, fratris (Perdiccæ III. qui ab Illyriis cæsus fuit) filii, regnum occupat 23 annos natus . . .	359 105, 1
Argæum regni æmulum ab Athen. adjutum vincit, cum Atheniensibus, liberata Amphipoli, pacem facit . . .	359 105, 2
Sed, Pæonibus et Illyriis victis, denuo Amphipolim bello premit, dum Athenienses in Eubœa contra Thebanos dimicant . . .	358 105, 3
Socii Atheniensium (Chii, Coi, Rhodii, Byzantii) deficiunt. <i>Bellum sociale</i> incipit. <i>Chares</i> ad oppugnandam Chium missus male rem gerit, <i>Chabrias</i> in portu cum nave sua perit . . .	357
Neque postea Ath. feliciores sunt, discordantibus eorum prætoribus Charete, Menestheo, Iphicrate, Timotheo. Interim Philippus Amphipolim et Pydnam sibi, Potidæam Olynthiis expugnat, quo ipso tempore <i>Alexander</i> illi filius ex Olympiade, regis Molossorum f., Pellæ nascitur, mense Boëdrom. (Septemb.) . . .	357 105, 4
Ath. pacem faciunt cum sociis olim suis . . .	356
Timotheus et Iphicrates injuste accusantur Athenis, Timotheus etiam multatus in exilium it. <i>Demosthenes</i> in populi concione orationes habere cœpit . . .	356 106, 1
PHOCENSES, Philomelo duce, ab Amphictyonibus multati stimulantibus Lacedæmoniis eorumque rege Archidamo, faventibus etiam Atheniensibus, templi Delphici curam ad se trahunt, Delphosque armis obtinent . .	355 106, 1
<i>Bellum sacrum</i> præcipue a Thebanis et Locrensisibus contra eos geri cœptum, ducibus Phocensium deinceps <i>Philomelo</i> , <i>Onomarcho</i> , <i>Phayllo</i> , fratribus, et Onomarchi filio <i>Phalæco</i> .	355
Philomelus, sacra pecunia usus, conductis mercenariorum copiis, cum Locrensisibus et Thessalis feliciter pugnat, sed a Thebanis cæditur et occiditur . . .	354 106, 3
Onomarchus impudentius thesaurum dei aggressus vicinos premit. Thessali Philippum advocant, qui, diruta primum Methone, Pagasas capit . . .	353
<i>Mausolus</i> , Carie regulus, moritur, cui supervivit Artemisia uxor . . .	353 106, 4
Philippus Onomarchum cædit, tyrannos Pheris ejicit, sed cum per Thermopylas irrumpere in Phocidem conatur, ab Athen. prohibetur. (Demosthenis prima Philippica) . . .	352
Interim in Peloponneso bellum geritur inter Lacedæmonios et Megalopolitas, et utrorumque socios Phocenses et Thebanos . . .	352 107, 1

Thebani exhausti bello Phocensi, amissis jam Orchomeno et Coronea, a rege Persarum pecunia sublevantur . . .	350
Eubœæ rebus et Athenienses et Philippus immiscentur.	
Phocion suos obsidione liberat apud Tamynas	350 107, 2
Olynthii, a Philippo oppugnati, Atheniensium auxilium implorant (Demosthenis λόγοι Ὀλυνθιακοί.)	349 107, 4
Eam urbem Philippus, dum Athenienses viribus parant, proditione captam funditus evertit, Chalcidicen regno suo adjungit	347 108, 1
Plato mortem obit, impleto 81 vitæ anno. <i>Aristoteles</i> ad Hermiam Atarnes tyrannum se confert	347 108, 1
Legati Ath. ad Philippum de pace mittuntur (inter eos <i>Philocrates</i> , Ctesiphon, Aristodemus, <i>Æschines</i> , Demosthenes), remittit Philippus Antipatrum, Parmenionem, Eurylochum. Pax decernitur 19 Elapheb. (Mart.)	346 108, 2
Quam priusquam juret Philippus Cersobleptem Thraciæ regulum destruit, in pace Phocenses excipit.	
Legatos Ath. domum revertentes sequitur Philippus, Thermopylas intrat, cum Thebanis conjungitur, et ultorem dei parentemque se decreto Amphictyonum professus, Phocenses ingenti exercitu ita terret, ut 23 Sciroph. die (Jun. mense) se subjiciant	346 108, 2
Decreto Amphictyonum (i. e. Thebanorum et Thessalorum) urbes Phocidis præter Abas (22 numero ait Demosth.) munimentis privantur, gens exarmata templo stipendiaria redditur, ejus loco ipse Phil. in concilium Amphict. recipitur	346
Mercenarii, impetrato cum Phalæco libero abitu, mox partim in Creta, partim in bello cum Eleis pereunt.	
Demosthenes orat. de pace habita Atheniensibus suadet ut rata habeant quæ mutari nequeant	346 108, 3
<i>Timoleon</i> a Corinthiis Syracusas mittitur, Dionysiam tyrannum ejecturus	345 108, 4
Philippus rebus Peloponnesiorum se interponit, Eleos sibi adjungit, Messenios et Argivos adversus Lacedæmonios defendit	344
Et illic et in Acarnania illi adversantur Ath., de Halonesi ins. possessione cum eo contendunt	343 109, 1
<i>Æschines</i> a Demosthene male gestæ legationis accusatur	343
<i>Aristoteles</i> philosophus ad Alexandrum adolescentem 15 annorum instruendum in Maced. vocatur	343 109, 2
Philippus in Thracia versans, dum opes suas augere studet, cum Atheniensibus (Diopithe præt.) rixatur	342
In Eubœa <i>Phocion</i> res Athen. contra partes Macedenum sustinet	341 109, 4
Interim Philippus fortiter rem aggressus Perinthum et Byzantium oppugnat	340
Itaque Ath. cum pacem ruptam censuissent armis agunt:	

cum Chareti non successisset, Phocion Philippum a Byzantii obsidione abstinere cogit	339 110, 1
Locri Amphissæi ab Amphictyonibus impietatis damnati postquam armis a Cottypho Pharsalio cogi non potuerunt, id bellum gerendum Philippo demandatur a concilio . . . . . prim. vere	338 110, 2
Phil. subito intra Thermopylas apparens Elateam occupat mense Scioph. (Junio)	338
Ath. irati ac sibi communique libertati timentes 17 Scioph. Demosthene auctore fœdus cum Thebanis ineundum decernunt.	
Utrique, ducibus Charete et Theagene, cum Macedonibus configunt 7 Metagitn. (6 August.) ad <i>Chæroneam</i> , et turpiter vincuntur	338 110, 3
In Thebanos graviter consulit Philippus: exules reducuntur, Cadmea præsidio Macedonum obtinetur, concilium Bœoticum tollitur, Orchomenus, Thespisæ, Platææ restituntur.	
Athenienses <i>Demadis</i> opera pacem æquam impetrant: inter socios Macedonum ut recipiantur ipsi postulant.	
Concilium Græcorum Corinthi agitur: <i>Philippus dux belli contra Persas gerendi</i> declaratur	337
Sed quo tempore bellum præparat, a Pausania Macedone Edesse in theatro interficitur	336 111, 1

II. RES MACEDONUM, POSTQUAM IMPERIO GRÆCIÆ POTITI SUNT.

1. REGNUM ALEXANDRI MAGNI.

Philippo interfecto, ALEXANDER, ejus filius, rex Macedonum fit, 20 annos natus	336 111, 1
Thraces, Triballos, et Illyrios vincit, imperium detrectantes	335 111, 1
Interim <i>Thebani</i> a Macedonibus deficiunt. Alexander cito cum exercitu adest, victis Thebanis urbem ipsam capit ac diruit (Eleusiniarum tempore, circa Cal. Octobr.)	335 111, 2
Atheniensibus eum placant Phocion et Demades. Sed Charidemus dux mercenariorum in exilium mittitur.	
<i>Aristoteles</i> sedem Athenis in Lyceo capit	111, 2
<i>Alexander</i> bellum contra Persas diu agitatum movet, Hellesponto trajecto Persarum satrapas (mense Thargel. i. e. Maio) ad <i>Granicum</i> amnem fugat, Asiæ oram et urbes Græcas occupat, Halicarn. expugnat præter arcem	334 111, 3

Memnon Rhodius Persarum præfectus in eo est, ut cum classe in Græciam naviget, cum Mitylenis moritur . .	333 111, 3
Lyciam subigit summa hieme, vere Gordii omnes copiae congregantur, media æstate Tarsi graviter decumbit, mense Mæmacterione (Novembri) cum Dareo confligit ad <i>Isum</i> in Cilicia. Damascum Parmenio capit, ipse Tyrum obsidere incipit	333 111, 3
Tyrum septem mensibus expugnat, mense Hecatomb. . .	332 112, 1
Gazam capit mense Septembri, inde septimo die Pelusium Ægypti propugnaculum venit. Tota Ægyptus facile Macedonum fit	332 112, 1
Media hieme Alex. iter ad Jovem Ammonem suscipit, in quo Alexandria condi jussa	331 112, 1
Primo vere Memphi proficiscitur in Phœnicen et Syriam	331
Medio anno Thapsacum venit	331 112, 2
Euphrate Tigrique amnibus trajectis iterum cum Dareo confligit mense Pyanepsione (Calendis Octobribus) ad Gaugamela s. <i>Arbela</i>	331 112, 2
Babylone exercitum recreat per 34 dies (mense Novembri). Inde per Sittacenen et Susianam ad portas Persicas procedit.	
In Græcia interim novi motus ab Agide II. rege Lacedæmonio concitantur. Sed eum <i>Antipator</i> fortissime pugnantiem vincit et occidit ad Megalopolim	331 112, 2
Æschines et Demosthenes orationibus contrariis de <i>Corona</i> certant, victus Æschines in exilium abit Rhodum . .	330 112, 3
Alexander anni initio in aditu Persidis dimicat, Persepolim capit, interiora Persidis percurrit, inde in Mediam tendit, Ecbatana capit	330 112, 2
Medio anno (mense Hecatomb.) <i>Dareus</i> in fuga trans portas Caspias a Besso interficitur	330 112, 3
Tum Alexander Hyrcania subacta Parthienem et Ariam et Drangianam, ubi de Philotæ patrisque ejus Parmenionis insidiis cognovit, et Arachosiam victor peragrat.	
Paropamisio hieme multoque cum labore superato Bactra intrat, Oxum amnem trajicit, Bessum proditum capit, Scythas pellit et Maracandis in potestatem reductis usque ad Jaxartem, ab hac parte finem regni, procedit	329 112, 3
Nec hiematio quieta propter crebras rebelliones. Cliti nex.	
Vere Sogdiani pacantur, eorumque petrae capiuntur . .	328 112, 4
Ibi inter pignora rebellium Oxyartis Bactrii filia <i>Roxane</i> pulchritudine regis animum ita movit, ut eam rite uxorem ceperit.	
Bactris copiae congregantur ad expeditionem Indicam : ibi puerorum regionum conjuratio fit, cui implicatur <i>Callisthenes</i> Olynthius rhetor : æstate Alex. Paropamisum superat	328 113, 1
Nicæam venit, divisoque exercitu Hephestionem ad In-	

- dum mittit ipse populos (Nysseos) cis Indum in potestatem redigit, Aornon capit.
- Indo trajecto Taxila capiuntur, rex Porus ad Hydaspem vincitur et capitur 327 113, 1
- Acesines et Hydraotes amnes trajiciuntur, sed ultra Hyphasim procedere nolunt Macedones.
- Itaque redit Alex. ad Hydaspem, et parte exercitus navibus imposita, parte ad ripam sequi jussa, per Hydaspem in Indum, per Indum Pattala usque proficiscitur (novem mensibus, a Novembri 327 usque ad Julium 326). 327 113, 2
- Diviso exercitu ipse rex Oceano adito per Oritas et Gedrosiam et Caramanjam in Persidem redit. Sed in itinere a finibus Oritarum per Gedrosiam desertam usque Pura (60 diebus) majorem partem exercitus perdit. 326 113, 3
- Nearchus* cum classe (mense Octobri) profectus littus legens 129 diebus ad ostia Tigridis pervenit. 324
- Alex. Susis nuptias suas et ducum et plurimorum aliorum Macedonum (*ὕπερ τοὺς μύριους*, Arr. 7, 4) celebrat, ipse præter Roxanen maximam Darei filiarum Statiram (alii Arsinoen vocant) ducit, Hephæstio minorem Drypetim, Craterus Amastrim, Darei fratris filiam (quæ postea Lysimacho nupsit) 325 113, 3
- Cum Persas juvenes Macedonicis armis instrueret, veteranosque suos militia solveret, seditio militum fit Opi ad Euphratem.
- Qua sedata Ecbatana profectus certamina utriusque generis peragit, inter quæ *Hephæstio* intimus Alex. familiarium moritur 325 113, 4
- Cossæis devictis Alex. Babylonem proficiscitur, ubi legationes plurimarum gentium ad eum conveniunt . . . 324
- In Olympicis ludis Alex. exules a civitatibus Græciæ restitui jubet 324 114, 1
- Athenis causæ Harpalicæ aguntur, quod Harpalus Babylonis præfectus interversis 5 mil. talentum Athenas venerat, et corrupisse complures oratores dicebatur. Demosthenes multatus 50 tal. in exilium abijt (*Æginæ* et Trœzene plurimum versans). 324
- Babylone ALEXANDER, dum bellum Arabicum præparat, febri moritur post regnum duodecim annorum et octo mensium (11 Jun. vid. Ideler. Chron. i. p. 407), archonte Hegesia 323 114, 1
- Eodemque die Corinthi *Diogenes* Cynicus.

2. CONTENTIONES AC BELLA INTER DUCES ET SUCCESSORES ALEXANDRI MAGNI, USQUE AD CONSTITUTUM CERTUM RERUM ORDINEM, A. CIRC. 278.

a. Chr. Olymp.

- Alexandro* mortuo duces militum de rebus pro tempore ordinandis consulunt 323 114, 1
- A phalange Macedonum, quæ, auctore *Meleagro*, *Philippum Arrhidæum*, Phil. f., mente captum, solum regem volebat, equites, duce *Perdicca*, secedunt.
- Meleagro* interfecto instituuntur reges *Arrhidæus* et *Alexander* modo natus Alex. M. et *Roxanes* filius, tutores eis dantur *Antipater* et *Craterus* in Europa, *Perdiccas*, qui idem dux erat equitum Maced., et *Leonnatus* in Asia. Distribuantur præfecturæ: *Antipater* et *Craterus* Macedoniam cum Græcia, *Lysimachus* Thraciam, *Leonnatus* Phrygiam ad Hellespontum, *Antigonus* Phrygiam maiorem, *Cassander* (Asander) Cariam, *Eumenes* Cappadociam, *Laomedon* Syriam, *Ptolemæus* Ægyptum, *Pithon* Mediam, *Peucestes* Persidem regendas accipiunt.
- Athenienses signum repetendæ libertatis tollunt: adiunguntur Peloponnesiorum Argivi, Epidaurii, Sicyonii, Træzenii, Elei, Phliasii, Messenii, extra Isthmum Locri, Phocenses, Thessali plerique, Carystii, Ætoli cum Acarnanibus.
- Demosthenes revocatur. *Leosthenes*, Ath. dux, *Antipatrum* ad *Lamiam* vincit et obsidet 323 114, 2
- Leonnatus*, qui auxilio *Antipatro* venit, in pugna interficitur.
- Sed mox *Antipater* adjuncto sibi *Cratero*, Græcos ad Cranonem vincit. Præsidium Macedonicum in Munychia, portu Athen., imponitur, popularis reip. status tollitur, *Demosthenes* et *Hyperides* oratores damnati, hic *Æginæ*, ille circa Calauriam capti morte afficiuntur 322 114, 3
- Eodem quo *Demosthenes* tempore *Aristoteles* Chalcide, quo se Athenis contulerat, morbo decedit, 63 annorum.
- Perdiccas* *Eumeni* Cappadociam et Paphlagoniam armis subjicit 322 114, 2
- Contra *Perdiccam* intemperanter potestate utentem conspirant ceteri duces. *Antipater* et *Craterus* confecto bello Lamiaco, sed omisissis Ætolis, Hellespontum copias trahunt; *Eumenes*, *Perdiccæ* partes secutus, *Neoptolemum* et *Craterum* vincit et in pugna occidit, sed eodem tempore ipse *Perdiccas* in Ægypto male re gesta a militibus suis interficitur . . . (ante medium annum) 321 114, 3
- Antipater* rebus Macedonum præficitur et novam provinciarum distributionem instituit. *Seleucus* Babylonie præficitur, *Eumenes* hostis Macedonum iudicatur . . . 321 114, 4
- Antigonus*, cui bellum contra *Eumenem* gerendum demandatum est, Nora, quo ille receptaculo utitur, in finibus Lycaoniæ et Cappadociæ, expugnare non potest.

E

- Antipater* octogenarius moriens *Polysperchontem* tutorem regum, *Cassandrum*, filium suum, equitum regionum præfectum instituit 319 115, 1
- Cassander* bellum movet contra *Polysperchontem*. *Athenienses*, a *Polysp.* ad arma et libertatem vocati *Phoionem* capitis condemnant, sed mox a *Cassandro* ad deditionem compulsi *Demetrio Phalereo* regendi traduntur 318 115, 3
- Polysperchon* (et reges) *Eumenem* ducem regionum in Asia exercituum esse jubent eique bellum contra *Antigonum*, obsequium denegantem, mandant gerendum 318 115, 2
- Eumenes*, cum *Argyraspidas* secum conjunxisset, in superioris Asiæ provincias recedit 317 115, 4
- Vincit *Antigonum* ad *Pasitigrim* amnem, iterum in *Perside* 316 116, 1
- Sed post aliud prælium ab *Argyraspidis* proditur et necatur jussu *Antigoni* 315 116, 1
- Interea odia regiæ familiæ in bellum necemque erupant. *Olympias*, mater *Alex. M.*, cum *Roxane* et *Alex.* puero contra *Philippum Arrhidæum* ejusque uxorem *Eurydicen* in acie stetit, vicit, adversarios captos necavit 317 115, 4
- Sed *Cassander* e *Græcia* in *Macedoniam* reversus eam *Pydnæ* obsedit, urbem fame cepit, *Olympiadem* supplicio affecit, *Thessalonicen*, *Philippi* filiam, ipse in matrimonium duxit, *Roxanen* et *Alex.* puerum captos tenet 315 116, 1
- Antigonus*, totius Asiæ dominus factus, *Seleucum* provincia spoliât. Is ad *Ptolemæum* in *Ægyptum* fugit, unde fit, ut *Ptolemæus*, *Lysimachus*, et uterque *Cassander* contra *Antigonum* conspirent 315 116, 2
- Græcia* bellis ab *Antigono* et *Polysperchonte* contra *Cassandrum* gestis laceratur. Sed ibi tandem victor existit *Cassander* 314
- Antigonus* et ejus filius *Demetrius* cum *Cassandro* in Asia minore, cum *Ptolemæo* in Syria bellum gerunt 313
- Seleucus* interea *Babyloniam* ac *Mediam* recuperat (æra *Seleucidarum* Cal. Octobr.) et quinque annis totam Asiam superiorem in suam potestatem redigit, unde *Nicator* appellatur. 312
- Pax facta, ut *Græcæ* civitates liberæ essent, *Cassander* *Macedoniam*, *Lysimachus* *Thraciam*, *Ptolemæus* *Ægyptum*, *Antigonus* vero ceteram Asiam haberet,—donec *Alexander* adollescere 312 117, 1
- Cassander* regem puerum *Alexandrum* ejusque matrem *Roxanen*, quos in arce *Amphipolitana* captos asser-varat, necandos curat 311 117, 2
- Quo facto *Polysperchon* *Herculem*, *Alex. M.* filium ex *Barsine*, *Mentoris* vidua, *Pergamo* ad se in *Græciam* vocat, et exercitu collecto in *Macedoniam* ducit. Sed *Cassandri* conditionibus captus *Herculem* in *Stymphæis* veneno necat 310 117, 2
- 309 117, 3

Cleopatra, Philippi f., vidua Alexandri Epirotæ Sardibus auctore Antigono interempta	308 118, 1
Bellum rursus exardescit, dum quisque Græcos, spe liber- tatis irretitos, ad se trahere studet. Demetrius, Antig. f., Athenas occupat, Demetrius Phalereus in Ægyptum abit, status popularis post annos xv. restituitur	307 118, 1
<i>Epicurus</i> philosophus Athenis sedem ponit	307 118, 2
<i>Demetrius</i> Ptolemæi classem ad Salaminem in Cypro de- vincit	306 118, 2
<i>Antigonus</i> et <i>Demetrius</i> , victoria de Ptolemæo elati, <i>reges</i> appellantur, ceteri eorum exemplum imitantur, ut quinque regna ex uno fiant.	
Neque tamen Antigono res in Ægypto procedunt	306 118, 3
nec Demetrius, quamquam adhibitis omnibus artibus, (Poliorectes ob eam rem appellatus) <i>Rhodium</i> expugnare potest	305 304
Pace cum Rhodiis facta Demetrius in Græciam reversus, bellum felicitis adversus Cassandrum gerit, eumque ad Macedoniam usque persequitur, sed a patre in Asiam revocatur	303 119, 1 301 119, 3
Ubi <i>Lysimachus</i> et <i>Seleucus</i> copiis conjunctis Antigonum et ejus filium ad <i>Ipsium</i> in Phrygia devincunt (mense Augusto), Antigonus octogenarius in pugna interficitur	301 119, 4
Syriam Seleucus, Asiam minorem Lysimachus occupat. Athenienses a Demetrio desciscentes sui juris fiunt (Olympiodorus). Demetrius tamen aliquas Asiæ mi- noris urbes et Cyprum et Tyrum præsidia, mare navi- bus obtinet.	
<i>Stratonice</i> , filiam suam e Phila, Antipatri f., Seleuco col- locat, Ciliciam occupat	300 120, 1
Possessionem Coreyræ Cassandro Agathocles rex Syracu- sanus eripit	299
<i>Cassander</i> in Macedonia moritur	298 120, 3
Ejus filii de regno certant inter se. Nam Philippo mortuo, Antipater matrem suam Thessalonicen, ulti- mam stirpem veterum regum, interficit, sed ipse ab Alexandro ejicitur.	
Demetrius Athenas (ejecto Leochare tyranno) occupat ; præsidium in portibus et in Museo imponit, civibus parcit	295 121, 1
Spartam obtinere non potest : et interim quidquid in Asia possederat, ab Lysimacho, Seleuco, Ptolemæo occupatur.	
Idem Alexandro, Cassandri filio, occiso <i>rex fit Macedonia</i> et cum <i>Pyrro</i> , Epirota, regni æmulo, feliciter bellum gerit.	294 121, 3
<i>Menander</i> , poëta comicus, Cephisiensis ex Attica, 52 annorum moritur	(292) 122, 1
Demetrius cum Macedonia non contentus majora petat. <i>Lysimachus</i> et <i>Pyrhus</i> in Macedoniam irruptionem	

faciunt. Demetrius a Macedonibus deseritur et fuga salutem quaerit, <i>Macedonia potitur</i> primum Pyrrhus, deinde (7 mensibus post) <i>Lysimachus</i>	287 123, 1 286 123, 2
Demetrius in Asiam transit, sed ab Agathocle, Lysimachi filio, victus tandem eo adigitur, ut Seleuco genero se captivum tradat	286 123, 3
Apud quem Apameæ, Syriae oppido, in captivitate moritur <i>Ptolemæus</i> ὁ Σωτήρ, infensus majori filio <i>Ptolemæo Cerauno</i> , qui apud Lysimachum refugium quesivit, regni consorte et herede instituto <i>Ptolemæo Philadelpho</i> , suo et Berenices filio, moritur 84 annorum	283 124, 1 285 283 124, 2
<i>Lysimachus</i> ab uxore Arsinoë deceptus Agathoclem filium suum interficiendum curat	283 124, 2
Fiunt eam ob causam fugæ et defectiones principum regni. <i>Seleucus</i> pæne octogenarius contra Lysimachum bellum movet, eum in Phrygia vincit et occidit . . . . . med.	281 124, 4
Septem mensibus post victor <i>Seleucus</i> in Macedoniam proficiscens prope Lysimachiam a Ptolemæo Cerauno furtim occiditur	280 124, 4
<i>Antiochus</i> , Seleuci filius, Syriam Asiamque superiorem, <i>Ptolemæus</i> Macedoniam et Thraciam tenet. (Pyrrhus Epirota eodem tempore in Italiam trajicit.) Gentes et civitates Asiæ Minoris magis magisque sui juris fiunt.	
<i>Phileterus</i> , Lysimachi præfectus Pergami, regni Pergameni fundamenta jacit.	
Quatuor urbes <i>Achæorum</i> , Dyme, Patræ, Tritæa, Pharæ, mox Ægium, Bura, Ceraunia, Leontium, Ægira, Pelene veterem Achæorum societatem restituunt et confirmant	280 124, 4
<i>Ptolemæus Ceraunos</i> 9 mensibus post Seleuci necem a Gallis, Belgio duce in eas terras irrumpentibus, vincitur et occiditur	280 125, 1
<i>Meleager</i> , Ptolemæi frater, <i>Antipater</i> , Cassandri filius, rerum statu maxime perturbato, per breve tempus dignitate regia fruuntur. Tum <i>Sosthenes</i> , nobilis Macedo, belli dux eligitur.	
Alius Gallorum exercitus in Græciam irruit, Græcæ civitates conjunctis copiis Thermopylas aliquamdiu defendunt, sed Brennus cum magna parte exercitus circa Delphos perit	279 125, 2
Sosthene a Gallis occiso, <i>Antigonus Gonatas</i> , Demetrii pius filius, qui adhuc Corinthum et Peloponnesi partem tenuerat, Macedoniæ rex fit	278 125, 3 279 125, 2
Gallorum aliæ turbæ, Thraciam depopulatæ, in Asiam trajiciunt, mercede conducti a <i>Nicomede</i> , rege Bithyniæ, dimicant, totam Asiam Minorem bellis ac vastationibus miscentes. <i>Galatiam</i> sive Gallogræciam propriam sedem occupant	275 126, 2

Hucusque variam imperii Macedonici fortunam et contentiones principum uno tenore explicuimus, cum incerti rerum eventus et repetita bella nusquam nos insistere paterentur. Nunc demum, cum et Seleucus interfectus et Antigonus, Demetrii filius, Macedoniæ regnum adeptus est, tria potentissima regna, *Macedoniam*, *Syriam*, *Ægyptum*, facile discernas. Neque vero historia liberarum in Græcia civitatum a Macedonia disjungenda est, cum eadem utrisque fata fuerint, et Macedonum reges fere semper principatum Græciæ servarint. Quæ præterea regna in Asia Minore extiterunt, Bithyniæ, Pergami, Cappadociæ, Ponti, Armeniæ, ea vix per se digna videbantur, quæ his tabulis recenserentur, neque eorum memoria servata est, nisi per opportunitatem bellorum ab aliis populis gestorum, quibus media interjecta erant. Verumtamen regum *Pergamenorum* per aliquod tempus florentium et *Bithynorum* breves annales adjecimus, ne quid deesset, quod ad historiam Romanorum melius intelligendam pertineret.

3. REGNUM MACEDONIÆ, UNA CUM GRÆCIÆ LIBERIS CIVITATIBUS.

a. Chr. Olymp.

Reges Macedonum ex posteris Demetrii Poliorcetæ.

<i>Antigonus Gonatas</i> pace facta cum Antiocho, Seleuci filio, et Gallorum exercitu victo, regnum Macedoniæ obtinet, ab a.	278 125, 3
Quo tempore <i>Zeno</i> Cittiensis phil. Athenis floret.	
A <i>Pyrrho</i> Epirota, ex Italia reverso, tota pæne Macedonia ejicitur	274 126, 3
<i>Pyrrhus</i> in Peloponnesum progressus nec Spartam capere potest, et ab Argivis Antigono faventibus interficitur .	272 127, 1
<i>Antigonus</i> Macedoniam recuperat, et virtute Demetrii filii contra Alexandrum <i>Pyrrhi</i> filium defendit.	
Græciæ rebus implicatur, tyrannorum opibus favens, Athenis potitur et præsidium imponit, Acrocorinthum occupat.	
<i>Aratus</i> Sicyonem, urbem patriam per 50 annis a tyrannis oppressam, in libertatem vindicat eamque concilio Achæorum adjungit	251 132, 1
Idem prætor (<i>σπαρτηγός</i>) iterum creatus et Corinthum a Macedonibus liberat, et conciliandis aliis civitatibus (<i>Megaris</i> , <i>Trœzene</i> , <i>Epidauro</i>) Achæorum opes augere studet	243 134, 2
<i>Antigonus</i> , rebus Macedoniæ optime constitutis, moritur, et <i>Demetrium II.</i> filium successorem habet	243 134, 2
<i>Agis III.</i> , rex Spartæ, <i>Lycurgi</i> leges ac veterem reip. formam restituere conatus, biennio post ab adversariis superatus occiditur. <i>Leonidas</i> , ejus inimicus, <i>Eurypontidarum</i> familia extincta, solus regnat	241 134, 4
<i>Demetrius II.</i> moriens <i>Philippum</i> filium regni heredem relinquit; cujus impuberis tutor <i>Antigonus Doson</i> regnat ab a.	233 136, 4

Quo tempore Aratus et aliquot in Peloponneso civitates, ejectis tyrannis, Achæorum communi adjungit, et Athenas præsidio Macedonico liberat	232 137, 1
<i>Cleomenes III.</i> , Leonidæ filius, rex Spartanus (ab a. 236), consilia Agidis suscipit.	
Cum Achæis feliciter bellum gerit, eaque opportunitate usus Lycurgi leges restituit, Ephorum potestate sublata	226 138, 3
Achæi, auctore Arato, Antigonom Maced. regem contra Lacedæm. eorumque socios Ætolos arcessunt, eique ad fidem societatis Acrocorinthum tradunt. (Bellum Cleomenicum trium annorum)	224 139, 1
Mantineæ a Macedonibus capta interit (post Antigonea vocata).	
Megalopolis a Cleomene occupata incenditur	223
Antigonus cum exercitu in Laconicam irrumpit, et Spartanis ad <i>Sellasiæ</i> devictis, urbe potitur. Cleomenes in Ægyptum abit	222 139, 3
(ubi triennio post perit).	
Heraclidarum regnum Spartanum finitur: Spartani ad priorem ignaviam redacti, ab eo inde tempore inter Ætolorum et Macedonum partes dubii hæsitant, mox tyrannorum dominatu premuntur.	
Antigonus paulo post in Macedoniam reversus, victoria de Illyriis reportata, decedit, eum sequitur <i>Philippus III.</i> 16 annorum, adolescens optimæ spei, sed ab assentatoribus corruptus	221 139, 3
Achæi bello petiti ab Ætolis victique ad Caphyas Philippi auxilium invocant: inde <i>bellum sociale</i> oritur. (In partibus Ætolorum Elei et Lacedæmoniorum rex Lycurgus)	220 140, 1
Philippus Ambraciam Ætolis eripit, Acarnanes sibi adjungit, in Ætoliam irrumpit, dum Ætoli Dium in Maced. diruunt, et Demetrius Pharius a Romanis ex Illyria pellitur	219 140, 1
Ætoli Dodonam vastant	219 140, 2
Philippus hieme in Peloponneso Achæis auxilium ferens Ætolorum socios aggreditur	218 140, 2
Tum Cephallenia repulsus ipsam Ætoliam invadit, Thermum capit ac vastat, in Peloponnesum reversus Spartanos premit	218 140, 3
Philippus Pæones subjicit, Thessalorum qui ad Ætolos desciverant punit: sed pacem cum Ætolis facit	217 140, 3
Idem fœdus cum Hannibale et Carthaginiensibus contra Romanos, Illyriæ oram obtinentes, init	215 141, 2
Sed a Romanorum classe, dum Apolloniam oppugnat, oppressus repellitur	214
Græciæ libertatem opprimere conatus, Aratum veneno tollit	213 141, 4
Ætoli societatem ineunt cum Romanis adversus Macedones	211 142, 2

	a. Chr.	Olymp.
<i>Ætoli Acarnaniam vastant, Romani Æginam capiunt</i>	210	
<i>Ætoli adjuti a Romanis et Attalo rege ad Lamiam cum Philippo dimicant</i>	208	
<i>Philopœmen prætor Achæorum creatus lapsam disciplinam restituit</i>	208	143, 1
<i>Idem Machanidam tyrannum Spartanum ad Mantineam cædit</i>	206	143, 3
<i>Ætoli invitis ac nescientibus Rom. pacem cum Philippo faciunt</i>	206	
<i>Item Romani sociique eorum Spartani, Elei, Athenienses, Messenii cum Philippo</i>	205	
<i>Philippus, inito fœdere cum Antiocho M. contra Ptolemæum Epiphanem, in Asiam trajectus, cum Prusia Bithyn. conjungitur, Cyanam delet, sed Pergamum capere nequit, cum Attalo et Rhodiis ad Chium classe prospere dimicat</i>	201	
<i>In Caria hiemat</i>	20½	
<i>Athenienses bello pressi a Maced. Romanos in Græciam arcessunt, bellum Romanorum contra Philippum incipit, adjuvantibus Rhodiis et Attalo rege et Nabide tyranno Spartano, mox Ætolis, ab a.</i>	200	145, 1
<i>Philippus Abydum vere capit, Attalus Athenas cum classe venit æstate</i>	200	
<i>Tertio belli anno Flamininus Cos. Rom. in Græciam terra venit, Elateam capit</i>	198	145, ½
<i>Philippo ad Cynoscephalas victo pax facta; Corintho, Chalcide et Demetriade, urbibus munitissimis, præsidia deducit Philippus</i>	197	145, 4
<i>Flamininus Corinthi in ludis Isthmiis libertatem earum civitatum Græcarum, quæ Philippo subjectæ fuerant, pronuntiat</i>	196	146, 1
<i>Nabis ab Imper. Rom. debilitatur, nec tamen dominatu Spartæ privatur. Argi liberantur et concilio Achæorum adjunguntur</i>	195	146, ½
<i>Flamininus, conventu Corinthi habito, deductisque Rom. præsidiis Græciam relinquit</i>	194	146, 2
<i>Vix legiones Rom. in Italiam redierant, cum Ætoli a Romanis definiendi ineunt consilia.</i>		
<i>Achæi, Philopœmene duce, cum Nabide pugnant. Nabis ab Ætolis occiditur: urbs tamen ab Achæis occupatur</i>	192	
<i>Ætolis hortantibus Antiochus, Syriæ rex, in Græciam trajicit, in Chalcide capta hiemat</i>	192	147, 1
<i>Acilius Cos. Rom. socio usus Philippo, Antiochum Ætolosque ad Thermopylas vincit, et illo Græcia expulso Heracleam capit</i>	191	147, ½
<i>Amphissæ oppugnati Ætoli inducias a Scipione Cos. impetrant</i>	190	
<i>Quibus præteritis nec pace composita M. Fulvius Cos. Ambraciam expugnat, pax Ætolis petentibus datur, qua majestatem populi Rom. agnoscere tenentur, Cephallenia punitur</i>	189	147, 4

- Spartam, cum ab Achæorum fœdere descisset, *Philopœmen* *σπαρτηγός* capit murisque privat, et reductis exulibus multisque aliis occisis disciplinam. *Lycurgi* tollit 188 147, 4
- De restitutione civitatis inter Sen. Rom. et concilium Achæorum agitur per legatos huc illuc missos.
- Interim *Messenii* deficiunt ab Achæorum fœdere, *Philopœmenem* captum necant, 70 annos natum et tum octavum prætura fungentem : sed ejus mors cito per *Lycortam* successorem vindicatur, *Messene* recipitur : in exsequiis *Philopœmenis* urnam fert *Polybius*, *Lycortæ* filius 183 149, 2
- Contentiones de Spartanis exulibus inter Senatum Rom. et concilium Achæorum tractantur 181
- Callicrates* *σπαρτηγός* Ach. jussu Senatus exules Spartanos et *Messenios* reducit 177
- Philippus*, posteaquam *Demetrium* filium, Romanis imprudenter faventem, excitatus a *Perseo*, altero filio, interfecerat, moritur 179 150, 2
- Perseus*, rex factus, bellum contra Romanos clam præparat. Legati huc illuc eunt 174
- Bellum contra *Perseum* geri cœptum a Cos. *Licinio Crasso*, 26 anno post pacem cum *Philippo* factam . . . 171
- Perseus* per tres annos bellum cum Rom. ducibus *Crasso*, *Hostilio*, *Marcio* satis feliciter gerit, sed victoriis uti nescit.
- Idem paratum *Illyriorum* et *Bastarnarum* auxilium et regis *Eumenis* societatem, pecuniæ tenax, negligit.
- Itaque ab *Æmilio Paulo* ad *Pydnam* devincitur et in *Samothrace* insula capitur (22 Jun. Vid. *Clint. Fast.*) . 168 152, 4
- Macedonia* a Romanis in quatuor regiones dividitur, sed libera esse jubetur.
- Achæorum principes fere mille Romam evocantur, accusati conspiracyonis adv. Romanos cum *Perseo* factæ non audiuntur, sed in libera custodia per 16 annos retinentur. 167 153, 2
- Andriscus*, *Persei* filium se ferens, a *Thracibus* adjutus in *Macedoniam* redit, et *Juventium* prætorem in pugna cædit 149 157, 4
- Sed a *Q. Metello* profligatus, a *Thracibus*, ad quos confugerat, traditur 148 158, 1
- Paulo* post *Alexander*, item simulatus *Persei* filius existit, sed facili negotio dissipatis rebellibus, *Macedonia* in provinciæ formam redigitur 147 158, 2
- Achæi suis finibus se continere, et *Corintho*, *Argis*, *Sparta*, *Orchomeno*, *Heraclea* excedere jussi, exacerbati bellum contra *Spartanos*, Rom. socios, movent . 147 158, 2
- Idem *Thebanis* et *Chalcidensibus* in partes perductis *Heracleam* oppugnant, sed a *Metello* ad *Scarpheam* in *Locride* et apud *Chæroneam* vincuntur. *Critolaus* *σπαρ.* mortem sibi consciscit 146 158, 2

Mummius Cos. Rom. superveniens Achæorum exercitum
 recens collectum et Disæum prætorem ad Corinthum
 devincit, urbem desertam capit ac diruit 146 158, 3
 Concilium Achæorum tollitur, urbes muris privantur, sub-
 lato populari statu et magistratibus secundum census
 institutis Græcia provincia Romanorum fit.

4. REGNA EX DIVISO ALEX. MAGNI IMPERIO IN ASIA ORTA.

a) REGNUM SYRIÆ SUB SELEUCIDIS.

Antigono ad Ipsum devicto et occiso *Seleucus Nicator*,
 superioris Asiæ dominus, Syriam ac Mesopotamiam,
 Armeniam, Cappadociam, Ciliciam occupat 301 119, 4
 Urbes 43 condit per 72 satrapias amplissimi regni (16
 Antiochias, 9 Seleucias, 5 Laodiceas, 3 Apameas, alias
 de nominibus urbium Maced. appellatas), quarum cele-
 berrimæ Seleucia ad Tigrim, Antiochia ad Orontem;
 hanc regni sedem eligit.
Antiochus (Soter) patrem, Lysimachiae interfectum, in
 regno sequitur ineunte 280 124, 4
 Asiæ cis Taurum majorem partem Galli, Nicomedes,
 Bithyniæ rex, et Eumenes Pergamenus occupant,
 Ægyptiorum præsidiis Cariae, Lyciæ, Ciliciæ portus
 tenentur.
 In pugna cum Gallis occiditur: sequitur filius *Antiochus*
II. (Theos) 261 129, 3
 Parthi ab Agathocle satrapa Syro vexati deficiunt, duce
Arsace 250 132, 3
 Eodem fere tempore Theodotus, Græcus præfectus, reg-
 num Bactrianum fundat, quod sub 7 regibus 130 fere
 annos constat.
 Antiochus ab uxore Laodice, alteri uxori Bereniciæ, Ptol.
 Philadelphi filiae, invidente, interimitur Ephesi 246 133, 2
Seleuco II. (Callinico), ludibrii causa, sive *Pogoni* cum
 Ptolemæo III. Euergete et cum fratre minore Anti-
 ocho Hierace, regni avido, bellum gerendum est.
 Interim Parthi opes suas firman: Seleucus ab iis vinci-
 tur et captus aliquamdiu in aula Arsacis II. vivit 238
 Ptolemæo Palæstina et Coesylria cedit.
 A Gallis, Antiochi fratris auxiliaribus, victus, tandem
 fortuna reparata, fratrem debellat Sardesque recipit 229 137, 4
 Antiochus in Ægypto quo fugerat perit, sed anno post
 etiam Seleucus, equo lapsus 227 138, 2
 Ejus major f. *Seleucus III. (Ceraunus)* post tres annos in
 Phrygia cum Attalo bellum gerens insidiis ducum
 suorum tollitur 224 139, 1
 Fratrem sequitur *Antiochus III.* 15 annorum (*Magnus*
 postea appellatus), Babylone accurrens.

In Asia minore <i>Achæus</i> , consobrinus regis, feliciter cum Attalo per annos complures dimicat.	
Mediam et Persidem Antiochus recuperat, quarum terrarum satrapæ Molo et Alexander defecerant, etiam Mediam Atropatenen regno adjungit.	220 140, 1
Cum Ptolemæo Philopatore bellum trienne gerit recuperandæ Coeles Syriæ et Phœniciae causa : proditur ei Ptolemais et Tyrus ; Aradum Berytumque capit, sed a Sidone repellitur	219 140, 1 218
Pugna ad Raphiam victus pacem petit et accipit	217 140, 4
Contra Achæum propter regis suspiciones ad defectionem compulsum et Asiæ Minoris parte potitum proficiscitur, eumque Sardibus per prodicionem capit atque interficit	215 141, 2
Cum Parthorum rege Artabano per aliquot annos feliciter bellum gerit, sed pace facta Parthienen et Hyrcaniam obtinere eum jubet, sibi que socium esse	210
Itidem Bactrianorum regem Euthydemum victum regnare patitur	206
In Indiam profectus elephantis acceptis (quos 150 habet) præmio victoriæ et amicitiae domum revertit	205
Inita cum Philippo Macedone adv. Ægyptios societate, CoeleSyriam et Palæstinam recuperat, victo Scopa ad Paneadem	198 145, 2 197 145, 4
In Asiam Minorem proficiscitur, remoto Philippo vacuum : ins. an. in Europam transit, Chersonesum Thracicam occupat, Lysimachiam restituit	196
A Romanis sibi metuens pacem cum Ptol. Epiphane et filiae nuptias componit . . . . . hieme	196
Novas possessiones firmat, cum senatu Rom. de amicitia facienda agitans ducitur per aliquot annos, donec legati Rom. eum cedere Europa et urbibus Græcorum jubent	192
Hannibale auctore et Ætolis adhortantibus, bellum cum Romanis gesturus in Græciam transit, sed Chalcide diutius commoratus ad Thermopylas fugatur	192 147, 1 191 147, 1
Romani in Asiam trajiciunt, Antiochum ad Magnesiam devincunt	190 147, 3
Pace facta, ingenti pecunia et Asia cis Taurum multatur .	189
Pecuniam studiose conquirens ab Elymæis interficitur .	187 148, 2
<i>Seleucus IV. (Philopator)</i> 12 annos regnat tributo Romanis persolvendo regni opes exhausti usque ad annum	175 151, 2
<i>Antiochus IV. (Epiphane vel Epimanes)</i> ejus frater, excluso fratris filio Demetrio Romæ obside, rex factus Eumenis auxilio, luxuriose vivit, magnifica opera extruit.	
Ægypto abstinere cogitur a Popillio Læenate, legato Rom.	168
<i>Judæi</i> , diu vexati, deficiunt duce Mattathia sacerdote .	167 153, 2
Judas Maccabæus Syrorum exercitu ad Emaum victo, captisque Hierosolymis, templum expiat	165 153, 4
Antiochus incidit in insaniam, ac moritur post regnum 11 paulo plus annorum	164 154, 1
Ejus filius <i>Antiochus V. (Eupator)</i> tutore Lysia biennium	

regnat, sed a <i>Demetrio I. Sotere</i> , Seleuci IV. filio, Roma profugo, regno et vita privatur	162 154, 3
Regi vinolento ab Heraclide regibusque Ægypti et Pergami opponitur <i>Alexander Bala</i> (Theopator Euergetes), simulatus Antiochi IV. filius.	
Is victo et occiso <i>Demetrio</i> rex factus ignavus et crudeliter regnat	150 157, 3
Ejicitur et occiditur Ptolemæi Philometoris auxilio a <i>Demetrio II. Nicatore</i> , Demetrii I. filio	146 158, 3
Sed etiam hic biennio post a Diodoto (Tryphone) victus Syria expellitur.	
Tryphon initio <i>Antiochum VI.</i> Alexandri filium regem instituit	144
mox eundem tollit, et ipse regia dignitate potitur	142 159, 2
Demetrius II. interea Laodiceæ regnat; in superiore Asia bellum cum Parthis male gerit et capitur	138 160, 3
<i>Antiochus VII.</i> Sidetes, Demetrii captivi frater, Tryphonem vincit et tota Syria potitur, nec sine laude regnat, nisi quod vino nimis est deditus.	137 160, 3
Hierosolyma capit pacemque Judæis concedit	133 161, 4
Parthos aggreditur, initio felix, post vincitur et occiditur	128 162, 4
Tum <i>Demetrius II.</i> a Parthis post decem annos dimissus regnum recuperat	128
Bellum ingreditur cum Ptol. Physcone (qui Alexandrum Zebinam illi opponit), prælio victus, cum Tyrum fugisset nec receptus esset, occiditur	125 163, 3
Demetrii II. filius <i>Seleucus V.</i> statim ab sua ipsius matre Cleopatra interimitur	125
<i>Bella usque ad extinctam Seleucidarum familiam geruntur inter posteros Demetrii II. et Antiochi VII. fratrum.</i>	
<i>Antiochus VIII. Grypus</i> (Demetr. fil.) primum cum matre Cleopatra, dein solus regnat.	
Regno dejicitur ab <i>Antiocho IX. Cyziceno</i> , Sidetæ filio, qui materno genere ei frater fuit, paterno autem patruelis	113 166, 4
<i>Grypus</i> Aspendo, quo fugerat, reversus (a. 111) regni partem majorem recuperat, nec tamen fratrem prorsus depellere potest: insidiis necatur	96 170, 4
Grypi fil. <i>Seleucus VI.</i> Antiochum Cyzicenum, patruum, prælio vincit, isque manum sibi affert	95 171, 1
Sed non multo post ab <i>Antiocho X. Eusebe</i> , Cyziceni filio, Syria expellitur, et Mopsuestiæ in Cilicia incendio a civibus facto perit	93
Seleuci fratres Antiochus et Philippus et fratrem ulciscuntur et cum Antiocho, Cyziceni filio, de regno certant. Maximus fratrum Antiochus Oronte haustus perit, sed Philippus aliquam partem Syriæ tuetur, de qua tamen non minus cum suis ipsius fratribus minoribus Demetrio Eucæro et Antiocho Dionyso pugnare cogitur.	
<i>Tigranes</i> , Armeniæ rex potentissimus, Seleucidas omnes ejicit et Syriam regno suo adjungit, volentibus Syris	83 174, 2

Tigrane victo a Lucullo, Procos. Rom., <i>Antiochus XIII.</i>	
<i>Asiatius</i> , Antiochi X. ex Selene filius, redux ex Asia	
Syriæ regnum occupat, neque eum impedit Lucullus . . .	69
Pompeius quæ Lucullus instituerat irrita esse jubet, An-	
tiochum regno privat, Syriam in formam provincie	
redigit	65 178, 3

b) REGNUM ÆGYPTI SUB LAGIDIS.

<i>Ptolemæus</i> , Lagi filius, <i>Soter</i> regium nomen assumit, pri-	
mus Ægypti rex post Alexandrum M. dicitur . . .	306
Alexandriam portibus, pharo, aquæductibus ornat.	
Suum ex Berenice filium Ptolemæum in regni societatem	
assumit	285 123, 4
Moritur ætatis anno 84	283 124, 2
<i>Ptolemæus II. Philadelphus</i> , infirmus corpore, prudens in-	
genio, litteris artibusque favens 36 annos regnat; uxo-	
rem habet Arsinoen, Lysimachi regis filiam, ex eaque	
Ptol. et Lysimachum et Berenicen: dein dimissa uxore,	
alteram ducit Arsinoen, sororem germanam, Lysimachi	
regis viduam, Ægyptio, non Macedonum aut Græcorum	
more, nec tamen ex ea liberos habet.	
Museum Alexandrinum condit cum bibliotheca, cui præ-	
est primus <i>Zenodotus</i> Ephesius, Philadelphi magister.	
Cum Romanis victo Pyrrho Epirota fœdus init	273 126, 4
Bellum gerit cum Maga fratre, Cyrenaicæ præfecto, et	
cum Antiocho Θεῶ. Pax sic componitur ut Antiochus	
Berenicen, Philadelphi filiam, ducat, Magæ filia Bere-	
nice Ptolemæo, Philadelphi filio, nubat.	
Mortuo Philadelpho succedit f. <i>Ptol. III. Evergetes</i> reg-	
numque tenet per 25 annos, ab.	247 133, 2
Cum Seleuco II. rege Syriæ sororis Berenices necem	246 133, 3
ulturus bellum gerit tanta fortuna ut Bactra usque	
penetrasse, et vetusta deorum Ægyptiorum simulacra	
a Persis abducta reportasse dicatur. (Coma Berenices	
reginæ, Conon mathem., <i>Callimachus</i> poëta.)	
Item <i>Eratosthenes</i> geographus florere incipit	223 139, 2
Decedit Evergetes, sequitur f. <i>Ptol. IV. Philopator</i> , 17	
annos regnans	222 139, 3
Sosibio et Agathocle ministris et auctoribus flagitiorum	
usus, suspiciosus et crudelis in suos est: non ineruditus	
tamen.	
Antiochum Magnum Syriæ regem virtute mercenariorum	
ad Raphiam vincit, tueturque possessionem Phœnices	
et Coelesyriæ	217
Arsinoen sororem eandemque uxorem suam tollit, Aga-	
thocleæ amori serviens	
Philopatori mortuo succedit filius quinquennis <i>Ptol. V.</i>	
<i>Epiphanes</i>	204 143, 4

Tutores habet deinceps Agathoclem, Tlepoleum, displi- centes Alexandrinis, Aristomenem Acarnanem.	
Bellum cum Antiocho M. geritur de possessione Phœnices, ad extremum infeliciter, sed pax componitur ea con- ditione ut Epiphanes Cleopatram Syram ducat, ac dotis nomine Cœlen Syriam habeat. Nuptiæ conficiun- tur . . . . . ineunte	192 146, 4
Aristomene tutore fideli interemto crudeliter regnare incipit	184
Crebros tumultus opera mercenariorum Græcorum com- primit, sed veneno tollitur 29 æt.	181 149, 4
Filii superstites <i>Ptol. VI. Philometor</i> et <i>Ptol. VII. Euer- getes alter</i> sive <i>Physcon</i> posthac appellatus primum sub tutela sunt.	
Quo tempore Antiochus Epiphanes, avunculus regum, <i>Ægypti</i> rebus immiscetur.	
Quo semel pulso ambo fratres communiter regnare in- cipiunt	169 152, 3
Antiochus iratus vi <i>Ægyptum</i> subjicere sibi aut spoliare certe reges conans legatione Rom. deterretur	168
Septimo anno regni communis Philometor a fratre minore pellitur, sed cum Romam fugisset, missis legatis resti- tuitur, regnumque ita dividitur ut Euergetes Cyrenen habeat	163 154, 1
<i>Physcon</i> quoque Romam profectus bis, a. 162 et a. 154 ut Cyprus insula suæ portioni addatur impetrat, nec ta- men rem armis efficere potest.	
Philometor Syriæ rebus se immiscet, filiam Cleopatram primum Alexandro Balæ, dein cum gener non placeret Demetrio Nicatori nuptum dat. Dum hunc Syris im- ponit vulneratus moritur	146 158, 2
Quo facto <i>Ptol. VII. Physcon</i> e Cypro reversus <i>Ægypti</i> rex fit, ducta fratris vidua eademque sorore regum Cleopatra, sed in ipsis nuptiis fratris filium (cujus præ- ceptor <i>Aristarchus</i> fuisse traditur) interimit, mox re- pudiata uxore, ejusdem filiam (Cleopatram itidem nomine) in matrimonium adsciscit	
Ad hanc immanem belluam Scipio Africanus legatus venit, cum comite Panætio Rhodio philosopho Stoico .	143
Alexandrini <i>Physconem</i> 16 regni anno expellunt, Cleo- patram reginam agnoscentes	130 162, 2
Sed redit cum exercitu e Cypro, et cum Cleopatra in Syriam ad Demetrium Nicatorem fugisset, cum Syro bellum gerit.	
Eæ turbæ componuntur: Cleopatra cum marito in gra- tiam redit, Demetrii Nicatoris filius Antiochus Grypus in Syria instituitur, ducitque uxorem <i>Physconis</i> filiam <i>Tryphænam</i>	126
Moritur <i>Physcon</i> (in tanta inhumanitate tamen <i>Φιλολόγῳ</i> cognomine ornatus) 54 regni anno	117 165, 3
Sequitur uxor Cleopatra cum eo filiorum quem ipsa lege-	

rit; primum igitur populi voluntate majorem <i>Ptol.</i> <i>VIII. Soterem</i> sive <i>Lathyrum</i> legit. (Sorores Cleop. et Selenen deinceps uxores habet.)	
Sed eum mater et uxore et regno privat et Cyprum aman- dat, cum minore <i>Ptol. IX. Alexandro</i> regnat ab a. . .	107 168, 2
<i>Ptol. IX. Alex.</i> matrem ut sese ab ejus insidiis liberaret occidit, sed cito a populo Alex. ejectus perit, <i>Ptol.</i> <i>Lathyrus</i> e Cypro revocatur	89 172, 4
Interim Cyrenaica mortuo Apione, filio naturali Physco- nis, Romana provincia facta	96
<i>Ptol. Lathyrus</i> cum 36 annos a morte patris regnasset, moritur	81 174, 3
Successit ei unica filia legitimis nuptiis suscepta Berenice a. Cleopatra, quæ nupsit Alexandro II. filio <i>Ptol. IX.</i> Alexandri, in Co insula educto et a L. Sulla ad- juto. Qui cum uxorem, ut regnum solus teneret, inter- emisset, 19 die regni sui ab Alexandrinis supplicio afficitur	81
Tum naturalis Lathyri f. <i>Ptolemæus</i> ὁ νεὸς Διόνυσος a. <i>Auletes</i> rex instituitur.	80 174, 4
Contra quem Alexander (s. Alexas) quidam III. surgit, Romanorum auxilium ambiens, sed ab Ægyptiis non agnitus, Tyri moritur circa a.	65
Auletes ut a senatu Rom. rex et socius agnoscat in- genti pecunia per Cæsarem efficit	59
Ejus frater Ptolemæus, alter nothus Physconis filius, Cypro rogatione Clodia privatur	58
Eodem fere tempore Auletes ab Alexandrinis ejicitur, Berenice ejus maxima filia regia dignitate ornatur, nupta primum Seleuco Cybiosæti, dein Archelao, Mithridatis Eupatoris filio	58
Reducitur <i>Ptol. Auletes</i> a Gabinio procos. Syriæ ingenti pecunia	55 181, 2
Moritur <i>Ptol. Auletes</i> , relictis duabus filiis Cleopatra et Arsinoe, duobusque pueris ætate minoribus.	51 182, 1
<i>Cleopatra</i> 17 annos et aliquot menses nata cum fratre Ptolemæo reges instituuntur.	
Rex adultus, cum solus regnare vellet, ministris usus Pothino et Achilla, Cleopatram Ægypto expellit: idem iisdem auctoribus Pompeium ex pugna Pharsalica fugientem occidendum curat	48
Cæsar dictator Cleopatram reducit: Alexandrini eum op- pugnant (quo tempore bibliotheca Musei interit): in eo tumultu cum Ptolemæus major occisus esset, victor Cæsar Cleopatram cum minore <i>Ptol.</i> reges instituit . . .	47 183, 1
Cleopatra fratrem cum adolesceret necandum curat . . .	44
Post Cæsaris mortem cum Antonio Triumviro Tarsi fami- liariter congregitur eumque ita capit, ut et Arsinoen interfici jubeat et Cleopatram, repudiata Octavia uxore, palam pro uxore habeat. (Eidem bibliothecam Per- gamenam donat.)	41

a. Chr. Olymp.

Bellum Cleopatrarum indicitur a senatu populoque Rom.	
Classe vincitur apud Actium 2 Sept.	31 187, 2
Mortem obit, cum non servari se nisi ad triumphum intelligat, 39 annos nata mense Sept.	30 187, 3
Cleopatrarum ex Cæsare et Antonio liberi masculi morti dantur, filia ex Antonio Cleopatra postea Jubæ Mauriti. regi nupsit.	
Ægyptus provincia Romana fit.	

c) REGNUM PERGAMI.

<i>Philetærus</i> Græcus genere ex Tio Pontico, eunuchus, a Lysimacho rege arcis ac provincie Pergamenæ præpositus, perturbata domo Lysimachi regni Pergamæni fundamenta jacit	283 124, 2
nec tamen ipse rex appellatur. Octogenarius moritur.	263
Ei succedit fratris f. <i>Eumenes I.</i> qui Antiochum Soterem ad Sardes prælio vincit, et post regnum 22 ann. moritur	241
<i>Attalus I.</i> item <i>Philetæri</i> fratris filius post victoriam de Gallis reportatam rex appellatur. Cum Achæo bellum gerit varia fortuna 221—215.	
Cum Philippo rege Maced. classe pugnat ad Chium . . .	201
Societate cum Romanis adversus Philippum inita Athenis divinis pæne honoribus recipitur	200 145, 1
Postquam 44 annos regnavit morbo moritur	197 145, 4
<i>Eumenes II.</i> Romanorum fidelissimus socius in bello cum Antiocho Magno, pace facta majorem Asiæ cis Taurum partem et Chersonesum cum Lysimachia accipit (quod ipse Romæ effecit).	189
Bibliothecæ Pergamenæ conditor fit per æmulationem regum Alexandrinorum.	
Cum Prusia Bithyniæ rege bellum gerens ab Hannibale premitur, sed Romanorum interventu bellum componitur. Hannibal ad mortem adigitur.	183 149, 2
Idem, socio Ariarathe Cappadoce, bellum gerit adv. Pharnacem Ponti regem, compositum anno	179
Romam ipse adit, in reditu Delphis incidit in periculum a Perseo	172
Bello orto inter Romanos et Perseum adjuvat Romanos . .	171 152, 2
Sed tertio ejus belli anno secreto ad Perseum inclinat; victo illo prohibetur Romam venire	167
Ei succedit <i>Attalus II.</i> <i>Philadelphus</i> frater (ab a. 159 usq. ad 138).	
<i>Attalus III.</i> <i>Philometor</i> , Eumenis filius, regnum suum Romanis dono dat	133 161, 4
<i>Aristonicus</i> , regio genere ortus, jus suum tueri frustra conatus vincitur a Perperna, Cons. Rom.	130 162, 3
Regnum in provincie formam redactum, Asia proprie a Rom. vocatur.	

d) REGNUM BITHYNIÆ.

<i>Zipates</i> , regulus Bithynorum, inter contentiones successorum Alexandri M. regnum patrum contra Lysimachum et Antiochum Seleuci tuetur.	
Ejus filius <i>Nicomedes</i> cum primum rex factus est, Gallos navibus in Asiam traducit eorumque auxilio omnem Bithyniam in potestatem redigit	277 125, 3
Nicomediam condit ex adversum Astacum a Lysimacho dirutam	264
Post eum <i>Zeilas</i> regnum armis Gallorum obtinet contra patris testamentum	(250)
Eum sequitur filius <i>Prusias I.</i> (fere ab a. 228—183) Philippi III. Macedonis socius contra Attalum I., quo in bello Cium et Myrleam cepit, quas de suo et uxoris nomine Prusiadem et Apameam vocavit. Idem in oppugnatione Heracleæ vulneratus <i>claudus</i> et fit et appellatur.	
Sequitur eum <i>Prusias II.</i> <i>Κυννηδός</i> appellatus, Persei Maced. sororis maritus.	
Cum filio puero 10 ann. Nicomede Romæ senatoribus adulatur	167
Postea eundem filium odio persequitur, Bithynos premit, Nicomediæ in æde Jovis trucidatur	149
<i>Nicomedes II.</i> <i>Epiphanes</i> regnat usque ad a.	91
<i>Nicomedes III.</i> <i>Philopator</i> bis a Mithridate expellitur, a Rom. restituitur: moriens testamento regnum populo Rom. relinquit	74

III. RES GRÆCARUM CIVITATUM IN ITALIA ET SICILIA CONDITARUM, PRÆCIPUE SYRACUSANORUM.

Coloniæ, a variis gentibus Græciæ in Italiam deductæ, cum diu, maxime sub annum 500 a. Chr. floruisent, centum fere annis post partim a Syracusanorum præpotentibus tyrannis, partim ab Italicis gentibus, quibuscum perpetuum bellum gerebant, atteri et vexari coeptæ sunt. Nam cum Dionysius uterque, mox Agathocles opes suas augere vellent, proximam Italiam et urbes Græcas, aut nulla aut infirma societate inter se conjunctas, imprimis Rhegium, Crotonem, Locros, aggressi sunt. Sed majorem etiam, quam hæc bella, calamitatem iis attulerunt vicinarum gentium Italicarum impetus, præsertim ex quo tempore Samnites, ex veteribus sedibus descendentes, regiones mari adjacentes occupare conabantur. Tum vero Campani et Lucani et Bruttii Græcis urbibus imminerebant, ac paulatim plerasque, civibus partim dissipatis,

partim occisis, occuparunt, ceteroquin ab usu linguæ Græcæ nequaquam abhorrentes. Huc Strabonis verba pertinent, Geogr. VI. 2. *Νυνὶ δὲ (Augusti Imperat. ætate) πλὴν Τάραντος, καὶ Ῥηγίου, καὶ Νεαπόλεως, ἐκβεβαρβαρῶσθαι συμβέβηκεν ἅπαντα, καὶ τὰ μὲν Λευκανοὺς καὶ Βρεττίους κατέχειν, τὰ δὲ Καμπάνους καὶ τοὺτους λόγῳ, τὸ δ' ἀληθὲς Ῥωμαίους καὶ γὰρ αὐτοὶ Ῥωμαῖοι γεγόνασιν.* Ceterum harum civitatum recensum, præcipue, quando et a quibus conditæ sint, hisce tabulis adjicere utile videbatur, quamquam perpauca sunt, quæ de earum rebus gestis tradita reperiamus.

	a. Chr.	Olymp.
<i>Cumæ</i> , antiquissima Græcorum in his regionibus colonia, deducitur a Chalcidensibus Eubœæ	1031	
Inde originem trahit <i>Neapolis</i> , Zancle in Sicilia.		
Captæ <i>Cumæ</i> a Samnitibus	420	90, 1
<i>Sybaris</i> , civium multitudine insignis, luxuria infamis, ab Achæis condita est	720	15, 1
Quam urbem Crotoniatæ, victo ingenti Sybaritarum exercitu, excidunt	510	67, 3
Sed restitunt eandem coloni Athenis deducti, et appellant <i>Thurium</i>	444	83, 4
A Lucanis, infestissimis vicinis, deletur	390	97, 3
Colonia Romana, post bellum Punicum secund., eo deducitur	194	
<i>Croton</i> ab Achæis conditur	710	17, 3
inde coloniae deducuntur urbesque conduntur <i>Laus</i> , <i>Metapontum</i> , <i>Posidonia</i> (Pæstum).		
<i>Pythagoras</i> Samo Polycratis tyrannidem fugiens Crotonem venisse traditur	532	62, 1
Crotonem itidem colonia Rom. post bellum Pun. sec. deducitur.		
<i>Tarentini</i> , a Lacedæmoniis deducti	707	18, 2
a Messapiis ingenti clade affliguntur, neque tamen subiguntur	473	76, 4
pro illis pugnans Archidamus adversus Lucanos eodem die quo pugna ad Chæroneam fit cæditur	338	110, 3
Tarento <i>Heracleam</i> ducta traditur colonia.		
<i>Locri Epizephyrii</i> colonia Locrorum sive Ozolarum (ut Strabo tradit) sive Opuntiorum	683	24, 2
Eis leges scripsisse memoratur <i>Zaleucus</i> , circa annum	664	29, . .
<i>Rhegium</i> a Chalcidensibus, adjunctis Messeniis, conditur, non multo post a.	668	28, 1
<i>Anaxilaus</i> tyrannus rerum ibi potitus traditur ab a. 494, Ol. 71, 3 usq. ad a. 476, Ol. 76, 1.		
<i>Dicæarchia</i> (postea Puteoli apud Rom.) condita a Samiis	521	64, 4
<i>Siciliam</i> insulam initio <i>Sicani</i> coluisse dicuntur.		
<i>Phœnices</i> in litore occidentali aliquot urbes condiderunt, Panormum, Motyam, Soloentem (Soluntem).		
Prope quos Elymi, ex variis gentibus, Trojanis, Phœnicibus, Græcis Phocensibus commixti, Erycem et Segestam (<i>Ægestam</i>) incoluerunt.		
<i>Siculi</i> , ex Italia profecti, Sicanos in occidentalem insulæ partem rejiciunt, ipsi cetera tenent	1035	

Sed oram maritimam aliquot seculis post Græci occupant.

Naxus, vetustissima Græcarum coloniarum in Sicilia, a

Chalcidensibus condita 734 11, 3

Inde *Leontini* et *Catana* coloniæ.

Catanensibus, civibus suis, leges scripsit *Charondas* (non multo post *Zaleucum*) propter juris subtilitatem a multis posthac civitatibus adscitas . . . . . (660) 30, ..

Syracusæ conditæ a Corinthiis, duce *Archia* 733 11, 4

A Syracusanis cond. *Acræ*, *Casmenæ*, *Camarina* (atque hæc quidem post 135 annos).

Megara Hyblæa a Megarensibus condita 728 13, 1

inde centum fere annis post *Selinus* 628 38, 1

Gelam coloniam deducunt Rhodii (Herod. 7, 153) et Cretenses 688 23, 1

hinc Agrigentum (sive Agragas) conditum 582 49, 3

Phalaris tyrannidem Agrigenti occupat 565 53, 4

quam cum 16 annos tenuisset impetu populi occiditur 550 57, 3

Gelæ tyrannus est *Cleander* (Her. 6, 153) per septem annos ab 505

Eum sequitur *Hippocrates*, itemque per septem annos præest ab a. 498

qui Gelonis opera usus *Callipolitas*, *Naxios*, *Zancleos* subjicit, *Camarinam* tenet a Syracusanis concessam.

Hic ipse *Gelo* *Hippocrati* succedit 491 72, 2

Zancle a Cumæis et Chalcidensibus condita (inde *Mylæ*, *Himera*). Hi a Samiis aliisque Ionibus ejecti 494 71, 3

qui itidem non multo post a Messeniis, *Rhegium* incolentibus, expugnantur et parte agrorum mutantur. Urbs ex eo tempore *Messana* vocata.

Pleniorem quandam historiam describere non possumus, nisi Syracusanæ civitatis, ceteris longe potentioris et propterea scriptorum monumentis celebratæ.

Gelo, Gelensium tyrannus, reductis Optimatibus, qui a plebe Syracusana expulsi fuerant, eorum opera Syracusis potitur, urbem *Gelam* *Hieron*i fratri tradit 485 73, 4

Mox victor de Carthaginensibus Siciliæ partem tenentibus rex appellatur.

Eodem die, quo Græci ad Salaminem vincunt, *Gelo* et *Thero*, ejus socer, Agrigentinorum tyrannus, *Terillum*, exulem *Himeræum* et *Hamilcarem*, *Hannonis* f. Carthaginensem cum trecentis mil. barbarorum ad *Himeram* superant 480 75, 1

Ætnæ montis eruptiones incipiunt 479 75, 2

Hiero post fratris mortem regnat 10 annos, poetarum laudibus celebratus, *Naxo* et *Catana* subjectis majorem potentiam assecutus. 478 75, 3

Thero Agrigentinus moritur et collabitur ejus imperium 472 77, 1

Hierone mortuo, *Thrasybulus*, ejus frater, cum crudeliter imperaret, 11 mense ejicitur: sævitur in regiam domum, popularis status restituitur 467 78, 2

Siculi conjunctis copiis, *Ducetio* imperante, bellum adv.

Græcas civitates movent, Agrigentum oppugnant, sed a Syracusanis vincuntur	451	
Leontini, a Syracusanis bello petiti, <i>Gorgiam</i> Athenas mittunt auxilii arcessendi causa	427	88, 2
Sed Athenienses, cum rebus prospere gestis suspiciones civitatum moverent, concordia restituta per Hermocratem Syracusanum, dimittuntur	424	89, 1
Rursus Segestani contra Selinuntios eorumque socios Syracusanos Atheniensium auxilium invocant	415	91, 1
Athenienses, cum in eo fuerint ut Syracusas caperent, tertio belli anno devincuntur: totus eorum exercitus a Syracusanis aut conciditur, aut capitur	413	91, 4
Diocles Syracusanis novas leges scribit, quibus populi potestas augetur	412	
Hermocrates, optatum fautor, tum in Asia cum classe Syracus. absens, in exilio esse jubetur, et dum armis reditum parat, interficitur	408	93, 1
Carthaginenses interea Segestanos adjuturi cum ingenti exercitu, Hannibale duce, in Siciliam transmittunt, ac Selinuntem et Himeram diruunt	409	92, 4
Iidem nova expeditione in Siciliam missa Agrigentinos, quamquam a Syracusanis adjutos, urbem suam relinquere cogunt	406	93, 3
Ea opportunitate callide usus <i>Dionysius</i> , dum ceteros duces criminatur, Syracusis <i>rerum potitur</i>	406	93, 3
Pacem ita facit cum Carthaginensibus, ut Himeram et Agrigentum et quidquid occidentem versus est, teneant, ipse Syracusis regnet	405	
Civium suorum defectionem metuens arma iis adimit, et mercenariis militibus utitur: Syracusas civibus auget, dum incolas victarum civitatum eo commigrare cogit.		
Ingenti apparatu bellum contra Carthag. movet; sed cum initio feliciter rem gessisset, mox Syracusas compellitur. Urbs oppugnatur, verumtamen Carth. exercitus in diuturnitate obsidionis morbo pestilenti deletur . .	397	95, 4
Rhegini, complures annos bello petiti, tandem urbem Dionysio dedunt	392	97, 1
Dionysius a Magone, Carth. duce, denuo victus, pacem cum detrimento facit	387	98, 2
Mortuo Dionysio majore postquam 38 annos regnavit, <i>Dionysius minor</i> , ejus fil., rex fit Syracusanorum (Febr.)	383	99, 2
<i>Dionis</i> , affinis sui, rogatu <i>Platonem</i> philosophum Athenis arcessit, sed mox Dionem sibi suspectum in Græciam amandat, et Platonem ægre retentum dimittit . . .	367	103, 1
Precibus tyranni evictus Plato iterum Syracusas proficiscitur	366	103, 3
sed illius animo, invidiæ et suspicionibus obnoxio, cum mederi conatus esset, in pericula mortis incidit. Quibus evitatis in patriam redit	365	103, 4
Dionysius in Italia bellum gerit cum Lucanis, et muro inter Scylacium et Nepiten ducto Græcas urbes tuetur	363	104, 2
	361	104, 4
	359	105, 2

Dion libertatem Syracusanorum restitutus, coacto parvo exercitu, in Siciliam redit, et Syracusis, Dionysio in Italia etiamtum commorante, recipitur	357 105, 4
Arce expugnata et libertate restituta, cum civium ingratos mobilesque animos expertus esset, a Callippo Atheniensi interficitur	353 106, 3
Idem Callippus rerum potitus, mox ejicitur	353
Inter civium discordias Dionysius ex Italia Syracusas redit et imperium recuperat, sed a Carthag. et Hiceta, Leontinorum tyranno, bello premitur	346 108, 3
<i>Timoleon</i> Corintho missus cum exiguis copiis advenit . .	344 109, 1
Carth. et Hicetam vincit, Dionysium ut arcem seque ipsum tradat adigit, eumque Corinthum relegat . . .	343 109, 2
De Carthaginensibus, cum majore exercitu reversis, pulcherrimam victoriam ad Crimeasum amnem reportat, eosque Sicilia usque ad Halicum amnem decedere cogit	339 110, 1
Exulibus revocatis remp. restituit, Hicetam ceterosque in Sicilia tyrannos tollit.	
Privatus et cæcus Syracusas moritur, ver admirabili integritate libertatisque amore excellens	337 110, 4
Oligarchia 600 hominum instituitur et remp. tenet contra factionem popularium.	
Sed <i>Agathocles</i> 44 annos natus, cum forte prætor factus esset, pauperibus armatis prædaque saginatis tyrannidem obtinet, et crudelitate victoriisque adversus exules tuetur.	317 115, 4
Carthaginienses, ab exulibus arcessiti, bellum renovant, et, Agathocle in proelio ad amnem Himeram victo, Syracusas obsident	311
Ipse Agathocles, ad solvendam urbis obsidionem, in Africam trajicit	310 117, 3
Victor aliquot pugnis Ophellam, Cyrenæum, ad spem Carthaginis expugnandæ advocat, mox vita et exercitu privat	308
Sed dum in Siciliam forte abest, res ejus in Africa affliguntur, et ipse, in Africam iterum transgressus, fugatur, et clam aufugit. Milites relictis ejus filios trucidant, ac pacem suo arbitrio cum Carth. componunt	307 118, 2
Agathocles in Sicilia intemperanter potentia abutitur, et regnum civium cædibus et exiliis confirmat	305
Animo ad res Italicas adverso, Crotone potitur, bella cum Brutiis gerit	299 120, 2
Veneno a Mænone Ségestano interimitur, et crematur adhuc spiritum ducens, postquam 28 annos regnavit .	289 122, 4
Mænon a Carth. adjutus, sublata regia domo, tyrannus fit, sed ab Hiceta ejectus perit.	
<i>Mamertini</i> , genere Campani et mercenarii apud Agath. milites, post ejus mortem in patriam redeuntes, Messana urbe, occisis civibus, potiuntur	281 124, 4
Hiceta forte absente, Syracusas adversus eum existunt Thynion et Sosistratus, cum eodem tempore Carthaginensium bello foris urgentur.	

Harum barbararum causa <i>Pyrrhus</i> , rex Epiri, Agathoclis gener, ex Italia, ubi tum maxime bellum contra Romanos gessit, arcessitur	278 125, 3
Hic celeriter Carthaginiensibus omnia usque ad Lilybæum eripit, sed dum imperio superbius abutitur, civitates partim ad Carthag., partim ad Mamertinos deficiunt, quo facto Siciliam relinquere cogitur.	276 126, 1
<i>Hiero</i> , Hieroclis filius, prætor Syracusis creatur.	275 126, 2
Idem victis Mamertinis, a gratis civibus rex salutatur.	270 127, 4
Mamertini cum a Carthag. et Hierone obsiderentur et diu inter utrosque hæsitassent, tandem Romanorum auxilium implorant	264
Appius, Cons. Rom., Hieronem regem, mox Carthag. vincit	264 129, 1
Hiero, metuens ne Syracusæ oppugnarentur, pacem cum pop. Rom. facit, et ex eo tempore inter bellum Punicum primum et initia secundi hanc societatem fideliter colens, bene et civiliter regnat.	263
Primo bello Punico finito, Carthaginienses Sicilia omni excedunt, eaque pars insulæ provincia Romana fit, a Prætoribus quotannis Lilybæum misso administrata	242 134, 3
Hierone post regnum 54 annorum cum amplius nonaginta annos vixisset mortuo	216 141, 1
<i>Hieronymus</i> , ejus nepos, rex factus, foedus cum Carthag. contra Romanos init, sed paulo post Leontinis a conjuratis civibus occiditur postquam 13 menses regnavit	215
Libertatem restitutam turbant Hippocrates et Epicydes, regii præfecti et Hannibalis amici, quapropter M. Marcellus, Cons. Rom. Syracusas terra marique oppugnat, easque, diu Archimedis ingenio servatas, capit	212 142, 1
Itaque etiam altera Siciliæ pars, quæ hucusque Syracusanorum fuerat, in provinciæ formam a Rom. redigitur, diversa singularum civitatum, prout quæque meruerat, conditione	210

C. IMPERIUM ROMANORUM.

Prima periodus, gentis initia et septem regum historiam continens, usque ad a. 510.

	a. Chr. u. c.
Vulgaris apud Romanos fama est <i>Trojanos</i> patria pulsos, <i>Ænea</i> duce, usque ad Tiberis ostia penetrasse, ibi cum Aboriginibus conjunctos urbem <i>Lavinium</i> condidisse : genti nomen <i>Latinorum</i> a rege Aboriginum Latino inditum esse.	1181
Post annum tricesimum <i>Alba longa</i> condita fertur per Ascanium, <i>Æneæ</i> filium, mox caput gentis facta.	1151
Ab hoc Albanorum regum series (vid. Dion. 1, 70, seq.	

Liv. 1, 3) deducitur usque ad Procam ejusque filios Numitorem et Amulium.

Amulius majorem fratrem regia dignitate privat, ejus filium interimit, filiam Iliam sive Silviam Vestalem sacerdotem facit.

Sed Rea Silvia a Marte compressa geminos pueros peperit, *Romulum* et *Remum*, ab Amulio neci destinatos a Faustulo pastore et ejus uxore Acca Larentia servatos atque eductos.

Qui Amulio occiso et avo in regnum restituto, urbem *Romam* in monte *Palatino* condidisse traduntur, *Paliliis*, id est a. d. xi. Cal. Maias (21 April.), Olymp. 6, 3 exeunte * . . . . .

753 1

Romulus, interempto fratre solus rex, novo populo jura dat, senatum centum virorum instituit.

Raptis puellis bella contra Romanos a vicinis gentibus moventur, sed *Cæninensibus*, *Crustuminiis* et *Antemnatis* victis, *Sabini* quoque per matronas cum Romanis reconciliantur.

Ejus gentis pars cum rege *Tatio* *Romam* commigrat, sedesque in *Capitolino* et *Quirinali* montibus ponit: senatorum (gentiumque patriciarum) numerus altero tanto augetur.

* Hæc est æra *Varronis*, quam et privatim plerique veterum scriptorum secuti sunt, et publice Imperator Claudius, antiquitatis Romanæ curiosissimus, in celebrandis a. 800 post urbem conditam ludis sæcularibus. Sed admonendi videntur thrones, ne ab hac ratione illos recentiorum scriptorum, qui urbem *Romam* a. 754 conditam dicant, dissentire putent: nam hi fere et ipsi primum annum urbis conditæ, sive post urbem conditam, ante Chr. 753 numerant (quamquam etiam sunt, qui prorsus falso annum 754 primum urbis conditæ dicant), sed errant in eo, quod non attendunt ad rationem anni Olympici, et eum annum, quo urbs conderetur, diversum putant ab anno primo post urbem conditam. Neque vero hoc quemquam in errorem inducere debet, quod in annis urbis conditæ cum æra Christiana comparandis deductio fieri solet ab anno 754, quoniam necesse est, numerum, a quo deducas, uno augere, nisi eum extra rationem esse velis. Ceterum vere dissentit ab æra Varroniana ratio *Catonis*, quam *Dionysius Halicarnassensis* et describit 1, 74, et sequitur. Ille enim urbem esse conditam annis post Trojam eversam 432, Olymp. 7, 1, itidem exeunte (nam natalis urbis certus est), tradidit, i. e. anno ante Chr. 751, ita ut, qui hac æra utuntur, per totum historiæ Romanæ spatium, duobus annis minorem numerum, quam Varro, ponant. Quodsi forte quærat, quæ causa hujus discriminis sit, eam breviter explicabo. Nam Cato annos nostros (a. Chr.) 324. 309. 301, proximis prioribus adjecit, cum persuasum haberet, Dictatorum potestatem non ultra annum eorum magistratuum, a quibus dicti fuerint, extendi potuisse, neque in annum insequentem excurrere. De quo aliter statuit Varro: quibus rationibus adductus, aut recte necne ita putaverit, non est hujus loci exquirere. Sed hac ratione tribus annis Catoni præcurret, cum duos tantum plurius habeat. Nimirum unus annus Catoni rursus accedit, qui annum a Chr. 449 divisit, et Coss. hoc anno exeunte creatos etiam per annum insequentem reip. præfuisse statuit. Neque id sine justa causa, quæ tamen apud me non eo valere potuit, ut ab ea ratione discederem, quæ plurimorum hodie consensu probata, et in libris scholasticæ eruditioni destinatos recepta est. Quodsi veterum temporum doctrina ita ad liquidum perducí posset, ut non plura superessent, de quibus dubitares, quam quæ certa et explorata haberes, næ ego hanc timidam et molestatam curam procul abjicerem, et libenter amplecterer, quidquid melius esset prolatum. Nunc vero quo in loco res sit, facile quærenti apparet. Quapropter magis auctor sum imprimis iis, quibus scholastica institutio demandata est, ut *anno ante Christum natum* vulgo utantur, quippe quorum et initium ex constanti opinione certum sit, et computatio usque ad annum 300 retrorsum facile, et eadem apud omnes, procedat.

- Tatio a Laurentinis occiso, Romulus, iterum solus rex, bella gerit cum Fidenatibus et Veientibus, Etruscis populis.
- Tres populi tribus, tres equitum centurias (Ramnes s. Ramnenses, Tities s. Titienses, Luceres s. Lucerenses) instituit, triginta curias.
- Romulo mortuo, cum interregno unius anni populus fessus esset, *Numa Pompilius*, Curibus Sabinis accitus, rex creatur 716 39
- Is civitatem deorum religionibus legibusque instituendis iterum quasi condidisse fertur, cum per 43 annos nullum bellum gereret 673 81
- Tullus Hostilius*, Romulo similior quam Numæ, Albanos (certamine Horatiorum et Curiatorum) subjicit, haud multo post Albam longam capit ac diruit, cives Romam transducit 667 87
- Senatum auget aliquot gentibus Albanis inter patres receptis, equitatum duplicat.
- Fulmine ictus perit post regnum 32 annorum 641 113
- Anous Marcius*, nepos Numæ ex filia, æque belli ac pacis artibus clarus, Latinos devincit, victos Romam in *Aventinum* montem demigrare cogit.
- Ostiam, adeptam Veientibus, colonos Romanos deducit, urbem Romam Janiculo munito adversus Etruscos firmat.
- Post Anci mortem (24 annos regnaverat) *L. Tarquinius Priscus*, Demarati Corinthii filius, qui Tarquiniis, Etruriæ oppido, Romam migraverat, rex creatur 616 138
- Cæles Vibenna coloniam Etruscorum Romam ducit insidetque montem *Cælium* ab ea re vocatum. Tac. Ann. 4, 65.
- Tarquin. senatores addit centum, deinde minorum gentium appellatos, ut 300 senatores numero facti sint.
- Idem cum novas tres equitum centurias, augurio vetitus, facere non posset, tribus veteribus alterum tantum adjecit, ut essent 1200.
- Vincit Sabinos et Latinos, civitatemque auget.
- Templum Jovis Capitolini ædificare Cloacasque struere incipit, ludos Romanos s. magnos instituit.
- Tarquiniio, per sicarios a Marciis conductos regni anno 38 interfecto, succedit sine patrum auctoritate, sed plebis voluntate rex *Servius Tullius* 578 176
- Esquilinum* et *Viminalem* montem urbi addit, muroque cingit : itaque eum urbis ambitum efficit, qui posthac diu mansit.
- Populum in 5 classes et 170 centurias ex censu distribuit, quibus exercitus pedester efficeretur, his adjunctæ 18 centuriæ equitum. Una centuria pauperum s. proletariorum immunis militia est.
- Idem plebem in *triginta tribus*, 4 urbanas, 26 rusticas, pro situ agrorum distribuit. (Dionys. 4, 15.)

Fanum Dianæ Romæ a Latinis populoque Romano communiter ædificatur, tanquam monumentum societatis.

Tarquinius Superbus, Prisci Tarquinii filius neposve, Servium regem, socerum suum, regno quod per 44 annos administrarat, vitæque privatæ, et ferociter regnat annos 25 . . . . . 534 220

Certum et perpetuum fœdus jungit cum Latinis populis (priscis), ut principatus penes Romanos esset, iique præsiderent sacris in Albano monte faciendis.

Bellum movet adversus Volscos, ex iisque Suessam Pomætiæ capit, et colonias Circeios et Signiam ad fines defendendos mittit.

Gabios, urbem propinquam, sed fœderis Latini expertem, per Sextum filium dolo capit.

Templum Jovis, Junonis Minervæque in monte Tarpeio, a Tarq. Prisco inchoatum, ingenti labore perficit.

Cives, jam dudum ægre dominatum regium ferentes, cum vis Lucretiæ, nobili matronæ, a Sexto Tarquinio illata esset, ita exacerbantur, ut L. Junio Bruto auctore obsequium regibus denegent, eosque urbe excludant . . . 510 244

Secunda periodus a libertate instituta usque ad composita Plebeiorum et Patriciorum certamina, ab a. 510, u. c. 244, usque ad a. 366, u. c. 388.

a. Chr. u. c.

509 245 Coss. *L. Junius Brutus*, *L. Tarquinius Collatinus*, Suff. *Collatino P. Valerius Poplicola*, Bruto *Sp. Lucretius Tricipitinus*, eoque mortuo *M. Horatius Pulvillus*.) Creati duo Consules, sive *Prætores* tum vocati, regia potestate, sed cum alter Consul *L. Tarquinius* invidiæ cedere coactus esset, in ejus locum comitiis centuriatis creatur *P. Valerius*. Senatus expletur plebeis Equitibus, inde duplex nomen Patres et conscripti. Conjunctio nobilium juvenum ad reges restituendos detegitur et vindicatur, quapropter regii agri publicantur. Veientibus Tarquiniensibusque reges armis reducere conantibus, pugna fit, qua *Brutus* et *Aruns Tarquinius* mutuis vulneribus pereunt. Eodem anno antiquissimum fœdus cum Carthaginensibus ictum est, apud Polyb. 3, 22, quo Romanorum tum fuisse maris oram usque ad Terracinam apparet.

508 246 Coss. *P. Valerius Poplicola II.*, *T. Lucretius Tricipitinus*.) *Porsena*, rex Clusinus, Romanos aggreditur, victos obsidione premit et ad deditionem adigit: obsidibus acceptis et agrorum parte (tertia, Niebuhr, vol. i. p. 431) adempta, infirmam neque tamen regibus subjectam civitatem relinquit.

507 247 Coss. *M. Horatius Pulvillus II.*, *P. Valerius Poplicola III.*) *Tarquinius* Tusculum ad Mamilium Octavium

a. Chr. u. c.

- Dictatorem abit. Templum Jovis Capitolini dedicatur, combustum a. 83.
- 506 248 Coss. *Sp. Larcus Flavius, T. Herminius Aquilinus.*
- 505 249 — *M. Valerius, P. Postumius Tubertus.*
- 504 250 — *P. Valerius Poplicola IV., T. Lucretius Tricipitinus II.)* Attus Clausus, apud Rom. *Appius Claudius*, Sabinus, cum magno numero clientium Romam confugit, ipse in patres allectus, ceteris, cum agro trans Anienem, civitas data et tribus Claudia. (De nobilitate gentis cf. Suet. Tib. 1.)
- 503 251 Coss. *P. Postumius Tubertus II., Agrippa Menenius Lanatus.*
- 502 252 Coss. *Opiter Verginius Tricostus, Sp. Cassius Viscellinus.)* Pometia Auruncorum capta et diruta.
- 501 253 Coss. *Postumus Cominius Auruncus, T. Larcus Flavius.)* Cum bellum a triginta populis Latinis immineret, T. Larcus primus *Dictator*, sive Magister populi, dictus, qui *Sp. Cassium Magistrum Equitum* habuit. (Liv. 2, 18.)
- 500 254 Coss. *Ser. Sulpicius Camerinus, M. Tullius Longus.*
- 499 255 — *T. Aebutius Elva, P. Veturius Geminus.*
- 498 256 — *Q. Claelius Siculus, T. Larcus Flavius II.*
- 497 257 — *A. Sempronius Atratinus, M. Minucius Augurinus.)* Templum Saturni dedicatur.
- 496 258 Coss. *A. Postumius Albus Regillensis, T. Verginius Tricostus.)* A. Postumius, Dictator factus, cum populis Latinis, a Mamilio Tusculano concitatis, ad lacum Regillum confligit.
- 495 259 Coss. *App. Claudius Sabinus Regill., P. Servilius Priscus.)* Tarquinius rex exul Cumis moritur. Romæ tribus 21 factæ, adjecta Claudia. Mercurii templum a centurione plebeio dedicatur. Signia colonia, suppleto numero colonorum, iterum deducta.
- 494 260 Coss. *A. Verginius Tricostus Caelimontanus, T. Vetusius Geminus Cicurinus.)* Velitras colonia deducitur. Plebs in sacrum montem secedit, eaque re impetrat a patribus, ut quinque TRIBUNOS PLEBEI quotannis creare liceat sacrosanctos, singulos ex singulis classibus. (Sunt qui duos creatos et ab his tres allectos dicant. Ascon. ad Cic. p. Cornel.) Ineunt iv. Id. Dec. Item duo *Ædiles* pl. instituuntur.
- 493 261 Coss. *Sp. Cassius Viscellinus II., Post. Cominius Auruncus II.)* Foedus ictum cum Latinis, conditionibus sequia. Corioli capti. *Ædes Cereris Liberi Liberæque* ad circum max. dedicata, Dion. 6, 94. Cf. Plin. 35, 45.
- 492 262 Coss. *T. Geganius Macerinus, P. Minucius Augurinus.)* Norbam colonia deducitur, quæ arx in Pomptino esset.
- 491 263 Coss. *M. Minucius Augurinus II., A. Sempronius Atratinus II.)* C. Marcio Coriolano dies dicitur a Tribunis, quod per opportunitatem annonæ auctor fuerat Patribus

a. Chr. u. c.

- tollendæ potestatis Tribunicie. Damnatus ad Volscos exulatum abijt.
- 490 264 Coss. *Q. Sulpicius Camerinus, Sp. Larcus Flavus II.*
- 489 265 — *C. Julius Iulus, P. Pinarius Ruf. Mamercinus.)*
Volsci conjuncti cum Æquis Romanos Latinosque premunt, multasque urbes occupant, quæ antea Latinorum fuerant. Nieb. i. p. 442.) Inde perpetua bella propinqua cum Æquis et Volscis Antiatibus, annalium vanitate mirifice adaucta.
- 488 266 Coss. *Sp. Nautius Rutilus, Sex. Furius Fusus.*
- 487 267 — *T. Sicinius Sabinus, C. Aquilius Tuscus.*
- 486 268 — *Sp. Cassius Viscellinus III., Proculus Verginius Tricost. Rutilus.)* Hernici in foedus cum Latinis adsumpti. *Cassius* Cos. primam legem agrariam fert, ut agrorum publicorum pars plebi assignetur.
- 485 269 Coss. *Ser. Cornelius Maluginensis Cossus, Q. Fabius Vibulanus.)* Cassius, ubi magistratu abiit, prodicionis damnatus necatur, neque tamen plebs et Tribuni legem Cassiam flagitare desistunt.
- 484 270 Coss. *L. Æmilius Mamercinus, K. Fabius Vibulanus.)* Templum Castoris et Pollucis dedicatur.
- 483 271 Coss. *M. Fabius Vibulanus, L. Valerius Poplic. Potitus.*
- 482 272 — *Q. Fabius Vibulanus II., C. Julius Iulus.)* Conceditur plebi, ut alterum Consulem sine patrum auctoritate, quamquam expatibus, creent. Auctor est Zonaras, ap. Nieb. ii. p. 205.
- 481 273 Coss. *K. Fabius Vibulanus II., Sp. Furius Fusus.*
- 480 274 — *M. Fabius Vibulanus II., Cn. Manlius Vulso Cincinnatus.*
- 479 275 — *K. Fabius Vibulanus III., T. Verginius Tricost. Rutilus.)* Fabia gens, Consule auctore, bellum cum Veientibus gerendum sibi sumit, castellumque ad Cremeram communit.
- 478 276 Coss. *L. Æmilius Mamercinus II., C. Servilius Structus Ahala,* suff. *C. Cornelius Lentulus Esquilinus.*
- 477 277 Coss. *C. Horatius Pulvillus, T. Menenius Lanatus.)* Fabii trecenti sex numero a Veientibus cæduntur ad Cremeram fluvium, xv. Cal. Aug.
- 476 278 Coss. *A. Vergin. Tricost. Rutilus, Sp. Servilius Structus.)* Veientes Janiculo capto Romanos bello premunt.
- 475 279 Coss. *C. Nautius Rutilus, P. Valerius Poplicola.*
- 474 280 — *L. Furius Medull. Fusus, A. Manlius Vulso.)* Bellum cum Veientibus induciis in 40 annos factis finitur.
- 473 281 Coss. *L. Æmilius Mamercinus III., Vopiscus Julius Iulus* (ap. Liv. Opiter Verginius).
- 472 282 Coss. *L. Pinarius Rufus Mamercinus, P. Furius Fusus.)* *Lex Publilia* (Publili Voletonis Tribuni) fertur, ut magistratus plebeii comitiis tributis creentur, quod eo usque curiatum factum tradit Dionys. 9, 41.
- 471 283 Coss. *App. Claudius Sabinus Regillensis, T. Quinctius Bar-*

a. Chr. u. c.

- batus Capitolinus.) Lex perfertur. Milites Romani sub Appio Cos. vincere nolunt, sed decimus quisque sorte ad supplicium legitur.
- 470 284 Coss. *L. Valerius Poplic. Potitus II., Tib. Æmilius Mamercinus.*) App. Claudius a Tribunis accusatur, sed ante damnationem morbo moritur.
- 469 285 Coss. *T. Numicius Priscus, A. Verginius Tricost. Cælimontanus II.*
- 468 286 Coss. *T. Quinctius Barbatus Capitolinus II., Q. Servilius Priscus.*) Romani et Latini summa ope ad Antium cum Volscis Æquisque dimicant. Antium Romanis proditur.
- 467 287 Coss. *T. Æmilius Mamercinus II., Q. Fabius Vibulanus.*) Coloni Antium mittuntur, qui cum veteribus civibus habitent.
- 466 288 Coss. *Sp. Postumus Albus Regill., Q. Servilius Priscus II.*
- 465 289 — *Q. Fabius Vibulanus II., T. Quinctius Barbatus Capitolinus III.*) In Algido monte cum Æquis dimicatur.
- 464 290 Coss. *A. Postumus Albus Regillensis, Sp. Furius Medull. Fusus.*) Sp. Furius Cos. ab Æquis et Ecetranis Volscis victus et in castris obsessus, a Latinis et Hernicis liberatur.
- 463 291 Coss. *L. Æbutius Elva, P. Servilius Priscus.*) Gravissima pestilentia Romanos premit, dum Æqui agros depopulantur.
- 462 292 Coss. *L. Lucretius Tricipitinus, T. Veturius Gemin. Cicurinus.*) *C. Terentillus Arca*, Trib. pl. legem fert, ut decemviri creentur scribendis legibus. Consules de Volscis Æquisque triumphant.
- 461 293 Coss. *P. Volumnius Amintinus Gallus, Ser. Sulpicius Camerinus.*) In lege impedienda ferociter se Patres gerunt, neque cedunt, quamquam K. Quinctius de vi accusatus in exilium pellitur.
- 460 294 Coss. *P. Valerius Poplicola II., C. Claud. Sabinus Regillens. suff. L. Quinctius Cincinnatus.*) Dum de lege contendunt, Capitolium ab exulibus et servis occupatur, plebi vix persuadet Valerius Cos. popularis, ut arma capiant, sed in recuperanda arce cum Valerius cecidisset, L. Quinctius, Kæsonis pater, consul sufficitur, maxime plebi infensus.
- 459 295 Coss. *Q. Fabius Vibulanus III., L. Cornelius Maluginensis Cosus.*) Antiatæ a Romanis deficient ad Volscos.
- 458 296 Coss. *Nautius Rutilus II., L. Minucius Augurinus.*) Minucium Consulem ab Æquis obsessum L. Quinctius Cincinnatus Dictator creatus liberat, sed illum consulatu se abdicare jubet.
- 457 297 Coss. *C. Horatius Pulvillus II., Q. Minucius Augurinus.*) Tribuni plebis quintum refecti obtinent, ut decem Tribuni creentur, bini ex singulis classibus.
- 456 298 Coss. *M. Valerius Maximus, Sp. Verginius Tricost. Cæli-*

a. Chr. u. c.

- mont.) Aventinus mons publicatur et plebi assignatur
lege tribunicia Icili.
- 455 299 Coss. *T. Romilius Rocus Vaticanus, C. Veturius Cicurinus.*
- 454 300 — *Sp. Tarpeius Montan. Capitolin., A. Aternius Varus Fontinalis.*) Tandem patres legem Tribuniciam accipiunt; mittuntur tres legati ad leges institutaque Græcarum civitatum noscenda, *Sp. Postumius Albus, A. Manlius, P. Sulpicius Camerinus.* Lex Aternia de multis imponendis ap. Gell. 11, 1. Dionys. 10, 50.
- 453 301 Coss. *P. Curiatius Fistus Triginus, Sex. Quinctilius Varus.*) Fames et pestilentia, qua Cos. Quinct. absumitur.
- 452 302 Coss. *T. Menenius Lanatus, P. Sestius Capitolinus.*) Legatis reversis, lex perfertur de *Decemviris legum scribendarum causa sine provocatione creandis.*
- 451 303 *Decemviri ex patriciis* creantur App. Claudius, T. Genucius, Coss. designati, P. Sestius, Sp. Veturius, C. Julius Iulus, P. Curiatius, T. Romilius Rocus, et tres illi legati.
 Decem legum tabulas proponunt—*fontem omnis publici privatique juris.* Sancitur, ne de capite civis quæretur, nisi comitiis centuriatis. (Patriciorum clientes tum in tribus videntur recepti esse.)
- 450 304 *Decemviri altero anno* creantur quinque ex patribus App. Claudius, omnium rerum princeps, M. Cornelius Maluginensis, M. Sergius, L. Minucius Augurinus, Q. Fabius Vibulanus, et *quinque ex plebe*: Q. Postelius, T. Antonius Merenda, K. Duilius, Sp. Oppius Cornicen, M^o. Rabuleius. Societate inter se facta decemviratum perpetuum facere conantur. Adduntur decem tabulis duæ.
- 449 305 *Decemviri iidem, tertio anno* invito populo, sed plerisque patrum haud obscure probantibus, potestatem per vim retinent.
 Scelere flagitioso, quod App. Claudius in L. Verginio ejusque filia edidit, cives in urbe castrisque commoti iterum secedunt in montem sacrum, et vix per L. Valerium et M. Horatium cum patribus reconciliantur.
 Coss. creantur *L. Valerius Poplicola Potitus, M. Horatius Barbat.* *Leges Valeriæ Horatiæ* feruntur de plebiscitis, ut quod tributum plebs jussisset, populum teneret (bis deinde relata a. 339 et 286), de provocatione et sanctitate Tribunorum plebis. *Lege Duilia* tribunicia sancitur, ne quis plebem sine Tribunis relinquat, neve magistratum sine provocatione creet. Decemviri aut mortem sibi consciscunt accusati, aut exilii causa solum vertunt. Consules, Valerius Æquos Volcosque, Horatius Sabinos tam graviter profligant, ut Sabini quidem annis 165 bellum contra Rom. non moveant.
- 448 306 Coss. *Lar Herminius Aquilinus, T. Verginius Tricost. Cælim.*) Lex Trebonia Trib. fertur, ut qui plebem

a. Chr. u. c.

- Rom. tribunos rogaret, eo usque rogaret, dum x. tribunos faceret, Liv. 3, 65. 5, 10.
- 447 307 Coss. *M. Geganus Macerinus, C. Julius Iulus.*) Hoc primum anno *Quæstores a populo creantur*, a Consulibus antea designati. (Tacit. Ann. XI. 22.)
- 446 308 Coss. *T. Quinctius Capitol. Barbatus IV., Agrippa Furius Fusus.*) Etiam *Æqui*, agrum Latinum et Romanum depopulati, ad Corbionem vincuntur, ut posthac diu quiescant.
- 445 309 Coss. *M. Genucius Augurinus, C. Curtius Philo.*) *C. Canuleius* rogationes fert de *connubio patrum et plebis*, et ut populo potestas sit, sive de plebe, sive de patribus velit, consules faciendi. Prior lex eodem anno perfertur, sed ne consulatus prodatur, patres consentiunt, ut *Tribuni militum consulari potestate* sex promiscue ex utroque ordine creentur.
- 444 310 *III. Tribuni mil. cons. pot.* (Liv. 4, 7), inter eos unus de plebe est, L. Atilius Longus.
- Sed magistratu, augurum decreto, quasi vitio creati, abeunt, et consules creantur *L. Papirius Mugillanus, L. Sempronius Atratinus* per interregem patricium, et ipsi patricii.
- 443 311 Coss. *M. Geganus Macerin. II., T. Quinct. Capit. Barbat. V.*, qui Id. Dec. magistratum inierunt, v. Dionys. 11, 63, cujus historia in h. a. abrumpitur.) *Censores* primi in quinquennium creantur *Papirius* et *Sempronius*, prioris anni Coss.
- Ardeates seditione orta, inter Rom. et Volscos Antiaties hesitant, sed Romani superiores facti urbem occupant.
- 442 312 Coss. *M. Fabius Vibulanus, Postumus Æbutius Elva Cornicen.*) Ardeam colonia Rom. deducitur.
- 441 313 Coss. *C. Furius Pacilus Fusus, M. Papirius Crassus.*
- 440 314 — *Proculus Geganus Macerinus, L. Menenius Lanatus.*) Cum fame homines laborent, neque ea per præfectum annonæ, publice constitutum, levetur, *Sp. Mælius*, Eques Rom., ex frumento coempto plebi largitur, sed ambitus a patribus arguitur.
- 439 315 Coss. *T. Quinct. Capitolin. VI., Agrippa Menenius Lanat.*) *L. Quinctius Cincinnatus* Dictator dicitur, ad quem cum *Sp. Mælius* citatus venire nollet, a *C. Servilio Ahala* Mag. Eq. obtruncatus est.
- 438 316 *III. Tribuni mil. cons. p.* (Liv. 4, 16.) *Fidenates* a societate Rom. ad *Veientes* deficiunt. Cf. a. 426.
- 437 317 Coss. *M. Geganus Macerinus III. L. Sergius Fidenas.*) *Veientes* ac *Fidenates* *Mam. Æmilius* Dictator dictus vincit.
- 436 318 Coss. *M. Cornelius Maluginensis, L. Papirius Crassus.*) *Sp. Mælius* Trib. pl. *C. Servilium* ad populum accusat. Cf. Valer. Max. 5, 3, 2.
- 435 319 Coss. *C. Julius Iulus II., L. Verginius Tricostus.*) *Veien-*

a. Chr. u. c.

- tes Anienem transgressos Q. Servilius Dictator fundit, Fidenas ipsas capit, et colonis missis, Romanis adjungit.
- 434 320 Coss. C. Julius Iulus III., L. Verginius Tricostus II. Alii auctores apud Livium 4, 23, M. Manlium et Q. Sulpicium Coss. alii Tribunos militum eo anno fuisse tradiderunt.) Lex Æmilia, ut *Censura annua et semestris* esset, quæ quinquennalis fuerat, ab Æmilio Mamercio Dict. perfertur.
- 433 321 III. Trib. mil. cons. pot. (Liv. 4, 25.)
- 432 322 III. Trib. mil. cons. pot. (Liv. 4, 25.)
- 431 323 Coss. T. Quinct. Pennus Cincinn., C. Julius Mento.) Cum Æqui et Volsci bellum summa ope pararent, A. Postumius Tubertus Dictator dicitur, vir severissimi imperii, eosque in Algido monte, a Latinis Hernicisque adjutus, devincit. Eo proelio opes illarum gentium fractæ videntur. Templum Apollinis dedicatur, pestilentiae aver-tendæ causa votum.
- 430 324 Coss. L. Papirius Crassus, L. Julius Iulus.
- 429 325 — L. Sergius Fidenas II., Hostus Lucretius Tricipitinus.
- 428 326 — A. Cornelius Cossus, T. Quinctius Pennus Cincinna-tus II.
- 427 327 Coss. C. Servil. Structus Ahala, L. Papirius Mugillan. II.) Bellum tum primum populi jussu (comitiis centuriatis) Veientibus indicitur.
- 426 328 IV. Trib. mil. cons. pot. (Liv. 4, 31.) Fidenates rebellant et quatuor legatos Roma missos jussu Tolumnii regis Veientium interficiunt, quorum statuae Romæ in rostris ponuntur (Diodor. 12, 80. Livius a. 438 factum putat : cf. Niebuhr. ii. p. 514). Dictator adv. Veientes et Fidenates dicitur Mam. Æmilius tertium : pugna facta Etrusci vincuntur, A. Cornelius Cossus, Magister Equi-tum, rege Tolumnio occiso, spolia opima aufert. (Cf. Liv. 4, 20.) Fidenæ iterum capiuntur et diripiuntur.
- 425 329 IV. Trib. mil. cons. pot. (Liv. 4, 35.) Veientibus viginti annorum induciæ dantur.
- 424 330 IV. Trib. mil. cons. pot. (Liv. 4, 35.)
- 423 331 Coss. C. Sempronius Atratinus, Q. Fabius Vibulanus.) Cum Volscis incerto eventur pugnatur, quo eodem anno Capua a Samnitibus veteribus incolis Etruscis erepta est.
- 422 332 IV. Trib. mil. cons. pot. (Liv. 4, 42.)
- 421 333 Coss. Numer. Fabius Vibulan., T. Quinctius Capit. Barbat.) Quæstorum numerus duplicatur (ut 4 sint) ac perferunt Tribuni, ut eorum pars ex plebe creetur. (Cf. a. 409.)
- 420 334 IV. Trib. mil. cons. pot. (Liv. 4, 44.)—Cumæ, Græca urbs, a Campanis Samnitibus capiuntur.
- 419 335 IV. Trib. mil. cons. pot. (Liv. 4, 44.)
- 418 336 III. Trib. mil. cons. pot. (Liv. 4, 45.) Cum Æquis ulti-mum hoc in Algido, A. Servilio Prisco iterum Dictatore, feliciter pugnatur, Lavici, quæ urbs ad eos defecerat, capiuntur, coloniaque eo deducitur.

a. Chr. u. c.

- 417 337 *IV. Trib. mil. cons. pot.* (Liv. 4, 47.) Rogationes Tribunorum pl., ut ager ex hostibus captus viritim dividatur, et acriores et frequentiores fiunt.
- 416 338 *IV. Trib. mil. cons. pot.* (Liv. 4, 47.)
- 415 339 *IV. Trib. mil. cons. pot.* (Liv. 4, 49.) Bolæ, Æquorum urbs, capiuntur, sed recipiuntur ab Æquis.
- 414 340 *IV. Trib. mil. cons. pot.* (Liv. 4, 49.) Iterum capta urbe, seditio Rom. militum fit, cum præda maligne divideretur, et Postumius, Tribun. mil., interficitur.
- 413 341 *Coss. M. Cornelius Cossus, L. Furius Medullinus.* Ferentinum Volscis ereptum Hernicis redditur, pristinis (ante a. 489) possessoribus : Liv. 4, 51.
- 412 342 *Coss. Q. Fabius Ambustus, C. Furius Pacilus.*
- 411 343 — *M. Papirius Mugillanus, C. Nautius Rutilus.*
- 410 344 — *M'. Æmilius Mamercinus, C. Valerius Potitus Volusus.*
- 409 345 *Coss. Cn. Cornelius Cossus, L. Furius Medullinus II.* Hoc primum anno tres plebei Quæstores creantur, nec plus quam unus locus patricio relinquitur. Icillii tres Tribuni pl. summopere nituntur, ut summus honos plebeis patefiat, frustra.
- 408 346 *III. Trib. mil. cons. pot.* (Liv. 4, 56.)
- 407 347 *IV. Trib. mil. cons. pot.* (Liv. 4, 57.) Finis induciarum cum Veientibus.
- 406 348 *IV. Trib. mil. cons. pot.* (Liv. 4, 58.) Tripartito exercitu res geritur adv. Volscos. Dum duæ partes Antiates et Ecetranos Volscos obsident, Anxur, quæ nunc Terracinæ sunt, capitur et diripitur. *Stipendium* hoc primum anno datur militibus.
- 405 349 *VI. Trib. mil. cons. pot.* (Liv. 4, 61.) Bellum cum Veientibus cœpit sequiter, dum pars copiarum adv. Volscos bellum gerit.
- 404 350 *VI. Trib. mil. cons. pot.* (Liv. 4, 61.) Solis defectio nonis Jun. in annalibus maximis primum consignata, Cic. de Rep. 1, 16.
- 403 351 *VI. Trib. mil. cons. pot.* (Liv. 5, 1, octo creatos ait, quod alias nunquam factum sit. Sed duos ex iis *M. Furium Camillum* et *M. Postumium Albinum* Censores hoc anno fuisse et lustrum 16 fecisse fasti Capitol. indicant.) Militibus Veios obsidentibus hibernacula ædificantur, sed operibus a Veientibus incensis, oppugnatio rursus aliquamdiu cessat.
- 402 352 *VI. Trib. mil. cons. pot.* (Liv. 5, 8.) Falisci et Capenates obsidionem Veiorum solvunt, alteris castris Romanis *M'. Sergii* et *L. Virginii* Tribunorum discordia captis. Etiam Anxur a Volscis recipitur.
- 401 353 *VI. Trib. mil. cons. pot.* (Liv. 5, 10.) Multiplex igitur bellum contra Veientes, Faliscos, Capenates, Volscos geritur. Tribunis pl. accusantibus *Sergius* et *Virginus* salutari exemplo damnantur.
- 400 354 *VI. Trib. mil. cons. pot.*, quorum unum fuisse de plebe

a. Chr. u. c.

- P. Licinium Calpurn* Liv. 5, 12, tradit, ceteros patricios. Sed errat, nam præter illum plebeii item *L. Titinius*, *P. Mælius*, *L. Pubilius Volscus*: patricii duo *P. Manlius*, *Sp. Furius*. Anxur recuperatur.
- 399 355 VI. Trib. mil. cons. pot., quos Liv. 5, 13, præter unum patricium, omnes plebeios fuisse ait. Sed sunt duo patricii *M. Veturius*, *Cn. Genucius*, quatuor plebei *M. Pomponius*, *C. Duilius*, *Vol. Pubilius*, *L. Atilius*. Falisci et Capenates frustra Veientes, inopia frumenti magis magisque laborantes, obsidione liberare conantur. Sed Romæ pestilentia est, cujus levandæ causa tum primum ex libris Sibyll. lectisternium factum.
- 398 356 VI. Trib. mil. cons. pot. (Liv. 5, 14) omnes patricii. Legati Delphos mittuntur de prodigio Albano.
- 397 357 VI. Trib. mil. cons. pot. (Liv. 5, 16) item patricii omnes. Tarquinienses novi hostes accedunt, sed reliquos Etruriæ populos propius a Gallis periculum constrictos tenet, qui, occupatis circa Padum amnem terris, Tuscorum civitates bello premunt.
- 396 358 VI. Trib. mil. cons. pot. major pars de plebe, *P. Licinius*, *L. Titinius*, *P. Mælius*, *L. Atilius*, hi omnes iterum, patricii duo *Cn. Genucius II.* et *Q. Manlius* (Liv. 5, 18 erravit). Sed *M. Furius Camillus* Dictator dictus Faliscos et Capenates devincit, tum ad oppugnandos Veios conversus urbem tandem cuniculis capit.
- 395 359 VI. Trib. mil. cons. pot. (Liv. 5, 24) patricii omnes, neque exinde usq. ad a. 379 a. Chr. plebeis summus honos conceditur. Colonia in agrum Volscorum mittitur.
- 394 360 VI. Trib. mil. cons. pot. (Liv. 5, 26.) Faliscis, a Camillo tertium Trib. obsessis, pax data petentibus.
- 393 361 Coss. *L. Lucretius Flavius*, *Ser. Sulpicius Camerinus*.) Agri Veientani septena jugera plebi dividuntur. Vitelliam col. Rom. in suo agro Æqui expugnant. Cens. *L. Papirius* et *C. Julius* (suff. *P. Cornel. Maluginensis*) lustrum condunt 17.
- 392 362 Coss. *L. Valerius Potitus*, *M. Manlius Capitolinus*.) Bellum cum Volsiniensibus oritur (cum Sutrium et Nepete, in tanta perturbatione Etruriæ, Romanorum facta essent), sed inseq. a. componitur.
- 391 363 VI. Trib. mil. cons. pot. (Liv. 5, 32.) *M. Furius Camillus* ob prædam Veientanam multatus exilium abit.
- 390 364 VI. Trib. mil. cons. pot., inter quos tres Fabii (Liv. 5, 36). Hoc anno res Romana ad ultimum periculum venit. Nam Galli, omissa Clusii obsidione, cum infesto exercitu Romam petunt: Romani ad Alliam fluvium turpiter vincuntur, et fuga per vicina oppida salutem quaerunt. Urbs deserta capitur a Gallis et incenditur, Capitolium tantummodo delecto juventutis præsidio et *M. Manlii* (Capitolini) virtute defenditur. In his reip. angustiis maximus ejus ætatis imperator *Camillus* Ardea, quo exulatum abierat, revocatur et iterum Dictator dicitur,

a. Chr. u. c.

magistro equitum L. Valerio Potito. Hunc scriptores Romani vulgo tradunt Gallos prope urbem et aggressum esse, et ad internecionem pæne delesse, sed veri similis factum est, barbaros, cum et ipsi in diruta urbe inopia premerentur, *accepto pretio* domum abisse. Romana urbs, abjecto concilio Veios emigrandi, celeriter restituitur. *Cæritibus* civitas Rom. sine suffragio datur: Liv. 5, 50.

- 389 365 *VI. Trib. mil. cons. pot.* (Liv. 6, 1.) Romanis, a quorum societate Latini et Hernici deficere cœperunt, bella imminere a populis circumjacentibus. *Camillus*, tertium Dictator dictus (mag. eq. C. Servilio Ahala), Volscos, Æquos, Etruscos Tarquinienses coercet: prudenti consilio civium numerus augetur, Veientibus, Capenatibus, Faliscis civitate donandis.
- 388 366 *VI. Trib. mil. cons. pot.* (Liv. 6, 4.) Agrariæ legis de dividendo agro Pomptino nuper Volscis adempto mentio fit a trib. pl.
- 387 367 *VI. Trib. mil. cons. pot.* (Liv. 6, 5.) Horum novorum civium causa 4 tribus adduntur, Stellatina, Tromentina, Sabatina, Arniensis, ut omnium numerus esset 25.
- 386 368 *VI. Trib. mil. cons. pot.* (Liv. 6, 6.) Inter Trib. h. a. M. Furius Camillus quartum excellit, qui Satricum capit ex Volscis, Sutrium et Nepete contra Etruscos defendit.
- 385 369 *VI. Trib. mil. cons. pot.* (Liv. 6, 11.) A. Cornelius Cossus, Dictator dictus (mag. eq. T. Quinctio Capitolino), Volscos cædit. Satricum colonia civ. mittitur. Interea in urbe M. Manlius Capitolinus, dum obsætos de plebe cives ambitiosius sublevat, in crimen majestatis apud patres incurrit. Eum in vincula conjicit Dictator, tamen mox emitti jubet, metu plebis.
- 384 370 *VI. Trib. mil. cons. pot.*, inter quos M. Camillus V. (Liv. 6, 18.) Sed hoc anno patrum artibus Manlio plebis gratia parum prodest, in judicio damnatur, et *de saxo Tarpeio deſicitur*.
- 383 371 *VI. Trib. mil. cons. pot.* (Liv. 6, 21.) Ager Pomptinus plebi, cujus animi Manlii supplicio commoti sunt, dividitur, coloni Nepete deducuntur.
- 382 372 *VI. Trib. mil. cons. pot.* (Liv. 6, 22.) Cum Prænestinis (Æquis) bellum geritur.
- 381 373 *VI. Trib. mil. cons. pot.* (Liv. 6, 22.) M. Camillus sextum Tribunus, cum Volscis pugnat. Tusculanis civitas datur et suffragiorum ferendorum jus in tribu Papiria. (Primum municipium.)
- 380 374 *VI. Trib. mil. cons. pot.* (Liv. 6, 27.) Censoribus patrum calumnia non creatis, gravi æris alieni onere plebs premitur. Simul hostes Prænestini urgent: sed eos quidem T. Quinct. Capitolinus Dictator vincit et ad deditionem adigit.
- 379 375 *VI. Trib. mil. cons. pot.* (Liv. 6, 30) æquato patric. et pleb. numero. Setiam adv. Volscos novi coloni mittuntur.

Tertia periodus a concordia ordinum restituta a. 366 usque ad Italiam omnem sub imperium populi Rom. redactam, expugnato Brundisio a. 266 a. Chr.

a. Chr. u. c.

- 366 388 Coss. *L. Sextius Sextinus Lateranus, L. Æmilius Mamercinus.*) Cum tres novi magistratus patricii invidiam plebis moverent, senatus ultro jure Ædiliū curulium ex solis patribus creandorum cedit.
- 365 389 Coss. **L. Genucius Aventinensis, Q. Servilius Ahala.*) Pestilentia laboratur, qua M. Furius Camillus senex obit, sed ab externis bellis summa quies, ne consulibus plebeiis laudis bellicæ materia esset.
- 364 390 Coss. *C. Sulpicius Peticus, C. Licinius Calvus Stolo.*) Ludi scenici pestis avertendæ causa tum primum instituti traduntur, cum antea circi tantum spectacula fuissent : Liv. 7, 2.
- 363 391 Coss. **Cn. Genucius Aventinensis, L. Æmilius Mamercinus II.*) L. Manlius Imperiosus Dictator in delectu militum acerbè habendo impeditur a Trib. pl. Hoc primum anno dimidia pars Trib. milit. suffragiis populi designatur. Cens. M. Fabius Ambust., L. Furius Medull. lustrum 20 fecerunt.
- 362 392 Coss. *Q. Servilius Ahala II., L. Genucius Aventin. II.*) M. Curtius, eques Rom., pro salute pop. Rom. in specum, terræ motu ortum, se immittit. Acriter cum Hernicis pugnatur, App. Claudio Dictatore.
- 361 393 Coss. *C. Sulpicius Peticus II., C. Licinius Calvus II.*) Tumultus Gallici causa Dict. dicitur T. Quinctius Pennus. T. Manlius singulari certamine Gallum occidit, inde Torquatus.
- 360 394 Coss. *C. Poetelius Libo Visolus, M. Fabius Ambustus.*) Cum Gallis, quibus se Tiburtini adjunxerant, præliatur Dict. Q. Servilius Ahala, et Poetelius Cons.
- 359 395 * Coss. *M. Popillius Lænas, Cn. Manlius Capitol. Imperiosus.*
- 358 396 — *C. Fabius Ambustus, C. Plautius Proculus.*) C. Plautius Hernicos devincit subigitque, C. Fabius male contra Tarquinienses dimicat. C. Sulpicius Dict. adjutus a Latinis de Gallis triumphum meretur.
- Duse tribus Pomptina et Publilia adduntur (ex Volscis), ut jam sint 27. De ambitu tum primum a C. Poetelio Trib. pl. auctoribus patribus latum traditur.
- 357 397 Coss. **C. Marcius Rutilus, Cn. Manlius Cap. Imper. II.*) Lex Duilia Mænia tribunicia de fenore unciario perlata. Alia lex de vicesima manumissionum ab exercitu et Cn. Manlio Cos. in castris ad Sutrium datur, quod ne quis posthac faceret, Tribuni capite sanciant.
- 356 398 Coss. *M. Fabius Ambustus II., M. Popillius Lænas II.*) Contra Etruscos, Tarquinienses et Faliscos primus Dictator de plebe dicitur C. Marcius Rutilus, indignanti-

a. Chr. u. c.

- bus patribus, sed cum eo promptius a populo adjuvetur, re bene gesta, populi jussu triumphat.
- *355 399 Coss. *C. Sulpicius Peticus III.*, *M. Valerius Poplicola.*) Per interreges patricos contra legem Liciniam ambo patricii Coss. creati, in quibus plebi nullum auxilium contra malum fenebre esset. *C. Sulpicius Tarquinienses* vincit, capti 358 in foro supplicio affecti.
- *354 400 Coss. *M. Fabius Ambustus III.*, *T. Quinctius Pennus Capitolinus Crispinus.*) Iterum ambo Coss. patricii per patres eorumque clientes, secedentibus cum parte populi Tribunis, creati. Foedus et societas cum Samnitibus instituitur.
- *353 401 Coss. *C. Sulpicius Peticus IV.*, *M. Valerius Poplicola II.*, ambo patricii.) Cœrites, vetere societate cum Rom. conjuncti, cum Tarquinienses adjuvissent, bello petiti, tamen inducias 100 annorum impetrant. *Ædes Apollinis* dedicata.
- 352 402 Coss. *P. Valerius Poplicola*, *C. Marcius Rutilus II.*, urgentibus Tribanis pl. servata lege Licinia creati. Quinque viri mensarii ad solutionem seris alieni creati rem difficillimam prudenter expediunt.
- *351 403 Coss. *C. Sulpicius Peticus V.*, *T. Quinctius Cincinn.* *Capitol.*, ambo patr. per interreges creati, bellum populando gerunt cum Tarquin. et Faliscis finiturque per inducias in 40 annos. Sed eo anno *primus Censor de plebe* *C. Marcius Rutilus*, renitentibus patribus, creatur.
- 350 404 Coss. *M. Popillius Lænas III.*, *L. Cornelius Scipio.*) *M. Popillius Cos.* plebeius Gallorum ingentem exercitum fugat.
- *349 405 Coss. *L. Furius Camillus*, *App. Claudius Crassus*, ambo patricii, per Dictatorem patricium, hujus rei causa dicti, creati. Decem legiones 45,000 militum a *L. Furio* conscriptæ propter bellum Gallicum et imminens Latinum. *M. Valerius* singulari certamine cum Gallo provocante certat, (*Corvus* ob eam rem appellatus.) Galli exinde a Romano bello desistunt.
- 348 406 Coss. *M. Valerius Corvus* (qui 23 annos natus Cos. creatur), *M. Popillius Lænas IV.*) Græci prædones oram Latii infestant, eamque fortasse ob causam foedus cum Carthaginiensibus ictum est.
- 347 407 Coss. *T. Manlius Imperios. Torq.*, *C. Plautius Hypsæus.*) Semunciarium fenus fit ex uncario.
- 346 408 Coss. *M. Valerius Corvus II.*, *C. Pætillus Libo Visolus II.*) Antiatium et Volscorum populos Latinos ad bellum cum Rom. sollicitantium, conatus Satrio capto et everso comprimuntur.
- *345 409 Coss. *M. Fabius Dorsø*, *Ser. Sulpicius Camerinus*, ambo patricii.) Bella cum Auruncis et Volscis geruntur, ex quibus Sora ad Lirim capitur.
- 344 410 Coss. *C. Marcius Rutilus III.*, *T. Manlius Imperios. Torquatus II.*) *Ædes Monetæ* in Capitol. dedicata.

a. Chr. u. c.

- *343 411 Coss. *M. Valerius Corvus III.*, *A. Cornel. Cossus Arvina*, ambo patricii per interreges creati. Campani, propter Sidicinos adjutos a Samnitibus bello petiti et victi, Romanis (adde etiam nomini Latino) se in ditionem dedunt. Missi Coss. cum exercitibus *Valerius Samnites* ad montem Gaurum acerrimo proelio vincit, *Cornelius* in Samnio circumventum exercitum insigni *P. Decii*, trib. mil., fortitudine servat : iterum *Valerius* hostes ad *Suessulam* profligat.
- 342 412 Coss. *C. Marcus Rutilus IV.*, *Q. Servilius Ahala III.*) Milites, qui ad Capuam hibernaverant, seditione facta, Romam proficiscuntur. *Restituitur concordia* per *M. Valerium*, et cavetur, ne quis eundem magistratum intra 10 annos capiat, neu duos magistr. uno anno gerat, utique non solum alterum Cons. ex plebe creari oporteat, sed etiam ambos plebeios creari liceat. Fenus omne sublatum rogatione *Genucia*, Liv. 7, 42.
- 341 413 Coss. *C. Plautius Hypsæus II.*, *L. Æmilius Mamercinus.*) Cum Samnitibus foedus ac societas fit, iisque permittitur, ut Sidicinis bellum inferant. Omissum bellum Latini et Campani suscipiunt, haud occulte defectionem a Romanis molientes.
- 340 414 Coss. *T. Manlius Imper. Torquat. III.*, **P. Decius Mus.*) Senatus Pop.que Rom. postulatis Latinorum, ut Consulum alter ex Latinis creetur, exacerbatus bellum iis inferre statuit. Coss. per fines Samnitium in Campan. proficiscuntur : atroci proelio haud procul radicibus *Vesuvii* montis, qua via ad *Veserim* ferebat, facto, Latini et Campani, *P. Decio* devovente se, vincuntur. Altero proelio victi præter *Antiates* se dedunt, et mutantur agrorum parte, dum Campani equites civitate donantur.
- 339 415 Coss. *Tib. Æmilius Mamercin.*, **Q. Publilius Philo.*) Aliquot populi Lat. rebellant, quos *Æmilius Cos.* vincit, neque tamen *Pedum*, caput belli, capere potest. *Q. Publilius*, a collega patribus infenso Dictator dictus, tribus legibus latis, plebis populique potestatem auget. Nam sancitum est, prima, ut plebiscita omnes Quirites tenerent, altera, ut legum, quæ comitiis centuriatis ferrentur, patres ante initum suffragium auctores fierent, tertia, ut alter utique ex plebe Censor crearetur.
- 338 416 Coss. *L. Furius Sp. fil. Camillus*, *C. Mænius.*) Omne Latium singulis urbibus oppugnandis frangitur. *Mænius* de *Antiatibus* triumphat, et in suggestu rostra figit (Plin. 34, 5). Prout quæque civitas meruerat, pax datur. *Tusculanis* civitas restituitur, *Antium* nova colonia deducitur et civitas datur, *Lanuvini*, *Aricini*, *Nomentani*, *Pedani* municipes Romani fiunt ; in ceteros gravius consulitur, ademptis inter se connubiis commerciiisque : *Velitris* senatus abducitur, et in agros senatorum coloni mittuntur ; Campanis et Cumanis Sues-

a. Chr. u. c.

- sulanisque civitas sine suffragio datur; item Fundanis Formianisque (cf. a. 188).
- 337 417 Coss. *C. Sulpicius Longus, P. Ælius Pætus.*) Q. Publius Philo *Prætor primus de plebe creatus.*
Sidicini Auruncam, priusquam Coss. auxilio veniunt, capiunt. Aurunci Suessam (ab incolis Auruncam dictam) incolunt et communiunt.
- 336 418 Coss. *L. Papirius Crassus, Cæso Duillius.*) Bellum feliciter geritur cum Sidicinis et Calenis, qui se illis adjunxerant.
- 335 419 Coss. *M. Valerius Corvus IV., *M. Atilius Regulus.*) Cales capiuntur a Valerio Cos.
- 334 420 Coss. *T. Veturius Calvinus, Sp. Postumius Albinus.*) Colonia in agrum Calenum mittitur, munimentum finium Romanorum.
- 333 421 Coss. *L. Papirius Cursor, C. Pætelius Libo Visolus,* apud Livium omisi.
- 332 422 Coss. *A. Cornel. Coss. Arvina II., Cn. Domitius Calvinus.*) Censores Q. Publius Philo, Sp. Postumius novorum civium causa duas tribus addunt, Mæciam et Scaptiam (29). Acerranis civitas data est lege a L. Papirio prætore lata, initio sine suffragio, sed id quoque paullo post acceperunt.
- Samnites et Bruttii et Lucani hoc temporis tractu cum Alexandro Epirota dimicant: rex ad Pæstum victor fœdus cum Rom. facit.
- 331 423 Coss. **M. Claudius Marcellus, C. Valerius Potit. Flaccus.*) Inaudito antehac crimine de beneficiis Romæ ad 170 matronæ damnatæ dicuntur.
- 330 424 Coss. *L. Papirius Crassus II., L. Plantius Venno.*) Privernates a Romanis, Vitruvio Fundano auctore, deficient, sed facile subiguntur.
- 329 425 Coss. *L. Æmilius Mamercin. II., C. Plantius Decianus.*) Privernates dediti, Vitruvio affecto supplicio, cives Rom. fiunt. Anxur 300 in col. mittuntur.
- 328 426 Coss. *C. Plantius Proculus, P. Cornelius Scapula* Pont. max. ? Liv. 25, 5.) Fregellas in terram Volscorum colonia Rom. ducitur, ad obsidendos Samnites.
- 327 427 Coss. *L. Cornelius Lentulus, Q. Publius Philo II.*) Palæpolitani propter directos Romanorum in Campania agros bellum indicitur, Publ. eam urbem obsidet, redintegratur etiam bellum cum Samnitibus, quapropter Rom. Lucanos et Apulos fœdere sibi adiungunt.
- 326 428 Coss. *C. Pætelius Libo Visol. II., L. Papirius Mugillanus.*) Q. Publilio, cui primo imperium prorogatum est, deditur Palæpolis, idemque primus acto honore triumphat. Romæ lege a Coss. lata cavetur, ne quis æris alieni causa nectatur, utique bona tantummodo obnoxia sint. Tarentinorum artibus Lucani ab societate Rom. deficient, itemque Vestini.
- 325 429 Coss. *L. Furius Camillus II., *D. Junius Brutus Scæva.*)

a. Chr. u. c.

Vestini a Bruto Cons. profligantur. Alter Cons. morbo implicitus dictatorem ad bellum cum Samnitibus gerendum dicit *L. Papirius Cursorem*, quo absente ac nolente *Q. Fabius Rullianus*, Mag. Equitum, felicissime cum Samnitibus configit, sed sēgre ab irato Dict. populi precibus condonatur.

- 324 430 *L. Papirius Cursor Dict., L. Papirius Crassus Mag. Equit.*) Dictator populi jussu continuasse magistratum videtur, in quo cum bis Samnites vicisset, inducias annuas pacem petentibus dedit, pecunia imperata.

Luceriam in Apulia colonia Rom. educitur (Vell. 1, 14), quam verius jugum victis gentibus impositum existimare licet.

- 323 431 Coss. *C. Sulpicius Longus II., Q. Aulius Cerretanus.*) Samnites rebellant, Apulis in societatem pertractis.

Tusculani, accusati a Flavio trib. pl., quod eorum opera Veliterni et Privernates bellum populo Rom. fecerint, a pop. absolvuntur.

- 322 432 Coss. *Q. Fabius Max. Rullianus, L. Fulvius Curcus*, qui eod. a. Tusculanorum Cos. fuisse dicitur a Plin. Nat. Hist. 7, 43.) *A. Cornelius Arvina Diet.* (aut *Q. Fabius Cos.*, cf. Liv. 8, 39, sq.) acerrimo praelio cum Samnitibus configit. Victi auctores induciarum ruptarum dedunt, neque tamen pacem impetrant a Romanis.

- 321 433 Coss. *T. Veturius Calvinus II., Sp. Postumius Albinus II.*, in furculis *Caudinis* occupati, exercituum liberandorum causa, inhonestam pacem spondent. Obsides equites Rom. 600 Samnitibus traditi, ceteri milites Rom. per jugum traducti. Samnites Luceriam recuperant et obsides Rom. ibi custodiæ causa deponunt.

- 320 434 Coss. *Q. Publilius Philo III., L. Papirius Sp. f. Cursor II.* per interregem creati.) Sponsores pacis, magistratu abdicato, Samnitibus deduntur, neque tamen ab his accipiuntur: bellum populi jussu renovatur. Satricani ad Samnites deficiunt, Fregellæ ab iisdem occupantur. Coss. Papirius in Apuliam proficiscitur, Publilius ignominiam legionum Caudinarum in Samnio ulciscitur, rursus ambo Coss. conjunctis copiis ad Luceriam vincunt, frustra Tarentinis suam interponentibus auctoritatem. Luceria et obsides Romani recipiuntur.

- 319 435 Coss. *L. Papirius Cursor III., Q. Aulius Cerretanus II.*) Reliquiæ belli conficiuntur, Aulius cum Ferentanis debellat, Pap. Satricum recipit et auctores defectionis punit.

- 318 436 Coss. *M. Fostius Flaccinator, L. Plautius Venno.*) Samnitibus non pax, sed biennii induciæ dantur. Apuli Teanenses et Canusini in deditionem veniunt, Capuæ resp. legibus a prætore Rom. scriptis ordinatur, et instituitur. ut a præfecto annuo regantur. Duæ tribus adduntur, Ufentina ac Falerina. (31.)

- 317 437 Coss. **C. Junius Bubulcus Brutus, Q. Æmilius Barbula.*)

a. Chr. u. c.

- Apulia perdomita, etiam in Lucaniam Romana arma feruntur.
- 316 438 Coss. *Sp. Nautius Rutilus, M. Popillius Lænas.*) L. Æmilio Dictatore Saticulam obsidente, bellum Samnites redintegrant.
- 315 439 Coss. *Q. Pubilius Philo IV., L. Papirius Cursor IV.*) Bellum adversus Samnites per Dictatorem geritur, Q. Fabium. Saticula a Romanis, Plistia a Samnit. capitur. Sed Sora interfectis colonis ad Samnites deficit, iidemque prospere ad Lentulas pugnant.
- 314 440 Coss. *M. Pœtelius Libo, C. Sulpicius Longus III.*) Omnia Romanis infida : sed Sora proditione recipitur, Ausonium gens defectionem moliens occupatur ac pæne deletur, Liv. 9, 25. Luceria, prodito præsidio, a Samnitibus capitur, a Rom. recipitur et missis denuo 2500 colonis firmatur. Campanorum animi ad defectionem inclinant, sed a C. Mænio Dict. coercentur. Coss. acriter cum Samnitibus in Camp. dimicant.
- 313 441 Coss. *L. Papirius Cursor V., C. Junius Bubulcus II.*) Dict. C. Pœtelius. Samnites arcem Fregellanam capiunt, mox amittunt. Nola a Rom. expugnatur, et coloniae Suessæ, Pontii, Interamnæ, Casini collocantur, eodemque tempore Velleio auct. 1, 14, Saticulam colonia deducta est.
- 312 442 Coss. *M. Valerius Maximus, *P. Decius Mus.*) Præter bellum cum Samnitibus *novi belli Etrusci* fama ingruit. Dict. dictus Junius Bubulcus bellum præparat. Appius Claudius (Cæcus) Censor (cum C. Plautio) viam Appiam munit, et aquam Appiam in urbem ducit, idem gratiæ urbanæ studiosus libertinos per omnes tribus dividit, eorumque filios in senatum legit. (Censor is fuit priusquam Cos. fuisset.)
- 311 443 Coss. *C. Junius Bubulcus Brut. III., Q. Æmilius Barbula II.*) Rogatione tribunicia 16 trib. militares in 4 legiones populi suffragiis creantur. Omnes Etruriæ populi (cf. a. 351) præter Arretinos bellum contra Rom. movent et Sutrium oppugnant. Sed ad eandem urbem a Q. Æmilio vincuntur. Junius Cos. adv. Samnites bellum gerit, et Bovianum ex Pentris capit.
- 310 444 Coss. *Q. Fabius Rullianus II., *C. Marcius Rutilus.*) App. Claudius censuram solus et ultra constitutum lege Æmilia tempus, 18 mensium, gerit. In Samnio ancipiti eventu res geritur. In Etruria Fabius Cos. hostibus victis per Ciminiam silvam profectus ulteriora late vastat, et salvus revertitur. Interea classis tum primum comparata et Pompeios appulsa a Nucerinis detrimentum acceperat, et ipse Cos. Marcius cum initio rem bene gessisset, a Samnitibus victus et vulneratus erat. Itaque jussu senatus a Fabio.
- 309 445 *L. Papirius Cursor II. Dict.* dicitur, *C. Junius Bub. Mag. Eq.*) Pap. cum novis legg. Longulam ad Marcium pervenit, Samnites profligat, triumphans in urbem redit.

a. Chr. u. c.

Fabius prorogato imp. Etruscos, sacrata lege coactos, et Umbros iterum cædit, et, Perusia capta, ad pacem petendam adigit.

(Res a. 310 et 309 gestas Livius male ad unum annum retulit, cf. 9, 36 et cap. 40 extr. Annos dirimunt Fasti Capitolini rerumque gestarum ordo)

308 446 Coss. *Q. Fabius Rullianus III., P. Decius Mus II.*) Fab. Nuceriam in Campania ad deditionem adigit, in Samnio Marsos ac Pelignos, qui se hostibus adjunxerant, devincit: Etruscis Decius inducias annuas dederat, sed ab Umbriis bellum renovatur: exercitum Romam rapiunt: præsides urbi Decius in agro Pupiniensi prope Tusculum. Fabius accitus in Umbriam proficiscitur, hostes ad Mevaniam profligat, eorumque civitates in deditionem accipit.

307 447 Coss. *App. Claudius (Cæcus), L. Volumnius Flamma.*) Volumnius adversus Sallentinis rem gerit. Fabius Procos. ad Allifas Samnites sub jugum mittit, Hernicos in exercitu hostium repertos ad quæstionem Romam mittit.

306 448 Coss. *P. Cornelius Arvina, Q. Marcius Tremulus.*) Propterea Hernici, in primis Anagnini, rebellant, simul Samnites Calatiam et Soram expugnant, sed et Hernici mox in deditionem veniunt (eorum concilia prohibentur, Anagninis civitas sine suffragio datur, Liv. 10, 1), et Samnites a Coss. premuntur. Marcio statua equestris ante Castoris decernitur, Cic. Phil. 6, 5.

305 449 Coss. *L. Postumius Megellus, Tib. Minucius Augurinus.*) Ambo Coss. alter e Campania, alter a superno mari Samnites bello petunt. Poveianum capitur, recipitur Sora, Arpinum, Censennia.

304 450 Coss. *P. Sulpicius Saverrio, P. Sempronius Sophus.*) Samnitibus, perpetuo bello exhaustis, foedus antiquum redditur petentibus. Tum *Æqui*, cum Hernicis clam populi Rom. hostes, bello petiti et ad internecionem pæne deleti (Liv. 9, 45). Marrucini, Marsi, Peligni, Frentani perterriti foedus petunt.

Cn. Flavius, *Ædilis curulis*, qui scribe fuerat, civile jus hucusque in penetralibus pontificum positum, evulgat, fastosque proponit, ut quando lege agi possit, sciatur. Liv. 9, 46.

Censores hoc anno sunt *Q. Fabius Rullianus* et *P. Decius Mus*. *Q. Fabius* omnem forensem turbam libertinorum in 4 tribus urbanas conjicit, ob id *Maximi* cognomine ornatus.

303 451 Coss. *L. Genucius Aventinensis, Ser. Cornelius Lentulus.*) Colonise deducuntur Albam in Marsis, Soram in Volscis, quæ Samnitium fuerat. Arpinatibus et Trebulanis civitas datur sine suffragio (cf. a. 188).

302 452 Coss. *M. Livius Denter, M. Æmilius Paullus.*) *Æqui* rebellant, sed facile profligantur a C. Junio Bubulco

a. Chr. u. c.

- Dict. Is sedem Salutis, quam C. Fabius, Pictor ob eam rem dictus, pinxerat, dedicat. Cf. Plin. 35, 7. Multiplex bellorum terror cum ingrueret, inseq. a.
- 301 453 Dictatores fuere Q. Fabius Max. Rullian. II., M. *Emilius Paullus Mag. eq.*, item M. *Valerius Corvus II.*, P. *Sempronius Sophus Mag. eq.*) Marsi novam coloniam Albensem prohibent, nec agros possideri patiuntur, sed a Valerio victi denuo agrorum parte multantur. Idem Valerius Etruscorum Arretinorum motus comprimit, Cilniam gentem restituit.
- 300 454 Coss. M. *Valerius Corvus V.*, Q. *Appuleius Pansa.*) Æqui rebellantes coercentur. Lex *Valeria* de provocatione a Cos. fertur, tertium post reges exactos et semper a familia eadem. Lex *Ogulnia* de augendo Augurum (4) et Pontificum (item 4) ex plebe numero, a Tribb. pl. perfertur, ut omnino fierent 9 Augures, 8 Pontifices, Liv. 10, 6 et 9.
- 299 455 Coss. M. *Fulvius Postinus*, T. *Manlius Torquatus*, suff. M. *Valerius Corvus VI.*) Nequinum ex Umbris capitur, in eam urbem, quam *Narniam* Rom. vocarunt, coloni mittuntur. Ob eam rem Etrusci bellum movent, Gallos mercede conducere student. Adversus eos mittitur M. Valerius, nec tamen h. a. quidquam memorabile gestum. Fœdus cum Picentibus novis sociis ictum. Duæ tribus adduntur Anienses et Terentina (33) a Censoribus Sempronio Sopho et Sulpicio Saverione.
- 298 456 Coss. L. *Cornelius Scipio*, cujus sepulcrum extat, Cn. *Fulvius Centumalus.*) Colonia Carseolos in Æquis deducitur. Cum Samnitibus, finibus Lucanorum, novorum populi Rom. sociorum, decedere jussis, bellum denuo exardescit, a Cn. Fulvio prospere gestum. Interim alter Consul Etruscos ad Volaterras fugat.
- 297 457 Coss. Q. *Fabius Maxim. Rullian. IV.*, P. *Decius Mus III.*) Coss. concordēs, cum Etrusci quiescerent, totam belli molem in Samnites eorumque socios Apulos vertunt, quibus a Fabio victis, terram late vastant et urunt, Liv. 10, 15. In comitiis consularibus, App. Claudius patriciis duo loca consularia recuperare studet, sed M. Curio Trib. pl. fortiter resistenti cedit.
- 296 458 Coss. L. *Volumnius Flamma II.*, App. *Claudius Cæcus II.*) Consules prioris anni prorogato in 6 menses imp. Samnites premunt, qui Gellio Egnatio duce suis finibus excedunt et in Etrur. profecti inde bellum ingens movent. Itaque Volumnius eodem profectus cum App. Claudio hostes profligat. Interea novus Samnitium exercitus agrum Campanum et Falernum depopulatus erat, sed a Volumnio celeriter reverso præda exuitur. Ad firmandos ab hac parte fines Rom. coloniae civium *Minturnis* et *Sinuessa* collocantur.
- 295 459 Coss. Q. *Fabius Max. Rull. V.*, P. *Decius Mus IV.*) L. Scipio Propr. cum una legione ad Clusium a Senonibus

a. Chr. u. c.

cæditur. Q. Fabius, cui Etruria provincia data erat, assumpto P. Decio collega et duobus aliis exercitibus, cui prætores præerant, in subsidio collocatis, bellum suscipit contra conjunctas Etruscorum, Samnitium, Gallorum Senonum et Umbrorum copias. Etruscis ad tuendam ipsorum terram reversis, cum ceteris gentibus Coss. ad SENTINUM configunt. Decius, cum Rom. pedem referrent, patris exemplo Diis Manibus se devovet, Q. Fabius ad extremum victoriam reportat insignem, Romæque triumphat. Samnitium alius exercitus Campaniam populatus a L. Volumnio Procos. et App. Claudio præstore vincitur.

294 460 Coss. *L. Postumius Megellus II., M. Atilius Regulus.*) M. Atilius in Samnio Romanam rem ægre sustinet, dum alter Cos. Etruscorum tres validissimas civitates, Volsinios, Perusiam, Arretium ad pacem petendam adigit, quibus, pecunia multatis, induciæ 40 annorum dantur. Censores P. Cornelius Arvina, C. Marcius Rutilus lustr. condunt (30), in quo censa civium 262,322 capita.

293 461 Coss. *L. Papirius L. f. Sp. n. Cursor, Sp. Carvilius Maximus.*) Samnites ritu quodam sacramenti vetusto initiati ad 40,000 millia conveniunt, quos L. Papirius ad Aquiloniam ferociter pugnantes, Sp. Carvilius ad Cominium profligant: Bovianum capitur ac diripitur. Inde profectus Carvilius in Etruriam Faliscos, qui defecerant, coercet, iisque inducias annuas dat. (In hoc anno T. Livii historia desinit, usque ad a. 218 a. Chr.)

292 462 Coss. *Q. Fabius Max. Gurgæ, D. Junius Brutus Scæva.*) Fabio Coss. a Samnitibus victo castrisque exuto, pater, summus imperator, Legatus fit, et acceptam ignominiam magna victoria reportata delet. C. Pontius Samnitium dux captus in triumpho ducitur, supplicioque afficitur.

291 463 Coss. *L. Postumius Megellus III., C. Junius Brutus Bubulcus.*) L. Postumius reliquias belli in Samnio persequitur. Venusiam colonia deducitur. Æsculapius, Epidauro Romam advectus, colitur.

290 464 Coss. *P. Cornelius Rufinus. *M. Curius Dentatus.*) SAMNITES cum a duobus Coss. premerentur, PACEM PETUNT: fœdere quartum renovato, bello 37 annorum finis imponitur.

M. Curius Sabinos persecutus imperium populi Rom. usque ad mare superum extendit. Victis Sabinis civitas sine suffragio datur, sed id quoque accipiunt jus, a. 268.

289 465 Coss. *M. Valerius Corvinus, Q. Cædicius Noctua.*) M. Curius Procos. pro Thurinis adversus Lucanos rem gerit, et triumphat. Tresviri capitales Romæ instituuntur, qui carceri animadversionibusque præsent.

288 466 Coss. *Q. Marcius Tremulus II., P. Cornelius Arvina.*

287 467 — **M. Claudius Marcellus, C. Nautius Rutilus.*) Novæ

- turbæ propter nexorum iniquam conditionem et creditorum ac nobilium impotentiam concitantur.
- 286 468 Coss. *M. Valerius Potitus, C. Ælius Patus.*) Plebs in Janiculum montem (HOC ULTIMUM) secedit, per Q. Hortensium Dictat. reducitur. Lex Publilia, ut quod plebs jussisset, omnes Quirites teneret, accuratius sancitur, item *lex Mania* fertur, ut patres (sive patricii in comitiis curiatis) in incertum comitiorum eventum auctores fiant. Q. Hortensio mortuo Q. Fabius Maximus Dict. III. bellum gerit cum Etruscis Volsiniensibus.
- 285 469 Coss. **C. Claudius Canina, M. Æmilius Lepidus.*) Bella cum Etruscis et Lucanis gesta videntur, quorum memoria in jactura annalium intercidit.
- 284 470 Coss. *C. Servilius Tucca, *L. Cæcilius Metellus.*
- 283 471 — *P. Cornelius Dolabella, Cn. Domitius Calvinus.*) Cum Galli Senones Arretium obsiderent, missus eo cum exercitu L. Cæcilius prætor ipse cum majore parte exercitus a Gallis cæditur, qui etiam legatos de captivis redimendis missos trucidant. Sed eam cladem Dolabella Cos. ulciscitur, dum Senonum terram devastat ipsosque commisso prælio ad internecionem cædit. Quibus rebus concitati Boii arma capiunt, et, Etruscis in partes suas perductis, ad lacum Vadimonis cum Rom. configunt, sed et ipsi devincuntur. *Sena* civium colonia in terram occupatam deducitur.
- 282 472 Coss. **C. Fabricius Luscinius, Q. Æmilius Papus.*) Boii iterum belli fortunam tentantes a Q. Æm. victi ad pacem petendam adiguntur, quæ per 45 annos manet. C. Fabricius cum Samnitibus, Lucanis et Brutiis, ad famam Gallici belli rebellantibus, dimicat, Thurium obsidione liberat, præsidiumque imponit. Qua re commoti Tarentini, clam horum bellorum auctores, classem Rom. decem navium in portum Tarentinum invectam, partim fugant, partim deprimunt, ac statim Thurium captum diripiunt.
- 281 473 Coss. *L. Æmilius Barbula, *Q. Marcius Philippus.*) Cum legati Rom. a Tarentinis contumeliose tractarentur, bellum illi populo indicitur; L. Æmilius, ex Samnio profectus, Tarentinorum exercitu victo, agros devastat. Græci ad PYRRHUM, regem Epiri, confugiunt, qui, præmisso Cineæ, mox ipse subsequitur, naufragium passus, cum 20 circiter millibus militum et viginti elephantis, bellumque diligenter apparat.
- Romæ tum primum ob multiplicis belli curam *proletarii* ad urbem defendendam sacramento rogantur. Legio Campana, Rheginis ad præsidium missa, cives occidit, et urbem occupat: impunitatem sceleris in his reip. angustiis sperans.
- 280 474 Coss. *P. Valerius Lævinus, Tib. Coruncanius,* municeps Tusculanus.) Dum Tib. Coruncanius in Etruria rem gerit et triumphum de Volsinienibus ac Volcentibus meret,

a. Chr. u. c.

Lævinus cum Pyrrho, diu moratus, ad *Heracleam* confligit, sed vincitur, captis plerisque equitibus. Rex, insequente Lævino, Præneste usque procedit, sed nulla oblata occasione rei gerendæ, agmen retro vertit. Legati ad eum de captivis redimendis missi P. Cornel. Dolabella, C. Fabricius, Q. Æmilius Papus, regis liberalitate non vincuntur. Cineæ, regis legato, Romæ in senatu resistit App. Claudius Cæcus.

Hoc a. Cn. Domitius *primus Censor de plebe lustrum* condit.

- 279 475 Coss. *P. Sulpicius Saverrio, P. Decius Mus*, ambo adversus Pyrrhum ejusque socios profecti, ad *Asculum* in Apulia vincuntur, in qua pugna P. Decius occisus traditur a nonnullis. Sed etiam Pyrrhus maximum copiarum detrimentum sentiens Tarentum redit.
- 278 476 Coss. *C. Fabricius Luscinus II., Q. Æmilius Papus II.*) Oblata occasio regem veneno necandi a Coss. spernitur, neque tamen regis de pace legati accipiuntur, priusquam Italia excessisset. Pyrrhus in Siciliam transit, arces-
sentibus Syracusanis. Romanorum cum Carth. fœdus renovatur. Interea Fabricius rem gerit feliciter adv. Samnites, Lucanos, Bruttios, Tarentinos, et Heracleam fœdere adstringit.
- 277 477 Coss. *P. Cornelius Rufin. II., C. Junius Brut. Bub. II.*) Samnites urgent, sed incaute agentes ab iisdem desperatis clade afficiuntur. Dum Pyrrhus omnem fere Siciliam victor peragrat, Rufinus Cos. Crotonem et Locros occupat.
- 276 478 Coss. *Q. Fabius Maximus Gurgæ II., C. Genucius Clepsina.*) Q. Fabius Samnitium Lucanorumque opes affligit: Pyrrhus, cum Lilybæum diuturna obsidione expugnare non potuisset, Mamertinos aggreditur, sed dum imperandi studio abreptus multa molitur, subito Syracusani ceterique socii deficiunt. In Italiam reversus, persequentibus Carthaginiensibus, sacrilegio frustra debilitatas opes reparare studet.
- 275 479 Coss. *M. Curius Dentatus II., L. Cornelius Lentulus.*) M. Curius delectu severe habito, in Samnium profectus, cum Pyrrho confligit ad *Beneventum* (tum Maleventum) eumque vincit. Rex, Milone in præsidio arcis Tarentinæ relicto, Epirum repetit, quasi majores copias collecturus. Cens. C. Fabricius, Q. Æmilius Papus lustrum (33) condunt.
- 274 480 Coss. *M. Curius Dentatus III., Ser. Cornelius Merenda.*) Ambo Coss. Samnites, Lucanos, Bruttios persequuntur.
- 273 481 Coss. *C. Fabius Dorso, C. Claudius Canina II.*) Coloniz Lat. deducuntur *Pæstum* (s. Posidonium) in Lucania, *Cosam* in Etruscis, cf. Plin. Nat. Hist. 3, 8. Legati a Ptolemæo Philadelpho missi de Pyrrho debellato gratulantur, et fœdus faciunt cum Rom. Sextilia virgo Vestalis incesti damnata defoditur in terra.

a. Chr. u. c.

- 272 482 Coss. *L. Papirius Cursor II.*, *Sp. Carvilius Mar. II.*) Pyrrho rege Argis occiso, SAMNITES a Sp. Carvilio Cos. ad deditionem adiunguntur (a. 72 postquam bellum ortum est), item Lucani et Bruttii pacem petunt a L. Papirio, Tarentum ipsum a Rom. terra, mari a Carthag. obsesum, Milone agente, deditur Romanis: armis navibusque traditis et tributo imposito libertate frui jubetur. Censores M'. Curius et L. Papirius Anienem veterem in urbem ducere incipiunt, Frontin. de aquaed. princ.
- 271 483 Coss. *C. Quinctius Claudus*, *L. Genucius Clepsina.*) Rhegium expugnatur, trecenti ex legione Campana, qui vivi in deditionem venerant, Romæ supplicio afficiuntur, urbs veteribus civibus cum libertate restituitur.
- 270 484 Coss. *C. Genucius Clepsina II.*, *Cn. Cornelius Blasio.*) Bellum geritur cum Sarsinatibus Umbris.
- 269 485 Coss. *Q. Ogulnius Gallus*, *C. Fabius Pictor.*) Motus aliqui, in Samnitibus excitati, comprimuntur. Picentes deficiunt.
Eodem a. primum argentum signatum esse traditur, Plin. 33, 13.
- 268 486 Coss. *App. Claud. Crassus (Cæci f.)*, *P. Sempronius Sophus.*) Picentes cruentissimo proelio a Sempr. victi, Aëculo capto, in deditionem veniunt, agroque multantur. Colonisæ Ariminum in Senonibus, Beneventum in Samnitibus Hirpinis deducuntur.
- 267 487 Coss. *M. Atilius Regulus*, *L. Julius Libo.*) Sallentinis, qui soli in Italia nondum Romanis parent, bellum indicitur: pugna vincuntur, Brundisium, portus opportunissimus, capitur.
- 266 488 Coss. *Num. Fabius Pictor*, *D. Junius Pera.*) Umbri Sarsinates, et Sallentini cum Messapiis, in ultimo Italiæ angulo siti, in deditionem accipiuntur.

Periodus quarta, ex quo Romani tota Italia potiti sunt, usque ad Carthaginem et Corinthum deletas, anno a. Chr. nat. 146, u. c. 608.

- 265 489 Coss. *Q. Fabius Maximus Gurges III.*, *Q. Mamilius Vitulus.*) Volsinienses domini sive patroni, a clientibus suis oppressi, auxilium Rom. implorant. Q. Fab. urbem obsidet, sed ab erumpentibus vulneratus, priusquam rem conficere posset, obiit.—Censores sunt *Cn. Cornelius* et *C. Marcus* iterum, qui Censorinus ab ea re appellatus: sed hoc eodem suadente, lege cavetur, ne quis posthac iterum Censor Romæ fiat. Quæstorum numerus duplicatur, ut 8 sint.
- 264 490 Coss. *App. Claudius Caudex*, *M. Fulvius Flaccus.*) M. Fulvius, Volsiniis captis et dirutis, severe in libertinos animadvertit. Mamertini ab Hierone Syracusano victi Carthaginensium auxilium expetiverant, iisque arcem tradiderant, sed, dissensione orta, Romanam societatem, ut consanguineorum, implorant. Itaque C. Claudius

a. Chr. u. c.

Trib. mil. a Cos. Claudio præmissus, freto clam trajecto et Carthaginiensibus per dolum ejectis, Messanam præsidio tenet, quam illico societate inter se facta, Carthag. et Syracusani obsident. Initium BELLI PRIMI PUNICI : App. Claudius exercitum trajicit, Syracusanos fugat et Carthag. in castra munita compellit, ex quibus cum progredi non ausi essent, Rhegium redit.

Munus *gladiatorium* hoc primum anno a privatis editur. Coloniae in agros Picentium deducuntur *Firmum* et Castrum (civium) nec dubium quin eod. tempore etiam *Hadriam*.

- 263 491 Coss. *M'. Valerius Maximus, M'. Otacilius Crassus*,) ambo in Siciliam transjecti Messanam obsidione liberant (inde *M'. Valerio* cognomen *Messallæ*), et modo conjunctis, modo divisis copiis bellum gerunt. *Hiero* rex ad pacem petendam adigitur, quam et impetrat æquam, et servat cum fide : Segestani ad Rom. interempto Punico præsidio deficient : aliis urbibus receptis legiones reducuntur.

Æterniam in Pentris Samnitibus colonia deducitur.

- 262 492 Coss. *L. Postumius Megellus, Q. Mamilius Vitulus II.*) Agrigentum post obsidionem 7 mensium victo Hannone, qui ad urbem liberandam accesserat, multa incommoda passi tandem expugnant, Hannibale, Gisgonis filio, Punicum præsidium clam deducente. Urbs diripitur, homines in servitutem venduntur.

- 261 493 Coss. *L. Valerius Flaccus, T. Otacilius Crassus*,) Carthag. oras Italiæ crebris escensionibus factis infestant, in Sicilia duce Hamilcare cautius se gerunt, neque in plana descendere audent.

- 260 494 Coss. *Cn. Cornelius Scipio Asina, C. Duilius*,) (5 belli annus.) Classis ingenti studio intra 60 dies comparatur. *Cn. Cornel.*, ei præpositus, cum 17 navibus ad insulas Lipareas a Carth. intercipitur, sed *C. Duilius*, qui in ejus locum successerat, adhibitis *corvois*, Carthag. classem et Hannibalem ad *Mylas* superat : Segestanis obsidione liberatis, Romam redit ad triumphum et inusitatos antea honores. (Columna rostrata.)

- 259 495 Coss. *L. Cornelius Scipio, C. Aquilius Florus*,) *Corn.* Corsicam et Sardiniam insulas fugata Carth. classe aggreditur, Aleriam, Olbiam, alia oppida capit. In Sicilia *Florus* rem Rom. segre sustinet.

- 258 496 Coss. *A. Atilius Calatinus, Q. Sulpicius Paterculus*,) Dum classis Romana circa Sardiniam versatur, *Q. Sulp.* in Sicilia cum Hamilcare difficile bellum gerit : fortitudine *M. Calpurnii Flamme* Trib. mil. ex insidiis liberatus, Camarinam capit, sed mox a Lipara magno cum detrimento repellitur.

Cens. *C. Duilius, L. Cornel. Scipio* lustrum (36) faciunt.

- 257 497 Coss. *C. Atilius Regulus, Cn. Cornelius Blasio II.*) *C.*

a. Chr. u. c.

- Atilius ad Tyndaridem cum Pœnis navibus confligit et superior discedit. Terra nihil memorabile geritur.
- 256 498 Coss. *L. Manlius Vulso Longus, Q. Cædicius*, suff. *M. Atilius Regulus II.*) Manl. et Reg. classe Pœnorum ad Heracleam (Minoam) superata, in *Africam trajiciunt* et Clupeam capiunt, ea belli sede usuri. Manlius cum ingenti præda Romam redit.
- 255 499 Coss. *Ser. Fulvius Patin. Nobilior, M. Æmilius Paullus.*) Regulus Procos. in Africa relictus ad Adin Pœnorum exercitum vincit, et multis oppidis ipsaque Tunete capta, Carthaginienses obsidione premit. Sed hi, postquam inhonestam pacem facere noluerunt, nova disciplina militari a Xanthippo, Lacedæmonio, instituti, Romanos locis campestribus imprudenter usos profligant, ipsum Regulum capiunt. Vix duo millia militum Clupeam perveniunt eamque urbem tuentur, donec Coss. celeriter collecta classe 350 navium, et Carth. terra marique fugatis, adveniunt, et militibus in naves impositis Siciliam repetunt. Sed iidem dum Pachynum circumnavigant, fœda tempestate totam fere classem amittunt. (10 belli annus.)
- 254 500 Coss. *Cn. Cornelius Scipio Asina II., A. Atilius Calatinus II.*) comparata de integro classe, Panormum expugnant, maximam urbem provinciæ Carthaginiensium.
- 253 501 Coss. *Cn. Serrilius Cæpio, C. Sempronius Blaesus*) classe Africæ oram legunt et prædantur, sed in tempestatem incidunt ad Meningem insulam, ex qua segre servati, dum Panormo Italiam repetunt, iterum tanta clade afficiuntur, ut senatus mari abstinendum censeat, nisi quot navibus commeatus exercitibus deportentur.
- 252 502 Coss. *C. Aurelius Cotta, P. Serrilius Geminus.*) Tib. *Coruncanus* primus pontifex maximus de plebe factus, idem peritissimus juris pontificii. Coss. Himeram capiunt, Aurelius Liparam, sed neque hoc, nec sequenti anno in planis cum Pœnis congredi audent, Hasdrubalis exercitum et elephantos 140 metuentes.
- Cens. M^o. Valerius Messalla, P. Sempron. Sophus severam censuram agunt, lustro (37) censa sunt 297,797 capita.
- 251 503 Coss. *L. Cæcilius Metellus, C. Furius Pacilus.*
- 250 504 — *C. Atilius Regulus II., L. Manlius Vulso Long. II.*) Dum classis in Italia a Coss. comparatur, *L. Metellus* Procos. Panormi obsessus, opportunitate rei gerendæ oblata, cum Hasdrubale confligit, et ingenti reportata victoria, elephantos omnes capit, qui in triumpho circumducti, Romæ missilibus occiduntur. Regulus tum Carthagine Romam missus de redimendis captivis mortem subire mavult, quam quidquam Romanis inutile suadere.
- Coss. cum classe recens comparata in Sicil. profecti Lilybæum omni apparatu oppugnant, sed cum urbe

a. Chr. u. c.

summa prudentia et virtute ab Himilcone defendatur, incensis operibus suis omnem spem in obsidione habere coguntur.

- 249 505 Coss. *P. Claudius Pulcher, L. Junius Pullus*.) P. Claudius, superbe reprehensis priorum ducum consiliis, cum Adherbale, Drepani præfecto, pugnam navalem contemptis auspiciis committit, eaque naves 93 amittit, ipse cum paucis evadit. In Italiam revocatus senatum ludit, Dictatorem dicens M. Claudium Gliciam, qui scriba fuerat, et cito abdicare se coactus est.
- Alter Cos. cum ingenti classe navium onerariarum circa Pachynum metu Carthalonis sibi insidiantis versans, tempestate orta in litore importuoso totam classem perdit, quo factum, ut senatus iterum *mari abstinendum decerneret*. Dictator rei in Sicilia gerendæ causa dicitur A. Atilius Calatinus, primus extra Italiam.
- 248 506 Coss. *C. Aurelius Cotta II., P. Servilius Geminus II.*) HAMILCAR BARCAS Carthag. dux in Sicil. mittitur, qui Bruttiorum Lucanorumque oram maritimam populatus, in Sicilia Epiercten occupat inter medios hostes, eamque tuetur. Romani a Lilybæo non discedunt.—Alsiurn col. civium deducta.
- 247 507 Coss. *L. Cæcilius Metellus II., M. Fabius Buteo*), divisis copiis, Lilyb. et Drepana obsident; classis privatorum opibus ac periculo comparata prædatur oram Africæ.
- Cens. A. Atilius Calat., A. Manlius Torquatus, lust. 38 cens. 251,222.
- 246 508 Coss. *M. Otacilius Crassus II., M. Fabius Licinus*.) Romæ Claudæ, filiæ Appii Cæci, multa dicta est ob inhumanam superbiam. In Sicilia neque hoc, nec seq. anno, quo,
- 245 509 Coss. *M. Fabius Buteo II., C. Atilius Bulbus*), quidquam proficetur: tantam repente commutationem rerum insignis Hamilcaris prudentia facit.—Fregenas col. civium deducta, eodemque fort. tempore Pyrgos.
- 244 510 Coss. *A. Manlius Torquat. Atticus, C. Sempronius Blaesus II.*) Hamilcar Erycem urbem occupat eamque adversus Romanos, supra et infra eum sedentes, defendit.—Brundisium col. deducta.
- 243 511 Coss. *C. Fundanius Fundulus, C. Sulpicius Gallus*.) In magnis ærarii publici angustiis, cum classis ædificanda esset, resp. privatorum opibus sustentatur, et 200 quinqueremes optimæ construuntur.
- 242 512 Coss. *L. Lutatius Catulus, A. Postumius Albinus*.) (23 belli annus.) Alter Cos. quia flamen Martialis esset, Romæ retinetur a Metello Pontifice Max. Itaque ex prætoribus, *qui hoc primum anno duo creantur*, alter P. Valerius cum L. Lutatio Cos. in Siciliam proficiscitur. Hi dum Drepanum terra marique oppugnant, Hannonem classe 400 navium onustarum ad obsidionem solvendam missum, *ad Egates insulas* profligant, 70 navibus

a. Chr. u. c.

captis, 50 demersis. Itaque Carth. desperata victoria per Hamilcarem de pace cum Cos. agunt, et inducias impetrant.

- 241 513 Coss. *A. Manlius Torq. Atticus II., Q. Lutatius Cerco.*) *Pax Carthaginiensibus a populo Rom. datur, ea conditione, ut Sicilia insulisque inter Sic. et Italiam sitis excedant, et decem annis 3200 talenta Euboica pendant. L. Lutatius Procos. cum fratre Cos. res in Sicilia componunt, eamque primam provinciam pop. Rom. faciunt.*

Faliscos temere rebellantes Coss. intra sextum diem proelio acerrimo facto in deditionem accipiunt, dum haud pari fortuna Carthaginienses bello cum mercenariis suis et Afris implicantur. Duas tribus a Censoribus C. Aurel. Cotta, M. Fabio Buteone (lustr. 39) adjiunguntur Velina et Quirina, ut numerus 35, qui posthac mansit, expletus fuerit. Romae templum Vestae combustum, sacra servata a Metello Pont. Max.

- 240 514 Coss. *C. Claudius Cento, Cæci f., M. Sempronius Tuditanus.*) Spoletium in Umbris colonia deducitur. Hoc eodem anno Livius Andronicus, auctor poësis dramaticæ ap. Rom. fabulas agere coepit. Ludi Floralia instituti.

Carthaginiensium mercenarii in Sardinia deficiunt, ejecti a Sardis frustra Romanos ad occupandam insulam exhortantur.

- 239 515 Coss. *C. Mamilius Turinus, Q. Valerius Falto.*) Hamilcar Barcas in Africa bellum internecivum cum mercenariis et Afris eorumque ducibus Spendio et Matho gerit.

- 238 516 Coss. *Tib. Sempronius Gracchus, P. Valerius Falto.*) BELLA GALLICA per 45 annos intermissa renovantur: P. Valer. initio victus mox damnum reparat. Alter Cos. *Ligures*, novum hostem, aggreditur, inde in Sardiniam, vacuum a Carth. relictam, trajicit, magnumque numerum hominum captivorum deducit. Tumultuantibus Carthaginiensibus bellum Romani minitantur, quo fit, ut illi, rebus in Africa nondum satis compositis, non solum Sard. et Corsica abstinere, sed etiam 1200 talenta ad tributum adjicere cogantur, Polyb. lib. 1 extr. M. Cato nascitur, sec. Livii rationes.

- 237 517 Coss. *L. Cornelius Lentul. Caudin., Q. Fulvius Flaccus* adversus Gallos et Ligures bellum gerunt.

- 236 518 Coss. *P. Cornelius Lentul. Caudin., C. Licinius Varus.*) Boii, arcessito Transalpinorum Gallorum exercitu, agrum Ariminensem reposcunt a Romanis, sed dum legati mittuntur et remittuntur, bellum inter ipsos Gallos oritur, et Transalpini domos redire coguntur, tum Boiis quod postulaverant, denegatur. P. Lentul. Ligures, C. Licin. Corsos bello premit, Sardi, Pœnis clam adhortantibus, rebellant.

- 235 519 Coss. *T. Manlius Torquatus, C. Atilius Bulbus II.*) Sardis a T. Manlio denuo subactis, *Janus clauditur*, Liv. 1, 19.

a. Chr. u. c.

- 234 520 Coss. *L. Postumius Albinus, Sp. Carvilius Maximus.*) Cum Sardis, Corsis, Liguribus bellatur. Clandestini harum defectionum auctores Carthaginienses non injuria habentur.
- 233 521 Coss. *Q. Fabius Max. Verrucosus, M. Pomponius Matho.*) *Q. Fabius* in Ligures, *M. Pomp.* in Sardos proficiuntur; accusati Carthaginienses jam ferocius se gerere incipiunt.
- 232 522 Coss. *M. Æmilius Lepidus, M. Publicius Malleolus* ambo in Sardinia rem gerunt, sed præda redeuntibus a Corsis eripitur. *C. Flaminius, Trib. plebis*, legem fert de agro Piceno et Gallico, ejectis Senonibus, viritim plebi dividendo.
- 231 523 Coss. *M. Pomponius Matho, C. Papirius Maso.*) *M. Pomp.* Sardos in montibus abditos persequitur (canibus usus in isto belli genere), *C. Papirius*, magna cum molestia Corsis ad deditionem adactis, primus in monte Albano triumphat.—*H. a. C. Nævius* poëta fabulas populo dare coepit, et primum in urbe divortium factum traditur a *Sp. Carvilio Ruga* (*Gell. 17, 21*), cujus *Sp. Carvillii* libertus scholam grammaticam aperuisse traditur.
- 230 524 Coss. *M. Æmilius Barbula, M. Junius Pera* ambo adv. Ligures exercitus ducunt.
Cum Illyrii et privatim et publice in mari prædarentur, et urbes Græcas adjacentes impune diriperent, mittuntur ad Teutam, quæ pro Pinneo filio tum genti imperitabat, legati *C. et L. Coruncanii*, quorum alterum regina superbiens ob libertatem linguæ in itinere interficiendum curat. Quapropter et legato status in foro ponitur, et bellum adv. *Illyrios* decernitur.
- 229 525 Coss. *L. Postumius Albinus II., Cn. Fulvius Centumalus* bellum Illyr. terra marique celeriter gerunt. *Coreyram*, adjuvante *Demetrio Phario*, deinde maris oram urbesque *Apolloniam, Dyrrachium* (s. *Epidamnium*), *Nutriam*, gentemque *Atintanum* in deditionem accipiunt. *Cn. Fulvio* Romam reverso, alter *Cos.* relinquitur ad præsidium novorum sociorum.
- 228 526 Coss. *Sp. Carvilius Maximus II., Q. Fabius Max. Verrucos. II.*) Pax fit ea conditione, ut regnum penes Pinneum sit, tutore *Demetrio*, neve *Illyrii* piraticam exercent; cujus rei causa Romanis publice et a conciliis *Achæorum Ætolorumque*, et ab *Atheniensibus* insignes honores habentur.
In Hispania eum *Pœnorum* imperatore *Hasdrubale*, *Hamilcaris* successore, pactum fit, ne *Iberum* amnem transeat, utique *Saguntinis* libertas servetur.
C. Flaminius Trib. pl. legem perfert de agro Piceno et Gallico, ejectis *Senonibus*, viritim plebi dividendo, *Cic. Cat. Maj. 4*, sed cf. *Polyb. 2, 21*.
- 227 527 Coss. *P. Valerius Flaccus, M. Atilius Regulus.*) Quatuor *Prætores* creantur, ut sint qui in *Siciliam* et *Sardiniam*

a. Chr. u. c.

- (cui fere adjuncta Corsica) cum imperio quotannis mittantur.
- 226 528 Coss. *M. Valerius Messalla, L. Apustius Fullo.*) Adversus imminentem tumultum Gallicum, quoniam præter Boios et Insubres etiam Taurisci et Gæsates bellum parant, milites diligenter conscribuntur, quo tempore in tabulas relatos paulo minus 800,000 hominum, qui arma ferre possent, auctor est Polyb. 2, 24.
- 225 529 Coss. *L. Æmilius Papus, C. Atilius Regulus.*) Gallorum ingentes copise prætorem pop. Rom. ad Fæsulas concidunt, reliquias exercitus obsidione liberat Æmilius Cos. Arimino approperans. Galli domum revertentes cum præda, sequentibus Romanis, in alterum Cos. incidunt, Pisis, quo ex Corsica appulerat, iter facientem; ancepiti acie circumdati ad 40,000 cæduntur, 10,000 capiuntur. C. Atilius in eo prælio cecidit, itaque L. Æmilius solus triumphum agit splendidissimum.
- 224 530 Coss. *T. Manlius Torquat. II., Q. Fulvius Flaccus II.*) Boios ad deditionem cogunt, sed quo minus ulterius progrediantur, imbribus et pestilentia impediuntur.
- 223 531 Coss. *C. Flaminius Nepos, P. Furius Philus.*) Hi tandem Coss. Padum trajiciunt, Insubres ad Adduam vincunt, non lectis antea senatus literis, quibus auguriorum causa abdicare jubebantur, terramque devastant, adjuvantibus Gallis Cenomanis. C. Flaminius contra sen. auctoritatem populi jussu triumphat.
- 222 532 Coss. *Cn. Cornelius Scipio Calvus, M. Claudius Marcellus.*) Insubres, quibus pax negata esset, novas Gæsatarum copias adducunt, adversus quos profecti Coss. dum Cn. Corn. Acerris obsidet, M. Marcellus Gæsatas profligat, eorumque ducem Virdomarum occidit ipse. Acerris, Mediolano, Como captis, Insubres in deditionem adiguntur. Cos. opima spolia Jovi Feretrio dedicat.
- 221 533 Coss. *P. Cornelius Scipio Asina, M. Minucius Rufus.*) Histri a Coss. vincuntur.—Hoc anno HANNIBAL, Hamilcaris fil., Hasdrubale mortuo, dux Pœnorum in Hisp. fit: mox, ceteris trans Iberum civitatibus subactis, animum ad Saguntum, sociam Rom. urbem, expugnandum adjicit.
- 220 534 Coss. *M. Æmilius Lepidus II., M. Valerius Lætinus* creati, postquam L. Veturius Philo, C. Lutatius Catulus, vitio facti, magistratu se abdicarunt, qua occasione Q. Fabius Max. Dictator primum videtur fuisse.
Censores L. Æmil. Papus, C. Flaminius libertinos in 4 tribus urbanas redigunt, C. Flaminius viam militarem Ariminum usque muniendam curat.
- 219 535 Coss. *M. Livius Salinator, L. Æmilius Paullus,* ambo adv. Illyrios a societate desciscentes profecti, Pharum captam diruunt; Demetrius ad Philippum Macedonem fugit; cum Pinneo rege fœdus renovatur. Coss. quod ex præda multa avertissent, accusantur, quorum alter

a. Chr. u. c.

ambustus evadit, alter, Livius, damnatus in solitudinem se abdit.

- Placentiam* et *Cremonam* sena millia colonorum deducuntur, quod factum ægerrime Galli ferunt. Isidis et Serapis cultus Romæ a privatis ceptus prohibetur, interpr. ad Dion. Cass. 40, 47. Primus medicus Græcus Archagathus Romam venit, eique civitate donato taberna publicæ artis exercendæ causa emitur, Plin. 29, 1.
- 218 536 Coss. *P. Cornelius Scipio, Ti. Sempronius Longus.*) Sagunto ab Hannibale exciso, cum bellum contra Carthaginenses decretum esset (*secundum bellum Punicum*), Ti. Sempr. cum classe et exercitu in Siciliam mittitur, inde in Africam trajecturus: P. Corn. in Hispan. profectus, cum Hannibalem Rhodano trajecto ad Alpes pergere comperisset, Cn. fratre in Hisp. dimisso ipse iter flectit, et Pœno superatis jam montibus cum 26,000 milit. inter Gallos versanti ad *Ticinum* amnem occurrit, sed pugna equestri profligatus *Placentiam* cis Padum concedit. Galli ad Hannibalem deficiunt. Ti. Sempr. ex Sicilia revocatus, conjunctis cum collega copiis, ipse quoque vincitur ad *Trebiam* amnem. Hannibal in Liguria hibernat.
- 217 537 Coss. *Cn. Servilius Geminus, C. Flaminius Nepos II.*, suff. *M. Atilius Regulus.*) Hann., molestissimo per paludes facto itinere, in quo ipse altero oculo privatur, Etruriam ingressus cum C. Flaminius ad *lacum Trasimenum* configit, totumque exercitum Rom. aut cædit cum Cos., aut capit. Item paucis diebus post 4000 equites ab altero Cos. Arimino præmissos capit. Inde in Picenum profectus, exercitu refecto, in Apuliam progreditur, ubi obviam habet *Q. Fabium Dictatorem*, caute versantem, neque summam rei in discrimen committentem. Hann. in Camp. profectus et cum ingenti præda revertens Romanos dolo eludit, unde audacior factus M. Minucius Mag. Eq. incidit in insidias, ex quibus per Fabium liberatus eandem belli gerendi rationem probat. In Hisp. P. et Cn. Scipiones Iberum transeunt, remque prospere gerunt.
- 216 538 Coss. *C. Terentius Varro, L. Æmilius Paullus II.* ambo bellum adv. Hann. in Apulia gerunt 8 legionibus Rom. et sociorum pari numero. Fit pugna ad *Cannas*, qua Rom. ita vincuntur, ut pauci fuga dispersi evaderent cum C. Terentio, multo major pars cum altero Cos. et Cn. Servilio Procos. et M. Minucio cæderetur. Sequitur defectio totius fere Italiæ inferioris Campanorumque, et aliquanto post clades L. Postumii Albini Cos. design. in Gallia. Romæ a *Dictatore M. Junio Pera* (M. Eq. Ti. Sempron. Gracchus) 4 novæ legg. conscribuntur et 8000 servi volones sacramento adiguntur. Hannibalem in Campania morantur et Dictator et M. Claudius Marcellus, prætor, Nolæ præsidens, donec ille Capuam

a. Chr. u. c.

- in hiberna concedit. *M. Fabius Buteo* jussu senatus a *M. Terentio* Cos. Dictator dicitur senatus explendi causa.
- 215 539 Coss. *Ti. Sempronius Gracchus*, *Q. Fabius Maximus Verrucos. III.*) Romæ in comitiis uni consuli in locum *L. Postumii* occisi subrogando habitis *M. Marcellus* creatus erat, sed quia tum primum ambo Coss. plebei futuri fuissent, quasi religionis causa comitia redintegrantur, et sufficitur *Q. Fabius*.
- Tribus exercitibus Coss. et *M. Marcellus* in Campania Hannibalis conatus impediunt, imo etiam *M. Marc.* primus prospere cum eodem ad *Nolam* justo proelio configit: inde Hann. in *Apuliam* hiematum concedit, quo eodem tempore *Locri* et *Croto* in potestatem Poen. veniunt. *Sardinia* a *T. Manlio* bis Cos. victis Poenis perdomatur, item in *Hispania* res a *Scipionibus* prospere geruntur. Resp. Rom. privatorum opibus sustinetur.— Sed in Græcia *Philippus* rex cum Hannibale foedus facit, et *Syraculis*, *Hierone* mortuo, *Hieronynus* rex factus statim animum ad easdem partes applicat.
- 214 540 Coss. *Q. Fabius Max. Verruc. IV.*, *M. Claudius Marcellus III.* (*Liv. 24, 8*), in Campania *Casilinum* expugnant et *Samnites* ceterosque Poenorum socios vastant, dum Hannibal occasione intentus circa *Tarentum* versatur. *Syraculis* *Hieronimo* interfecto res turbantur, dum milites et vulgus *Punicam*, senatus Rom. societatem volunt. Cum superiores milites facti essent, *M. Marcellus* Cos. in *Siciliam* profectus *Syracusas* terra marique oppugnare coepit, sed ejus impetus *Archimedis* operibus reprimuntur. Simul tantæ copiae Poenorum cum *Himilcone* mittuntur, ut bellum tota insula exardesceret. Etiam cum *Philippo* bellum coepit, *Apolloniam* obsidente, sed facile inde repulso.
- 213 541 Coss. *Q. Fabius Q. f. Maximus*, *Ti. Sempronius Gracchus II.*) Bellum in Italia lente geritur. Coss. alter in *Apulia* *Arpos*, alter *Ti. Sempr.* in *Lucania* et in *Brutiis* aliquot oppida recipit, dum Hannibal aestatem circa *Tarentum* consumit, *M. Marcellus* in obsidione *Syracusarum* perdurat. In *Hispania* *Scipiones* jam debellasse hostes sibi videntur, et de bello in *Africam* trajiciendo cogitant.
- 212 542 Coss. *Q. Fulvius Flaccus III.*, *App. Claudius Pulcher.*) Initio anni Hannibal, exercitu celeriter ex hibernis moto, urbem *Tarenti* per prodicionem occupat, arcem terra marique claudit. Ad Campanos, obsidionem metuentes, *Hannonem* cum magna vi frumenti mittit, sed is a *Q. Fulvio* Cos. vincitur castrisque exiit. Rursus *Ti. Gracchus* ex *Lucania* propius Coss. arcessitus in insidias incidit et interficitur, mox Hann. ipse in Campan. transgressus obsidionem *Capusæ* solvit. Inde in *Lucaniam* abit, *M. Centenius* cum exercitu subitario caedit, item in *Apulia* *Cn. Fulvium Præet.* fundit fugat-

a. Chr. u. c.

que ; interea vero, dum circa Tarentum et Brundisium commoratur, Coss. Capuam iterum obsident et operibus factis oppugnant.

M. Marcellus *Syraculis* Hexapylon et Epipolas nocturno impetu capit, Neapolis et Tycha deduntur, tandem, frustra laborantibus Pœnis, Achradina et Nasos, prodente Merico Hispano, vi *capiuntur*. Inde Marcellus adv. Pœnos profectus Hannonem apud Agrigentum profligat.

In Hispania vero Scipiones divisis exercitibus hostes debellaturi omnia perdunt : uterque circumventus, Celtiberis deserentibus domumque reversis, et Numidis cum *Masinissa* undique urgentibus, fœde perit. Reliquias exercituum cis Iberum reductas sègre servat Q. Marcius, Eq. Rom., a militibus dux creatus.

Romæ P. Licinius Crassus Pont. Max. factus, qui nondum sella curuli sedisset, Liv. 25, 5.

- 211 543 Coss. Cn. *Fulvius Centumalus*, P. *Sulpicius Galba*, 8 belli annus, 23 legg.) Campanos cum acrius urgerent prioris anni Coss. et C. Claud. Nero Propr., Hannibal, omisso Tarento, exercitum eo ducit. Qui cum summa vi castra Rom. adortus tamen repulsus esset, ipsam Romam petit. Sequitur cum parte exercitus Q. Fulvius, neque interea oppugnatio cessat. Itaque Hannibal, cum frustra laborare se videret, usque ad Rhegium recedit. *Capua deditur*, senatores supplicio afficiuntur, ceteri patria emoveantur, ager publicatur. In Hispania cum C. Claud. Nero ab Hasdrubale decipi se passus esset, P. *Cornelius Scipio*, P. fil., a populo creatur, 24 annos natus, qui cum imperio Procos. eo mitteretur, dato adjutore M. Junio Silano, Propr.
- 210 544 Coss. M. *Claudius Marcellus IV.*, M. *Valerius Lævinus II.*) Hannibal ad Herdoneam in Lucania Cn. Fulvium Procos. cædit, sed cum M. Marcello sequo Marte pugnat. In Sicilia M. Valerius Cos. Agrigentum, prodente Mutine Numidarum duce, capit, totamque insulam post abitum Pœnorum pacat. Etiam in Hispania P. Scipio res prospere gerit, qui Ibero trajecto Carthaginem Novam opulentissimam urbem vi capit.
- 209 545 Coss. Q. *Fabius Max. Verrucos. V.*, Q. *Fulvius Flaccus IV.*) Dum M. Marcellus Procos. cupide cum Hannibale in Apulia congredditur, et altero prælio vincitur, altero superior evadit, Q. Fabius castra ad Tarentum ponit, eamque urbem, Bruttiorum duce prodente, capit. Hispanos Scipio humanitate et sibi et Romanis conciliat, Hasdrubalemque Hamilc. fil. vincit apud Bæculam, qui inde fugiens Pyrenæum saltum et Galliam petit.
- 208 546 Coss. M. *Claudius Marcellus V.*, T. *Quinctius Crispinus*, 11 belli annus, 21 legg.) Coss. conjunctis copiis castra ad Venusiam adv. Hannibalem ponunt, sed exploratum in tumultum propinquum profecti, incidunt in insidias ab

a. Chr. u. c.

Hann. structas, M. Marcell. interficitur, alter sauciatus non multo post moritur. Inde Hann. movens Locrorum obsidionem, quæ coeperat, solvit.

In Hispania Scipionis auspiciis M. Silanus Magonem et Hannonem eorumque socios Celtiberos profligat, ipse Scip. Hasdrubalem, Gisgonis fil., usque ad Oceanum persequitur*.

Lustrum (44) conditum a Cens. P. Sempronio Tuditano, M. Cornelio Cethego : censa 137,108 capita.

- 207 547 Coss. C. Claudius Nero, M. Livius Salinator II., cf. a. 219, Liv. 27, 34.) *Hasdrubal*, confecto itinere et adjunctis sibi Gallorum Ligurumque copiis, jamjam Italiam ingredi seque cum fratre conjungere parat. Adversus eum mittitur M. Livius Cos. C. Nero, prosperis aliquot certaminibus cum Hann. ad Grumentum in Lucan. factis subito, interceptis Hasdrubalis ad fratrem literis, cum 7000 fortissimis milit. castra relinquens, ad collegam properat. Hasdrubal et cum eo 56,000 host. ad *Metaurum* fluvium cæduntur. Hannibal, dolore percitus, contractis copiis in Bruttios redit. Item in Hispania Hasdrubalis Gisg. f. spes recuperandæ provinciæ in irritum rediguntur : nam victus ad Silpium ingentem exercitum perdit, et ultimum receptaculum Gades repetere cogitur. Hieme Scipio cum C. Laelio in Africam trajicit, ut *Syphacem* regem Massesylorum ad Rom. societ. traducat†.

- 206 548 Coss. L. Veturius Philo, Q. Cæcilius Metellus.) Contra Hannib. a Coss. nihil memorabile geritur, sed Lucani in ditionem pop. Rom. redeunt.

In Hispania *Scipio*, cum debellatum jam priore anno cum Carthag. esset, Hispanorum urbes munitas Castulonem, Illiturgin, Astapam expugnat, Indibilim regem deficientem (quo eodem temp. etiam militum Rom. seditio excitatur) profligat, cum Masinissa Numida clam foedus facit, ad ultimum etiam *Gades*, Magonem profecto et excluso, in societ. accipit. Tum *Roman victor sexto anno redit*.

- 205 549 Coss. P. Cornelius Scipio (African.), P. Licinius Crassus Dives, Pont. Max.) In Bruttiiis, quam prov. P. Licinius Cos. accepit, nihil memorabile gestum. Scipionem, cui Sicilia provincia data, permissumque erat, ut in Africam trajiceret, 7000 voluntar. milit. sequuntur, sed hoc toto anno in bello comparando versatur, nisi quod Locros data occasione in potest. Rom. redigit. *Mago*, Hannib. frater, Genuam trajicit et bellum ibi præparat, cui tres exercitus Rom. opponuntur. In Hispania Indibilis et Mandonius rebellant, sed vincuntur a Procons.

* Hæc Liv. falso ad a. seq. retulisse, contra res a. 207 et 206 in Hispania gestas in unum annum conjecisse videtur.

† Gesta hoc anno sunt quæ Liv. lib. 28 a cap. 12 med. usque ad 19 tradit, sequentia usque ad c. 38 anno belli tertio decimo.

a. Chr. u. c.

In Græcia, cum Ætoli invitis Romanis jam cum Philippo pacem fecissent, P. Sempronius et ipse pacem facit æquis conditionibus.

Romæ templum Virtutis et Honoris dedicatur, ante 17 annos a Marcello votum, præda Syracusana exornatum. Item advehitur Pessinunte mater Idæa, a P. Scipione Cn. f. qui in Hisp. cecidit, Nasica, optimo viro, excepta Liv. 36, 36, contra 29, 12.

- 204 550 Coss. *M. Cornelius Cethegus, P. Sempronius Tuditanus.*) In Brutiis Sempr. Cos. et P. Licinius Procos. dubio Marte cum Hann. pugnant. Ex Sicilia *Scipio*, cui M. Cato Quæstor est, in *Africam trajicit, Masinissam* a Syphace, nuper in societatem Carth. retracto, pulsum excipit, Uticam oppugnat, sed Syphacis et Hasdrubalis adventu in castra hiberna se confert.

- 203 551 Coss. *Cn. Servilius Cæpio, C. Servilius Geminus*, 16 belli annus, 20 legg. 160 navibus.) In Africa Scipio Procos. sublati induciis bina castra Hasdrub. et Syphacis una nocte invadit, et incendio delet. Reliquiis copiarum altero prælio victis, Lælium et Masinissam ad regem persequendum mittit; qui eum tertio prælio victum capiunt, Cirtamque in deditionem accipiunt. Carthag. Hannibalem et Magonem ex Italia revocant, sed Mago prælio acerrimo in Gallia facto victus et vulneratus in itinere moritur, et legati Romam de pace missi re infecta redeunt.

In Italia P. Sulpicius Galba Dict. (Mag. Eq. M. Servilio) causas civitatum quæ ad Hannibalem defecerant, cognoscit: Picentini, Bruttii, Lucani gravioribus fœderibus adstricti.

- 202 552 Coss. *M. Servilius Geminus, Ti. Claudius Nero.*) *Hannibal*, classe ad Leptim appulsa, Zamam venerat. Frustra cum Scip. de pace collocutus, ingenti prælio inter Naraggaram et Zamam urbes cum eo configit, *vincitur*, et civibus suis pacis auctor fit. Induciis trium mensium impetratis, legati Carthag. cum conditionibus a Scipione scriptis, Romam profisciscuntur. Interea Ti. Nero Cos., cui Africa provincia, pari cum Scipione imperio, obtigerat, maxima bellandi cupiditate flagrabat, sed rerum apparatu et tempestatibus impeditus provinciam non attingit. Is metus Scipioni in causis est, cur pacem fieri velit.
- 201 553 Coss. *Cn. Cornelius Lentulus, P. Aelius Patus.*) Populi jussu et patrum auctoritate *Scipioni arbitrium pacis*, invito Cn. Lentulo Cos., *permittitur*, 18 belli anno. Inter pacis conditiones (Liv. 30, 37. 43) hæc fuere: ut 10,000 talenta in 50 annos æquis pensionibus descripta solverent, omnes longas naves et elephantos traderent, bellum injussu pop. Rom. ne gererent. Rebus com-

a. Chr. u. c.

- positis exercitus ad triumphum in Italiam transjicitur, classis 38 nav. a M. Valerio Lævino Propr. in Græciam ducitur, ad observandum Philippum, de quo frequentes sociorum querelæ ad senatum deferuntur.
- 200 554 Coss. *P. Sulpicius Galba Maxim. II., C. Aurelius Cotta.*) Cum etiam Athenienses de agris a Philippo vastatis quererentur, senatus bellum contra regem decernit, et P. Sulpicius, cui ea provincia obtigerat, populo persuadet, ut idem jubeat. Adventu classis Romanæ Athenæ obsidione liberantur. In Gallia Insubres, Cenomani et Boii vincuntur, de quibus L. Furius Pr. triumphum agit.
- 199 555 Coss. *L. Cornelius Lentulus, P. Villius Tappulus.*) P. Sulpicius, prioris a. Cos. ad fines Macedoniæ in Dessaretis, Eordæa, Lyncestide levibus certaminibus cum Philippo pugnat, aliquot oppida capit, classe L. Apustius cum Attalo rege et Rhodiis maris imperium obtinent. P. Villius Cos. cum sero in provinciam venisset, Corcyræ hibernat*. Galli Insubres Cn. Bæbium Tamphilum Propr. profligant. Cens. P. Cornel. Scip. African., P. Ælius Pæstus, lustrum (46) condunt.
- 198 556 Coss. *Sex. Ælius Pæstus Catus, T. Quinctius Flaminius,* ædilitate et prætura omissa Cos. factus). P. Villius primo vere consilia ingrediendæ Macedoniæ agit, cum Flam. Cos. belli gerendi cupidus supervenit. Is, Philippo ex angustiis ad Aoum fluvium, claustris Epiri, dejecto, per Epirum in Thessaliam procedit, adjunctis Athamanum et Ætolorum copiis. Philippus in Macedoniam recedit, Cos. Elatia capta et factis cum Phil. induciis, in Locride et Phocide hibernat.
- Alter Cos. in Gallia nihil memorabile gerit. M. Porcius Cato Præt. Sard.
- 197 557 Coss. *C. Cornelius Cethegus, Q. Minucius Rufus.*) *Sex Prætores* prim. creantur, quorum quatuor duas Hispanias, Siciliam Sardiniamque cum imp. obtinere solent. T. Quinctius procos., adjunctis sibi Achæis et Nabide et Thebanis (per Attalum reg.), cum pax non convenisset, adv. Philippum in Thessaliam movet. Ibi dum ambo Scotussam petunt, in tumulis *Cynoscephalis* præcursorum certamen contrahitur, quibus cum utrimque copiæ submittantur, tandem justo prælio configitur, quo Macedones prorsus vincuntur, Ætolis in ea re haud contemnendum auxilium præstantibus. Philippus Tempis cum Procos. collocutus, inducias impetrat, quibus legatos de pace Romam mittat.
- Cos. Cethegus triumphat de Gallis Insubribus Cenomanisque. *Lex Porcia* de provocatione fertur.
- 196 558 Coss. *L. Furius Purpureo, M. Claudius Marcellus.*) Ex

* Ea re factum est, ut T. Livius res hoc anno gestas, lib. 31 inde a cap. 33, falso ad priorem annum retulerit.

a. Chr. u. c.

sententia 10 legatorum T. Quinctius *Philippo pacem dat* ea conditione, ut præsidia Maced. ex urbibus Græcis liberis deducat (imprimis Corintho, Chalcide, Demetriade,) mille tal. pendat, cet. Illæ civitates in libertatem restituuntur, sed in præsentia præsidiis Rom. obtinentur propter metum de Antiocho.

Triumphat M. Marcellus Cos. de Comensibus et Insu-
bribus.

- 195 559 Coss. L. Valerius Flaccus, M. Porcius Cato, municeps Tusculan. 44 annos natus.) Antiochus rex in Europam transit, et Lysimachiam urbem restitutam munit. Legatis Rom. ad eum missis, ut Græcas in Asia urbes liberas esse, neve in Europam trajicere velit, non paret. Ad eundem Hannibal Carthagine metu Romanæ factionis profugus venit. In Græcia T. Quinctius Procos. Nabidis tyr. Lacedæm. opes infringit, neque tamen delet. Argivi liberati concilio Achæorum attribuuntur.

Coss. M. Porcius in Hisp. citiorem triumphum re bene gesta meretur, L. Flaccus cum Boiis propter silvam Litanam secundo proelio configit.

- 194 560 Coss. P. Cornelius Scipio African. II., Ti. Sempronius Longus, quorum patres a. 218 Coss. fuerant.) T. Quinctius, præsidiis ex urbibus Græcis deductis, quod dudum Ætoli cum indignatione flagitaverant, exercitum Rom. in Italiam ad triumphum deducit, Liv. 34, 52. Sempron. Cos. cum Boiis acri proelio dimicat. Coloniae civium Rom. deducuntur *Puteolos, Vulturum, Liternum, Salernum* in Campania, *Buzentum* in Lucania, *Sipontum* in Apulia, *Tempsam Crotonemque* in Brutiis; Lat. colonie decernuntur *Vibonem Valentiam* in Brutiis, *Thurios* in Lucania.

- 193 561 Coss. L. Cornelius Merula, Q. Minucius Thermus, adv. Boios et Ligures bellum gerunt, ad Antiochum frustra legati mittuntur. Lustrum condito a Censs. Sex. Ælio Pæto, C. Cornel. Cethego, censa civ. capita 143,704.

- 192 562 Coss. L. Quinctius Flamininus, Cn. Domitius Ahenobarbus, Ligurum ac Boiorum agros pervastant.

Exitu anni ANTIOCHUS rex, a Thoante Ætolorum principe incitatus, in Græciam trajicit. Ætoli Demetriadem, rex Chalcidem occupant, Achæis in Romana societate permanentibus.

- 191 563 Coss. P. Cornelius Scipio Nasica, M. Acilius Glabrio.) Consuli M. Acilio adveniienti jungitur Philippus, exercitus Rom. Athamania in potestatem redacta per Thes-
saliam ad saltum Thermopylarum pergit, quem rex insederat, sed præsidiis Ætolorum per M. Catonem legatum Callidromo dejectis, etiam regiæ copię profligantur et delentur. Rex præcipiti fuga Chalcidem et inde Asiam repetit, victores Phocidem, Boeotiam, Euboeam peragrant, inde reversi, Heraclea expugnata, Nauptum, Ætolie caput, obsident. Ætolis obsecrantibus

a. Chr. u. c.

induciæ dantur, quibus Romam legatos de pace mittant. Sed infecta pace revertuntur, liberum de se arbitrium senatui permittere nolentes.

P. Cornelius Cos. Boios ad deditionem adigit et dimidia agri parte multat: eo inseq. a. *Bononia* col. deducitur. Romæ ludi Megalenses in dedicatione sedis Magnæ Matris celebrati, qui primi fuisse scenici traduntur, Liv. 36, 36.

- 190 564 Coss. *L. Cornelius Scipio* (Asiat.), *C. Lælius*.) L. Scipio Cos. comitante fratre Africano adv. Antiochum profectus Ætolis iterum 6 mensium inducias dat, inde per Macedoniam et Thraciam Lysimachiam pervenit, unde præsidium deduxerat Antiochus, postquam classis regia ad Myonnesum a L. Æmilio Præt. et Eumene Rhodiisque devicta est. Romani in Asiam trajiciunt, et regium exercitum fere 70,000 hominum ipsi 30,000 ad *Magnesiam* devincunt. Antiochus protinus ex fuga legatos de pace mittit, et inducias impetrat. Victor exercitus, deditis Asiæ civitatibus, *Magnesie* hibernat.

- 189 565 Coss. *M. Fulvius Nobilior*, *Cn. Manlius Vulso*.) Victo Antiocho tributum 15,000 talentum imponitur, et Asia cis Taurum montem adimitur, cujus major pars Eumeni, Lyciæ et Caria Rhodiis datur, urbes Græcæ in libertatem restituantur (Liv. 37, 55 seq.). Cn. Manlius successor L. Scipioni missus Gallo-Græcorum tres gentes bello persequitur, sed culpam neglectæ disciplinæ militaris fert. Interea M. Fulvius, Ambracia capta, tandem *Ætolorum* spiritus frangit, eosque imperio pop. Rom. subjicit. Idem Cephalleniam subigit.

Cens. T. Quinctius Flamininus, M. Claudius Marcellus. Triumphat L. Scipio.

- 188 566 Coss. *M. Valerius Messalla*, *C. Livius Salinator*.) Cn. Manlius ex Asia revertens a Thracibus vexatur, magnamque prædæ partem amittit.

Lustrum cond. a Cens. T. Quinctio Flaminino, C. Livio Salinatore, censa sunt civ. capita 258,318. Fundanis Formianisque suffragii latio in tribu Æmilia, Arpinatibus in Cornelia datur.

- 187 567 Coss. *M. Æmilius Lepidus*, *C. Flaminius Nepos*.) Dum ambo Coss. in Liguribus bellum gerunt viasque militares a Bononia Aquileiam usque continuant: Romæ rogatione Petillia et auctore M. Catone quæstiones de captis ab Antiocho rege pecuniis adversus P. et L. Scipiones exercentur. P. magnifica defensione usus in Literninum se abdit, neque Romam revertitur, absentem protegit Ti. Sempronius Gracchus Trib. pl., cui ob eam causam Cornelia minor in matrimonium datur. L. Scipio multatus pauper reperitur. Triumphi de Ætolis et Gallo-Græcia.

12,000 socii Lat. Romæ conquisiti per Q. Terentium Culleonem Præt. et domos remissi.

a. Chr. u. c.

- 186 568 Coss. *Sp. Postumius Albinus, Q. Marcius Philippus* quaestiones Romæ et per totam Italiam de clandestinis conjunctionibus et novis religionibus exercent. *Senatuscons. de Bacchanalibus.*
Q. Marcius Cos. a Liguribus Apuanis insidiis circumvenitur.
- 185 569 Coss. *Ap. Claudius Pulcher, M. Sempronius Tuditanus.* Adversus eos M. Sempron. profectus saltum usque ad *Maoram* fluv. aperit: Appius in Liguribus Ingaunis bellum feliciter gerit. In Hispania ab ambobus Prætoribus prope Toletum acriter pugnatur, præcipua C. Calpurnii laude. Philippus rex, legatis missis, qui eum in regni finibus coacercent, magnopere offenditur.
(P. Scipio Africanus h. a. vita decedit secundum Cic. Cat. 6.)
- 184 570 Coss. *P. Claudius Pulcher, L. Porcius Licinus.* Censuram severe gerunt M. Porcius Cato, L. Valerius Flaccus, iidem in consulatu collegæ: L. Flaminium Senatu movent, L. Scipioni equum publicum adimunt, ex vetere Catonis in familiam Scipionum odio. Prima Basilica Porcia ædificata. Dux col. civium *Potentia* in Picenum, *Pisaurum* in agrum Gallicum deducuntur.
- 183 571 Coss. *M. Claudius Marcellus, Q. Fabius Labeo.* Hannibal cum T. Quinctius Flamininus legatus ad Prusiam Bithyniæ regem venisset, veneno sumpto moritur, quo eod. a. Philopœmen a Messeniis interficitur. Romæ Demetrius, Phil. filius, patrem excusat et eximiis honoribus a senatu ornatur, quod ipsum imprudenti juveni exitii causa fit. Colonis deducuntur *Mutina* et *Parma* civium, Lat. *Aquileia*, unde Galli Transalpini expulsi.
- 182 572 Coss. *Cn. Bæbius Tamphilus, L. Æmilius Paullus*, prospere adv. Ligures bellum gerunt.
- 181 573 Coss. *P. Cornelius Cethegus, M. Bæbius Tamphilus.* L. Æmilius Procos. Ligures Ingaunos in deditionem accipit, item Q. Fulvius Q. f. Prætor de Celtiberis triumphum meretur. *Saturnia* et *Gravisca* civ. Rom. colonis in Etruria conduntur.
- 180 574 Coss. *A. Postumius Albinus, C. Calpurnius Piso*, suff. Q. *Fulvius Flaccus Cn. f.* Prioris a. Coss. Ligures Apuanos in deditionem acceptos, ad 40,000 hominum, in Samnium deducunt: ex eadem gente paullo post Q. Fulvius ad 7000 eodem traducit.
Lex *annalis* a L. Villio Trib. pl. fertur, quot annos nato magistratus petere liceat.
- 179 575 Coss. *L. Manlius Acidinus Fulvian., Q. Fulvius Flaccus Q. f.* (fratres germani.) Q. Fulvius Cos. Ligures deditos ex montibus in loca campestria deducit. In Hispania hoc anno, cum 4 tantum Prætores lege Bæbia crearentur, Ti. Gracchus et L. Postumius Proprætt. de Celtiberis et Lusitanis egregias victorias reportant. Romæ Censores creati M. Æmilius Lepidus, M. Fulvius Nobilior

K

a. Chr. u. c.

- inimicitias veteres reip. causa componunt, Cic. de prov. cons. 9. Basilica Fulvia aedificatur, quo loco postea fuit *Æmilia*.
- 178 576 Coss. *M. Junius Brutus, A. Manlius Vulso*.) A. Manlius adversus Istros male re gesta tumultum tota Italia excitat, dein, collega adjuvante, damnum acceptum resarcire studet.
- 177 577 Coss. *C. Claudius Pulcher, Ti. Sempronius Gracchus*.) C. Claudius Istros jam a prioribus Coss. fractos ad deditionem adigit, inde Ligures profligat, in quorum agro *Luna* col. civium Rom. collocatur, eodemque fere tempore *Luca* col. Lat. in agro Pisano. Ti. Gracchus Sardos rebellantes domat.
- 176 578 Coss. *Cn. Cornelius Scipio Hispallus*, suff. *C. Valerius Lævinus, Q. Petillius Spurius*.) Valer. et Petillius in Liguribus bellum gerunt, ibi Q. Petillius est occisus, ut ambo Coss. in eo magistratu mortui sint. Ti. Gracchus in Sardinia rebelles persequitur.
- 175 579 *Q. Mucius Scaevola, M. Æmilius Lepidus II.* Pont. Max.) Per interreges facti Coss. Ligures, qui Lunam Pisasque depopulati erant, subigunt. Ti. Gracchus de Sardiis domitis triumphat. (Sardi venales.)
- 174 580 Coss. *Sp. Postumius Albinus Paullulus, Q. Mucius Scaevola*.) L. Scipio, sive is Cn. fuit, Africani filius degener, gratia Cicereii olim clientis sui Prætor hoc anno factus traditur. Q. Voconius Saxa Trib. pl. legem perferet de mulierum hereditatibus, quam Cato 65 annorum suadet. (Vide nos ad Cic. in Verrem I, 41.) Cens. Q. Fulvius Q. f. Flaccus, A. Postumius Albinus, severe magistratum exercent, cum Q. Fulvius ipsum fratrem germanum Cn. Fulvium senatu moveat. Hi Cens. vias in urbe silice sternendas locaverunt, Liv. 41, 27.
- 173 581 *L. Postumius Albinus, M. Popillius Lænas*.) Popillius Cos. bellum adv. Ligures Statiellos gerit, in eosque deditos graviter consulit, improbante senatu. Ab altero Cos. privatim Prænestinis irato, perniciosus mos inventus est, ut socii publice magistratus Rom. excipiant, iisque quæ postulent præbeant.
- 172 582 Coss. *C. Popillius Lænas, P. Ælius Ligus*, ambo primum de plebe.) Ligures Statielli populi jussu in libertatem restituntur.

Eumenes rex, Romam cum venisset eximiis honoribus ornatus, senatum ad bellum cum Perseo protinus gerendum adhortatur: eum revertentem prope Delphos latrones a Perseo conducti opprimunt ac pæne interficiunt, post quod factum senatus amicitiam Perseo renuntiat, et bellum summa cura parat, legatosque ad socios

a. Chr. u. c.

- de auxiliis circummittit, et in Africam qui bellum inter Masinissam et Carthaginienses componant.
- 171 583 Coss. *P. Licinius Crassus, C. Cassius Longinus, item ambo de plebe.*) Perseo legatis huc illuc mittendis opportunum belli gerendi tempus perit, dum P. Licinius cum egregio ferme 30,000 mil. exercitu in Thessaliam venit. Neque tamen improspere bellum a rege circa Larissam geritur, qui si suis viribus in tanta Græcorum omnium propensione confidisset, delere Rom. exercitum potuit. Per hiemem Bœoti a Cos., neque minus a Lucretio Præt., classis præfecto, vexantur.
- 170 584 Coss. *A. Hostilius Mancinus, A. Atilius Serranus.*) Eadem hieme Macedones classem Rom. Orei hibernantem opprimunt, et aliquot naves abstrahunt, neque per sæstatem quidquam satis Romanis procedit. Hostilius Cos. per Cambunios montes in Macedoniam ingressurus vincitur, a diversa parte Ap. Claudius in Dessaretiis Uscanam temere aggressus turpiter repellitur. Epirotæ ad Perseum deficiunt.
- 169 585 Coss. *Q. Marcius Philippus II., Cn. Servilius Cæpio.* Prætor C. Sulpicius Gallus, Græcis litteris eruditissimus.) Q. Marcius Cos., per Callipeucen saltum in Maced. ingressus, in eum locum se conjicit, unde, si bellum gerere Perseo didicisset, reditus non erat. Sed ille in fugam præcipientem se dat, et vix demum respiscit, cum castella Macedonum, quibus via per angustias in Thessaliam ferens intercludi posset, a Rom. expugnantur. Neque vero ceteris opportunitatibus scienter utitur, avaritia occæcatus, præsentī Illyriorum et Gallorum auxilio, item Eumenis et Rhodiorum, qui dudum animos a Romanis alienos habent.
- Cens. fiunt C. Claudius Pulcher, Ti. Sempronius Gracchus, a quibus libertini ex rusticis tribubus in Esquilinam conjiciuntur. Basilica Sempronia extruitur. *Ennius* poëta moritur.
- 168 586 Coss. *L. Æmilius Paullus II., C. Licinius Crassus.*) Paullus cum supplemento ad exercitum profectus partem copiarum per Cambunios montes in Macedoniae plana demittit, quo fit, ut Perseus, munimentis ad Enipeum fluv. relictis, Pydnam recedat. Sequitur Cos. et acie cum Macedonibus configit, iii. Non. Sept. Cæsis aut dispersis peditibus, rex cum omni equitatu effugit, et desperans de salute, cum paucis Amphipolim, inde Samothracen petit. Ibi deceptus a Cretensi, qui eum ad Cotym Thraciæ regulum transvehendum receperat, Cn. Octavio præf. class. sese dedit et ad Cos. mittitur. *Macedonia* intra paucos dies *in potest. Romanorum venit.* L. Anicius Prætor celerius etiam bellum Illyricum conficit, Scodra capta et Gentio rege dedito. Idem Epirotas, qui defecerant, in potest. redigit.
- 167 587 Coss. *Q. Ælius Pætus, M. Junius Pennus (ambo de plebe).*

a. Chr. u. c.

Ex sententia x. legatorum Macedonia in quatuor regiones divisa, quarum inter se connubia tolluntur, libera esse jubetur dimidiumque tributi solvere Romanis, quod regi debuerit. Item Illyrii liberantur et vectigal pendere jubentur. Rhodiis haud multum abest, quin bellum indicatur. Epirotarum, qui ad Perseum defecissent, oppida ad 70 ab exercitu ex Maced. redeunte uno die diripiuntur. Neque tamen milites præda explentur. *Paulli triumphus*, ipsi funestus, *finem affert tributorum*, usque ad Hirtium et Pansam Coss. Cn. Octavius de manubiis porticum Octaviam fac. curat.

In h. a. *Livii Annales nobis desinunt.*

166 588 Coss. *M. Claudius Marcellus*, *C. Sulpicius Gallus*.) Coss. in Gallis Alpinis et Liguribus bello gesto triumphant.

Andria Terentii fabula editur ludis Megalensibus.

165 589 Coss. *T. Manlius Torquatus*, *Cn. Octavius*.) Achæorum principes ferme mille, ut a criminibus initæ cum Perseo societatis, accusantibus Callicrate et Andronida, se purgent, Romam evocantur, et indicta causa circum municipia et colonias custodiendi dimittuntur, neque in patriam, nisi post 16 annos redeunt. (Polybius.)

164 590 Coss. *A. Manlius Torquatus*, *Q. Cassius Longinus* †.) Perseus Albæ moritur. Cens. *L. Æmilius Paulus*, *Q. Marcius Philippus*.

163 591 Coss. *Ti. Sempronius Gracchus II.*, *M. Juventius Thalna* †, ambo de plebe.) *M. Juventius Corsos* rebelles domat.

Ptolemæus Philometor a fratre *Physcone* ejectus Romam venit supplex: legati mittuntur ad regnum componendum.

162 592 Coss. *P. Cornelius Scipio Nasica*, *C. Marcius Figulus*, vitio facti abdicarunt (cf. Cic. de Div. 2, 35), suffecti *P. Cornelius Lentulus*, *Cn. Domitius Ahenobarbus*.) Cn. Octavius Consularis in Syriam missus, cum naves longas, quæ contra foedus paratæ essent, comburendas curasset, a plebe furente interficitur: Romæ status ei in foro collocatur. (Cic. Phil. 9, 2.)

161 593 Coss. *M. Valerius Messalla*, *C. Fannius Strabo*.) Lex *Fannia* de sumptibus coenarum fertur, curaturque ut Græci philosophi ac rhetores in urbe ne sint.

160 594 Coss. *L. Anicius Gallus*, *M. Cornelius Cethegus*.) *L. Æmil. Paulus* moritur, in cuius honorem filii *P. Scipio* et *Q. Fabius* ludos funebres faciunt. *Adelphi Terentii* aguntur.

159 595 Coss. *Cn. Cornelius Dolabella*, *M. Fulvius Nobilior*.) *M. Fulvius Iigures Veleates* subigit ac triumphum meretur (octogesimo anno ex quo cum his pertinacissimis hostibus pugnatum est). Romæ censuram gerunt *P. Scipio Nasica*, *M. Popillius Lænas*, censa civ. capita 338,314.

158 596 Coss. *M. Æmilius Lepidus*, *C. Popillius Lænas II.*

157 597 Coss. *Sex. Julius Cæsar*, *L. Aurelius Orestes*.) Ad bellum inter Carthag. et Masinissam componendum legati

a. Chr. u. c.

mittuntur, inter quos *M. Cato*, ex eo tempore perpetuus in senatu auctor Carthaginis delendæ. Colonia *Aurimum* in Picenum deducitur.

- 156 598 Coss. *L. Cornelius Lentulus Lupus*, *C. Marcius Figulus II.*) Bellum cum Dalmatis, *C. Marcio* duce, geritur, haud prospere initio. Leges *Ælia* et *Fufia* de jure comitiorum h. a. latæ putantur.

- 155 599 Coss. *P. Cornelius Scipio Nasica II.*, *M. Claudius Marcellus II.*) Legati ab Atheniensibus de multa Oropica missi, *Carneades Academicus*, *Diogenes Stoicus*, *Critolaus Peripateticus*, Romæ juvenes philosophiam et rhetoricam docent. Theatrum lapideum a *C. Cassio* Censore inchoatum ac pæne absolutum demolitur *Scipio Cos.* Idem Dalmatas, *Delminio* capto, ad deditionem adigit.

- 154 600 Coss. *Q. Opimius*, *L. Postumius Albinus*, suff. *M. Acilius Glabrio*.) *Q. Opimius* Coss. cum *Liguribus Oxybiis* et *Deceatibus*, qui *Massiliensium* oppida *Antipolim* et *Niceam* vastarant, bellum gerit eosque victos agri parte multat. Censores *M. Valerius Messalla*, *C. Cassius Longinus* lustr. condunt 54, a quibus sextum jam princeps senatus legitur *M. Æmilius Lepidus*, Pont. Max.

- 153 601 Coss. *Q. Fulvius Nobilior*, *T. Annius Luscus*, ambo de plebe, Calendis Jan. magistratum ineunt (qui posthac dies legitimus mansit), cum bellum *Celtibericum* denuo exarsisset, per 20 continuos annos gestum. *Q. Fulvius Cos.* bis h. a. ab illis vincitur, dum *L. Mummius Præt.* in ulteriore *Hisp.* feliciter rem gerit.

- 152 602 Coss. *M. Claudius Marcellus III.*, *L. Valerius Flaccus* †.) *Marcellus* Cos. *Celtiberos* urget multaque oppida capit, *Cordubam* ædificat. Cum *Carthaginienses* clam bellum parare nuntiantur, de bello contra eos gerendo in senatu diversis sententiis certatur inter *Scipionem Nasicam* et *M. Catonem*, cujus eodem hoc anno filius in prætura moritur.

- 151 603 Coss. *L. Licinius Lucullus*, *A. Postumius Albinus*, qui res Romanas oratione Græca scriptitavit, Gell. 11, 8.) *L. Lucull.* Cos., delectu magno cum labore peracto (*P. Scipio Æmilianus* Trib. mil.), in *Hisp.* profectus, *Vaccæos* subigit, inde in *Lusitaniam* pergens, *Ser. Sulpic. Galbam* Præt., qui male pugnaverant, adjuvat. Proximo vere *Galbæ Lusitanorum* exercitus se dedit, quos fide violata, partim trucidat, partim in servitutem vendit, paucis fuga servatis, inter quos *Viriathus*, suæ gentis ultor futurus.

Carthag. adv. *Masinissam* bellum movent, injussu senatus, qui, *Numida* accusante, nihil dum gravius constituit, nisi quod 10 legati mittuntur.

- 150 604 Coss. *T. Quinctius Flamininus*, *M. Acilius Balbus*, quo a. Cic. dialogum de *Senectute* habitum finxit.) Lex auctore *M. Catone* h. a. lata videtur, ne quis bis Cos. fieret,

servata 50 circiter annos. Achæorum olim evocatis, quorum adhuc supererant fere 300, in patriam reditus conceditur. De Carthaginiensibus, a Masinissa jam bello victis, acriter in senatu certatur, tandem M. Catonis sententia vincit, ut bellum iis indicatur et novi Coss. in Africam mittantur. Uticenses Romanis sese dedunt.

- 149 605 Coss. *L. Marcius Censorinus, M'. Manilius Nepos*, ambo plebei.) Carthaginiensibus pacem petentibus imperatur, ut 300 obsides dent, et Coss. dicto audientes sint. Obsidibus acceptis Coss. Lilybæo Uticam trajiciunt. Ibi ut naves longæ armaque cujusvis generis sibi tradantur, imperant. Quo facto tandem ultimum mandatum expromunt, ut Carthag. aliam urbem decem millia passuum a mari condant, veterem dirui patiantur. Qua injuria ad furorem adacti Pœni bellum censent gerendum. Romani urbem adorti repelluntur. Cos. Manilius levibus certaminibus ab Hasdrubale extra urbem urgetur, neque exercitum nisi P. Scipionis, Trib. mil., virtute ac providentia servat.

In Hisp. ulteriore *Viriathus Lusitanus* bellum excitat, et C. Vetilius Præt. cum exercitu cædit. Andriscus, simulatus Persei filius, regnum Macedoniæ occupat et P. Juventio Thalna Præt. victo et occiso Thessaliam vastat.

Ludi sæculares Romæ celebrantur. M. Cato moritur, 90 ætatis anno ut Liv. tradidit, 85 ut Cicero.

L. Calpurnius Piso, Trib. pl., primus sociorum causa legem *de pecuniis repetundis* fert, Liv. epit. libr. 49. L. Scribonius Libo Trib. auctore M. Catone rogationem fert de Lusitanis in libertatem restituendis, sed Galba lacrimis ac pueris se defendit. (Cic. Brut. 23.)

- 148 606 Coss. *Sp. Postumius Albinus Magnus, L. Calpurnius Piso Cæsonius*.) L. Piso Cos. auxiliis Numidarum adjutus (apud quos Masinissa h. a. mortuo tres reguli, Micipsa, Gulussa, Manastabal, illius filii) ætatem frustra in oppugnandis minoribus urbibus, Clupea, Hippone Zareti consumit. L. Mancinus Pr. classi præest. Bithyas Numida ad Carthag. transfugit, iisque fidelem operam præstat.

Sed Andriscum in Macedonia Q. Cæcilius Metellus Prætor bis victum capit. In Lusitania *Viriathus* etiam h. a. Prætozem C. Plautium Hypsæum bis vincit.

- 147 607 Coss. *P. Cornelius Scipio Æmilian., C. Livius Mamilius Drusus*.) P. Scipio cum ædilitatem peteret, legibus solutus, 37 annos natus, Cos. factus Africam pop. jussu provinciam accipit. Megara partem urbis Carthag. capit, ceteram urbem acriter obsidione premit, castris in ipsis terræ faucibus communitis. Portu urbis operibus clauso, Carthaginienses alium portum fodiunt, ac naves ante comparatas subito emittunt, quibus ægre victis ac

a. Chr. u. c.

depressis etiam a mari urbs clauditur. Pœnorum castra ante urbem expugnantur, Nepheris aliaque oppida capiuntur.

Bellum cum Achæis propter vetus hujus gentis adv. Lacedæmonios odium conflatur.

In Hisp. *Viriathus* Claudium Unimanum Præt. fundit fugatque, et insigni præda potitur.

- 146 608 Coss. *Cn. Cornelius Lentulus, L. Mummius.*) In Africa Scipio *Æmilianus* Procos. cetera urbe capta, arcem Carthaginis Byrsam, vicis ad eam ferentibus incensis, per 7 dies oppugnat. Tandem deditione facta, *urbs incensa diruitur*, Africa tributaria, præter Uticam, facta, in provinciæ formam redigitur.

L. Mummius Cos. bellum Achaicum, a *L. Metello* Propr. affectum, proelio apud Corinthum commisso, conficit. *Corinthus capta deletur*. Achaia provincia pop. Rom. fit, aliquanto latiore ambitu, item Macedonia. (Paus. 7, 13 sqq.)

In Hisp. etiam h. a. Prætor *C. Nigidius Figulus* infeliciter contra *Viriathum* pugnat.

Periodus quinta a Carthagine Corinthoque deletis usque ad annum 30 a. Chr. n., Ol. 187, 3. 724 u. c., ex quo Cæsar Octavianus (Augustus), mortuo Antonio, solus reip. Romanæ præesse cœpit.

- 145 609 Coss. *Q. Fabius Max. Æmilian., L. Hostilius Mancinus.*) *Q. Fabius* Cos. ulteriorem Hisp. sortitus disciplinam militarem restituit, et caute adv. *Viriathum* ejusque socios agit. *C. Lælius Sapiens* Prætor et Romæ clarus habetur, et in Hisp. citeriore *Viriathi* ferociam reprimit. *C. Licinius Crassus* Tr. pl. popularis.

- 144 610 Coss. *Ser. Sulpicius Galba, L. Aurelius Cotta.*) *Q. Fabius*, imperio prorogato, bellum adv. *Viriath.* prudenter ac prospere gerit. *Q. Marcius Rex* Prætor aquam *Marciam* Romam ducit.

Hoc circiter anno *questiones perpetuæ* videntur institutæ, quas senatus jussu quatuor prætores exercebant, ut defuncti magistratu omnes sex in provincias, quæ tum 8 esse solebant, sortito proficiscerentur.

- 143 611 Coss. *Ap. Claudius Pulcher, Q. Cæcilius Metellus Maced.* (postquam bis repulsam tulit). In Hisp. citeriore contra *Celtiberos* a *Viriatho* excitatos *Q. Metellus* prospere pugnat, verum in ulteriore *Q. Pompeius Propr.* a *Viriatho* castris exutus *Cordubæ* se abscondit.

Ap. Claudius Cos. gloriolæ militaris cupidus, cum *Salaesos*, gentem Alpica, invasisset agrique parte multasset, injussu senatus et pop. majore sua infamia, quam laude triumphat.

a. Chr. I u. c.

- 142 612 Coss. *L. Cæcilius Metellus Calvus*, *Q. Fabius Max. Servilianus*.) *Q. Fabius Cos.* magno cum exercitu adv. *Viriathum* profectus, nihil tamen memorabile gerit, neque illum in *Lusitaniā* abeuntem consequi potest. (*L. Fannius*, gener *C. Lælii*, Trib. mil.) *Q. Metellus Procos.* in citeriore prov. *Celtiberorum* animos frangit, severitate pariter et clementia clarus. *Pseudophilippus* alter in *Macedonia* a *L. Tremellio Scrofa* Quæst. opprimitur.

Cens. *P. Scipio Africanus*, *L. Mummius*, nec ingenio nec moribus convenientes.

- 141 613 Coss. *Cn. Servilius Cæpio*, *Q. Pompeius*, *C. Lælio* dejecto *Cos. factus*.) *Q. Fabius Servilianus* in *Lusitania*, prorog. imp. initio prospere rem gerit, sed dum *Erisanam* urbem oppugnat, *Viriatho* erumpente in angustias compulsus pacem cum eo æquis conditionibus facit. *Q. Pompeius*, cum citeriorem *Hisp.* a *Metello* pæne subactam accepisset, bellum contra *Numantinos* et *Terrestinos*, arma tradere nolentes, orsus, utramque urbem frustra obsidet.—*P. Mucius Scaevola* Trib. pl.

- 140 614 Coss. *C. Lælius Sapiens*, *Q. Servilius Cæpio*.) *Q. Servilius Cos.* pacem a fratre suo cum *Lusitanis* factam rescindit, et *Viriathum*, cum ad omnes pacis conditiones, modo ne arma *Lusitani* traderent, descendere vellet, clam per proditores interficiendum curat. *Q. Pompeius Procos.* citerioris *Hispan.* a *Numantinis*, quos frustra obsederat, ad pacem faciendam adigitur.

- 139 615 Coss. *Cn. Calpurnius Piso*, *M. Popillius Lænas*.) Sed idem, cum successor *M. Popill.* venisset, pacem se fecisse negat, neque *Numantini* in senatu jus suum obtinent. Sed nec *Cos.* quidquam memorabile agit. In ulteriore *Hisp.* *Q. Cæpio* reliquias belli *Viriathici* persequitur.

Romæ *Lex Gabinia* tabellaria, plebi gratissima, perfertur, ut in magistratibus creandis non voce, sed tabellis suffragia dentur.

- 138 616 Coss. *P. Cornelius Scipio Nasica Serapio*, *D. Junius Brutus* (*Gallaicus*). Dum *D. Junius Cos.* deditos *Viriathi* milites, agris attributis, *Valentiæ* collocat, et arma per *Lusitaniā*, singula oppida aggrediens, cir-

* Etiam hi consules ambo ex plebe creati, quod cum hac ætate et sæpissime fiat, et ab ipsis Romanis tanquam res nullius momenti negligatur, porro annotare super-sedebimus. Nimirum discrimen gentium patriciarum ac plebeiarum jam pridem ita exoleverat, ut nihil esset in rep. quod plebei jure assequi non possent: hoc tantum vetustæ religionis causa servabatur, ut interreges et flamines majores non caperentur nisi ex patriciis. Cf. *Cic. de Dom.* 38. *Liv.* 4, 54. Jam vero aliud discrimen, ut fit, ortum erat inter homines nobiles et ignobiles, neque mox minore industria opus erat novorum hominum ad effringendos nobilitatis carceres, quibus consulatus circum-septus tenebatur, quam olim fortissimorum illorum Tribunorum, qui plebis jura defenderent. Sed hæc in singulis hominibus. Longe graviora eodem fere tempore certamina *Optimatum* ac *Popularium* extiterunt, quibus ipse status reip. vehementer concussus, et ad extremum pessumdatus est.

a. Chr. u. c.

cumfert, M. Popillius Procos. a Numantinis vincitur ac fugatur.

Romæ P. Nasica a Trib. pl. C. Curatio vexatur.

- 137 617 Coss. *M. Æmil. Lepidus Porcina, C. Hostilius Mancinus.*) Dum Romæ L. Cassius Longinus Trib. pl. (cf. Cic. p. Sext. 48) *legem Cassiam* tabellariam de judiciis perfert, C. Hostilius Cos. servandi exercitus causa pacem cum Numantinis *œquis legibus* facit, quam mansuram esse et ipse et Ti. Gracchus Quæstor ceterique honestissimi in exercitu jurant. Sed eam irritam esse senatus jubet: alter Cos. in Hisp. missus a Numantinis quidem abstinere, sed Vaccæos eorum socios, adjunctis D. Bruti, qui Lusitaniam pacaverat, copiis, aggreditur.

- 136 618 Coss. *P. Furius Philus, Sex. Atilius Serranus.*) Idem M. Æmilius Procos. Pallantiam in cit. Hisp. frustra obsidet, et recedens magna clade afficitur. Imperium ei abrogatur, et P. Furius Cos. successor mittitur, qui Numantinis pacis, quam populus infectam jussisset, auctorem Mancinum dedit. Quem cum illi non accepissent, pop. in civitatem restituit.

Interea D. Brutus Lusitaniam, Lethen (Oblivionem) fluv. transgressus, usque ad Oceanum perdomat.

- 135 619 Coss. *Ser. Fulvius Flaccus, Q. Calpurnius Piso.*) Q. Piso Cos. rem adversus Numantinos nihil melius, quam qui ante eum duces fuerant, gerit, sed in ulteriore provincia D. Junius prorog. imp. ingentem *Gallæcorum* exercitum, qui Lusitanis auxilio venerant, cædit. Alter Cos. Ardyæos, gentem Illyricam, victos in deditionem accipit.

In Sicilia ingens *servorum motus* existit, qui, Eunu rege creato, exercitum 70,000 fere hom. colligunt, et Prætozem C. Pisonem fugant. Etiam in ceteris orbis terrarum partibus ejusmodi motus oriuntur.

- 134 620 Coss. *P. Cornelius Scipio Æmil. Afric. II.* (legibus solutus Cos. factus, cum non peteret), *C. Fulvius Flaccus.*) Cum L. Plantius Hypsæus Propr. in Sicilia a servis victus castrisque exutus esset, C. Fulvius Cos. eo cum exercitu mittitur.

P. Scipio, cui Hisp. citerior prov. extra ordinem data esset, auxiliis a sociis et regibus contractis, inter quos *Jugurtha* a Micipsa patruo missus erat, exercitum luxuriosum ad severissimam disciplinam revocat, et agros Numantinorum vastat, ibidemque hibernat, ut inopia civitatem urgeat.

- 133 621 Coss. *P. Mucius Scaevola* (is qui jus civile fundavit et hanc scientiam in gentem Muciam intulit), *L. Calpurnius Piso Frugi.*) P. Scipio Procos. *Numantiam* firmissimis munimentis claudit, eamque post 15 mensium obsidionem eo adigit, ut, plerisque civium interfectis, reliqui se dederent, quibus sub hasta venditis, *urbs diruitur.*—L. Piso in Sicilia servos Messanam obsidentes vincit.

Romæ *Ti. Sempron. Gracchus*, Trib. pl., *legem agrariam*, postquam M. Octavio Cæcinæ intercedenti potestatem abrogavit, perfert, ne quis ultra 500 jugera possideret, utique Tresviri crearentur, qui quod superesset agri publici, plebi dividerent. Tresviri creati sunt *Ti. et C. Gracchi*, et *Ap. Claudius*, socer *Tiberii*, qui iidem pecuniam, quæ ex *Attali regis Pergameni hereditate* obvenisset, ad agrum colendum instrumentumque rusticum comparandum colonis dividerent. Sed *Gracchi consilia*, cum aperte tolli non possint, impediuntur ab Optimatibus, ipse, cum iterum Trib. fieri studeret, a *P. Scip. Nasica* Consulari et *Pont. Max.* (quoniam *P. Mucius Cos.* a talibus consiliis abhorrebat) tumultu facto, cum 300 asseclis in Capitolio occiditur, eorumque corpora in Tiberim projiciuntur.

- 132 622 *P. Popilius Lænas*, *P. Rupilius*, novi Coss., quæstiones de sociis Gracchanæ seditionis exercent, neque tamen non senatus ipse auctor legis agrariæ fit, creato in locum Tib. *Gracchi* triumviri *P. Licin. Crasso*, *C. Gracchi* socero. *P. Scipio Nasica*, ut populi odio eripiator, in Asiam legatus mittitur, quam pæne omnem *Aristonicus*, Eumenis se filium ferens, occupaverat, ibique decedit.

P. Rupilius in Sicilia Tauromenium Ennamque servorum sedes capit. *P. Scipio Africanus* de Numantinis, *D. Brutus* de Lusitanis et Gallæcis triumphans: hic templum Martis in circo Flaminio de manubiis extruit.

- 131 623 Coss. *P. Licinius Crassus Mucian.*, *L. Valerius Flaccus* flam. Mart.) *P. Crassus Cos.* et *Pont. Max.* populi jussu (cf. *Cic. Phil.* 11, 8) contra *Aristonicum* profectus rem haud prospere gerit, et initio inseq. anni ad Leucas ab hostibus oppressus perit. *P. Rupilius Procos.* Siciliam, Eunu capto, pacat, et ex sententia x. legatorum leges dat, quibus posthac provincia administretur. — Romæ *C. Papirius Carbo* Trib. pl. seditiosam legem fert de Trib. pl. reficiendis, quam *P. Africanus* et *C. Lælius* dissuadent.

Cens. *Q. Cæcil. Metell.* Maced., *Q. Pompeius*, *ambo primi de plebe*, creantur. Pontifex Max. in locum fratris fit *P. Mucius*.

- 130 624 Coss. *C. Claudius Pulcher*, *M. Perperna.*) *M. Perp.* Consul (sed originis peregrinæ) *Aristonicum* victum *Stratoniceæ* ad deditionem adigit, sed priusquam triumphare posset, a. inseq. ipse Pergami obit.

Q. Metelli Censoris vita in periculum vocatur a furioso Trib. pl. *C. Atinio Labeone*, *Plin. Nat. Hist.* 7, 45.

- 129 625 Coss. *C. Sempronius Tuditanus*, *M'. Aquillius.*) *M'. Aquill.* bellum Asiaticum conficit, dum alter *Cos.* rebus adv. Illyrios Iapydes gestis triumphum meretur.

Romæ novæ seditiones a Triumviris agro dividendo, *C. Graccho*, *C. Carbone*, *M. Fulvio* excitantur, quorum injuriis adversus socios cum *P. Africanus* gravissime se

a. Chr. u. c.

- opposuisset, mane in lectulo mortuus inventus est, ætatis anno 56.
- 128 626 Coss. *Cn. Octavius, T. Annius Luscus Rufus.*) M'. Aquilius et hoc et inseq. a. Asiam provinciam pacat Procos.
- 127 627 Coss. *L. Cassius Longinus, L. Cornelius Cinna.*) *C. Lucilius* poëta floret.
- 126 628 Coss. *M. Æmilius Lepidus, L. Aurelius Orestes.*) Junius Pennus Trib. pl. legem fert de peregrinis urbe pellendis, inter quos pater M. Perpernae olim Consulis a Sabellis repetitur. L. Aurelius Cos. Sardiniam prov. sortitus, C. Gracchum Quæstorem habet. Memorabile incendium Ætnæ montis et in Lipareis insulis procuratur. M'. Aquilius repetundarum reus ex Asia absolvitur.
- 125 629 Coss. *M. Plautius Hypsæus, M. Fulvius Flaccus.*) M. Fulvius Cos. seditiones excitat rogatione proposita *de civitate sociis Italicois danda*, quam cum senatus impedire vellet, Cos. adv. Salluvios Gallos Massiliensium accolæ mittitur. *Fregellanos* ob negatam civitatem rebellantes L. Opimius Pr. ad deditionem adigit, urbemque diruit. Censs. *Cn. Servilius Cæpio, L. Cassius Longinus.*
- 124 630 Coss. *C. Cassius Longinus, C. Sextius Calvinus.*) M. Fulvio in Gallia Transalpina prorogatur imperium. Cum idem factum esset in Sardinia et L. Aurelio Procos., *C. Gracchus* Proquæst. non expectato successore provinciam relinquit, et postquam satis populo se excusavit, ingenti omnium studio Trib. pl. creatur.
- 123 631 Coss. *Q. Cæcilius Q. f. Metell. (Balearicus), T. Quinctius Flamininus.*) C. Gracchus legem agrariam fratris renovat, *frumentariam* fert, qua frumentum semissibus et trientibus publice dari pauperibus jussit, *de libertate civium Rom.* ne de capite civis injussu populi judicetur, *viariam*, cet., quibus rebus cum plebis gratiam sibi comparasset, in a. inseq. Tribunus, non petens, reficitur. C. Sextius Procos. in Gallia, victis Salluviis, Aquas Sextias condit. Q. Metellus Baleares piraticam exercentes aggressus, facile vincit, et Palmam Pollentiamque in majore insula urbes civium Romanorum ædificat.
- 122 632 Coss. *Cn. Domitius Ahenobarbus, C. Fannius Strabo*, dejecto L. Opimio, commendatione C. Gracchi creatus.) C. Gracchus, ut optimatum ac senatus potentiam minueret, *lege judiciaria* lata, judicia a senatu ad equites Rom. transfert. Idem legem *de provinciis ordinandis* fert, ut provinciæ ante comitia futuris magistr. decernantur, utilissimam ad tollendum magistratuum ambitum. His ceterisque ejus actionibus summa ope senatus resistit, adversario comparato *M. Livio Druso* Trib., cujus largitionibus longe majoribus (duodecim coloniarum ternum millium civium) studio abreptus favet, imprimis dum C. Gracchus in Africa commoratur, triumvir coloniæ Carthaginem, lege Rubria, deducendæ creatus. Itaque reversus ille legem *de suffragiis sociorum* perferre

a. Chr. u. c.

non potest, et privatus inimicitis adversariorum obijcitur.

Interea Cn. Domitius Cos., provincia a C. Sextio accepta, bellum contra Allobroges et Arvernos, in agros Æduorum, sociorum pop. Rom., incursantes, parat.

- 121 633 Coss. *L. Opimius, Q. Fabius Max. Allobrog., Æmilian fil.)* L. Opim. Cos. Graccho inimicissimus legem de colonia Africana tollere instituit, cui cum M. Fulvius Consularis et C. Gracchus vehementer resisterent, tumultu facto Cos. senatus auctoritate (per M. Æmil. Scaur.) armatus, Aventino vi capto, fugientes *Fulvium et Gracchum* ac præter eos *magnam civium multitudinem cædit*. Etiam posthac quæstiones de sociis conjurationis crudeliter exercentur, et firmatis optimatum opibus, leges agrariæ non servantur.

In Gallia Cn. Domitius Procos. hostes apud Vindalium vincit, cum altero exercitu Cos. Q. Fabius de Arvernorum rege Bituito prope Isaræ Rhodanique confluentes ingentem victoriam reportat. Sequitur Allobrogum et Arvernorum deditio. Asiam Q. Mucius augur justissime regit.

- 120 634 Coss. *P. Manilius, C. Papirius Carbo.)* L. Opimius majestatis crimine apud populum a P. Decio Trib. accusatur, sed a C. Carbone Cos. ac senatu defensus, absolvitur. M. Octavius Trib. pl. Semproniam legem frum. abrogat et tolerabilem ærario reddit.

- 119 635 Coss. *L. Cæcil. L. f. Metell. Dalmaticus, L. Aurelius Cotta.)* C. Carbo majestatis accusatur a L. Crasso eloquentissimo juvene (21 annos nato), et voluntaria morte a severitate judicum se vindicat. C. Marius Trib. pl. legem de suffragiis ferendis, renitente senatu et Metello Cos., perfert. Idem Metellus gloriæ cupidus bellum Dalmatis infert, nullaque re memorabili gesta, inseq. a. de iis triumphat et cognomen ex more gentis suæ sumit.

- 118 636 Coss. *M. Porcius M. f. M. Censorii n. Cato †, suff. Q. Ælius Tubero, Q. Marcius Rex.)* M. Cato in Africam (sine dubio propter Micipsæ Numidiæ regis mortem, filiorumque ejus discordiam) profectus ibidem moritur. Q. Marcius, cui Gallia provincia evenit, in itinere Stænos, gentem Alpicam, cædit, in Gallia *Narbonem Marcium*, coloniam civium Rom. condit.

- 117 637 Coss. *C. Cæcil. Metell. Q. f. Diadematus, Q. Mucius Scaevola Augur, C. Lælii gener.)* C. Marius duplicem utriusque seditatis repulsam uno die fert.

- 116 638 Coss. *C. Licinius Geta, Q. Fabius Max. Eburnus, Q. Æmilian fil.)* Discordia inter Jugurtham filiosque Micipsæ orta tandem eo evadit, ut Jugurtha Hiempsalem interficiendum curet, Adherbalem armis petat.

C. Marius Prætor ultimo loco factus, de ambitu accusatus, ægre pari sententiarum numero effugit.

- 115 639 Coss. *M. Æmilius Scaurus, M. Cæcilius Q. f. Metell.)* Q.

a. Chr. u. c.

Metellus Macedonicus moritur, quatuor filios summis honoribus functos relinquens. (Vell. 2, 11.) In ejus locum a Censs. L. Cæcilio Metello Dalm., Cn. Domitio Ahenob. legitur princeps senatus M. Scaurus Cos., qui idem de Gallis Karnis h. a. triumphat et in Liguribus viam Æmiliam stravit.

- 114 640 Coss. *M'. Acilius Balbus, C. Porcius Cato.*) C. Cato in Thracia adv. Scordiscos totum exercitum amittit: victores barbari Macedoniam Thessaliamque populantur, donec a Didio Pr. reprimuntur.

C. Marius Propr. Hisp. ulteriorem a latronibus liberat.

Tres virgines Vestales incestus arguuntur, una damnatur, duæ absolvuntur a collegio sacerdotum, qua in re L. Crassi eloquentia pro Licinia dicentis elucet.

- 113 641 Coss. *C. Carcilius Q. f. Metellus Caprarius, Cn. Papirius Carbo.*) Cujus judicii infamia motus populus L. Cassium Præet. extra ordinem creat, qui idem iudicium severissime exercet. C. Cato Consularis ex Macedon. repetundarum crimine, sed revera propter amissum ejus opera exercitum damnatur.

Cos. Metellus feliciter rem gerit adv. Thraces, sed Cn. Carbo adv. Cimbros Italiæ imminentes profectus eosque ad Noreiam aggressus vincitur castrisque exuitur, quam ob rem a M. Antonio juvene accusatus aegre absolvitur. Verumtamen Cimbri ab Italia iter in Galliam avertunt.

- 112 642 Coss. *M. Livius Drusus, L. Calpurn. Piso Cæsoninus.*) M. Drusus Maced. prov. adeptus Scordiscos ultra Danubium submovet. Jugurtha, quem hucusque nobilium Romanorum gratia, pecunia corruptorum, et defenderat et auxerat, tandem ultimum facinus ausus, Adherbalem fratrem adoptivum, Certa contra senatus denuntiationem expugnata, captum occidit. Quo facto C. Memmii actionibus ad pop. commotus senatus bellum contra Jugurtham gerendum censet.

- 111 643 Coss. *P. Cornel. Scipio Nasica†, L. Calpurnius Piso Bestia.*) L. Piso, assumpto M. Scauro legato, in Africam profectus mox pecunia corruptus Jugurtham in deditionem simulatam accipit, et pace facta Romam redit. Sed rogatione C. Memmii Trib. L. Cassius Pr. mittitur, qui regem ipsum Romam adducat. Ibi dum Tribb. altercationibus certatur, Jugurtha Massivam, Masinissæ nepotem, regni competitorem, necat, sed nova questione perterritus Roma profugit.

- 110 644 Coss. *M. Minucius Rufus, Sp. Posthumius Albinus.*) Rescisso Calpurniano foedere Sp. Albinus Cos. in Africam mittitur, qui bello segniter gesto, cum ad comitia Romam redisset, A. Albinum, fratrem, legatum exercitui præficit. Sed is proelio victus et sub jugum missus ad ignominiosam pacem adigitur. Ejus rei causa C.

I.

- Mamilius Trib. rogationem fert, ut de pecuniis ab hoste captis quæeratur. Damnantur multi, quatuor Consulares, L. Bestia, C. Cato, Sp. Albinus, L. Opimius, ipse pontifex C. Sulpicius Galba, qui primus sacerdos iudicio publ. damnatus est.
- 109 645 Coss. *Q. Cæcil. L. f. Metell. Numidicus, M. Junius Silanus.*) Q. Metellus in Africam cum C. Mario, P. Rutilio, legatis profectus, disciplina militari restituta, Jugurtham proelio vincit, et ad deditionem adigit. Qui cum apparatum bellicum bona fide tradidisset, jamque ipse exposceretur, consilium mutat et bellum redintegrare cœpit.
- Alter Cos. Silanus a Cimbris, quibus sedes a sen. negatæ essent, in Gallia Transalp. vincitur. M. Minucius Procos. contra Scordiscos et Triballos in Thracia bellum gerit.
- 108 646 Coss. *Ser. Sulpicius Galba, M. Aurelius Scaurus.*) M. Scaurus adv. Cimbros et ipse infelicitèr pugnat. Q. Metellus prorog. imp. Numidiam vastat: sed dum bellum lente gerit, Numidarum proditiōnem expectans, C. Mario calumniandi eum materiam præbet, qua ille usus et Romam profectus Cos. declaratur.
- 107 647 Coss. *L. Cassius Longinus, suff. M. Emil. Scaurus II., C. Marius, Tr. pl. L. Crassus.*) Marius populi jussu Numidiam prov. accipit: in supplementum exercitus etiam *capite censos* legit. Sed priusquam in provinciam venit, Q. Metellus, Thalna capta, Jugurtham regno excedere et ad Bocchum Mauritanie regem se recipere coegerat. Neque tamen non belli materia relicta erat, cum novis copiis contractis duo reges accederent. Eos Cos. duobus proeliis ita vincit, ut Bocchus pacem petat, ad quam faciendam legati Romam mittuntur.
- Interea alter Cos. L. Cassius a Tigurinis Gallis cum magna parte exercitus et L. Pisone legato Consulari cœditur, reliquum exercitum servaturus C. Popillius, alter legatus, inhonestam pacem emit. Sed is Romam reversus a C. Cœlio Trib. perduellionis reus fit et solum vertere cogitur.
- Sp. Thorius Trib. pl. vitiosa et inutili lege agrum publ. vectigali levat, Cic. Brut. 36.
- 106 648 Coss. *C. Atilius Serranus, Q. Servilius Cæpio.*) Pace facta cum Boccho rege, L. Sulla Quæstor a Mario ad eum missus barbaro persuadet, ut Jugurtham, in Mauritania versantem, vivum in potestatem Rom. tradat. Quo facto cum debellatum esset, Numidie res componuntur, regnumque inter Bocchum posterosque Masinisse di- viditur.
- Q. Servilius Cos. postquam sua lege (non diu valitura) judicia senatui reddidit, in Galliam profectus Tolosam capit, et ingentes ibi prædas facit, præcipue templo Apollinis sacratissimo spoliato, quarum minima pars in ærarium refertur, major a Cos. intervertitur.

a. Chr. u. c.

M. Tullius Cicero III. Non. Jan., *Cn. Pompeius* prid. Cal. Oct. his *Coss. nati sunt*.

- 105 649 *Coss. P. Rutilius Rufus, Cn. Manlius Maximus* superato Q. Catulo factus.) Ingenti clade res Rom. a Cimbris afficitur, qui Q. Cæpionem et Cn. Manlium *Coss.* inter se dissidentes in Gallia ita devincunt, ut ex duobus exercitibus Rom. perpauci fuga evadant. Q. Cæpioni imperium abrogatur. (Trib. pl. L. Cotta, T. Didius.)

- 104 650 *Coss. C. Marius II., C. Flavius Fimbria.*) Itaque C. Marius legibus solutus absens *Cos.* creatur, qui ipsis Cal. Jan. de Jugurtha triumphat et magistratum init. Inde adv. Cimbro profectus totum annum in bello apparando militibusque exercendis consumit, dum hostes iter ad Gallos et Hispanos avertunt.

Romæ Tribuni plebis Cn. Domitius Ahenobarb. *legem Domitiam de Sacerdotiis* fert, qua potestas sacerdotum cooptandorum ad populum transfertur, Cic. in Rull. II., 7: C. Servilius Glaucia lege sua judicia iterum ad solos equites transfert, et *de repetundis* acrius sancit: C. Cassius Longinus nobilitatem premit: L. Marcius Philippus *legem agrariam* fert, sed abrogari patitur.

- 103 651 *Coss. C. Marius III.,* absens creatus, *L. Aurelius Orestes* +.) C. Marius etiam h. a. dum Cimbri a Celtiberis repelluntur, provinciæ Transalp. præcidet, nullo nisi levi bello gesto.

In Sicilia novi servorum fugitivorum motus erumpunt, Athenione duce Prætozem C. Servil. Cascam vincentium. Piratæ Cilices maria infestant, contra quos M. Antonius Prætor cum imperio procons. mittitur.

Romæ T. Albucius prætorius repetundarum a Sardis postulatur, et C. Julio accusatore damnatus in exilium Athenas abit.

- 102 652 *Ædilitatem curulem gerunt L. Crassus et Q. Scævola. Coss. C. Marius IV., Q. Lutatius Catulus.*) Marius, suadente L. Appuleio Saturnino, *Cos.* reffectus Ambronum ac Tentonorum copias *ad Aquas Sextias* ingenti proelio delet, dum collega castris ad Athesim fluv. positis Italiæ finibus adv. Cimbro præsidet.

In Sicilia L. Lucullus Propr. contra fugitivos male pugnât, mox repetundarum damnatus. M. Antonius de piratis ex Cilicia triumphum navalem agit.

- 101 653 *Coss. C. Marius V., M'. Aquilius.*) Marius, Roma profectus, exercitum suum cum Q. Catulo Procos. jungit, qui cum Cimbrorum impetum ferre non posset, castris ad Athesim fluv. relictis, retro cesserat. Tum vero Cimbri in campis Raudiis non procul Verona ingenti cæde vincuntur et delentur.

Alter *Cos.* bellum in Sicilia cum fugitivis prudentius gerit. Eo a. parricidii nova pœna de Publicio Malleolo, matris interfectore, sumitur.

a. Chr. u. c.

- 100 654 Coss. *C. Marius VI.*, *L. Valerius Flaccus*.) *L. Saturninus* per vim Tribunus plebis iterum factus cum *C. Servilio Glaucia* Prætor et *C. Saufeio* Quæstore, clam favente *Mario Cos.*, remp. novis legibus perturbat, *Q.que Metellum* urbe cedentem in exilio esse jubet. Sed cum vim pararet, ut in a. inseq. ipse Trib. reficeretur et *Glaucia Cos.* crearetur, *C. Marius* senatus auctoritatem secutus seditiosos cives armis in Capitolium compellit, deditos in tumultu trucidari patitur, a. d. iv. Id. Dec. M'. *Aquillius Procos.* in Sicilia fugitivos persequitur ac fame delet.
- Colonia Eporedia in Vagiennis deducitur, nec post hanc ulla nisi militaris.
- 99 655 Coss. *M. Antonius* (orator), *A. Postumius Albinus*.) Præst. *Q. Mucius* cum *L. Crasso*. *C. Claudius Pulcher* magnificam ædilit. gerit. Sex. *Titius Trib. pl.* seditiosus legem agr. fert. Opprimuntur reliquæ seditiosis *Appuleianæ* damnatis quibusdam popularibus (cf. *Cic. p. Rab. c. 9.*): *Q. Metellus* revocatur in patriam lege *Q. Calidii Trib.* et præcipuo studio *Q. filii*.
- Bellum in Sicilia per M'. *Aquill.* finitur, in quo circiter decies centena millia fugitivorum occisa.
- C. Julius Cæsar* natus est his Coss. a. d. iv. Id. Quint.
- 98 656 Coss. *Q. Cæcilius Metellus Nepos*, *Balearici filius*, *T. Didius*.) Lex *Cæcilia Didia* fertur de legibus per triennium promulgandis. *Aquillium* repetundarum accusatum *Antonius orator* defendit. *L. Domitius Siciliæ* præest severe.
- 97 657 Coss. *Cn. Cornelius Lentulus*, *P. Licinius Crassus*.) In *Hisp.* citiore grave bellum cum *Celtiberis* geritur a *T. Didio Procos.*, sub quo *Q. Sertorius Trib. mil.* meretur.
- 96 658 Coss. *Cn. Domitius Ahenobarbus*, *C. Cassius Longinus*.) Cum *Ptolemæus Apion* regnum *Cyrenaicum* testamento populo *Rom.* donasset, senatus liberas esse illas civitates jubet.
- 95 659 Coss. *L. Licinius Crassus*, orator, gener *Q. Mucii Augurii*, *Q. Mucii Scaevola*, *Pont. Max.*) Lege *Licinia Mucia de civibus regundis*, qua magnus sociorum numerus, pro civibus *Rom.* se gerentium, in suas quique civitates remittuntur, sociorum animi irritantur. *L. Crassus* in *Alpibus* triumphi materiem frustra querit.
- Q. Servilius Cæpio*, majestatis accusatus a *C. Norbano Trib. pl.*, propter crimen *Tolosanum* (cf. a. 106) damnatur, bonisque publicatis in exilium (*Smyrnam*) ejicitur.
- 94 660 Coss. *C. Cælius Caldus*, homo novus, *L. Domitius Ahenobarbus*.
- 93 661 Coss. *C. Valerius Flaccus*, *M. Herennius* victo *L. Philippo* factus.) *L. Sulla* præturam gerit. Triumphant ex *Hispaniis*, citiore *Didius*, ulteriore *P. Crassus*.
- 92 662 Coss. *C. Claudius Pulcher*, *M. Perperna*.) *Sulla*, Propr.

a. Chr. u. c.

Asiæ, Ariobarzanem regem Cappadociæ instituit, quam terram Mithridates Ponti rex invaserat.

Romæ P. Rutilius vir consularis ac summæ integritatis ab iratis equitibus damnatur, a quorum injuriis Asiam olim defenderat : exilium æquissimo animo fert. Cens. moribus dissimiles Cn. Domitius, L. Crassus, lustrum condunt.

- 91 663 Coss. *L. Marcus Philippus, Sex. Julius Cæsar.*) *M. Livius Drusus*, Trib. pl., juvenis nobilis et ambitiosus, novis legibus ferendis remp. perturbat, quam confirmare volebat. Sempronias leges, frumentariam, agrariam renovat : *judiciaria*, qua senatui, 300 equitibus aucto, judicia restituit, utrumque ordinem offendit : dum legem *de civitate sociis danda* fert, occiditur, auctoribus, uti traditum est, Q. Cæpione et L. Philippo Cos. Statim leges Livianæ abrogantur.

Quo facto socii Italici conjurant, summam rerum Corfinii collocant, Consules creant Q. Popædium Silonem, Marsum, et C. Papium Mutilum, Samnitum : *BELLI SOCIALIS* sive *MARSICI* s. *ITALICI* initium faciunt Asculani, Q. Servilio Procos. cædendo. Q. Pompeius, Pr. cum exercitu eo missus, repellitur.

H. a. initio Cicero dialogos de Orat. habitos fingit : moritur L. Crassus vix 50 annum ingressus.

- 90 664 Coss. *L. Julius Cæsar Strabo, P. Rutilius Lupus.*) Consulibus bellum adversus socios decernitur, L. Cæsari *Samnium* cum legatis Sulla, L. Cinna, Q. Catulo, M. Antonio, alteri Cos. *Rutilio Marci* cum legatis C. Mario, Cn. Pompeio, C. Perperna, Q. Cæpione. Libertini tum primum militare cœperunt, Liv. epit. 74. Bellum grave et ancipitis eventus geritur, nam C. Perperna vincitur, ipse Cos. Rutilius a P. Vettio Catone insidiis circumventus occiditur, Q. Cæpio a Pompædio Silone cæditur, unus C. Marius feliciter pugnat, Marsosque profligat, quos exceptos L. Sulla cædit. Sed rursus ancipiti pugna facta, Marius valetudinis simulatione imperio se abdicat. Samnites Campaniam vastant et Mario Egnatio duce L. Cæsarem fugant, mox ab eodem apud Acerras profligantur, qua demum victoria reportata Romæ saga ponuntur.

Lege *Julia* iis populis, qui ad eam diem in fide mansissent (Latinis et Umbris et aliquot populis Etruriæ), civitas datur.

In Asia Mithridates regna Bithyniæ et Cappadociæ invadit, sed repellitur a M'. Aquillio, Manilio Mancino, legatis.

- 89 665 Coss. *Cn. Pompeius Strabo, L. Porcius Cato.* Prætt. Q. Metellus Pius, L. Lentulus, P. Gabinius, App. Claudius, C. Cosconius. Ædilis cur. C. Julius Cæsar Strabo, frater L. Cæsaris Censoris, et fr. uterinus Q. Catuli Cos. 102.) Cn. Pompeius Cos. (in cujus exercitu M.

a. Chr. u. c.

Cicero adolescens merebat) Pelignis ac Vestinis domitiis, Asculum, urbem Picentium, diu oppugnatum tandem capit, et triumphat de Picentibus. Ser. Sulpicius legatus Marrucinos in potestatem redigit. *Marsos* L. Cato Cos. persequitur, eoque per insidias occiso, L. Murena et Q. Metellus Pius, legati, ad deditionem adigunt.

Adversus Samnites, quorum summa rerum collata Æserniam est, L. Sulla, item L. Catonis legatus, et classe et terra rem gerit ac de eorum duce Cluentio ingentem victoriam reportat. Idem Hirpinis devictis etiam Bovianum capit.

Lege Pompeia Venetis et Gallis Cispadanis civitas Rom., Transpadanis Gallis jus Latii datur. Lege Plautia Papiria, a Trib. pl. C. Carbone, M. Plautio Silvano, lata, fœderatis Italiæ civitatibus quique eis adscripti essent, civitas datur. *Censores P. Licinius Crassus, L. Julius Cæsar*, creantur, qui novorum civium causa novas tribus (octo Vell.) addunt.

Interea Mithridates Ariobarzanem Cappadociæ et Nicomedem Bithyniæ reges illis regnis expellit.

- 88 666 *Coss. L. Cornelius Sulla*, 49 ætatis anno, *Q. Pompeius Rufus*.) Q. Pompeius Silo novum Samnitium exercitum conscribit: a Mam. Æmilio victus tamen Bovianum recipit, sed paulo post a Ser. Sulpicio cum exercitu cæditur.

19
Cic.

Consulibus, Sullæ provincia Asia et bellum Mithrid. datur, Q. Pompeio Marsi cum exercitu Cn. Pompeii. *P. Sulpicius* Trib. pl. capitali odio a Q. Pompeio dissidens legem, ut novi cives et libertini in omnibus 35 tribubus suffragia ferant, per vim, fugato L. Sulla, perfert. Idem utrumque Consulem provincia spoliatur, et per factionem suam C. Mario seni ambitioso 70 amplius annorum Asiam prov. extra ordinem tradit. L. Sulla una cum collega ad exercitum suum in Campania confugit, eoque Romam ducto Sulpicias leges tollit earumque auctorem cum C. Mario et 10 aliis hostes ab senatu judicari jubet. Sulpicius ipse occiditur, Marii, pater et filius, effugiunt, circaque Africæ oram versantur.

Sulla, comitiis consularibus habitis, ad bellum cum Mithrid. gerendum proficiscitur, qui jam totam Asiam præter Rhodum et Magnesiæ ad Sipylum, interfectis ubique civibus Romanis, possederat.

Q. Pompeius Cos. ad exercitum a Cn. Pompeio accipiendum profectus, seditione militum, sed quam dux concitaverat, interficitur.

- 87 667 *Coss. Cn. Octavius, L. Cornelius Cinna*.) Archelaus, præfectus classi Mithridaticæ, insulis receptis Athenas venit, et libenter recipitur ab Atheniensibus. L. Sulla totam ætatem in oppugnanda urbe ac portu consumit, dum *L. Cinna* Romæ novas turbas concitat, lege Sulpicia referenda. Quo victo ab optimatibus et ejecto *L.*

a. Chr. u. c.

Cornelius Merula, flamen Dialis, Consul fit. L. Cinna Appii Claudii exercitum ad Nolam sibi conciliat. Cn. Pompeius et Q. Metellus, qui bellum cum Samnitibus gerebant, Romam arcessuntur. Contra C. Marius exul exercitu collecto ad Cinnam venit, eique sese alii ex urbe (Q. Sertorius, Cn. Carbo) totaque Samnitium gens adjungunt. Urbs Roma tribus exercitibus obsidetur. Cn. Pompeius fulmine ictus perit, milites transire coeperunt: urbs deditur: Metellus in Liguriam recedit. Intrantr urbem Cinna et Marius et adversarios suos, principes viros, contra fidem jugulari jubent, Cn. Octavius et L. Merulam Coss., M. Antonium, Q. Catulum, L. et C. Cæsares Strabones, P. Lentulum, al. P. Crassus, M. Divitis pater, ne idem pateretur sua se manu intererit.

- 86 668 Coss. L. *Cornelius Cinna II.*, C. *Marius VII.*, cui Id. Jan. mortuo suff. L. *Valerius Flaccus*.) Sulla urbem portumque Athenarum Cal. Martiis capit, nec tamen Munychiam, quam tuetur Archelaus, expugnare potest. Inde contra exercitum regium proficiscitur, qui, Macedonia et Thessalia occupatis, ducibus eodem Archelao et Toxile in Boeotiam descendit. Eum Sulla ad Chæro-neam vincit ac delet, Archelaus Chalcidem cum reliquiis copiarum sese recipit. Mithrid. Chios pessime afficit.

Romæ in funere C. Marii C. Fimbria Q. Scævola vulnerandum curat. L. Flaccus Cos. ex urbe ad bellum Mithridaticum mittitur, venitque Byzantium, ubi hie-mat. *Censores* L. Marcius Philippus, M. Perperna, creati, *novos cives per veteres tribus distribuunt*. Prætor M. Marius Gratidianus collegii nomine de probandis denariis edicit solus, Cic. Off. 3, 20. Plin. Nat. Hist. 33, 46.

- 85 669 Coss. L. *Cornelius Cinna III.*, Cn. *Papirius Carbo*, Cn. Consulis a. 113 filius, Romæ bellum contra Sullam parantes sæviunt in nobiles, quorum permulti se ad Sullam conferunt. Is iterum cum Archelao ad Orchomenum pugnat, castraque ejus capit: tum Archelaus Mithridatis jussu pacis conditiones tractat. Sulla per Macedoniam proficiscens cum Thracibus terram depopulatis prospere bellum gerit. Eodem tempore, interfecto per seditionem militum L. Flacco, bellum contra Mithrid. pro Marianis partibus feliciter geritur a C. Fimbria. Ilium ab eo occupatum diruitur.

- 84 670 Coss. Cn. *Papirius Carbo II.*, L. *Cornelius Cinna IV.*) L. Cinna in Asiam navigaturus, ut et L. Sullæ occurreret et eam provinciam haberet, Anconæ a militibus naves conscendere nolentibus interficitur. Sulla terrestri itinere in Asiam transit, pacemque cum Mithr. facit conditionibus jam pridem ab Archelao compositis, ut Bithynia et Cappadocia rex cederet, pecuniam classemque 70 navium daret. Jam contra Fimbriam,

castra ad Thyatira habentem, proficiscitur, exercitum ejus ad suas partes transducit, ipsum ad mortem adigit. Deinde Asiae rebus compositis, ac restitutis ornatisque Iliensium, Chiorum, Magnesiorum, Lyciorum, Rhodiorumque civitatibus, reliquis ingenti pecunia 20,000 tal. multatis, relicto cum duabus legg. Valerianis L. Murena, exercitum in Græciam trajicit.

- 83 671 Coss. *L. Cornel. Scipio Asiaticus, C. Junius Norbanus.*) Coss. prorogato Cn. Carboni in Gallia imperio, ingentes copias adv. Sullam contrahunt, item C. Marius filius, Q. Sertorius Prætor. Sulla Brundisium venit cum exercitu 5 legg. 6000 equitum, et cum Q. Metello Pio, constanti partium defensore, conjungitur. C. Norbanus ad Canusium victus Capuam recedit, L. Scipionis exercitus apud Teanum, induciarum tempore corruptus, ad Sullam transit. Ad eundem Cn. Pompeius, Cn. fil. adolescens 23 annorum, privatim conscriptis in Piceno tribus legg. victisque tribus hostium exercitibus, venit.

Romæ Capitolium deflagrat.

L. Murena bellum cum Mithridate renovat, adjutus ab Archelao transfuga, sed repulsis Romanis rex denuo Cappadociam invadit.

- 82 672 Coss. *C. Marius* (septies Consul f. juvenis 26 annorum), *Cn. Papirius Carbo III.* Pr. iterum M. Marius Gracidianus.) C. Marius a Sulla ad Signiam vincitur et Præneste urbem munitissimam compellitur. Romæ Brutus Prætor, Marii Consulis jussu, reliquos principes, qui cum Sulla sentire videbantur, interfecerat, P. Antistium, L. Domitium, Q. Scævola. Sulla, obsidionis Præn. cura Lucretio Ofellæ demandata, Romam venit, et res pro tempore componit. Carbo cum Metello ac Pompeio in Gallia, cum Serviliis in Etruria pugnat: tandem victus, frustra omni tentata fortuna, Italiam relinquit, Africam petens, sed eum e fuga retractum Cn. Pompeius in Sicilia necandum curat. Pontius Telesinus, coacto 40,000 Samnit. exercitu, cum Marium liberare non potuisset, sub ipsius urbis Romæ mœnibus cum Sulla depugnat Kal. Novembr. ac vincitur M. Crassi opera. Præneste deditur: C. Marius semet ipse interimit: cives Prænestini cæduntur, agri publicantur.

Jam vero SULLA victor adversariorum in rep. omnium per L. Valerium Flaccum Interregem *Dict. perpetuus creatur*, per eundem legem *de proscribendis malis civibus ferendam* curat: eos ferme 4700 numero fuisse tradunt, quorum bona publicantur, liberi jure petendorum honorum excluduntur. Comitia consularia aliorumque magistratuum suo arbitrio Sulla habet, ita ut Ofellam arrogantius consulatum petentem interfici jusserit.

- 81 673 Coss. *M. Tullius Decula, Cn. Cornelius Dolabella.*) Sulla Dictator militum suorum legiones 47 in agros adversariorum deducit, Etruriamque pæne totam sedibus suis

a. Chr. u. c.

26
Cic.19
Cæs.

evertit. Idem *leges Cornelias* multas fert, quarum pars ad publicum, pars ad privatum jus pertinet. Priorum maxime memorabiles hæ: de sacerdotiis, ut sacerdotes et Pont. Max. a collegio cooptarentur, *judiciaria*, qua senatui restituuntur judicia, *tribunicia*, qua Tribunorum pl. potestas ita imminuitur, ut auxilii latio iis relinquatur, jus legum ferendarum majorumque magistratuum petendorum adimatur. Quæstionum perpetuarum numerus augetur, *octo creatis Prætoribus*. Numerus Quæstorum additis novis 12 augetur, ut sint *viginti*. Senatus allectis ex equestri ordine fere 300 suppletur.

Sulla eodemque anno L. Murena, postquam provinciam M. Minucio tradidit, de rege Mithridate triumphant. M. Cicero ad causas agendas accedit, dicitque pro Quinctio.

Cn. Pompeius in Africa partes Marianas consecratus Cn. Domitium Ahenobarbum victum occidit, Numidiam, victo Hiarba, Hiempsali restituit.

In Hisp. C. Annius Luscus proscriptos et in iis Q. Sertorium provincia expellit.

- 80 674 Coss. L. *Cornelius Sulla II.*, Q. *Cæcilius Metell. Pius.*) Nola postrema urbium, quæ a Samnitibus tenebantur, deditur. 23 colonie militares veteranorum Sullanorum deducuntur. In Hisp. Q. *Sertorius* a Lusitanis adjutus rebellat.

27
Cic.

Cn. Pompeius Magnus, eques Rom., triumphat ex Africa de Hiarba. M. Cicero Q. Roscium Amerinum parricidii reum defendit.

- 79 675 Coss. P. *Servilius Vatia (Isaur.)*, App. *Claud. Pulcher.*) Volaterræ, quæ urbs Etruriæ adhuc in armis erat, occupata a proscriptis, tandem deduntur. L. Sulla Felix, constituta republica, dictatura se abdicat. L. et M. Luculli ædilitatem curulem gerunt.

- 78 676 Coss. M. *Æmilius Lepidus*, Q. *Lutatius Catulus.*) Sulla Puteolis mortuo a. æt. 60 ac magnifice Romæ in campo Martio sepulto, M. Lepidus Cos. seditiosis concionibus acta Sullæ rescindere parat: cui cum collega resisteret, in Galliam Transalp. provinciam suam profectus bellum minatur.

In Hisp. ulteriore Q. Metellus contra Sertorium bellum gerit, in citeriore L. Domitius ab Hirtuleio, duce Sertoriano, vincitur.

Ciliciam provinciam nactus P. Servilius prædones eorumque receptores persequitur.

- 77 677 Coss. D. *Junius Brutus*, Mam. *Æmilius Lepidus.*) M. Lepidum Romam cum exercitu petentem, Q. Catulus Procos. ad pontem Mulvium profligat, iterum, adjuncto Cn. Pompeio, in Etruria victum in Sardiniam fugere cogit, ubi cum mortuus esset, exercitus dispersus, partim cum M. Perperna in Hisp. navigat ad Sertorium. De

23
Cæs.

a. Chr. u. c.

- Thracibus triumphat Cn. Cornelius Dolabella, cui successor in Macedoniam missus est Ap. Claudius.
- 76 678 Coss. Cn. Octavius, C. Scribonius Curio.) Pompeius victo et occiso in Gallia Cisalp. M. Bruto, hoste judicato, Propr. in Hispaniam mittitur pari cum Metello imperio, sed ad Lauronem a Sertorio vexatus in hiberna ad Pyrenæos montes concedit.
- 31
Cic. M. Cicero in Sicilia Quæstor Lilybætanus, Prætor Sex. Peducæo.
- 75 679 Coss. L. Octavius, C. Aurelius Cotta. Prætt. C. Licinius Sacerdos, M. Cæsius.) Tribunis jus honorum petendorum restituitur. Bithynia, a rege Nicomede testamento pop. Rom. donata, in provinciæ formulam redigitur. P. Servilius Isauris domitis et Phaselide Olympoque urbibus expugnatis *Ciliciam* adjungit imperio. C. Curio Procos. successor mortuo Appio Claudio missus Dardanos, vicinam Macedoniæ gentem, domat.
- M. Antonio Prætori (filio oratoris, patri triumviri) imperium maritimum adv. *prædones* latissime patens demandatur.
- In Hisp. Sertorius Calagurri obsessus erumpit, Q. Metellus in Lusitania, Cn. Pomp. in citeriore prov. hibernat, quo tempore Mithridates belli renovandi consilia agitans, societatem cum proscriptis civibus Rom. facit.
- 74 680 Coss. L. Licinius L. f. (cf. a. 102) Lucullus, M. Aurelius Cotta, Prætt. urb. C. Verres, peregr. L. Piso.) Mithridates cum ingentibus copiis in Asiam se effundit. Quod bellum, Cn. Octavio in Cilicia mortuo, Consulibus decernitur, ut Lucullus terra, M. Cotta mari gereret. Cottam Mithridates apud Chalcedona terra fundit, mari classe exuit: tum ille Cyzicum, urbem Romanis sociam, oppugnat, ipse obsidetur a Lucullo.
- Metellus et Pompeius, rerum omnium inopia coacti, tota fere Hispania Sertorio cedunt.
- 73 681 Coss. M. Terentius Varro Lucullus (frater germanus L. Luculli), C. Cassius Varus. Trib. pl. M. Licinius). Ad Cyzicum Mithridates exercitu toto fame deleto, tandem fugam navibus petit, classem præterea tempestate amittit apud Parium et Heracleam.
- 74 gladiatores e ludo Campano effugiunt, ducibus Crixo et Cnomaio Gallis, *Spartaco* Thrace, mox effractis ergastulis ingentem hominum multitudinem colligunt, ducesque Rom. profligant. (*Bellum Spartacium sive servile.*)
- P. Servilius de Isauris triumphat. C. Verres per annos 73, 72, 71 Propr. Siciliam vexat.
- 72 682 Coss. L. Gellius Poplicola, Cn. Cornel. Lentulus Clodian. Prætt. Q. Hortensius, Trib. pl. M. Palicanus.) Gellius Cos. Crixum et fugitivos Germanos cædit, Spartacus

a. Chr. u. c.

contra utrumque Consulem profigat, et C. Cassium Procos. ad Mutinam in fugam compellit: tamen retro vertit iter ad inferiorem Italiam.

In Hisp. Q. Sertorius a conjuratis Romanis militibus suis interficitur octavo ducatus anno, cujus imperium cum cupide M. Perperna arripuisset, a Cn. Pomp. vincitur et occiditur.

In Asia Lucullus Pontum bello aperit, ipse Amisum, Cotta Heracleam oppugnat. Macedoniam Procos. M. Lucullus regit.

- 71 683 Coss. Cn. Aufidius Orestes, P. Cornelius Lentulus.) M. Crassus Prætor fugitivos in peninsula Reginorum victos obsidet, Spartacus vi erumpit, sed mox cum ceteris cæditur, reliquias belli Pomp. ex Hisp. rediens excipit ac delet.

M. Antonius, imperio maritimo ad vexandos socios abusus, victus a Cretensibus moritur. L. Lucullus in Cappadocia, relicto ad Amisum L. Murena legato, diu adv. Mithridatem parum prospere pugnât, tandem in fugam eum conjicit.

Triumphant Romæ C. Curio victis ad Danubium usque Dardanis, Q. Metellus et Cn. Pompeius ex Hispania.

- 70 684 Coss. M. Licinius Crassus, Cn. Pompeius Magnus (legibus solutus) tribuniciam potestatem, sublatam lege Cornelia, restituunt. ³⁷ *Aurelia lege* (L. Aurelii Prætoris) judicia ^{Cic.} senatui equitibus tribunisque ærariis communia fiunt.

L. Lucullus Amisum ac Sinopen compluresque alias urbes capit, M. Cotta Heracleam captam diripiendam militibus dat. Mithridates, regno ejectus ad Tigranem, regem regum, confugit, generum suum.

Cens. denuo post 17 annos creati L. Gellius, Cn. Lentulus asperam censuram agunt, qua 64 senatores senatu moti sunt, et lustrum condunt, quo 450,000 cives censi. Triumphat M. Lucullus Thracibus domitis ex Macedonia. Cicero Ædilis des. oratt. Verrinas scribit. P. Virgilius Maro poëta nascitur Andibus in agro Mantuano.

- 69 685 Coss. Q. Hortensius, Q. Cæcilius Metell. Creticus.) Lucullus, Euphrate trajecto et Tigranis copiis fugatis, Tigranocertam, caput Armeniæ, obsidet, ad quam liberandam cum venisset Tigranes, Lucullus, relicto ad urbem ³⁸ Murena, ipse cum exiguis copiis ingentem Tigr. exercitum fundit. Tigranocerta cum magna præda ^{Cic.} capitur.

Romæ templum Jovis Capitolini, quod inter tumultus civiles deflagraverat, restitutum a Q. Catulo dedicatur. M. Pupius Piso ex Hisp. triumphat. M. Cicero curulem ædilitatem gerit, collega M. Cæsonio.

- 68 686 Coss. L. Cæcilius Metellus (in mag. mortuus), Q. Marcius Rex.) Lucullus Artaxata ultimam Armeniæ urbem

petiturus, seditionibus militum impeditur: revertitur, Nisibin capit ibique hibernat: dum interea Mithr. pulso M. Fabio, minorem Armeniam recuperat.

Q. Metellus Procos. in Cretam profectus intra triennium provinciam subigit.

- 67 687 Coss. C. Calpurnius Piso, M'. Acilius Glabrio.) Mithridates in Pontum reversus C. Triarium legatum ad Irim fluvium cum exercitu 7000 mil. cædit, regnumque suum recipit. Lucullus cum adv. Tigranem duceret, a militibus deseritur, appropinquante jam successore M'. Glabrione. Tigranes igitur progressus Cappadociam populatur impune.

Lex Calpurnia auctore senatu fertur de ambitu, qua constitutum est ut damnati honorum petitione et senatu carerent.

L. Roscius Otho Tr. pl. legem theatralem de primis 14 ordinibus fert. C. Cornelius tribunatum pl. gerit invisum optimatibus.

A. Gabinius Trib. pl. legem perfert, qua Cn. Pompeio imperium totius oræ maritimæ bellumque contra prædones gerendum cum infinita potestate ac 25 legatis traditur. Id bellum summa celeritate conficitur, dum extrema hieme apparatus,

- 66 688 Coss. M'. Æmilius Lepidus, L. Volcatius Tullus.)—ineunte vere suscipitur, media æstate absolvitur, navibus 400 castellisque 120 captis, multis hominum millibus aut
41
Cic. occisis aut in mediterraneas regiones translatis. Eidem Pompeio lege Manilia (suasore M. Tullio Cicerone Præ-tore) bellum contra Mithridatem decernitur. Subito rerum status mutatur: Mithridates Cappadocia et Armenia expellitur, victus nocturno ad Euphratem prælio (Nicolis) in Colchidem fugit. Tigranes perterritus supplex in castra Pomp. venit, regnum Armeniæ ei restituitur, sed Sophene et Gordylene adimitur.

C. Aquillius Gallus Prætor formulas de dolo malo primus protulit. (Reliqui cum Cic. Prætores fuerunt P. Cassius, Q. Voconius Naso, M. Plætorius, C. Flaminius, C. Orchinius, C. Antonius.)

Coss. designati P. Autronius Pætus, P. Cornelius Sulla ambitus damnantur, accusatores in eorum locum fiunt Consules.

- 65 689 L. Aurelius Cotta, L. Manilius Torquatus.) Pomp. Mithridatem in Bosporum fugientem persequitur, Albanos devincit, sed longitudine viarum defessus in Pontum revertitur, eumque in provinciæ formam redigit. Armeniam minorem Deiotaro Galatarum tetrarchæ dat, socio fideli.

35
Cæs.

Rogatione C. Papii Trib. pl. peregrini urbe ejiciuntur, quorum ingens numerus Romam confluxisset.

Cens. M. Crassus et Q. Catulus abdicarunt. Prætt. Ser. Sulpicius, L. Murena, Q. Gallius, quo Prætores Cic.

a. Chr. u. e.

pro C. Cornelio dicit. *Ædiles curules C. Julius Cæsar et M. Bibulus.*

H. a. a. d. vi. Id. Dec. natus est *Venusiæ Q. Horatius Flaccus* poëta.

- 64 690 Coss. *L. Julius Cæsar, C. Marcus Figulus*, qui antea *C. Minucius Thermus* fuit.) *Pomp.* in *Syriam* proficiscitur, quam *Antiocho*, *Cyziceni* nepoti, victi *Tigranis* spolia legenti, adimit et populo *Rom.* stipendiariam facit.

Romæ consulatum *L. Sergius Catilina* petit: postquam repulsam tulit, contra *remp.* conjurat.

- 63 691 Coss. *M. Tullius Cicero, C. Antonius Hybrida.* Prætt. *L. Valerius Flaccus, Q. Metellus Celer, C. Pomptinus, C. Sulpicius, C. Cosconius.*) *Legem agrariam*, a *P. Rullo* Trib. latam, *Cic. Cos.* dissuadet, et intercessione *L. Cæcili* tollit.

44
Cic.

Idem conjuratione Catilinæ detecta, hominem in senatu graviter accusatum, urbe excedere cogit; qui cum ad exercitum a *Manlio Fæsulis* collectum se contulisset, fasces sumit, bellumque contra patriam molitur. *Romæ* indicio legatorum *Allobrogum* proditi conjurati in custodiam dantur, mox a. d. 3 Non. Dec., auctore senatu, jussu *Consulis* in carcere necantur quinque principes, *P. Lentulus Sura*, Prætor, *C. Cethegus*, senator, *L. Statilius*, *P. Gabinius Cimber*, *M. Cæparius*.

Pomp. in *Judæam* arcessitus ab *Hyrcano* et *Aristobulo* fratribus, de regno sive pontificatu *Judæorum* maximo decertantibus, templum expugnat, *Hyrcanum* regnare jubet, *Arist.* captivum abducit, gentem stipendiariam facit. *Amisum* reversus, cum interim *Mithr.* *Panticapei* a militibus suis et filio *Pharnace* ad mortem adactus esset, hunc in *Bosporo* regnare jubet, ipse castella *Pontica* recipit provinciamque componit.

C. Cæsar in locum *Metelli Pii*, victis *Q. Catulo* et *Servilio Isaurico*, *Pont. Max.* creatur a populo, cui hoc jus *T. Atius Labienus* Trib. pl., antiquata lege *Cornelia*, restituerat. *L. Lucullus* hoc demum anno triumphat de regibus *Mithrid.* et *Tigrane*. *P. Lentulus Spinther* magnifice fungitur ædilitate curuli.

H. a. 9 Kal. Oct. natus est *C. Octavius*, posthac *Augustus*.

- 62 692 Coss. *D. Junius Silanus, L. Licinius Murena.* Prætt. *C. Julius Cæsar, Q. Tullius Cicero.* Trib. pl. *M. Porcius Cato*.) *Catilina*, cum iter in *Galliam* per *Q. Metellum Celerem* *Propr.* clausum invenisset, in agro *Pistoriensi* exercitui *C. Antonii Procos.* occurrit, sed victus a *M. Petreio* legato, cum 3000 circiter hom. cæditur. Etiam in ceteris *Italiæ* partibus conjurationis socii opprimuntur. *Romæ* lege *Lutatia* de vi accusantur et damnantur *Catilinarii* *P. Autronius, L. Vargunteius, M. Læca, P.*

38
Cæs.

■

a. Chr. u. c.

Cornelius, Ser. Sulla, sed hujus frater P. Sulla a Cic. defensus oratione, quæ extat, absolvitur.

Trib. pl. L. Calpurnius Bestia et Q. Metellus Nepos adjuti a C. Cæsare Pr. civitatem seditiosis actionibus turbant. P. Clodius adolescens, Ap. Claudii Consulis a. 79 filius, sacra Bonæ Dese polluit.

- 61 693 Coss. M. Pupius Piso Calpurnian., M. Valerius Messalla Niger.) Cn. Pompeius, rebus præclare gestis, tertium triumphat, cujus opera publicis pop. Rom. rebus his millies HS. pene alterum tantum (ter millies quadringenties) adjectum esse tradit Plutarch. Pomp. 45.

C. Antonio Procos. cum Macedoniam haud bene rexisset, successor datur C. Octavius, Augusti pater, municeps Veliternus, vir integerrimus.

Q. Cicero Asiæ per triennium præest cum successerit L. Flacco.

- 60 694 Coss. L. Afranius, Q. Cæcilius Metellus Celer.) Cum Pompeii opibus et erga milites largitionibus acriter resistant optimates, Q. Metello Cos., L. Lucullo, Q. Catulo ducibus, ille ad popularem factionem se confert. Jam vero Cæsar, ex Hisp. redux, Pompeium et M. Crassum inter se ac sibi ita conciliat, ut eorum arbitrio omnia in rep. gerantur. (*Triumviratus* ab urbanis dictus.)

Lex Cæcilia de abolendis Italiæ vectigalibus lata a Q. Metello Nepote, prætore.

- 59 695 Coss. C. Julius Cæsar, M. Calpurnius Bibulus.) Pompeii acta a senatu confirmantur, auctore Cæsare. Idem Cæsar equitibus Rom. publicanis remissionem locationis Asiæ, quam per biennium frustra a senatu petiverant, conficit per populum. Idem ut plebis favorem sibi conciliat, legem agrariam fert, ut ager ex pecunia publica a volentibus coemptus pauperibus civibus dividatur. Cui legi adjectum postremo ut ager Campanus ac Stelatis circiter 20,000 civibus, qui tres et plures liberos haberent, extra sortem divideretur. Eam legem, superato collega, invito senatu, sed suatore Pompeio (qui jam Cæsaris gener factus erat) perfert. Rogatione Vatinia Galliam Cisalp. cum Illyrico in quinquennium provinciam accipit, cui deinde etiam Transalp. adjicitur. Alia rogatione Vatinia Cæsari jus datur 5000 col. Novum Comum deducendi. P. Clodius per Cæsarem, ut illius tribunatu Ciceronem urat, a patriciis ad plebeios transducitur.

C. Antonius repetundarum ex Maced. damnatur, accusante M. Cælio. L. Flaccus repet. ex Asia absolvitur defensore usus M. Cicerone.

- 58 696 Coss. L. Calpurnius Piso Cæsoninus, A. Gabinius.) P. Clodius Trib., latis seditiosis legg. de auspiciis, de minuenda Censorum potestate, de collegiis, de frumento gratis plebi dando, omnia impedimenta actionum

a. Chr. u. c.

suarum tollit. Itaque ejusdem rogatione *Cicero* impugnatus, quod socios *Catilinæ* indemnatos necasset, cum *Coss.* inimicis uteretur, *Cato* pro *Prætor*e in *Cypro* abesset, *Pompeius* et *Crassus* eum proderent, mense *Martio* ultro in *exilium* abiit. Lege *Clodia* aqua et igni ei interdicitur, domus diruitur, prædia diripiuntur.

M. Æmilius Scaurus ædilis cur. magnificentia ludorum longe omnes vincit, opesque suas consumit.

C. Cæsar *Helvetios* novas sedes quærentes ad *Bibracte* in *Æduorum* terra vincit et in deditionem accipit. Mox *Ariovistum*, regem aliquot populorum *Germanicorum*, cis *Rhenum* *Æquos* ac *Sequanos* imperio prementem, profligat, et trans *Rhenum* fugere cogit.

Cicero *Thessalonicae* apud *Cn. Plancium*, *Quæstorem* *L. Appuleii*, commoratur, dum *Romæ*, jam etiam *Pompeio* favente, de ejus reditu agitur.

- 57 697 *Coss. P. Cornelius Lentulus Spinther, Q. Cæcilius Metellus Nepos.*) *Belgæ* ad bellum contra *Rom.* conjurant; *Cæsar* eorum fines cum 8 legg. ingressus facile omnes ad deditionem adigit, præter *Nervios*, quos acerrimo ad *Sabim* annum proelio vincit.

Romæ de Ciceronis reditu octo *Tribb.* plebis rogationem promulgant *T. Annius Milo, P. Sextius, M. Curius, T. Fadius, Q. Fabricius, C. Sextilius, M. Cispus, C. Messinius.* Duo soli impediunt, *Num. Quintius* et *Sex. Atilius Serranus.* Lex perfertur tandem pr. *Non. Sext.*

Cicerone auctore *Cn. Pompeio* in quinquenn. curatio rei annonariæ datur. *Ptolemæus Auletes* *Ægypto* expulsus *Romam* venit, auxilium quærens. *M. Cato*, *Cypro* lege *Clodia* in provinciæ formam redacta, venditisque *Ptolemæi* regis bonis, *Romam* redit cum magna integritatis atque abstinentiæ fama.

- 56 698 *Coss. Cn. Cornelius Lentulus Marcellinus, L. Marcius Philippus, Ædilis cur. P. Clodius, Trib. pl. Cn. Plancius.*) In *Gallia* civitates *Armoricæ*, ad *Oceanum* versæ, rebellant, initio a *Venetis* facto. *Cæsar*, maxima pecunia ex *serario Rom.* accepta, classem comparat, eosque pugna navali superatos in deditionem adigit, dum *Q. Titurius Unellos, P. Crassus M. fil.* *Aquitanos* subjicit.

L. Piso *Macedoniæ, A. Gabinius* *Syriæ* præest, pessima uterque fama sua : itaque in *senatu* *Cicero* oratione de provinciis consularibus habita efficit, ut *L. Pisoni* successor decernatur. Idem *P. Sextium* accusatum de vi, eodemque anno *M. Cælium* defendit. De *Ptolemæo* in regnum reducendo in *senatu* certatur : tandem *Sctum* fit, omnino non reducendum esse.

Pompeii *Crassique* potentia in dies augetur omnibusque bonis tam invisa est, ut plerique cum *Cos. Marcelino* curia abstineant.

- 55 699 *Cn. Pompeius Magnus II., M. Licinius Crassus II.* per vim

a. Chr. u. c.

52
Clc.

Consules facti, suis factionibus M. Catonem a præturæ petitione repellunt, Vatinius intrudunt. *Trebonia* lex, frustra resistantibus Catone ac Favonio, fertur, qua Pompeio duæ Hispaniæ cum Africa, M. Crasso Syria, in quinquennium dantur, Cæsarique provincia in alterum quinq. prorogatur. Pompeius theatrum suum dedicat et magnificentissimos ludos facit.

Cæsar Germanos Usipetes et Tenchtheros Rhenum transgressos cædit, ipse Rhenum ponte facto trajicit, et 18 dies in Germania, recedentibus Suevis, versatur. Inde exercitu in Morinos ducto, cum 2 legg. in Britanniam trajicit, insulam cognoscere cupiens. Pace facta reversus cum omnibus legionibus in Belgia hibernat. A. Gabinius Ptolemæum, injussu populi, in *Ægyptum* reducit eumque aliquot secundis proeliis factis, ingenti mercede accepta, in regnum restituit.

M. Cicero in L. Pisonem dicit, et libros de Oratore scribit, vide eum ad Att. 4, 13.

T. Annius Milo præturam gerit, M. Messalla censuram, incerto collega.

- 54 700 Coss. *L. Domitius Ahenobarbus, Ap. Claudius Pulcher.*) Cæsar iterum in Britan. trajicit, victis hostibus obsidibusque acceptis redit. Sed hieme Eburones in Gallia, Ambiorige rege auctore, rebellant et legionem Rom. ibi hibernantem cædunt: Q. Cicero in Nerviiis ægre castris defensis, a Cæsare obsidione liberatur.

In Syria M. Crassus bellum contra *Parthos* parat, sed in Mesopotamia aliquamdiu versatus in provinciam redit eamque despoliat, imprimis Judæorum templum.

Pompeius, dum provinciæ per legatos, L. Afranium et M. Petreium, administrantur, in urbe remansit, sed ei h. a. grave vulnus familiare infligitur, Julia uxore et parvo filio ex ea suscepto mortuis. *Gabinus* ex Syria reversus apud M. Catonem Prætorem repetundarum accusatus damnatur. Cicero Cn. Plancium Ædilem curulem (cum A. Plotio) ambitus defendit, et pro M. Scauro repetundarum ex Sard. accusato dicit: idem æstate in Cumano libros vi. de Republica scribit. *Asinius Pollio* alterum et vicesimum annum agens, C. Catonem tribunicium accusat.

- 53 701 Coss. *Cn. Domitius Calvinus, M. Valerius Messalla,* septimo demum mense magistratum ex interregno ineunt, comitiis fœdo ambitu perturbatis.

In Gallia Cæsar civitates, quæ rebellaverant, omnes subigit, etiam Rhenum ad perterrendos German. animos iterum trajicit. Sed in Oriente *M. Crassus* funestam expeditionem adv. *Parthos* suscipit, nam proditus in Mesopot. ab Abgaro Osrhoëno, Parthorum exercitu circumdatur, et Publio filio fortissimo cum equitibus cæso, turpi fuga Carrhas petit; inde ad colloquium cum Orode duce Parth. progressus necatur, magni exercitus

a. Chr. u. c.

vix decima pars in provinciam redit. In Crassi locum M. Cicero augur cooptatur.

- 52 702 Coss. Q. *Cæcilius Metellus Pius Scipio*, ex kal. Sextil. a Cn. *Pompeio*, genero suo, adscitus. Initio anni nulli Coss. in rep. sunt, petunt per vim ac seditionem T. *Annius Milo*, M. *Scaurus*, P. *Plautius Hypsæus*. Interea T. *Milo* inimicissimum suum P. *Clodium præturæ* candidatum in via Appia (a. d. 13 kal. Febr.) cædit. In *Clodii* funere T. *Plancus Bursa*, Tr. pl., curiam incendit (eamque ob causam inseq. a. a Cicerone accusatus omnibus sententiis damnatur), etiam C. *Sallustius Crispus Trib. acres* cum *Milone* inimicitias exercet. Catone auctore Cn. *Pompeius absens III. Cos. sine collega declaratur*. *Milo* accusatus de vi, Cicerone defendente, damnatur et Massiliam in exilium abit, neque non etiam *Clodianorum* multi condemnantur. Condemnantur item ambitus *Scaurus*, *Hypsæus*, *Memmius*, vid. *Appian. Bell. Civ. 2, 24*. Lex tribunicia M. *Cælii* fertur, ut *Cæsaris* absentis ratio in consulatu petendo habeatur.

Cn. *Pompeii* Consulis leges de jure magistratuum, et de tempore patronis causarum definiendo feruntur. Cicero de *Legibus* scribit.

In *Gallia* h. a. graviores motus, quam unquam antea, existunt: rebellant Arverni, duce *Vercingetorige*, mox tota *Gallia* conspirat. *Cæsar* *Arvaricum* expugnat, sed a *Gergovia*, irritò conatu, abire cogitur; acerrime res geritur ad *Alesiam*, quam cum *Cæsar* operibus circumvallatam teneret, coactus ex tota *Gallia*, etiam ex *Æduis*, exercitus urbem liberare conatur. Hoc tandem victo, *Vercingetorige* sese dedit et *Ædui* ad obsequium redeunt: hiberna legionum opportunis ad continendam in officio provinciam locis collocantur.

Ex *Syria* C. *Cassius* Quæstor incursantes *Parthorum* copias feliciter repellit.

- 51 703 Coss. Ser. *Sulpicius Rufus*, M. *Claudius M. f. Marcellus*. Prætt. M. *Juventius Laterensis*, A. *Plotius*.) Romæ in senatu M. *Marcellus* Cos. cupide pugnât, ut successor *Cæsari* ante tempus mittatur, sed collegæ moderatione et *Tribunorum* intercessione reprimitur. M. *Cicero* Procos. in *Ciliciam* *Appii* successor missus *Parthos* provincia sua defendit, et, victis in *Amano* monte hostibus, Imperator ab exercitu appellatur.

In *Gallia* C. *Cæsar* bello finem imponit, persecutus *Bellovacos*, *Treviros*, *Carnutos*, *Cadurcos*, quos capto *Uxelloduno* severe punit, acceptaque in deditionem *Aquitania*. Legiones decem per totam *Galliam* in hiberna distribuit, jamque ambitiosæ favorem provinciæ sibi conciliare studet.

- 50 704 Coss. L. *Emilius Paullus*, C. *Claudius C. f. Marcellus*. Censs. Ap. *Claudius Pulcher*, L. *Calpurnius Piso*, ultimi ex privatorum numero pop. suffragiis creati, a quibus C.

a. Chr. u. c.

Sallustius Crispus senatu motus, posthac per Cæsarem restitutus. (Æd. cur. M. Cælius.) In senatu de successore Cæsaris agitur, ejus absentis rationem haberi non placet, itaque *C. Curio* Trib., a Cæsare corruptus, postulat ut etiam Pompeii exercitus dimittatur. Cum idem senatus censeret, res a Cos. Marcello impeditur. Quo facto Curio jam palam Cæsaris partes amplexus Ravennam se ad eum confert. Per simulationem Parthici belli duæ legiones Cæsari detractæ, ad urbem retinentur: Pompeio novus honos habetur, ut pro ejus salute, cum forte Neapoli in morbum incidisset, a tota civitate publice vota suscipiantur.

M. Cicero ex Cilicia Romam revertens 7 Cal. Dec. Brundisium venit.

- 49 705 Coss. *C. Claudius M. f. Marcellus, L. Cornelius Lentulus.* Cum Sctum in sententiam Q. Scipionis, soceri Cn. Pompeii, factum esset, ut C. Cæsar dimisso exercitu privatus in urbem veniret, M. Antonius, Q. Cassius, Trib. pl., quorum intercessio contempta esset, ad Cæsarem clam aufugiunt, eique speciosam reip. invadendæ causam præbent. *Rubiconem* Cæsar transit, et bellum gerere incipit. Corfinio cum triginta cohortibus et L. Domitio Consulari tradito, Brundisium properat, quo Pompeius contractis quascunque potuit copiis se contulerat, eumque obsidet, neque tamen impedire potest, quominus cum omni exercitu in Græciam trajiciat. Inde Romam conversus rebusque pro tempore compositis, in Hisp. contendit, relicto ad Massiliam expugnandam Trebonio. Afranium et Petreium circa Ilerdam ad deditionem adigit, in ulteriore provincia M. Varro ab exercitu desertus sese dedit. Eidem exercitui et provinciæ præficitur Q. Cassius. Interea Massilienses a Trebonio vehementissime oppugnati, Cæsari se dedunt, qui urbe servata Romam, absens per M. Lepidum *Dictator* renuntiatus, redit. Eo tamen magistratu, restitutis exulibus, *Gallisque Transpadanis civitate donatis*, et comitiis habitis, se abdicat.

Interea C. Curio, a Cæsare missus, Siciliam in potest. redigit, sed in Africam transgressus, cum exercitu a Juba rege Numid. cæditur.

- 48 706 Coss. *C. Julius Cæsar II., P. Servilius Vatia Isauricus.* Cæsar ineunte Januar. cum 7 legionibus (circa 16,000 milit.) Brundisio in Græciam trajicit, Oricum Apolloniamque occupat et castra ponit ad flumen Apsum, trans quem cum 9 legg. civium Rom. et magnis provinciarum auxiliis Pompeius consedit. Cum Cæsare, transmisso cum 4 legg. mari, M. Antonius conjungitur. Inde circa Dyrrachium castra castris opponunt, operibusque omnis generis faciendis alter alterum vincere student. Tandem Pompeius superior factus erumpit et in Thessaliam proficiscitur, assumptisque duabus Syri-

a. Chr. u. c.

acis legionibus, quas Scipio adduxerat, cum Cæsare *ad Pharsalum* configit (cujus exercitus 22,000 erat, cum Pomp. 45,000 armasset), sed equitibus turpiter in fugam coniectis vincitur. Expugnatis etiam castris, protinus Larissam, inde Amphipolim, post Mytilenas fugit, relictus exercitus persequenti Cæsari deditur, ducum plerique diversis itineribus tutiora petunt, alii cum classe in Africam trajiciunt. Ipse Pomp. cum Rhodo Syriaque prohiberetur, Ægyptum petit, ibique a regis ministris interficitur pridie natalem ipsius, 58 annos natus.

Interim Romæ Prætor M. Cælius remp. turbans a C. Trebonio Præst. urbe expellitur, et cum T. Milone exule bellum molitus, armis opprimitur. Cæsari absentis inusitati honores excogitantur, consulatus in quinquennium, tribunicia potestas in perpetuum, dictatura in annum integrum.

- 47 707 C. Julius Cæsar, *Dict. reip. constit.*, M. Antonius, *Mag. Eq.*, qui idem, quoad Cæsar abesset, urbis et Italiæ curam gereret.) Cæsar cum exiguis copiis Alexandriam terrestri itinere venit, ibique dum contentiones de regno componere vult, in maximo periculo versatur oppugnatus ab Ægyptiis: auxiliis undique arcessitis obsidione liberatur, et regnum Cleopatæ restituit. Inde adv. Pharnacem regem, Mithrid. filium, qui Domitio Calvino legato Cæsaris victo Pontum receperat, proficiscitur, eumque ad urbem Zelam felicissime vincit. Relicto ibi Domitio, qui regem persequeretur, Asiæ res componit præmiaque bene de se meritis, imprimis Mithridati Pergameno, dat. *Deiotarum* regno Armeniæ minoris multat.

Interea in Hisp. Q. Cassii Longini avaritia provinciam perturbat, quam ne Trebonius quidem missus pacare potest. Etiam Romæ res perturbatæ sunt ante Cæsaris reditum, dum Antonius luxuriose et arroganter agit, P. Dolabella, Trib. pl., Ciceronis gener, novis tabulis propositis, armis coercendus est.

Cæsar Romam reversus pecunias undique colligit, partim a privatis, partim vendendis adversariorum bonis: senatum ambitiose legit: in Africam profecturus fortiter seditionem decimæ legionis comprimit. Q. Fufius Calenus, P. Vatinius Coss. extremo anno in paucos dies lecti, quod initium fit *non legitimis temporis consulatum*, quales sub Imperatoribus esse solent.

- 46 708 Coss. C. Julius Cæsar III., M. Æmilius Lepidus, et eodem anno Q. Fabius Maximus (cumque is in magistr. mortuus esset, suff. C. Caninius Rebilus), C. Trebonius.) A. d. 6 Kal. Jan. (qui dies *hoc anno confusionis* vere est 8 Octob. anni 47) Lilybæo solvit, et cum exiguis copiis (vix 4000) in Africam appellit, ubi Scipionis erant 10 legiones, regis Jubbæ 4. Bellum circa Ruspina ducit, dum

53
Cæs.

ceterae copiae conveniunt. Pluribus levibus proeliis factis, apud *Thapsum* Non. Febr. (secundum veram anni rationem) Scipionis exercitus profligatur, castra capiuntur. Sequitur celeris omnium civitatum deditio. *M. Cato Utica semet ipse interimit*, Juba rex ab urbe Zama exclusus, cum M. Petreio ad mortem depugnat: Scipio, Faustus Sulla, Afranius, in fuga pereunt.

Caesar, Numidia in prov. formam redacta, Romam reversus quatuor triumphos ducit, de Gallia, Aegypto, Pharnace, Africa, ludisque magnificentissimis plebem delectat. Novi honores in eum cumulantur, ut Dictator in decem annos, Praefectus morum in triennium sit, utique omnes magistratus creatos (Praetores primum h. a. decem fiunt) renuntiet: dimidiam candidatorum partem ipse per libellos populo commendat vel imperat. Rem utilissimam aggressus fastos perturbatos ordinandos curat, unde fit ut hic annus quindecim mensium sit. Forum suum templumque Veneris Genitricis dedicat.

Cum interim in Hisp. Cn. et Sex. Pompeii adolescentes reliquias cladis Africanæ contraxissent, multosque ex provincia milites in partes traxissent, Caesar incredibili celeritate, Cos. IV. designatus, eo proficiscitur cum exercitu.

- 45 709 Coss. C. Julius Caesar IV., sine collega, idem Dict. IV., M. Lepidus, Mag. Equit.) Cordubam expugnare nequit, strenue defendente Sex. Pomp., sed ad *Mundam* acerrimo proelio victor existit, 15 Kal. April. In ea pugna cadunt T. Labienus, Attius Varus, in fuga interficitur Cn. Pompeius. Cetera facile componuntur. Sex Pomp. latebris et latrocinio vitam sustentat.

Caesar Romam reversus mense Octobri quintum triumphat. Per senatum, quem multis etiam peregrinis repleverat, summa quæque facile obtinet, ut *Dictator in perpetuum* et sacrosanctus esset, ut Patris patriæ et Imperatoris (perpetuum) cognomen haberet.

- 44 710 Coss. C. Julius Caesar V., suff. P. Cornelius Dolabella, M. Antonius. Præet. C. Antonius, Trib. pl. L. Antonius.) Cum Caesar bellum Parthicum moliretur, senatus decrevit, ut in triennium magistratus, comitiis ante habitis, ordinaret. Jam vero conjuratio fit a 60 ferme viris libertatis studiosis, quorum principes habentur M. Junius Brutus (sive post adoptionem avunculi sollemniter vocatus Q. Cæpio Brutus), C. Cassius Longinus, Præet., C. Trebonius, D. Brutus Albinus, Cos. design. (cf. Casaub. ad Sueton. Cæs. c. 80), a quibus Idibus Martiis in curia Pompeii frequenti senatu confoditur tribus et viginti vulneribus, quorum primum ei infixit Tillius Cimber. Territis Cæsaris amicis ac læstantibus bonis, senatus, auctore *Cicerone*, oblivionem rerum præteritarum decernit, neque tamen non Cæsaris acta

56
Cæs.

63
Cic.

a. Chr. u. c.

propter utilitatem publicam rata esse jubet. Conjuratis, quo tutiores essent, provinciæ dantur, D. Bruto Gallia Cisalp., M. Bruto Creta, Cassio Cyrene, Trebonio Asia, Tillio Cimbri Bithynia. *Sex. Pompeio*, cum copiis collectis ex Hisp. prodeunti, restitutio bonorum paternorum promittitur, et præfectura maris datur. Mox *Antonius*, assumpto collega Dolabella, quem Consulem Cæsar sibi substituturus fuerat, omnia miscere cepit Cæsaris nomine abusus et ejus actis falsa inserens, ipse Galliam Cisalp. cupere, frater C. Antonius Macedoniam, Dolabella Syriam; eaque omnia invito senatu per populum assequuntur. Tum senatus, imprimis Cicero, validum præsidium in C. Octavio adolescente sibi invenisse videtur, qui Cæsaris sororis nepos a magno avunculo adoptatus, ludis Victoriæ faciendis (20 Jul.) legatisque cum fide dividendis et plebem et veteranos patris sibi conciliarat. Res jam ad bellum spectat, cum Cæsar Octavianus Antonio duas legiones, Martiam et quintam, e transmarinis provinciis arcessitas, intercipit; Antonius cum reliquo exercitu in Galliam properat, D. Brutum ejecturus, eumque Mutinæ, denuntiatione senatus non territus, obsidet.

Interea M. Brutus Prætor Macedoniam, prius sibi a senatu datam, occupat, et C. Cassius in Syriam proficiscitur.

- 43 711 Coss. C. Vibius Pansa, A. Hirtius. Prætor urb. M. Cornutus.) Cum Antonius a Mutina non discedat, neque inter eum ac senatum conveniat, tumultus decernitur, Coss. cum C. Cæsare Propr. eximie ornato mittuntur, qui Brutum armis obsidione liberent. Primo proelio Pansa vincitur et vulneratur, mox reparato per Hirtium damno omnibus copiis ad Mutinam (16 April.) congregiuntur. Antonius victus castrisque exutus in Galliam fugit ad M. Lepidum et L. Plancum. Sed cum Hirtius in pugna cecidisset, Pansa ex vulnere Bononiæ decessisset, toto veteranorum exercitu potitur Cæsar, ibique subsistit. D. Brutus, sua apud senatum gratia fretus, ei ne provinciam ingrediatur, interdicat.

Dum hæc ad Mutinam geruntur, M. Brutus legiones in Macedonia Vatinius et C. Antonio volentes extorsit, Cassio Syria a M. Antistio et Statio Murco traditur; sed Trebonium Dolabella, per Asiam proficiscens, Smyrnæ foede necat. Quapropter a senatu hostis judicatur, Bruto Cassioque provinciæ, quas privato consilio occupant, decernuntur simul cum imperio transmarinarum omnium.

Itaque Cæsar Octavianus exacerbatum cum exercitu Romam revertitur, et senatu perterritum et ad adulationem prolapsio 14 Kal. Sept. (19 August.) Consul cum Q. Pedio declaratur, 20 ætatis anno. Quæstione instituta ex lege *Pedia* omnes, quorum opera C. Cæsar occisus esset, absentes damnantur, nominatim M. Bru-

a. Chr. u. c.

tus, C. Cassius, atque adeo Sex. Pompeius. Quibus rebus perfectis jam contra Antonium pergit, qui a M. Lepido receptus, adjunctis Asinii Pollionis copiis, cum 17 legg. Alpes superaverat, et D. Brutum, a L. Planco et suo exercitu desertum, Aquileiæ captum occidi jussit. Itaque cum exercitus in agrum Bononiensem descendissent, colloquium imperatorum instituitur: paciscuntur, ut *Cæsar*, deposito consulatu, cum *Antonio et Lepido Triumvir* in quinquennium *reip. constituendæ* fiat, provinciæ distribuuntur, et relicto in Italia Lepido, duo cum vicienis legg. interfectores Cæsaris persequantur. *Proscriptio* instauratur, qua 2000 equites, 300 senatores interfectos tradit Appian. Bell. Civ. 4, 5. Inter hos *M. et Q. Cicerones* sunt (7 Dec.). Totæ civitates affliguntur, quarum agri veteranis assignantur: hominum fugæ ad Brutum et ad Pompeium fiunt: pecunia undique corraditur a Triumviris ad bellum cum adversariis gerendum. C. Carrinas et P. Ventidius extr. anno Coss. fiunt.

Triumphant *L. Plancus* de Gallis, *M. Lepidus* de Hispanis. Galli Cisalpini ad jus reliquæ Italiæ traduntur, ut Italia usque ad amnem Formionem ultra Tergeste extendatur.

Interim C. Cassius, Syria in potestatem redacta, Dabellam Laodiceæ captum ad mortem adigit, et cum Bruto, Thracibus victis, in Asiam transgresso Smyrnæ de bello gerendo consultat. Inde diversi, ne qui a tergo hostes relinquantur, Cassius Rhodios, Brutus Lycios subigunt, et gravibus tributis imperatis bellum parant.

P. Ovidius Naso Sulmonensis h. a. natus est 13 Cal. April.

- 42 712 Coss. *L. Munatius Plancus*, *M. Æmilius Lepidus II.*, pro quo debuerat esse D. Brutus.) Antonius et Cæsar Oct. cum exercitibus, frustra prohibente Murco, Cassianæ classis præfecto, in Græciam trajiciunt, et Macedoniam emensi contra Cassium et Brutum in *campo Philippensi* castra ponunt. Proelium fit incerto eventu, nam utrimque dextro cornu vincentes et Antonius et Brutus, castra adversariorum capiunt, sed Cassius, cum, suis amissis castris, etiam Brutum devictum putet, infelici errore, sibimet ipse mortem consciscit. Disjectum ejus exercitum Brutus colligit, et per viginti dies optimo consilio bellum ducens, hostes inopia premit, tandem militum vocibus cedens proelium committit, quo et ipse vincitur, fugæ initio a Cassianis orto. Occiduntur multi nobiles juvenes, Brutus in fuga pertentatis militum animis, cum dimicare amplius nollent, voluntariam mortem obit. Ceteri, nisi qui ad Sex. Pompeium, qui jam occuparat Siciliam, evaserant, victoribus se permittunt, auctore *Messalla* (Cos. a. 31). Inde divisis legionibus, Antonius in Asiam proficiscitur, Cæsar Italiam repetit. C. Asinius Procos. in Illyrico Parthinos tumultuantes vincit.

a. Chr. u. c.

H. a. 16 Cal. Dec. natus est Tib. Claudius Nero, qui post imperavit.

- 41 713 Coss. L. Antonius (Triumviri fr.), P. Servilius Vatia Isaurico. II.) Cæsari, plenum invidiæ opus agrorum veteranis dividendorum aggresso, L. Antonius et Fulvia, M. Ant. uxor, se opponunt, quasi causam senatus populi Rom. defendentes. Quæ res paullo post in bellum erumpit: L. Antonius, arcessitis ceteris ducibus Antonianis, Romam capit Lepidumque ejicit: sed a Cæsare Perusiam compellitur, ibique obsessus tandem (inseunte a. inseq.) inopia ad deditionem adigitur. (*Bellum Perusinum.*) Interea Sex. Pompeii opes augentur, cui cum classe Cassiana Statius Murcus se adjungit, dum Domitius Ahenobarbus, nemini se submissurus, cum alia classe Ionium mare obsidet.

Antonius per Asiam et Syriam proficiscens res facile componit (quo tempore Herodes et Phasaël, Antipæ filii, Judæorum tetrarchæ instituuntur), Cleopatram, reginam Ægypti, Tarsum evocat, cujus consuetudine tantopere delectatur, ut eam in Ægyptum usque sequatur.

- 40 714 Coss. Cn. Domitius Calvinus II., C. Asinius Pollio. Qui cum abdicassent exeunte anno, suffecti sunt L. Cornelius Balbus major, qui primus externorum hoc honore usus, nec ullis antea magistratibus functus est, et P. Canidius Crassus.) Cæsar, Perusino bello confecto, ceteros duces et exercitus Antonianos partim in suam potestatem redigit, partim Italia expellit, ut Claudium Neronem Prætorium, ipsumque consulem Asinium, qui Domitium Ahenobarbum in partes traducit. Mox Cæsar Galliam et Hispaniam sibi adjungit, Lepidumque cum 6 legg. in Africam mittit. Sed cum a M. Antonio sibi vereretur, Sex. Pompeium, Scribonia in matrimonium ducta et Claudia, Fulviæ filia, dimissa, sibi conciliare studet. Frustra. Nam Pomp. Antonium adjuvare mavult, qui jam in Italiam trajectus Brundisium obsidet. Sed priusquam apertum bellum existat, ipso Cæsaris exercitu flagitante, pax *federe Brundisino* restituitur, et Antonii nuptiis cum Octavia, Cæsaris sorore, C. Marcelli vidua, firmatur.

Interea, T. Labieno exule duce, Parthi in Syriam impressionem faciunt, eamque, sola urbe Tyro excepta, facile occupant. Eorum auxilio Antigonus, Aristobuli filius, Judæus, Hierosolyma in suam potest. redigit, Phasaëlem et Hyrcanum, Pont. Max., capit. Herodes Romam confugit et ab senatu Rom. *Rex Judææ* declaratur.

Q. Salvidienus Rufus Cos. design. quod contra Cæsarem conjuravit, interficitur.

- 39 715 Coss. L. Marcus Censorinus, C. Calvisius Sabinus.) Populo Rom. efflagitante, Tresviri de pace cum Sex. Pompeio agunt: ipsi duces in litore maris ad promontorium

a. Chr. u. c.

24
Aug.

Misenum collocuti, paciscuntur, ut in alterum quinquennium Lepidus, Antonius, Cæsar Triumviri reip. constit. essent, Pompeius in totidem annos Siciliam, Sardiniam, Corsicam cum Achaia Procos. obtineret, proscripti qui apud Pomp. essent, restituerentur, ipsi ex paternis bonis septingentes solveretur. Tum multi cives ad lares suos redeunt.

Antonius in Græciam transgressus, Athenis luxuriæ se dat, dum P. Ventidius, Labieno et Parthis victis, Ciliciam et Syriam recuperat.

Cæsaris auspiciis Cn. Domitius Calvinus Cerretanos in Hisp. domat, M. Agrippa in Gallia res prospere gerit, Rhenumque alter post Cæsarem transit, Ubios intra fines imperii Rom. recipit.

Triumphat C. Asinius de Parthinis, e manubiis atrium libertatis ædificandum et prima bibliotheca publica instruendum curat.

- 38 716 Coss. *Ap. Claudius Pulcher, C. Norbanus Flaccus.*) Pax cum Sex. Pompeio denuo turbatur, cum neque Antonius Achaia illi cedat, et Menodorus libertus Pomp. ad Cæsarem transeat, eique Corsicam insulam cum tribus legg. et 60 navibus tradat. Itaque Cæsar, quamquam non adjutus ab Antonio, bellum suscipit, sed magno detrimento accepto, cum his classis in freto Siculo perisset, mari abstinere cogitur. Idem h. a. Liviam abductam a Ti. Claudio Nerone, repudiata Scribonia, in matrimonium ducit, quæ cum prægnans esset, mox Claudium Drusum in domo Cæsaris parit.

P. Ventidius in Syria Pacorum, Orontis Parthorum regis filium, Euphratem transgressum, cum exercitu cædit. Spolia victoriæ legit Antonius, cujus sub auspiciis reportata est, sed triumphat Romæ Ventidius.

H. a. 67 Prætores fuisse traduntur, cum alii in aliorum locum sufficerentur.

- 37 717 Coss. *M. Agrippa, L. Caninius Gallus* abdicavit, in ejus l. fact. *T. Statilius Taurus.*) Discordia denuo inter Antonium et Cæsarem orta per Octaviam componitur. Imperatores cum primum per amicos inter se expostulasent, ipsi Tarenti congregiuntur, et Cæsar duas legiones Italicas Antonio ad bellum Parthicum tradit, accipit ab illo 100 naves rostratas, vid. Appian. Bell. Civ. 5, 93, sq.

M. Agrippa, Cæsaris amicus, rei navali præpositus, magno studio naves comparat, portum Julium, Lucrino et Averno lacubus cum mari conjunctis, efficit, in eoque 20,000 servos manumissos remigare instituit. (Ea opportunitate etiam crypta Neapolitana per montem Paualypum facta videtur per Cocceium.)

C. Sosius, Antonii legatus, Hierosolyma post 5 mensium oppugnationem capit, de Antigono supplicium sumit, *Herodem* regem instituit.

a. Chr. u. c.

- 36 718 Coss. *L. Gellius Publicola*, *M. Cocceius Nerva*, suff. *L. Munatius Plancus II.*, *P. Sulpicius Quirinus*.) *Cæsar* adversus *Sex. Pompeium* expeditio, *Calvisio* duce suscepta, rursus irrita cadit vi tempestatum et perfidia *Menodori*. Tandem *Agrippa* ab *Hiera* insula trajicit et *Tyndaridem* in *Sicilia* capit, eodem tempore *L. Cornificius* et ipse *Cæsar* circa *Tauromenium* appellant, sed haud pari cum felicitate : nam classis cum *Cæsare* rediens ab hostibus vexatur, exercitus pæne opprimitur. Omnia *Agrippæ* virtute et legionum a *Cæsare* submissarum numero (21) emendantur. Altera parte *Lepidus*, ex *Africa* tractus, emensas urbes recipit. Bellum ad *Mylas* decernitur prælio navali inter *Agrippam* et *Pompeium*, quo victus hic, amissis fere omnibus navibus, in *Asiam* fugit et *Mytilenis* hiemat, deditionis leges cum *M. Antonio* agitans. *Messanam* absente forte *Cæsare* *M. Lepidus* cum legionibus *Pompeianis* in ditionem accipit, quo præsidio 22 legg. ferox *Sicilia* *Cæsarem* decedere jubet. Sed a suis ipse militibus contemptus sine sanguine legionibus et omni potestate privatus, *Circeios* in perpetuum relegatur ; etiam *Africa*, misso *Statilio Tauro*, *Cæsar* potitur. His gestis rebus, dimissis callide veteranis, *Cæsar* *Idib. Novemb.* ovans *Romam* redit. (Urbi *Cæsare* absente præfectus fuerat *C. Cilnius Macenas*, *Eq. Rom.*, *Q. Horatii Flacci* patronus.)

M. Antonius cum 16 legg. impressione in *Mediam* facta bellum *Parthis* infert, quos dum recedentes persequitur, duæ legg. castris et impedimentis præsidio relictæ conciduntur, ipse molestissimo itinere, vexatus ab hostium equitibus, redire cogitur ; lenimen doloris ex consuetudine *Cleopatæ* querit.

H. a. 3 Id. Mai. mortuus est *C. Sallustius Crispus*, rerum *Rom.* florentissimus auctor.

- 35 719 Coss. *L. Cornificius*, *Sex. Pompeius*, *Sex. fil.*) *Sex. Pompeius*, *Cn. Magni* filius, quietis impatiens copiis collectis in *Asia* bellum molitur, sed a ducibus *Antonianis* *C. Furnio* et *M. Titio* in *Phrygia* oppressus necatur. In *Italia* *Cæsar*, seditione veteranorum oppressa, *Iapydibus* ac *Pannoniis* bellum infert, eorumque terras devastat.
- 34 720 Coss. *L. Scribonius Libo*, *M. Antonius II.* absens, ipsis *Cal. Jan.* abdic. et suff. *L. Sempronius Atratinus*, ex *Cal. Jul. Paullus Æmilius* et *C. Memmius*, ex *Cal. Novemb. M. Herennius*.) Idem *Dalmatas* rebellantes domat, *Salonam*, caput gentis, incendio delet.

Antonius Artavasden, *Armeniae* regem, quem in bello *Parthico* prodicionis suspectum habuerat, fraudulenter aggressus in vincula conjicit, regnum in suam potestatem redigit, deque his rebus gestis triumphum agit *Alexandriæ*. *Cleopatram*, quam palam pro uxore habet, *Reginam* regum publice appellat, atque ejus filiis, partim ex *Cæsare* partim ex ipso susceptis, regna pollicetur.

N

a. Chr. u. c.

- 33 721 Coss. *C. Julius Caesar Octavian. II.*, Calend. Januariis abdicat, suff. *P. Autronius Patus, L. Volcatius Tullus*, ex Cal. Jul. *C. Fonteius Capito et M'. Acilius*, alique complures.) Antonius societatem cum rege Medorum init, jam auxilia ad bellum cum Cæsare faciendum quaeritans. Nam Octaviam uxorem, Roma ad ipsum componendæ discordiæ causa profectam, Athenis subsistere jubet, totumque se Cleopatras amoribus dedit.
- Cæsar legiones suas exercitatus tenet, Dalmatas, denuo a Statilio Tauro fractos, ipse ad stipendium solvendum adigit; urbem Romam *M. Agrippa*, ultro suscepto *Ædilitatis* onere, privato sumptu ornat, cloacas repurgandas curat, aquam Juliam Romam ducit.
- 32 722 Coss. *Cn. Domitius Ahenobarbus, C. Sosius* — ex Cal. Jul. *L. Cornelius*, ex Cal. Novemb. *M. Valerius*.) Inimicitias Triumvirum in *apertum bellum* erumpunt. Antonius Octaviæ repudium mittit, Cæsar gravibus in senatu et concione orationibus habitis, recitatoque Antonii testamento, perficit ut imperium illi abrogetur, et Cleopatras bellum indicatur. Ambo Coss. multique alii, qui Antonio faverent, ad eum proficiscuntur, Cæsare non impediendo: contra Antonii partes deserunt *L. Plancus, M. Titius, M. Silanus*. Utrunque copias pedestres et navales contrahuntur, neque tamen Anton. Cleopatram a se dimittit, sed cum ea Ephesi Athenisque luxuriose vivit, Patris hiemat in Achaia.
- Romæ mortuus est h. a. septuagesimo septimo ætatis anno *T. Pomponius Atticus, M. Tullii amicitia clarus*.
- 31 723 Coss. *C. Julius Caesar Octavian. III.*, *M. Valerius Messalla Corvinus* (nobilis orator) — ex Cal. Mai. *M. Titius*, ex Cal. Oct. *Cn. Pompeius*.) Exercitus Cæsarianus in Epirum trajicitur, castraque ad sinum Ambracium ponit, ubi postea Nicopolis urbs condita, classis 250 navium, cum ab Antoniana et numero et magnitudine navium superetur, remigio præstat. Tamen Antonius in gratiam Cleopatras classe decernere statuit, *prælium committitur 4 Non. Sept. in ostio sinus Ambracii ad promont. Actium*. Vincunt Cæsariani, duce Agrippa. Fugæ initium Cleopatra facit eamque Anton., oblitus officii, sequitur. Relicta classis diu virtute militum se defendit, donec injectum ignem metuens deditur. Pedestris exercitus 19 legionum per 7 dies Antonium expectat, neque Cæsaris pollicitationibus movetur, sed postquam Canidius Legatus, nunciis Antonii allatis, per Macedoniam in Asiam ducere exercitum jussus est, deditionem faciunt: Canidius profugit.
- 30 724 Coss. *C. Julius Caesar Octavian. IV.*, *M. Licinius Crassus* — ex Cal. Jul. *C. Antistius Vetus*, ex Id. Sept. *M. Tullius Cicero*, ex Cal. Nov. *L. Sænius*.) Cæsar consulatum in Asia init, sed hiberna navigatione in Italiam redit, seditionum comprimendarum causa; eadem celeritate

a. Chr. u. c.

revento Syria a Didio, legato Ant., deinde Pelusium deditur, mox Antonium et classis et equitatus deserit. Quo facto et falso mortis reginae nuntio allato, ille semet ipse interimit, idem Cleopatra facit, postquam se a Cæsare non servari nisi ad triumphum intellexit. Antyllus, Antonii ex Fulvia, et Cæsario, Cæsaris Dict. et Cleopatra filii, interficiuntur, ceteros Antonii liberos Octavia et servat et educat. Ex Antonii amicis solis P. Canidio et Cassio Parmensi, *qui solus interfectorum Cæsaris adhuc supererat*, non ignoscitur. Ægyptus in prov. formam redigitur, eique Cornelius Gallus, eques Rom., securitatis publicæ causa, præficitur : præda tanta est, ut et militibus ceterisque quidquid debetur, facile Cæsar persolvere possit. Sami hibernat, dum Romæ certatim novi honores excogitantur, quibus ultra civilem modum tolleretur.

Hic igitur *primus annus est Imperii CÆSARIS (AUGUSTI)*, quartusdecimus post ejus primum consulatum.

Romæ Statilius Taurus primum theatrum lapideum suis sumptibus absolvit.

Periodus sexta, ab inito CÆSARIS AUGUSTI Imperio usque ad Marci Imperatoris mortem, anno post Christum natum 180.

a. C. u. c. Imp.

29 725 2 *Quintum consulatum* (collega *Sexto Appuleio*) Cæsar Sami init. Romæ Calendis Jan. senatus in ejus acta jurat, novo more, sed posthac sæpe revocato. Alia in ejusdem honorem decernuntur, ut ei liceat in omnibus judiciis suam sententiam absolventibus adjicere, sacerdotum collegia, quem ad numerum videatur, augere, *Janum claudere*, alia. In urbem redit mense Sextili (qui mensis ab a. 746 Augustus vocatur) et triumphum agit triplicem, primum de Pannoniis et Dalmatis, alterum navalem, tertium de Ægypto. *Imperator perpetuo cognomine appellatur.*

28 726 3 *Sextum consulatum* Cæsar cum *M. Agrippa* iterum Consule gerens remp. prudenter componere aggreditur. Censuram agens, assumpto *M. Agrippa* collega, senatum severe legit, nominibus fere 200 expunctis, sed idem cum censum senatorum ampliasset, non habentibus benigne explet. Patriciorum numerum lege *Sœnia* auct, sedes sacras vetustate collapsas (82) reficiendas curat, sedem Apollinis Palatini dedicat, Mausoleum condit. *Ærarii* curam ad Prætores aut prætura functos transfert. Ipse *Princeps senatus* renuntiatur : lustrum post annum alterum et quadragessimum (cf. a. 70) condito 4,164,000 cives censos esse ipse tradidit.

a. C. u. c. Imp.

- 27 727 4 Coss. *Imperat. Caesar VII., M. Agrippa III.*) A. d. 7 Id. Jan. Caesar in senatu orationem quasi imperium depositurus habet, sed mox ipsis Idibus in decennium sibi *prorogari* patitur, id quod quater posthac repetitur, dum modo in quinquennium, modo in decennium illud quasi onus suscipit. Sed *provinciae pacatiores senatui reddit*, in quas quotannis ex senatu Proconsules mitterentur, *sibi retinet* ferociores, et in quibus validis exercitibus opus esset, *Lusitaniam, Hispaniam Tarraconensem, Gallias, Ciliciam, Syriam cum Phoenice et Cypro, Ægyptum*, quibus paulo post, permutatione facta, additur *Dalmatia*. In eas legati Caesaris pro Prætoribus mittuntur, tempore non definito. L. Munatii Planci sententia Caesari novum cognomen *Augusti* tribuitur.

- M. Agrippa Pantheon dedicat. Messalla Corvinus 7 Cal. Oct. ex Gallia (Aquitanica) triumphat.
26 728 5 *Octavum consulatum* Tarracone init, quo ad componendum provinciae statum a superiore profectus erat, collega *T. Statilio Tauro II.*

Cornelius Gallus, olim Ægypto præfectus, quod multa contra Augustum et dixit et fecit, condemnatus semet ipse interimit, Romae M. Egnatius Prætor eodem crimine convictus in carcere necatur.

- Septa Julia in campo Martio ab Agrippa dedicantur, Dio Cass. 53, 23. Cf. Cic. ad Atticum 4, 16 fin.

- 25 729 6 Coss. *Caesar Augustus IX., M. Junius Silanus.*) Augustus in Hispania bellum adversus *Cantabros* et Astures suscipit, sed eger Tarraconem reversus, ejus rei curam C. Antistio, T. Carisio legatis committit: domitis illis gentibus, veteranorum colonia Augusta Emerita in Lusitania conditur. Salassi, gens in alpina, numquam satis pacata, per A. Terentium Varronem, cum rebellasset, pæne deletur: in eorum agro Augusta Prætoria (Aosta) conditur. Janus iterum Aug. nomine clauditur.

Gallo-Græcia cum Lycaonia, Amynta rege mortuo, in provinciae formam redigitur. Juba, filius Jubæ olim regis, Gætulorum rex fit.

Romæ nuptiæ M. Marcelli, Augusti sororis filii, cum Julia, principis filia, celebrantur.

P. Virgilius Maro poeta, absolutis Georgicis, Æneidem incipit, cujus coepti carminis famam celebrat Sex. Propertius.

- 24 730 7 Coss. *Caesar Augustus X., C. Norbanus.*) Augustus per morbum absens a senatu *omnibus legibus solvitur*. Cantabri et Astures, digresso Romam Augusto, rebellantes cito in potestatem rediguntur. Ælius Gallus, Ægypto præfectus, expeditionem in Arabiam felicem suscipit, sed cum morbi ingruerent, multis amissis militibus, reverti cogitur.

a. C. u. c. Imp.

- 23 731 8 *Undecimo hoc consulatu* Augustus sese abdicat, ac L. Sestium sufficit, quamquam olim M. Bruti partes secutum: collega *Cn. Pisone*. Dictaturam sibi oblatam a populo constanter deprecatur, sed *imperium proconsulare* et (5 Cal. Jul.) *tribuniciam potestatem perpetuam* accipit: ac simul decernitur, ut in omnibus provinciis majorem habeat potestatem, quam quicunque iis præsist. Gravissimo morbo correptus in vitam revocatur ab Antonio Musa medico, sed eadem curatione adhibita sex mensibus post, ætatis anno vicesimo, mortem obit *M. Marcellus*, Augusti gener, tum maxime *Ædilis*.
- 22 732 9 Coss. *M. Claudius Marcellus, L. Arruntius*.) Fannii Cæpionis et Licinii Murenæ conjuratio contra Augustum detegitur et vindicatur. Censura perpetua non accepta, Censores creat *L. Munatium Plancum, Paulum Æmilium Lepidum*, ultimos hos ambos ex privatorum numero.
- Tr.
pot.
2
- Cantabri denuo rebellant
- 21 733 10 Coss. *M. Lollius, Q. Æmilius Lepidus*.) Initio anni Romæ tumultus fuit, cum in locum absentis Augusti consulatumque deprecantis vix tandem Q. Lepidus factus est. Itaque *Augustus in Orientem profecturus* M. Agrippam urbi præficit, eundemque sibi generum assumit, data in matrimonium *Julia*, vidua Marcelli: Syracusis et alibi in Sicilia colonias veteranorum collocat, Græciæ res ordinat, Sami hibernat.
- Aug.
42
- Triumphat L. Sempronius Atratinus Procos. ex Africa.
- 20 734 11 Coss. *M. Appuleius, P. Silius Nerva*.) Samo Augustus per Asiam in Syriam proficiscitur: Phraates rex Parthorum metu imminentis belli captivos et signa, olim Crasso et M. Antonio adempta, remittit. Indi amicitiam Rom. missis legatis expetunt. *Tigranes* in regnum Armeniæ per Tiberium Neronem, Augusti privignum, instituitur. Aug. Samum in hiberna redit.
- 19 735 12 Coss. *C. Sestius, Q. Lucretius*: ex Cal. Jul. *M. Vinicius*.) Augusto 4 Id. Oct. (quo die propterea Augustalia aguntur) Romam reverso novi honores decernuntur, uti *perpetua potestate consulari* esset, sella curuli medius inter Coss. sederet, 12 fascibus uteretur, præfecturam morum in quinquennium gereret.
- Triumphat L. Cornelius Balbus Procos. ex Africa. Agrippa, Galliis pacatis, in Hisp. profectus Cantabros a C. Furnio cæsos domat ac montibus deducit. Triumphum decretum non accipit, ne gravis Augusto fiat, cavens: aquam Virginem Romam ducit.
- Hoc a. 10 Cal. Oct. *P. Virgilius Maro* poëta mortem obiit Brundisii ante expletum 51 ætatis annum, neque multum ei supervivit *Tibullus*.

a. C. u. c. Imp.

- 18 736 13 Coss. *P. Cornelio Lentulo Marcellino, Cn. Cornelio Lentulo* imperium in alterum quinquennium Augustus sibi prorogari patitur, Agrippam in idem tempus collegam tribunitiæ potestatis assumit: senatum ad 600 redigit. Agrippa *ludos quinquennales* propter Augusti principatum facit, unde originem acceperunt.
- 17 737 14 Coss. *C. Furnio, C. Junio Silano* ludii sæculares celebrantur (Horatii carmen). Cf. Ernest. ad Tacit. Ann. 11, 11.
- 16 738 15 Coss. *L. Domitius, Cn. fil. L. nep., Cn. Scipio.*) Augustus in Galliam profecturus ad reparandam cladem, quam M. Lollius a Germanis acceperat, Statilium Taurum urbi præflect, Agrippa tum forte in Asia absente. *Herodes*, rex Judæus, Agrippam colit: Nicolaus Damascenus, rhetor, utriusque gratia floret.
- 15 739 16 Coss. *M. Livius Drusus Libo, L. Calpurnius Piso.*) Dum Aug. in Gallia commoratur, Tiberius et Drusus *Nerones* Rhætos et Vindelicos in Alpibus Tridentinis subigunt. Etiam cum Germania, obsidibus acceptis, pax componitur.
- 14 740 17 Coss. *M. Licinius Crassus, Cn. Cornelius Lentulus.*) M. Agrippa rebus Bosporanorum compositis triumphum sibi decretum recusat, *ornamentis triumphalibus* contentus, quod deinde pro exemplo habitum, ne quis præter principem ejusque filios verum triumphum ageret.
- 13 741 18 Coss. *Ti. Claudius Nero, P. Quinctilius Varus.*) Aug. e Gallia, relicto Druso Nerone, revertitur, etiam Agrippa ex Asia, quo a. 17 cum Julia uxore profectus erat, Romam redit. Aug. theatrum Marcelli, L. Cornelius Balbus theatrum alterum lapideum suum dedicat, Dio 54, 26. (Plin. Nat. Hist. 8, 17, Marcelliani dedicationem a. 11 fuisse tradit.)
- 12 742 19 Coss. *M. Valerius M. f. Messalla Barbatus Emilianus, Q. Sulpicius Quirinus.*) Augustus, mortuo M. Lepido, qui triumphus fuit, pridie Non. Mart. *pontificatum maximum* suscipit. *M. Agrippa*, insigne reip. columnen, annum agens 51 morbo *decedit*, sed ejus ex Julia filios, Gaium et Lucium, Augustus sibi adoptaverat. Augusti privignorum, alter Tib. Illyrico præest et Pannonios rebellantes coercet, alter Drusus Rheno in Oceanum devectus, Frisiis subactis, Chaucorum fines vastat.
- 11 743 20 Coss. *Q. Aelius Tubero, Paulus Fabius Maximus.*) Juliam, Agrippæ viduam, Augustus Tiberio Neroni in matrimonium dat, nolenti: nam dimittenda erat Vipsania (Agrippæ filia, sed ex Marcella, priore uxore), ex qua Drusum filium susceperat. (Sueton. Tib. c. 7.) Drusus Nero absens prætura fungens Germaniam, quatenus Romanis armis pervia est, præsidis castellisque firmat.

a. C. u. c. Imp.

- 10 744 21 Coss. *Julus Antonius*, triumviri filius, *Q. Fabius Maximus*.) Augustus in Lugdunensi Gallia commorans per Tiberium et Drusum privignos bellum administrat, et una cum illis Romam sub finem anni revertitur.
- 9 745 22 Coss. *Nero Claudius Drusus*, *T. Quinctius Crispinus*.) Tiberius, Dalmatis pacatis Pannoniisque subactis, ovans urbem intrat, sed non multo post *Drusus*, ejus frater, in Germaniam reversus, cum ad Albim usque cum exercitu penetrasset, ex fractura cruris moritur. Ad hunc ferme annum *T. Livius* celeberrimum historiarum Rom. opus perduxit, ipse a. demum 18 p. Ch. mortuus.
- Aug. 54 8 746 23 Coss. *C. Marcius Censorinus*, *C. Asinius Gallus*, Pollionis f.) Tiberius Nero in Galliam adv. Germanos fratris loco extra ordinem mittitur, ipso prosequente Augusto. *C. Maecenas*, Eq. Rom., principi familiarissimus, moritur, eodemque anno etiam *Q. Horatius Flaccus*, poeta, paulo ante expletum 57 vitæ annum.
- 7 747 24 Coss. *Tib. Claudius Nero II.*, ab Augusto in consortionem tribunitiæ potestatis assumptus, *Cn. Calpurnius Piso*, Gnsei Consulis a. 23 filius.) Hoc anno ad finem vergente *JESUS CHRISTUS natus est*, quod argumentis ex historia et astrologia collectis probatur ab Idelero Chronol. II. p. 399 sqq. Tiberius iterum triumphat, sed in Germaniam redit. *Dionysius Halicarnassensis* historiam absolvit.
- 6 748 25 Coss. *D. Laelius Balbus*, *C. Antistius Vetus*.) Tiberius cum ab Augusto in Armeniam mitteretur, ubi res post Tigranis mortem perturbatæ fuerunt, id negotium deprecatus, invidiæ C. et L. Cæsarum evitandæ causa, *Rhodium* tanquam in exilium specie studiorum secedit, relictis Romæ et uxore, cujus mores ferre non posset, et filio Druso.
- 5 749 26 *Duodecimum hunc consulatum suum* (collega *L. Cornelio Sulla*) Augustus ultro petivit, ut Gaium filium sive nepotem suum toga virili sumpta in forum ipse deduceret. Eundem principem juventutis designat.
- 4 750 27 Coss. *C. Calvisius*, *L. Passienus*.) Aprili mense ineunte *Herodes*, rex Judææ, moritur, cujus regnum inter tres filios Archelaum, Philippum, Antipam dividitur.
- 3 751 28 Coss. *L. Cornelius Lentulus*, *M. Valerius Messalinus*.) Hoc ferme anno, quo *Servius Galba*, qui postea imperavit, natus est, *Messalla Corvinus*, orator, 70 annos natus, itemque *M. Porcius Latro*, nobilissimus eloquentiæ professor, obierunt. Huic proximus ætate rhetor *Q. Curtius Rufus*.
- 2 752 29 Coss. *Cæsar August. XIII.*, *M. Plautius Silvanus*, cujus extat sepulcrum prope Tibur.) Forum Augusti cum templo Martis Ultoris dedicatur, naumachia in circo Flaminio editur. *Ovidius* libros de Arte Amandi absol-
- Aug. 61 Tr. 22

a. C. u. c. Imp.

vit. *Julia*, Augusti filia, Tiberii Neronis uxor, propter libidines et adulteria in Pandatariam insulam *relegatur*, adulteri Julius Antonius, T. Quinctius Crispinus, Ap. Claudius, Sempr. Gracchus, morte aut exilio puniuntur.

- 1 753 30 Hoc anno, Coss. *Cosso* (alii *Cn.*) *Cornelio Lentulo*, *L. Calpurnio Pisone*, secundum *ceram vulgarem* (quamvis ejus auctor Dionysius Exiguus nativitatem Christi in a. inseq. posuisse videatur, vid. Ideler. Chron. II. p. 384), JESUS CHRISTUS in Judæa nascitur, anno post mundum creatum secundum Petavium 3983.

post
Chr.
nat.

Gaium, filium suum majorem, Augustus in Asiam dimittit.

- 1 754 31 Coss. *C. Caesar*, Augusti fil. et nep., *L. Æmilius Paulus*, Augusti progener, quippe qui *Juliam*, Agrippæ et *Julia* filiam, Augusti neptem, in matrimonio haberet.

- 2 755 32 Coss. *M. Vinicius*, *P. Alfenus Varus*.) *Tiberius Nero* suis et matris precibus tandem impetrat, ut Romam *redire* post secessum septem annorum liceat.

Tr.
pot.
25

Filium minorem Augusti, *Lucium Cæsarem*, Consulem designatum, in Hispanias missum repentina vis morbi *Massiliæ* opprimit. *C. Caesar*, cui rector *M. Lollius*, consularis, additus est, *Ariobarzanem* in regnum *Armenia* instituit, ultro cedente *Phraate Partho*.

- 3 756 33 Coss. *L. Ælius Lamia*, *M. Servilius*.) In Germania denuo bellum ingens exardescit, Vell. 2, 104.

- 4 757 34 *Sex. Ælio Cato*, *C. Sentio Saturnino* Coss. etiam *Lucius Caesar*, per insidias ab *Armenio* hoste vulneratus, in *Lycia* moritur. *Augustus* igitur *filii orbatu*, simul cum *Agrippa Postumo*, *Tiberium adoptat*, et, iterum *tribunitiæ potestatis* consortem factum, legionibus Germanicis præponit. Sed idem antea Germanicum, *Drusi Neronis* ex *Antonia minore* filium, sibi adoptare jussus erat, quo firmioribus fundamentis principatus insisteret.

Aug.
66

In Germania res feliciter gesta a *Tiberio* et *Sentio Saturnino*, *Visurgis* transitus, *Cherusci* recepti, *hiberna* ad caput *Luppiæ* amnis collocata; interfuit huic et reliquis expeditionibus *Velleius Paterculus*, præfectus equitum aut legatus, cf. ejus histor. 2, 104.

Lex Ælia Sentia manumittendi modum terminat.

Conjunctionem *Cn. Cornelii Cinnæ*, *Pompeii Magni* ex filia nepotis, Aug. detegit, sed homini clementer ignoscit, Consulem adeo in a. seq. designat.

- 5 758 35 Coss. *L. Valerius Messalla Volesus*, *Cn. Cinna*.) In Germania, adeo jam conciliata Romanis, ut *hiberna* legionum ferret, *Tiberius*, *Cauchis* receptis fractisque *Langobardis*, vastando usque ad *Albim* penetrat, eodemque flumine subvectam classem exercitu jungit. *Tiberius* quartum, *Augustus* quintum decimum im-

p.C. u. c. Imp.

perator appellatur, C. Sentius triumphalibus ornamentis donatur.

H. a. Asinius Pollio in villa Tuscul. obit, 80 ætatis anno, orator et historicus belli civilis, item poëta tragicus.

- 6 759 36 Coss. M. *Æmilius* L. f. (Consulis a. 726) *Lepidus*, L. *Arruntius* (scriptor Belli Punici Sec.). Suff. C. *Atcius Capito*, nobilis Jctus et M. Antistii Labeonis æmulus, C. *Vibius*.) Romæ *ærarium militare* instituitur, ex quo certa missionum præmia veteranis solvantur: ad eum usum, præter centesimam rerum venalium, etiam novum vectigal, vigesima hereditatum, invenitur. Erant enim tum 25 legiones civium Romanorum, 9 cohortes prætorianæ (circ. 10,000 mil.), 3 urbanæ.

Tr.
pot.
29

Judæa et *Samaria* relegato propter crudelitatem in subditos Ethnarcha Archelao, *Syrice provincie* adjiuntur. In Germania bellum adversus Maroboduum, regem Marcomannorum, dum C. Sentius per silvam Hercyniam penetrat, a Danubio movet Tiberius, sed ex cursu victoriarum contra *Pannonios* et *Dalmatas rebelles* revocatur, qui duce Batoneoram maritimam usque ad Apolloniam depopulabantur. Vell. 2, 108 sqq.

- 7 760 37 Coss. A. *Licinius Nerva Silanus*, Q. *Cæcil. Metell. Creticus*.) Tiberius Cæsar et Germanicus 15 legionibus bellum difficillimum adv. *Dalmatas* eorumque socios *Pannonios* gerunt, Siscie hibernant. Roma Agrippa Postumus, Augusti nepos, stolidè ferox, in Planasiam insulam relegatur.

- 8 761 38 Coss. M. *Furius Camillus*, Sex. *Nonius Quinctilianus*.) Ab eisdem Romanis ducibus et M. Lepido Pannonii ad pacem petendam adiguntur.

- 9 762 39 Coss. C. *Poppæus Sabinus*, Q. *Sulpicius Camerinus*.) Romæ inter hujus belli curas, jussu Augusti, *lex Papiæ Poppææ* fertur (ita appellata ex nominibus Coss. suffectorum M. Papii Mutili, Q. Poppæi Secundi, qui frater Consulis ordinarii est) de maritandis ordinibus, deque poenis cœlibatus et orbitatis, qua *Julia* lex, sæpius antea repetita, severius ac diligentius sancitur. Julia, Augusti neptis, *Æmili* Pauli uxor, adulterii convicta, in insulam Trimerum ad litus Apuliæ ejicitur. P. *Ovidius Naso* poëta Tomos in Pontum relegatur.

Aug.
71

Tr.
pot.
32

Tiberius, confecto bello Pannonico, etiam *Dalmatas* (*Pirustas* et *Desidiatas*) per montium latebras consecatur, et magno tandem labore Batonem regem ad deditionem adigit. Verumtamen eodem ferme tempore in Germania P. *Quinctilius Varus* cum tribus integris legionibus ab *Arminio*, Cheruscorum duce, inter *Amisiam* et *Luppiam* amnes conciditur. Quæ clades tanta videtur, ut dilato triumpho delectuque severe acto.

p. C. u. c. Imp.

- 10 763 40 Coss. *P. Cornelio Dolabella* et *C. Junio Silano*, Tiberius ipse in Galliam mittatur, qui, omni cautione adhibita, Germaniam denuo Romanis aperit.
- 11 764 41 Coss. *M. Aemilius Lepidus*, *T. Statilius Taurus*.) Tib. et Germanicus Cæsares etiam h. a. Rhenum transeunt, et in Germania usque ad autumnum morati, non occurrentibus hostibus, revertuntur.
- 12 765 42 *Germanico Cæsare*, *C. Fonteio Capitone* Coss. Tiberius, Imperator septimum, ex Pann. Dalmatisque triumphat. Antii prid. Cal. Aug. nascitur C. Cæsar Caligula, Germanici filius.
- 13 766 43 Coss. *C. Silius*, *L. Munatius Plancus*.) Augustus, senectute gravis, rursus imperium in decennium suscipit, sed Tiberium jam aperte successorem sibi substituit: ei tribunitia potestas prorogatur, et lex per Coss. fertur, ut communiter cum Augusto provincias administret, ac simul censum agat. Germanicus Cæsar Galliae et 8 legionibus Germanicis præficitur.
- 14 767 44 Coss. *Sex. Pompeius*, *Sex. Appuleius*.) Lustrum condito censa civium capita 4,197,000. Cassius Severus, orator ingeniosus, sed maledicus et famosorum libellorum auctor, relegatur, Euseb. Cf. Tac. Ann. 1, 72. 4, 21.
Augustus a. d. 14 Cal. Sept. (19 Aug.) 76 vitæ anno pæne expleto, trib. potestatis 37 incepto, Nolæ in Campania decessit.
- 1 TIBERIUS, 56 annos natus, imperium nece Agrippæ Postumi auspicatur, sed senatum, post Augusti sepulturam et coelestes honores deoretos, diu ficta modestia ludit. Comititia magistratuum creandorum a populo ad senatum transferuntur, 12 Prætorum ipse princeps tertiam partem, sine repulsa accipiendorum, commendat. In ceteris quoque civiliter agit: itaque legionum Pannonicarum, duram militiam inique ferentium, seditio facile comprimitur, et in Germania inferiore *Germanicus*, cum a legionibus odio Tiberii, ut remp. ipse capesseret, urgeretur, insigne pietatis erga illum specimen edit. Legionum crimina sanguine hostium deleturus felicem adv. Germanos expeditionem suscipit. Julia, filia Augusti, Rhægii mortem obit. (Tacit. Ann. 1, 1—54.)
- 15 768 2 Coss. Drusus Cæsar, C. Norbanus Flaccus: Tac. Ann. 1, 55—fin. libri.) *Germanicus* Cattorum agros depopulatus usque in Chéruscos penetrat, et legionum Varianarum ossa in silva Teutoburgiensi condit. Sed exercitus Rom. in reditu damno per hostes tempestatesque afficitur.
- 16 769 3 Coss. T. Statilius Sisenna Taurus, L. Scribonius Libo: Tac. Ann. 2, 5—41.) *Germanicus* ultima hac adv. Germanos expeditione suscepta, per Oceanum ad Amisiam amnem vehitur, Angrivarios per Stertinium legatum in deditionem accipit, Visargim transit, Che-

p. C. u. c. Imp.

ruseos et ipsum Arminium ducem duobus prœliis (prope Bremam, quæ hodie vocatur) vincit, sed in reditu ea pars copiarum, quæ navibus erat imposita, tempestate affligitur. Cupientem in provincia manere Germanicum Tib. revocat.

Romæ *majestatis judicia* exerceri, *delatores* ingravescere cœperunt, quorum prima victima cadit L. Scribonius Libo, Prætor. Clemens, Agrippæ Postumi servus, dominum interemptum se simulans, in ipso initio rerum novarum per Sallustium Crispum opprimitur.

- 17 770 4 Coss. C. Cæcilius Rufus, L. Pomponius Flaccus : Tac. Ann. 2, 41—52.) Germanicus, Romam cum magna hominum veneratione reversus, de Cherusciis Cattisque et Angrivariis celebrem triumphum ducit, *mox in Orientem mittitur*. Fugerat enim Vonones, rex Parthorum, ab Artabano ejectus, in Armeniam, et Archelaus, Cappadociæ rex, Romam evocatus decesserat : Asiæ urbes duodecim terræ motu afflictæ erant.

Germanis ad civile bellum conversis Cherusci et Langobardi, Arminio duce, Maroboduum, veterem Marcomannorum aliarumque gentium regem, ita premunt, ut a Romanis auxilia petere coactus sit : mittitur Drusus, ut ex propinquo Illyrico eos motus speculetur.

In Africa bellum cum Tacfarinate, Numida, qui apud Romanos militiæ usum didicerat, geri cœptum est, multis demum annis post sepultum.

Tomis in exilio P. Ovidius pœta decedit.

- 18 771 5 Coss. Tiberius Cæsar Augustus III. (suff. L. Sejus Tullus, Tullus Cæsar Augustus II.) Germanicus Cæs. II. : Tac. Ann. 2, 53—58.) Germanicus Cappadociam et Commagenen in provinciæ formam redigit, Armeniis volentibus Zenonem (Artaxiam) regem imponit, sed occultis inimiciis a Cn. Pisone, quem Tiberius eam ipsam ob causam Syriæ præfecerat, petitur.

- 19 772 6 Coss. M. Silanus, L. Norbanus : Tac. Ann. 2, 58—fin. libri.) Judæi, nisi qui religiones suas exuerint, SCto Roma et Italia pelluntur. Maroboduus e regno pulsus in Italiam venit et permissu Tiberii Ravennæ consenescit, sed eodem hoc a. etiam Arminius, in flore ætatis, dolo propinquorum, tamquam regnum affectans, occiditur.

In Oriente *Germanicus*, cum ex Ægypto in Syriam redisset, apertas jam inimicitias cum Cn. Pisone gerere cogitur, cujus fraude se in morbum incidisse putat. Eum decedere provincia cum jussisset, *mori-tur* 34 ætatis anno, ingenti omnium, præter ipsius patris, mœrore. Piso provinciam armis recuperare conatus a C. Sentio, legato Germanici, repellitur.

- 20 773 7 Coss. M. Valer. Messalla s. Messallinus, M. Aurelius

p. C. u. c. Imp.

- Cotta : Tac. Ann. 3, 1—30.) *Agrippina*, uxor Germanici, sex communium liberum mater, Romam redit cum cineribus mariti, invisa Tiberio propter virtutem animumque virilem. Continuo Piso, in senatu accusatus ab amicis defuncti Cæsaris, cum infesta videret omnia, semet ipse interimit, Plancina, ejus uxor, seque detestata omnibus, precibus Liviae Augustae condonatur. Sed *Tiberii scvitia*, hucusque reverentia et metu Germanici repressa, liberius jam erumpit, neque tamen, salvo Druso et Livia matre, etiam externam virtutis speciem negligit.
- 21 774 8 Coss. Tib. Cæs. Augustus IV. Drusus Cæsar II. : Tac. Ann. 3, 31—51.) Motus per Gallias, auctoribus Julio Floro apud Treviros, Julio Sacroviro apud Æduos, orti facile per C. Silium legatum comprimuntur, capto Augustoduno, quæ belli sedes fuerat. Africæ provinciae, per Tacfarinatem inquietæ, C. Junius Blæsus præficitur, avunculus L. Sejani, præfecti prætorio, insigni apud Tiberium gratia florentia.
- 22 775 9 Coss. C. Sulpicius Galba, D. Haterius Agrippa, suff. *M. Cocceius Nerva* : Tac. Ann. 3, 52—fin. libri.) Drusus a patre Tiberio in consortionem tribunitiæ potestatis assumitur.
- 23 776 10 Coss. C. Asinius Pollio, Asinii Galli Consulis a. 746 filius, C. Antistius Vetus : Tac. Ann. 4, 1—16.) *L. Ælius Sejanus*, cum Tiberio persuasisset, ut *unis castris prætorianas cohortes*, hucusque per hospitia in urbe dispersas, *conjungeret*, jam benevolentia et militum et Imperatoris fretus altiora concupiscit : Liviam, Drusi uxorem, adulterio et promisso matrimonio, quamquam trium liberum matrem, corrumpit, ac per eam ipsum *Drusum*, haud dubie successorem Imperii, *veneno tollit*. Tiberius eam mortem non graviter fert.
- Jus annulorum aureorum certius constitutum, Plin. Nat. Hist. 33, 7.
- 24 777 11 Coss. Cornelius Cethegus, Visellius Varro : Tac. Ann. 4, 17—33.) In Africa Tacfarinas semper rebellis tandem occiditur.
- Romæ accusatorum natio, præmiis illecta, in veteres Germanici amicos immittitur, quorum primus C. Silius criminibus circumventus pessumdat.
- 25 778 12 Coss. M. Asinius Agrippa, Asinii Galli filius, Cossus Cornelius Lentulus : Tac. Ann. 4, 34—45.) Cremutius Cordus, historiarum scriptor, quod Brutum et Cassium Romanorum ultimos dixisset, accusatus, damnationis certus vitam inedia finit. Sed Sejanus, alioquin potentissimus, matrimonium Liviae, Drusi viduæ, frustra petit a Tiberio.
- 26 779 13 Coss. C. Calvisius Sabinus, Cn. Cornelius Lentulus Gaetulicus, f. Consulis a. 753 : Tac. Ann. 4, 46—61.) *Tiberius specie religionis in Campaniam abiit, Romam*

p. C. u. c. Imp.

non rediturus, qua usque ad mortem libens caret. Sed sævis ejus ad senatum litteris optimo cuique pernicies paratur, administrante Sejano. Jam familiares Agrippinæ corripuntur (quo in studio excellit *Domitius Afer*, orator), Neroni et Druso filiis ejus insidias struuntur.

Thracum in monte Hæmo deficientium motus a Poppæo Sabino legato armis vindicantur.

- 27 780 14 Coss. M. Licinius Crassus, L. Calpurnius Piso : Tac. Ann. 4, 62—67.) Ruina theatri apud Fidenas super 20,000 hominum pereunt, Romæ mons Cælius deflagrat. Tiberius in insulam *Capreas* secedit, cujus aditum militari præsidio claudit.

- 28 781 15 Coss. App. Junius Silanus, P. Silius Nerva : Tac. Ann. 4, 68—fin. libri.) Ipsi Cal. Jan. Titius Sabinus, eques Rom., ob Agrippinam ejusque domum fideliter cultam in carcerem abripitur et necatur.

Frisii propter iniquitatem præfectorum Rom. deficient nec subigi possunt a L. Apronio, legato Germ. inferioris.

- 29 782 16 C. Rubellio, C. Fusio (duobus Geminis), Coss. (Tac. Ann. 5, 1—5 fragm.) Julia Augusta (olim *Livia*) extremæ senectutis 86 annorum moritur. Jam *Tiberius*, etiam hac custodia liberatus, *totum Sejanum se tradit*, qui fœda adulatione a senatu colitur.

- 30 783 17 M. Vinicio, L. Cassio Longino, Coss. (quo anno *Velleius*, adulator Sejani, historiam composuit), Asinius Gallus, adv. quem Tiberius olim odium susceperat, quia uxorem ab ipso dimissam duxerat, a sen. jussu principis damnatur et in vincula conditur. Miserabilis etiam in ipsa principis domo sævitur : nam Nero et Drusus, Germanici filii, hostes judicantur, et alter in Pontiam insulam relegatur ac paulo post necatur, alter in secreto carcere Palatii servatur : Agrippina inops omnium rerum in Pandataria insula tenetur. Solus Gaius natu minimus callida adulatione Tiberium placat, et *Capreas* accitur. Verum etiam Sejanus Tiberio gravis fit, quippe quem ab omnibus pæne sibi jam præferri videat : dolo igitur aggressus.

- 31 784 18 *Tiberius Cos. V.*, L. *Ælius Sejanum* collegam assumit et Romam a se dimittit. Sed cum suffecti ex Cal. Mai. Coss. Memmius Regulus et Fulcinus Trio magistratum inissent omniaque præparata essent, litteris ad senatum datis, graviter eum accusat, omnium aut admiratione aut lætitia exceptis. *Sævitur in Sejanum* et omnes quicumque cum eo aut sanguine aut familiaritate conjuncti fuerant : eorum bona publicantur et in fiscum rediguntur. Tum Apicata, olim uxor Sejani, cui parcitum fuerat, scelera contra Drusum a Livia ipsius uxore commissa indicat, et novæ quæsti-

p. C. u. c. Imp.

- ones exercentur. (Acta ejus anni fragm. Tac. Ann. 5, 6—11 describit.)
- 32 785 19 Coss. Cn. Domitius (L. f. Cn. n. Agrippinæ Germanici filiae maritus et ex ea a. 37 Neronis pater) *Ahenobarbus*, *Camillus Scribonianus* : Tac. Ann. 6, 1—14.) Cal. Jan. senatus viritum in acta Tiberii jurat, omnem suspicionem habitæ cum Sejano societatis amoliri cupiens. Inde majore studio quæstiones exercentur. Macro, præfectus prætorii, in locum Sejani instituitur, atque mox eundem pæne gratiæ locum apud Tib. assequitur.
- 33 786 20 Coss. Ser. Sulpicius Galba, qui postea imperavit (suff. L. Salvius Otho, pater Imperatoris futuri), L. Cornelius Sulla : Tac. Ann. 6, 15—27.) Atrox in primis annus. Omnes, qui accusati propter Sejanum in carceribus tenentur, simul occiduntur et in Tiberim projiciuntur. *Drusus Romæ, Agrippina Pandataria fame enecantur*, qui dies, quia ante biennium Sejanus eodem occisus est, a senatu inter festos refertur. Talium scelerum impatiens M. Cocceius Nerva, juris peritissimus et hucusque perpetuus Tiberii comes, inedia mori maluit. Neptes Tiberii Drusilla et Julia, filiæ Germanici, L. Cassio et M. Vinicio, Consularibus, collocantur, Julia, Drusi filia, Rubellio Blando. Gaius Cæsar Claudiam, M. Silani filiam, conjugio accipit. Asinius Gallus interimitur.
- Hierosolymis Jesus Christus mortem obit.*
- 34 787 21 Coss. Paullus Fabius Persicus, L. Vitellius, pater A. Vitellii, Imper. futuri : Tac. Ann. 6, 28—30.) Mam. Scaurus, vetus Consularis et orator, sed vita probrosus, ultimus nobilissimæ familiæ, accusatus moritur.
- 35 788 22 C. Sestio Gallo, M. Servilio, Coss. (Tac. Ann. 6, 31—39) Parthorum rex Artabanus Armeniam invadit, sed inseq. a immissis gentibus propinquis, Iberis, Scythis, Albanis, ejicitur.
- 36 789 23 Coss. Sex. Papinius Gallienus, Q. Plautius : Tac. Ann. 6, 40—45.) Tiridates, Romæ educatus, Parthis rex imponitur, felici initio, sed odio externorum morum facile ab Artabano expellitur. Romæ accusationes et mortes celebrantur, Aventinus mons incendio deletur, sed principis liberalitate possessores domuum reficiuntur.
- 37 790 24 Cn. Acerronio Proculo, C. Pontio Nigrino Coss., (Tac. Ann. 6, 45—fin. libri) 17 Cal. April. *Tiberius*, 78 ætatis anno, apud promontorium Misenum in villa Lucullana moritur, neque aberat suspicio, ejus mortem a Gaio Cæsare et Macrone fuisse acceleratam.
- 38 791 1 GAIUS CÆSAR *Caligula* ingenti hominum gaudio acceptus plane diversum a Tib. ingenium ostendit : exules cujusvis generis revocantur : restituuntur reges

p. C. u. c. Imp.

Agrippa in Judæam, Antiochus in Commagenen : comitia populo redduntur, quinta judicum decuria additur : ludi celebrantur, ærarium donationibus exhaustur, tam profusa liberalitate, ut relictum a Tiberio vices septies millies HS. (£19,687,500) uno anno pereat. Consulatum ex Cal. Jul. gerit cum *Claudio* patruo, hucusque propter imbecillitatem mentis contemptum.—Sed cito hæc vertuntur : morbo correptus revaluerat quidem corpore, sed mentis vires affectæ videntur. Liberalitatem retinet, sed accedit crudelitas, qua Tiberium fratrem patruelem adhuc puerum, M. Silanum, olim socerum suum, occidit. Africa prov. dividitur, ablata a proconsulari officio exercitus cura ac Numidia.

- 38 791 2 Coss. M. Aquillius Julianus, P. Nonius Asprenas.) Effusus per ludos et epulas divitiis, quæstiones crudeliter exercentur, Macro ad mortem adigitur. Aperta principis insania erumpit, postquam *Drusilla*, ejus soror, quam pro uxore habuerat, decessit : dolore insanus oris Italiæ oberrat, cœlestes ei religiones instituit, idem vero mox Lolliam, ditissimam mulierem, ducit et cito dimittit : aliquanto diutius in amore Cæsoniæ, ex qua filiam suscipit, acquiescit. Avidius Flaccus, præf. Ægypti, cum Judæos Alexandrinos vexaret, legatus Judæorum, *Philo*, Romam ad Cæsarem mittitur.
- 39 792 3 Coss. C. Cæsar II., L. Apronius, suff. h. a. fuerunt Cn. Domitius Corbulo et Cn. Domitius Afer.) Gaius Cæsar pecuniam cædibus et confiscationibus divitum quæsitam, insanis molitionibus et ludis sanguinolentis effundit : pontem navalem in sinu Baiano inter Puteolos et Baulos facit, Xerxen superaturus, et eodem spectatores accitos dejicit : bellicam laudem meriturus ad German. exercitus proficiscitur (quorum superiori Servius Galba tum præerat), et belli ludibria edit. Interea propter conjurationes initas, Lentulus Gætulicus, M. Lepidus interficiuntur, sorores Gaii Julia et Agrippina Pontias relegantur.
- 40 793 4 Consulatu tertio sine collega Lugduni inito, (suff. sunt mox Gellius Poplicola, Cocceius Nerva,) Gaius sororum et veteris aulæ omne instrumentum Roma advectum publica auctione divendit, ingentem eam pecuniam in expeditione contra Britannos consumit, qua nihil aliud quam conchyliæ in Gallici maris littore tamquam spolia colligi jubet. Quo facto Romam triumphans redit, seque tanquam deum coli vult, aliaque vesanæ mentis deliria quam plurima edit.
- 41 794 5 Coss. C. Cæsar IV. (suff. Q. Pomponius Secundus), Cn. Sentius Saturninus.) Tandem 9 Cal. Febr. ætatis a. 29, juxta theatrum a *Cassio Charea*, Trib. mil. prætor., viro antiquæ libertatis studente, aliisque

p. C. u. c. Imp.

- 1 conjuratis occiditur. Verumtamen restituendæ libertatis consilia irrita cecidere, cum TIB. CLAUDIUS, Drusi filius, Germanici frater minor, a prætorianis militibus ex latebris protractus, remp. capesseret. Is moderate et industrie agere cepit, magistratibus ac judiciis suum honorem auctoritatemque restituit, exules innocentes revocat, in quibus Agrippina et Julia. Sed hebeti principis ingenio Narcissus liber-tus et *Messalina* uxor (quæ neptis fuit Messallæ, Cos. a. 742) abutuntur, hujus opera Julia iterum expellitur, et una Annæus Seneca.
- In Germania Ser. Sulpicius Galba Catto, P. Gabi-nius Chaucos vincit, in Africa C. Suetonius Paulinus Mauros rebellantes, quorum rex Juba nuper a Gaio Cæsare occisus erat. *Agrippa* regi Claudius Judæam et Samariam restituit, ut idem regnum, quod avus Herodes, obtinuerit.
- 42 795 2 Coss. Claudius Cæsar II., C. Cæcina Largus II.) *Mauritania* a Cn. Hosidio legato in *provincia* formam redigitur, et in duas partes divisa, Tingitanam et Cæsariensem, equitibus regenda traditur. Sed in urbe Ap. Junius Silanus, vir nobilissimus, Messalinæ artibus pervertitur: plurium cædes sequuntur, cum conjuratio Anneii Viniciani et *M. Camilli Scriboniani*, legati Cæs. in Dalmatia, fidelitate legionum Pannoni-carum oppressa esset: Pæti mors constantia Arrisæ, uxoris, nobilitata est.
- 43 796 3 Claudio Germanico Imp. III., L. Vitellio Coss. *Romana artha in Britanniam translata sunt*, ductu A. Plantii Silvani. Mox princeps ipse supervenit, barbari ad Tamesin amnem vincuntur, Camulodunum capitur: strenuam in eo bello operam præstat *T. Flavius Vespasianus*, legatus legionis, prætura functus.
- 44 797 4 Coss. C. Vibius Crispus II., T. Statilius Taurus.) Clau-dius, paucos tantummodo dies in Britannia moratus, triumphans Romam redit. *Ærarii* cura rursus a Prætoribus ad Quæstores transfertur, ut bini per triennium ei præessent, ac deinde Prætores fierent. Judææ regnum, Agrippa mortuo, denuo procuratori-bus Romanis subditur.
- 45 798 5 Coss. M. Vinicius II., T. Statilius Taurus Corvinus.) Ser. Galba Procos. Africam magna justitiæ laude admini-strat.
- 46 799 6 Coss. Valerius Asiaticus II., M. Junius Silanus.) Mes-salina, insatiabili libidine et avaritia principes civitatis pessumdat, M. Vinicius, et inæq. a. Valerium Asiati-cum.
- 47 800 7 Claudio Imp. IV., L. Vitellio III., Coss. (Tac. Ann. 11, 1—22.) Romæ *ludi sæculares celebrantur*, foris lætæ res, Britanniam obtinente Ostorio Scapula, Germa-niam inferiorem Cn. Domitio Corbulone, qui Frisiis

p. C. u. c. Imp.

pacatis, ulteriorem Germaniam aperturus fuisset, ni principis litteris prohibitus esset. Fossam igitur opere militari inter Rhenum et Mosam ducendam curat. Eodem tempore Q. Curtius Rufus, superioris Germ. legatus, in agro Mattiaco argenti fodinas aperit. Cheruscis regem Roma petentibus datur Italicus, Arminii fratris filius.

Ovans ex Britannia Plautius Silvanus urbem intrat.

- 48 801 8 Coss. A. Vitellius, L. f.: qui postea imperavit, L. Vipsanius: suff. L. Vitellius, L. f.: Tac. Ann. 11, 23—12, 4.) Censoribus Claudio Cæsare et L. Vitellio lustrum (74) conditur, quo cives 6,944,000 censi; gentes patriciæ denuo post Cæsarem et Augustum supplentur. Ædnuorum senatoribus jus Romæ honorum petendorum conceditur. Sed dum Claudius munia Censoris obit, *Messalina* eo impuditiæ progreditur, ut palam cum C. Silio, Cos. design., nuptias celebret, quo tandem flagitio commotus maritus eam interfici jubet, frustra deprecantibus liberis Britannico et Octavia.

- 49 802 9 Coss. C. Pompeius Longinus Gallus, Q. Verannius: Tac. Ann. 12, 5—24.) Jam paratum fuit novum matrimonium cum *Agrippina*, Germanici filia, quamquam legibus interdictum, et senatus, auctore L. Vitellio, vetere adulate, vim se adhibiturum principi simulat, ni acceleret. Ejus rei causa Sctum fit de justis inter patruos fratrumque filias nuptiis (sublatum illud quidem postea constitutione Imp. Constantini et Constantis): cito L. *Domitio Neroni*, Agrippinæ ex priore marito filio, despondetur Octavia, spreto L. Silano, cui antea sponsa fuerat. Seneca, ab exilio revocatus, mox prætura ornatus, juveni, majoribus rebus destinato, tamquam rector studiorum adjungitur. A Parthis, novarum rerum cupidis, *Meherdates* Roma rex accitur, deduciturque a C. Cassio Longino, qui tum Syriæ præerat, sed a vetere rege Gotarze vincitur et capitur. In Judæa, partium studii lacerata, *Felix*, principis libertus et procurator, servili ingenio regnum exercet, trium reginarum maritus (Suet. Claud. 28) et fratris *Pallantis* apud Claudium gratia superbiens.

- 50 803 10 Coss. C. Antistius Vetus, M. Suillius: Tac. Ann. 12, 25—40.) Claudius, *Pallantis* et Agrippinæ artibus ductus, reip. scilicet causa, Neronem, privignum, adoptat, posthabito suo ipsius filio Britannico, illi triennio ferme minorem. In Britannia fortissima gens Silurum ab Ostorio vincitur, eorumque dux *Characteracus* capitur. In Germ. superiore Cattorum tumultum coercet L. Pomponius Secundus, legatus Cæs., celeberrimus ejus ætatis poeta.

- 51 804 11 Coss. Claudius Imp. V., Ser. Cornelius Orfitus, suff.

p. C. u. c. Imp.

T. Vespasianus : Tac. Ann. 12, 41—51.) Orientis res perturbari coeptæ, dum, occiso in Armenia rege Mithridate a Rhadamisto, fratris filio, vacuum regnum invadit Vologeses, Parthorum rex, et Tiridati, fratri suo, subicere conatur.

Romæ Agrippinæ opes in dies augentur, socordia principis : Neroni, vixdum expleto 14 anno, virilis toga datur, et a senatu proconsulare imperium extra urbem *Burrus* Afranius, Augustæ deditus, prætorianis cohortibus præficitur.

- 52 805 12 Coss. Faustus Cornel. Sulla, gener Claudii Imp. per nuptias Antoniæ filiæ, L. Salvius Otho : Tac. Ann. 12, 52—57.) Dissidia et latrocinia Judæorum inter se Vinidius Quadratus, Syriæ Procos., sedat, Felici parcens, alterum procuratorem Cumanum condemnans. Apud Felicem non multo post hoc tempus Paulus, apostolus Christianus, Hierosolymis causam dicit.

Maxima et difficillimi laboris opera perficiuntur, emissio lacus Fucini et ductus aquæ Claudiæ et Anienis novi, olim a Gaio Cæsare inchoati : item Claudii jussu, paulo ante, Ostiæ portus munitus, Pharos ædificata erat.

- 53 806 13 Coss. D. Junius Silanus, Q. Haterius Antoninus : Tac. Ann. 12, 58—63.) Nero, 16 annos natus, Octaviam, Claudii filiam, in matrimonium ducit, et populo ac senatui omni ratione commendatus remp. capessere cœpit.

- 54 807 14 Coss. M. Asinius Marcellus, M'. Acilius Aviola : Tac. Ann. 12, 64—13, 10.) Jam omnia satis præparata videns Agrippina, moræ impatiens, maritum veneno 3 Idus Oct. necat, 64 annum agentem. NERO, a Burro productus, militibus prætorianis *Imperator* consalutatur, senatumque omni honore et modestia sibi conciliat. Agrippina interim M. Silanum, abnepotem Augusti, Procos. Asiæ, veneno tollit, Narcissum, divitem Claudii libertum, ad mortem adigit, in plures grassatura, ni Senecæ ac Burri auctoritas obsisteret. *Domitius Corbulo*, vir supra ætatem suam fortis, in Armeniam mittitur ad Parthos cœdendos : eisque inseq. a tantam formidinem Rom. armorum injecit, ut Vologeses ultro cedens, obsides etiam e regia domo traderet.

- 55 808 1 Coss. Nero Claudius Cæsar, L. Antistius Vetus : Tac. Ann. 13, 11—24.) *Nero* amore libertæ, cui Acte nomen, incensus, sensim a matre alienatur : ejus minis territus, *Britannicum*, quod unum impedimentum securitatis supererat, *veneno tollit*.

- 56 809 2 Coss. Q. Volusius Saturninus, P. Cornelius Scipio : Tac. Ann. 13, 25—30.) Summa quies foris, et Nero hactenus honesti retinens, ut criminationibus delatorum

p. C. u. c. Imp.

nondum aures præberet, sed lasciviens noctu per vias baccharetur, obvios petulanter incessens. *Ærarii* cura a Quæstoribus ad Præfectos, ex Prætoriis deligendos, transfertur. Judæam Felici successor datus Festus procurator regit, qui Paulum apostolum vinctum Romam mittit ad supplicium.

57 810 3 Coss. Nero Claudius Cæsar II., L. Calpurnius Piso : Tac. Ann. 13, 31—33.)

58 811 4 Nerone III., M. Valerio Messalla, Coss. (Tac. Ann. 13, 34—58) bellum cum Parthis renovatur, sed Corbulo Armeniam ingressus Tiridaten repellit, et Artaxatam, urbem regiam, capit ac diruit. Romæ P. Suillius, celeber olim accusator, damnatur, et poena legis Cinciae, ne quis ob causam orandam mercedem capiat, renovatur. Sed Nero, in vitia proclivis, *Poppæam Sabinam* amare cœpit : ejus maritum *M. Salvium Othonem*, æmulum non ferens, in Lusitaniam Procos. mittit, sive relegat.

59 812 5 C. Vipsanio, C. Fonteio Capitone, Coss. (Tac. Ann. 14, 1—19.) Neronis diu meditatam scelus erupit : nam matrem, cujus qualiscunque reverentia male coercitas libidines tardabat, interficiendam curavit. Tristitiam, ex facinore consecutam, senatus adulatio lenit, (nullo, præter *Thræseam Pætum*, non comprobare factum audente,) et aurigarum histrionumque studia, quæ unice amplectitur.

Domitius Afer, oratorum forensium celeberrimus, decedit, item M. Servilius Nonianus, historicus.

60 813 6 Coss. Nero IV., Cornelius Cossus, Consul a. 25 fil. : Tac. Ann. 14, 20—28.) Nero quinquennales ludos more Græcorum certaminum instituit. Corbulo Armeniam pacat, dum Parthi bellum cum Hyrcanis gerunt.

61 814 7 Coss. C. Cæsonius Pætus, C. Petronius Turpilianus : Tac. Ann. 14, 29—47.) Res Romana, gravi in Britannia calamitate accepta, minuitur. Nam dum *Suetonius Paullinus* cum exercitu Rom. Monam insulam (Anglesey hodie) in potest. redigit, Britanni, injurias præfectorum non ferentes, duce Boadicea regina arma capiunt, legionem Rom. concidunt, colonias Camulodunum, Verulamium, Londinium diripiunt ac diruunt. Mox Suetonius reversus insigni victoria rebelles profligat, sed quominus bellum conficiat, adventu Petronii Turp. successoris prohibetur, qui otium quam bellum mavult.

Ser. Galba Procos. provinciæ Tarraconensi præficitur : Corbulo Syriam regendam accipit, Armeniam Cæsonius Pætus.

62 815 8 Coss. P. Marius Celsus, L. Asinius Gallus, suff. *L. Annæus Seneca*, *Trebellius Maximus* : Tac. Ann. 14, 48—15, 22.) Burrus, veteris apud Neronem auctoritatis, moritur, cujus successor *Tigellinus*, ob flagitiorum

p. C. u. c. Imp.

societatem electus, bonis omnibus pericula intentat. Jam primum *Seneca* destruitur, Sulla Massiliæ exul, Rubellius Plautus, gener L. Veteris, in Asia interficiuntur, *Octavia*, castissima conjux, in insulam Pandatariam relegatur, mox necatur. Poppæa in matrimonium principis recipitur.

In Armenia Pætus a Vologese oppressus, turpi fœdere incolumitatem paciscitur, et regni finibus cedit, in quod Tigranes instituitur.

Persius poëta moritur.

- 63 816 9 Itaque h. a. C. Memmio Regulo, L. Virginio Rufo, Coss. (Tac. Ann. 15, 23 — 32.) Corbulo iterum Armeniæ præficitur, qui Tiridaten ad eam conditionem adigit, ut depositum ad effigiem Cæsaris diadema non prius se gesturum spondeat, nisi Romæ ex manibus ejusdem receperit.

Nationes Alpium maritimarum ad jus Latii tractæ.

Equitibus Rom. sedilia discreta a plebe etiam in circo assignantur.

Nonis Febr. terræ motu Campaniæ urbes clade afficiuntur, imprimis Pompeii et Herculaneum, Senec. Nat. Quæst. 6, 2.

- 64 817 10 Coss. C. Lecanius Bassus, M. Licinius Crassus Frugi: Tac. Ann. 15, 33—47.) Nero insanus cantandi cupidine, Neapoli publice in theatro artem, qua unice se excellere putat, ostentare coepit. Nec a ceteris libidinibus temperat: quin etiam auctor fuisse putatur *gravissimi incendii*, quo h. a. multo major Romanæ urbis pars, veteraque monumenta fere omnia, sex diebus deleta sunt. Ad eam famam abolendam *Christianos*, invisum vulgo hominum genus, reos subdit, et exquisitissimis poenis afficit. Simul per Italiam ac provincias pecunia conquiritur ad urbem magnificentius restituendam: ipse *domum auream* ingentis circuitus extruere coepit, non diu mansuram.

- 65 818 11 P. Silio Nerva, C. Julio Attico Vestino, Coss. (Tac. Ann. 15, 48—16, 13.) cum Cn. Pisone, nobili juvene, Plautius Lateranus, Cos. designatus, *Annæus Lucanus* poëta, Fenius Rufus, alter præfectus cohortium prætor., alique viri militares ad necem Neronis conjurant: quo atrociore caedes, detecta re, sequuntur: eodemque crimine etiam *Seneca* philosophus et Vestinus Cos. circumveniuntur. Ad studia sua revolutus Nero ludis quinquennialibus ipse et carmina publice recitat, et canit in scena. Poppæa, ictu calcis a marito afflicta, moritur, mortua divinis religionibus colitur. C. Cassius Longinus, Jctus celeberrimus, in Sardiniam ejicitur, L. Junius Silanus, nobilissimus juvenis, in illius domo educatus, interficitur. L. An-

p. C. u. c. Imp.

tistius Vetus, quondam collega Neronis, accusatus manum sibi affert.

Tot facinoribus foedum annum etiam dii pestilentia insignivere : Romæ 30,000 funera ad Libitinam nuntiata, Suet. Ner. 39.

Pontus Polemoniacus et Cottii regnum inalpinum provinciæ Rom. factæ.

- 66 819 12 C. Suetonio Paullino, L. Pontio Telesino, Coss. (Tac. Ann. 16, 14—fin.) multi viri illustres sævitia principis et accusatorum (velut Marcelli Eprii) tolluntur, inter eos Ostorius Scapula et C. Petronius, et ipsa virtutum exempla *Pæius Thrasea* et *Marcus Barea Soranus*, administrata Asia clarus. *Tigranes*, Armeniæ rex, *Romam venit*, quem Nero magnifice exceptum, ac diademate ornatum, *divinæ vocis* suæ honore mactat.

Interea *Judæi*, Gessii Flori procuratoris injuriis commoti, *arma universi capiunt*, et Cestium Gallum, Syriæ Procons., cum exercitu subvenientem, pugna facta, in fugam conjiciunt.

- 67 820 13 Coss. L. Fonteius Capito, C. Julius Rufus.) Nero in Græciam profectus, tanquam ampliorem artium suarum scenam (relicto in urbe Helio liberto), sacra certamina obit, currus agitans, canens, tragoedias agens : neque cetera flagitia ac scelera omittit, Corbulonem, ad se evocatum, interficiendum curat. Syriæ provinciæ M. Licinius Mucianus præponitur, *Judaicum bellum T. Vespasiano* cum exercitu trium legionum permittitur.

- 68 821 14 Coss. C. *Silius Italicus*, poëta, qui Punica bella carmine descripsit, M. Galerius Trachalus.) Nero Romam redit, novo triumphii genere, et prælatis 1808 coronis. Sed mox perterretur motu Galliarum, C. *Julio Vindice* duce deficientium, et *Ser. Sulpicium Galbam*, Hisp. Procos., ad imperium vocantium. Vindex quidem opprimitur ab exercitu Germaniæ superioris, ipso ejus duce T. *Virginio Rufo* nolente, sed defectio semel cœpta sisti non potest. Nero desertus a suis Roma profugit, *GALBA Imperator a senatu declaratur*, et Nero, ultima progenies Cæsarum et Claudiorum, a. d. 5 Id. Jun. ad mortem adigitur, annum agens 31.

Mox Galba Romam venit, senex (a. 73) modestus et gravis, sed libertis obnoxius et nimis parvus nec militibus acceptus. Itaque sibi providens Clodium Macrum in Africa, Fonteium Capitonem in Germ. inferiore, novas res molitos, occidi jubet, et hujus loco A. *Vitellium*, hominem nobilem, sed desidem et luxuriosum, exercitui præponit, Virginium quoque ab superiore exercitu revocat, eique Hordeonium Flacum præficit, nulla apud feroces milites auctoritate.

p. C. u. c. Imp.

69 822

Itaque ineunte anno (Coss. Imp. Galba II., T. Vinio Rufino) ab hoc ipso exercitu defectio cœpit, mox ab utroque Germaniciano exercitu A. VITELLIUS *Imperator salutatur*. Eo nuntio accepto Galba Romæ L. Pisonem Licinianum, nobilem et modestum adolescentem, sibi adoptat, sed prætorianorum animos omisso donativo magis etiam irritat. Itaque L. *Salvius* Otho *Titianus*, qui et ipse adoptionem speraverat, conjurationem init, et *Imperator* a militibus *declaratur*: Galba, Piso, Vinius Cornelius Laco, præf. prætorio, aliique fœde trucidantur, a. d. 18 Cal. Febr. (15 Jan.)

Paratur ingens de imperio certamen. A. Cæcina, a Vitellio præmissus, Alpes Penninas Galliamque Transpadanam occupat: sequitur, subacta Gallia, cum altero exercitu C. Fabius Valens. Eis Otho suum exercitum apud *Bedriacum* opponit, duce fratre Titiano, neque Mœsicas legiones jam appropinquantibus expectans, neque Suetonii Paullini prudentioribus consiliis utens. Vincuntur Othoniani, quo nuntio audito Otho, infelix bellum ducere nolens, Brixelli 12 Cal. Mai. nonagesimo quinto Imp. die *semet ipse interficit*. Ceteri Vitellio se dedunt, homini non malo, *sed ita gula dedito, ut paucissimis mensibus novies milles HS. consumpserit*.

Vixdum Romæ honorem inierat, cum T. *Vespasianus*, prope confecto bello Judaico clarus, *Muciano* Syriæ Proconsule et *Tito* filio adhortantibus, principatum concupiscit. Cal. *Julius* Alexandriæ *Imperator declaratur* a Tiberio Alexandro, Ægypti præfecto, sequuntur Judaicæ et Syriacæ legiones, continuo, dimissis nuntiis, tres Mœsicæ, duæ Pannonicæ, auctore Antonio Primo, acerrimo partium defensore. Is injussu Vespasiani, neque expectato Muciani adventu, legiones in Italiam rapit: consilia Vitellianorum proditione Cæcinæ (tum Consulis suffecti cum Valente) perturbantur, et 9 legiones a paucioribus adversariis inter Bedriacum et Cremonam nocturno proelio profligantur; castris ad Cremonam vi captis, reliqui Vitelliani deduntur, urbs direpta incenditur. Jam Romam ducitur victor exercitus, sed lente: Appennini angustiae præsidiaque urbium produntur, dum Vitellius Romæ, inter spem metumque hæsitans, militum et vulgi studiis regitur. Hi Flavium Sabinum, Consularem, præfectum urbis, Vespasiani fratrem, cum reliquis Flavianarum partium sociis in *Capitolium* compellunt, nolente Vitellio, et templo incenso, opprimunt. Sed adventu hostilis exercitus urbs cædibus impletur: Vitellius, latebris protractus, 9 Kal. Jan., 57 annos natus, fœde trucidatur, frater ejus L. cum reliquiis partium in Campania deditus

p. C. u. c. Imp.

et ipse interficitur. Omnia hæc absente Vespasiano, qui Alexandriæ substiterat, acta, sed urbanæ res a Muciano et *Domitiano*, minore Vesp. filio, utcumque componuntur.

Interea fortissima gens Batavorum a Romanis defecerat, duce *Julio Civile*, proximosque Germanos in partes traduxerat.

Acta hujus anni Tacitus descripsit Hist. libris 1—4, 37.

- 70 823 1 Consulatum Cal. Jan. ineunt Imperator VESPASIANUS II. et Titus, ejus filius, absentes : senatum habente *Julio Frontino*, Prætoris urbano, cui cum ejurasset, succedit *Fl. Domitianus* cum potestate consulari.) Etiam Lingones ac Treviri, Batavorum exemplum secuti, a Rom. deficiunt, ducibus Classico, Julioque Tutore, et ipsas legiones Romanas, seditionibus perturbatas, ad sacramentum pro imperio Galliarum faciendum adigunt. Sed mox *Petilius Cerialis* a Vespasiano missus, Treviros in potestatem redigit, etiam Civilis duobus præliis victus ad pacem petendam compellitur. Julius Sabinus, Trevir, in monumento quodam abditus per novem annos latet.

Eodem tempore Titus Cæsar *Hierosolyma*, tribus mœnibus et 600,000 hom. multitudine defensa, per partes capit atque evertit : Judæis per totum Imp. Rom. tributum annuum binarum drachmum imponitur, ex quo templum Jovis Capitolini restituitur. Sed regnum Ituræe Agrippæ minori servatum est, cujus sororem *Berenicem* Titus deperit.

Vespasianus, exeunte æstate Romam reversus, moderatissime se gerit, neque tamen hominum vituperationem effugit, tamquam sordidus ac pecuniæ colligendæ nimis intentus. Helvidius Priscus, præturam h. a. gerens, Pæti Thrasæe gener, immodica adversus principem libertate utitur, tum quidem inultus, sed triennio post in exilium pulsus necatusque invito Vespasiano.

- 71 824 2 Coss. Imp. Vesp. III., M. Cocceius Nerva.) Petilius Cerialis in Britanniam, successor Vectii Bolani missus, Brigantum gentem subigit, administro in eo bello usus Cn. *Julio Agricola*, legato legionis.

Triumphum de Judæis ducunt Vespas. et ejus filius Titus Cæsar, quem eodem ferme tempore pater in consortionem tribunicie potestatis assumit. Janus sextum clauditur, templumque Pacis ædificatur (dedic. a. 75).

- 72 825 3 Imp. Vespasiano IV., Tito II., Coss. Commagene, adempta Antiocho regi, in provinciæ formam redigitur.

- 73 826 4 Coss. Flavius Domitianus, Vesp. filius, II., M. Valerius Messalinus.

p. C. u. c. Imp.

- 74 827 5 A Vesp. V., Tito III., Coss. iisdemque Censoribus ultimum lustrum (75) conditum est : philosophi Stoici et Cynici Roma pelluntur : sed eloquentiæ magistris et honos habetur, et annua centena sestertia salario dantur. In Britannia Julius Frontinus Silurum gentem armis subigit.
- 75 828 6 Coss. Imp. Vespasianus VI., Titus Cæsar IV., suff. Domitianus IV., C. Licinius Mucianus III.
- 76 829 7 Coss. Imp. Vespasianus VII., Titus Cæsar V.
- 77 830 8 Coss. Imp. Vespas. VIII., Titus Cæsar VI.) *C. Plinius Secundus*, major, floret, qui eruditissimum naturalis historiæ opus Tito Cæsari sexies Consuli inscripserit. Suffecti Coss. traduntur fuisse Domitianus Cæsar VI., *Cn. Julius Agricola*, qui quidem continuo, postquam consulatu functus est, Britanniæ præponitur.
- 78 831 9 Coss. L. Cejonius Commodus, D. Novius Priscus.) Agricola cum Ordovices rebelles domuisset, Monamque insulam in potestatem redegisset, imperium Romanum etiam æquitate et prudentia Britannis acceptum reddit.
- 79 832 10 Coss. Imp. Vespas. IX., Titus Cæsar VII.) Romæ conjurationem initam A. Cæcina et Eprius Marcellus morte luunt, sed eodem a. Vespasianus a. d. 9 Cal. Jul. febrî extinguitur Cutiliis, quo se valetudinis causa contulerat, annum agens 70.
- 1 TITUS, haud secunda fama principatum adeptus, mox summum generis humani amorem meretur, dum sedulo, ut omnibus boni principis officiis perfungatur, laborat. Ac multæ magnæque calamitates ingruunt, quæ ejus curam desiderent. A. d. 9 Cal. Sept. *Vesuvii montis conflagratio* Campaniæ oram vastat, urbes *Heroulanum* et *Pompeios* sepelit. (Etiam C. Plinius, tum classi Misenensi præfectus, in terram egressus perit.)
- 80 833 2 Tito VIII., Domitiano VII., Coss. Romæ ingens incendium sævit, quod pulcherrimam urbis partem et campum Martis devastat, templumque Capitolini Jovis absumit, paulo post gravissima pestilentia :—dum interim Agricola, Britannia pacata, usque ad Taum æstuarium (hodie Frith of Tay) cum exercitu penetrat.
- 81 834 3 Coss. L. Flavius Silva Nonius Bassus, Asinius Pollio Verrucosus.) Agricola, munimentis inter Glotam et Bodotriam amnes factis (inter Frith of Clyde et F. of Forth), provinciam adversus Caledoniorum impetus firmat.

Romæ Titus amphitheatrum et thermas, opera a patre coepa, perficit ac ludis magnificis dedicat. Paulo post, Idibus Sept. 40 ætatis anno morbo extinguitur, cujus causam fama vulgaris in Domitianum fratrem contulit, cujus insidiis sæpe antea petitus

p. C. u. c. Imp.

fuiſſet. DOMITIANUS rerum potitur, imperandi honorumque cupidiffimus (quippe qui decies ſepties Cos. fuerit), ſed timidus ac ſuſpicioſus, optimum quemque, imprimis patris fratrisque amicos, inſidiis perſequens. Militum ſtipendia tertia parte auget, ut annuos duodenos aureos accipiant.

- 82 835 1 Coss. Imp. Domitianus VIII., T. Flavius Sabinus.) Hunc collegam ſuum et conſobrinum Domitianus interficit, Julia uxore illius, eademque Imp. Titi filia, potiturus.
- 83 836 2 Coss. Imp. Domit. IX., Petillio Rufo II. in Britannia Agricola populos trans Bodotriam ſitos armis explorat.
- 84 837 3 Domitianus (Cos. X. cum Ap. Junio Sabino), gloriæ militaris cupidus, inutilem adverſus Cattoſ expeditionem ſuſcipit, et vaſtato ſociorum agro, nullo hoſte viſo, Romam triumphatum redit: ſtatuas ſibi poni et patitur et jubet: dignitate Cenſoris perpetui primus utitur. Interea veram victoriam de Caledoniis, *Galgaco* duce fortiffime pugnantibus, *Agricola* ad montem *Grampium* reportat. Britannię ignota adhuc litora claſſe explorari jubet.
- 85 838 4 Sed cum in eo eſſet, ut totam inſulam et Hiberniam Romano imperio adjungeret, revocatur, Domit. XI., T. Aurelio Fulvo Coss., et ſumma vitæ modestia ægre ſævitiam principis effugit. (Decellit a. 93.)
- 86 839 5 Coss. Imp. Domitianus XII., Ser. Cornelius Dolabella Petroniacus.) DACI, barbarorum omnium validiffimi, duce *Decebalo*, Danubium tranſeunt et Ap. Sabinum, Moesiæ legatum, profligant. Adverſus eos bis proſectus Domitianus bellum tamen ipſum legatis permittit, ipſe in vicino Moesiæ oppido conſidens, proſperos caſus ſibi adſcribit, adverſos legatis imputat, æque bonis ac malis gravis; itaque bellum varia ac ſæpius adverſa fortuna geritur.
- 87 840 6 Coss. Imp. Domitian. XIII., A. Voluſius Saturninus.
- 88 841 7 Coss. Imp. Domit. XIV., L. Minucio Rufo, Romæ ludi ſæculares, exemplo Auguſti, celebrantur (cf. Ern. ad Suet. Dom. 4); quibus Tacitus Cornelius hiſtoricus Prætor et Quindecimvir aſſiſtit.
- Daci Cornelium Fuſcum ſuperant et occidunt, quod damnum mox Juliani virtus reparat.
- 89 842 8 Coss. T. Aurelius Fulvius II., A. Sæmpronius Atratinus.) Cornelia, virgo Veſtalis maxima, impudicitie nomine damnata et ſollemni ſupplicio affecta.
- 90 843 9 Coss. Imp. Domitiano XV., *M. Cocceio Nerva II.*, Domitianus Quadis et Marcomanniſ bellum infert propter negata adv. Dacos auxilia. Victus *pacem a Decebalo annuo tributo emit*,
- 91 844 10 Neque tamen eum poenitet (*M. Ulpio Trajano, Acilio Glabrione Coss.*), falſum de Dacis triumphum ducere

p. C. u. c. Imp.

- et Janum claudere: ludis epulisque diurnis plebem delectat, nocturnis ac feralibus senatum terret. L. Antonius duabus legg. in Germ. superiore præfectus deficit, sed a L. Appio Norbano devincitur. (Reimar. ad Dion. Cass. lib. 67, p. 1110.) Exinde sævior factus Domitianus, *dominum ac deum* se vocari jubet, et divinis se vivum honoribus coli patitur.
- 92 845 11 Coss. Imp. Domitianus [XVI., A. Volusius Saturninus.
- 93 846 12 Coss. Sex. Pompeius Collega, Cornelius Priscus.) C. Plinius minor Prætor.
- 94 847 13 Coss. L. Nonius Asprenas Torquatus, T. Sextius Magius Lateranus.) In dies crudelior et rapacior Domitianus optimum quemque per senatum ipsum, ad infamam servitutem prolapsam, tollit: Arulenum Rusticum, quod Thræseam, Herennium Senecionem, quod Helvidium Priscum laudaverat: item Helvidium filium occidit, philosophos urbe expellit (et in iis *Epicetum* Stoicum).
- 95 848 14 Imp. Domitianus Cos. XVII. (quam dignitatem ei gratulatur Statius poëta, Silv. 4, 1.) *Flavium Clementem*, alterum consobrinum suum, et h. a. collegam consulatus, impietatis crimine, *quod Christianam religionem amplexus erat*, occidit: ceteros Christianos, quorum haud exiguus Romæ numerus, fisci Judaici calumnia premit. Idem Glabrimonem Consularem, robore insignem, interficit, cf. Juvenal. Sat. 4, 95.
- 96 849 15 C. Manlio Valente, C. Antistio Vetere Coss. a. d. 14 Cal. Oct., quem diem anxie expectarat, Domitianus a domesticis suis, non insciente uxore Domitia Longina et Petronio Secundo, præst. præf., extinguitur, ætatis a. 45, eodemque tempore Ephesi *Apollonius Tyanensis*, celeber *Σαυμαροῦργός*, populo convocato, acclamasse traditur interfectorebus.
- M. COCCEIUS NERVA, Narnia oriundus, bis Cos., ad principatum vocatur, senex 64 annorum. Senatus, frementibus militibus, memoriam Domitiani execratur et acta tollit: et renasci libertas videtur, cum Nerva majestatis crimen tollit, exules revocat, tributa minuit, jurejurando denique confirmat, se nullum senatorem interfecturum.
- 97 850 Coss. Imp. Nerva III., T. Verginius Rufus III., suff. C. *Cornelius Tacitus*, minimum 42 annos natus.) Hoc principis ingenium sægre ferentes prætoriani, duce Casperio Æliano, præfecto suo, seditionem faciunt, et Domitiani interfectores, nolente Nerva, ad mortem rapiunt. Itaque cum se in ordinem redactum et contemni senectutem suam videret, *M. Ulpium Trajanum*, inferioris Germaniæ legatum, virum integerrimum ac bello clarum, tum maxime 42 annorum, adoptat: mox imperatorii nominis ac tribunicis

p. C. u. c. Imp.

- potestatis consortem facit. Tribus mensibus post (sec. Victor. Epit. 12)
- 98 851 1 Coss. Imp. Nerva IV., Nerva Trajano Cesare II. cum Jan. extr. Nerva decessisset, **TRAJANUS** Colonis Agrippinæ principatum suscipit, ipse Italica, urbe Hispaniæ, oriundus, et primus Imperatorum, qui extra Italiæ fines nati essent.
- 99 852 2 Coss. *C. Sosio Senecione II., A. Cornelio Palma* (familiarissimis principi), Trajanus Romam venit, populo congiarium benignissime dat, *alimenta ingenuorum* puerorum puellarumque instituit, ceteris etiam rebus optimum atque humanissimum principem se præstat.
- 100 853 3 Coss. Imp. Nerva Trajanus III., Sex. Julius Frontinus III.) Cal. Septemb. *C. Plinius Cæcilius Secundus* Cos. suffectus celebrem illam gratiarum actionem in senatu habet, quam posthac amplificatam evulgavit, ac nos hodie sub nomine Panegyrici legimus. Circus maximus restituitur augeturque.
- 101 854 4 Coss. Imp. Nerva Trajan. IV., Sex. Articuleius Pætus.) Trajanus jam priore anno exeunte ad **BELLUM DACICUM** profectus (quibus tributum a Domit. datum negarat), Istro trajecto, Decebali regiam Zarmizegethusam capit (quam nunc vicum Varhely putant esse, prope ferream portam Transilvaniæ).
- 102 855 5 Coss. Senecio III., L. Licinius Sura II.) Decebalus, ad pacem petendam adactus, agrorum parte multatur, Trajanus triumphum Romæ agit, et *Dacicus* a senatu vocatur.
- 103 856 6 Coss. Imp. Trajanus V., L. Appius Maximus II.) *C. Plinius*, legatus Cæsaris, Bithyniæ ac Ponto præfectus, Christianam ibi religionem vi ac poenis coercere frustra studet.
- 104 857 7 Coss. Surano et P. Neratio Marcello, *Daci rebellant.* Trajanus quo facilius eos aggrediatur, lapideum pontem in Istro flumine faciendum curat (prope Czernetz, quæ hodie vocatur; vid. Mannert. de Trajani Rebus ad Danub. gestis, p. 48).
- 106 858 8 Coss. Tib. Julius Candidus II., A. Julius Quadratus II.) Transjuncto exercitu undique Dacos premit, usus imprimis opera *Lusii Quieti* et vero etiam *Hadriani*. Decebalus igitur ad desperationem adactus mortem sibi ipse consciscit.
- H. a. etiam Arabia Petræa a Cornelio Palma, leg. Syriæ, subjicitur.
- 106 859 9 Coss. L. Cejonio Commodus Vero, L. Tutio Cereale, *Dacia in provincias formam redigitur*, coloniisque conditis (Apulo, Tibisco), firmatur. Alterum ex Dacia triumphum agit Trajanus.
- 107 860 10 Coss. *C. Sosius Senecio IV. (Plutarchi Chæronensis patronus), L. Licinius Sura III.*

p. C. u. c. Imp.

- 108 861 11 Coss. App. Anninus Trebonius Gallus, M. Atilius Metilius Bradua.
- 109 862 12 Coss. A. Cornel. Palma II., C. Calvisius Tullus II., suff. *P. Ælius Hadrianus*, qui quidem cum cognatione Trajanum attingeret, tum ejus sororis Marcinae nepotem, Juliam Sabinam (adjutus gratia *Plotinae Augustae*), in matrimonium acceperat.
- 110 863 13 Coss. Ser. Salvidienus Orfitus, M. Peducaeus Crispinus.
- 111 864 14 Coss. M. Calpurnius Piso, Vettius Rusticus Bolanus.) *Portus Centumcellanus* munitus.
- 112 865 15 Coss. Imp. Nerva Trajanus VI., T. Sextius Africanus.
- 113 866 16 Coss. L. Publius Celsus II., C. Clodius Crispinus.
- 114 867 17 Coss. Q. Ninnius Hasta, P. Manilius Vopiscus.) *Columna cochlis* in novo foro *Traiani*, monumentum victoriae Daciae, Romae dedicatur, quo tempore ipse princeps, gloriae ac bellandi cupiditate ductus, *adv. Parthos profectus* imperii fines propagat.
- Cosrohis, regis Parthorum, frater Parthamasiris Armenia expellitur, eaque in provinciae Rom. formam redigitur. Abgarus, rex Osrhoënes, Imperatori se submittit, cetera Mesopotamia, Nisibi ac Sangaris urbibus vi captis, in potestatem redigitur, *Parthicus* a militibus, *Optimus* a senatu sollemni cognomine Trajanus appellatur.
- 115 868 18 Coss. L. Vipstanus Messalla, M. Peto Vergilianus.) Dum Antiochia hibernat Trajanus (unde *Ignatium*, episcopum Christianum, supplicii causa Romam mittit), ingens terrae motus et eam urbem et ceteram Syriam affligit. Vere Tigrim, ponte facto, trajicit, et Assyriam in potestatem redigit. Inde Seleuciam usque et *Ctesiphontem*, regiam Parthorum urbem, progreditur, hostibus intestinorum, ut videtur, bellorum causa pugnae copiam non facientibus. Judaei interim Cyrenaici et Aegyptiaci arma capiunt, ac, duce Andrea aut Luca, saevire coeperunt, mox oppressi.
- 116 869 19 Coss. Aemilius Aelianus, L. Antistius Vetus.) Trajanus navibus Tigri deductis Oceanum explorat, sed rebellionem gentium devictarum revocatur. Domantur legatorum virtute: Lusius Nisibim et Edessam, *Erucius Clarus* et *Julius Alexander* Seleuciam capiunt et incendunt. Ipse Parthis regem dat Parthamaspen, sed gentem inquietam ad certum imperium transducere nequit.
- 117 870 20 Coss. Quinctius Niger, Vipstannus Apronianus.) Itaque cum in oppugnatione Hatrae urbis in morbum incidisset, Hadrianum Syriae et exercitui praeficit: ipse Romam redire properans Selinunte sive Trajanopoli in Cilicia decessit. HADRIANUS imperium capessit Antiochia 3 Id. Augustas, incertum utrum ab aegrotante principe adoptatus, an, eo jam mortuo,

p. C. u. c. Imp.

fictis a Plotina litteris adoptionis ad successionem vocatus. Pacis retinendæ cupidus, cum multæ gentes turbarentur, provinciis trans Euphratem decedere jubet exercitus, etiam Armeniis suum regem concedit.

- 118 871 2 Romam reversus consulatum alterum init, collega Fusco Salinatore, senatuique se probare studet. Mox in Moesiam proficiscitur, a Sarmatis Roxolanisque turbatam. Sed conjuratione Nigrini commotus, Daciam Martio Turboni permittit, ipse præter Nigrinum etiam Lusium Quietum, Cornelium Palmam, Publilium Celsum, Consulares omnes, interficiendos curat, veteres suos apud Trajanum detrectatores.
- 119 872 3 Hadrianus III. Cos. cum Q. Junio Rustico invidiam illarum cædium eximia liberalitate et imperii æquitate delere maxime studet, homo varius per totam vitam, sed qui naturæ vitia propter cupiditatem laudis, quantum fieri potuit, emendare et abscondere niteretur: amicorum comparandorum studiosissimus, sed idem et aliis et sibi molestus, dum omnibus in rebus unus excellere vult. *Italia*, in quatuor regiones divisa, *Consularibus regenda traditur*: officia palatina et militaria et civilia ad novam formulam instituntur, qua usque ad Constantinum M. servantur. Martius Turbo præt. cohortibus in locum Attiani, quondam tutoris Hadriani, præficitur. Epistolarum magister eodem ferme tempore C. Suetonius Tranquillus fuisse traditur.
- 120 873 4 Coss. L. Catilius Severus, T. Aurelius Fulvius Bojonius.) Hadrianus iter illud nobilissimum instituit, quo, militari more habituque, omnes imperii provincias peragrat. Galliam Germaniamque primas lustrat; ceterarum ordinem et quo quamque anno adierit, difficile est accurate describere. (Cf. Reim. ad Dion. Cass. lib. 69, p. 1157.)
- 121 874 5 Coss. Annio Vero II., L. Augure, in Britanniam transgressus provinciam, muro 80,000 passuum ducto, ab impressionibus Caledoniorum defendit (cujus reliquæ hodie Piets'-Wall vocantur). Nemausum, Galliæ urbem, eximiis operibus ornat, Tarracone in Hisp. hibernat.
- 122 875 6 Coss. Man. Acilio Aviola, C. Corellio Pansa, Romam redit, sed paulo post per Achaïam et Athenas in provincias Orientis proficiscitur.
- 123 876 7 Coss. Q. Articuleius Pætinus, L. Venuleius Apronianus.
- 124 877 8 Coss. Man. Acilius Glabrio, C. Bellicius Torquatus.
- 125 878 9 Coss. Valerio Asiatico II., Titio Aquilino, Hadrianus ex Oriente reversus Athenis hiemat, cui imprimis civitati favet. Tum Sicilia lustrata.

p. C. u. c. Imp.

- 126 879 10 Coss. Annio Vero III. et Eggio Ambibulo, Romam re-
vertitur.
- 127 880 11 Coss. Gallicanus et T. Atilius Titianus.
- 128 881 12 Coss. L. Nonius Asprenas Torquatus II., M. Annius
Libo.) Nicomedia et Cæsarea in Bithynia terræ motu
affliguntur.
- 129 882 13 P. Juventio Celso II. (celebri JCto), Q. Julio Balbo
Coss. Hadrianus Africam perlustrat.
- 130 883 14 Coss. Q. Fabius Catullinus, M. Flavius Aper.) Templum
Romæ et Veneris magnificentissimum dedicatur.
(Euseb.) Hadrianus, iterum ad visendas Orientis
provincias Roma profectus, Athenas et ædificiis ornat,
et Cephallenis insulæ vectigalibus augeat.
- 131 884 15 Coss. Ser. Octavius Lænas Pontianus, M. Antonius Ru-
finus.) Romæ *edictum perpetuum*, principis jussu a
Salvo Juliano JCto compositum, publicatur, certa
quædam formula juris dicundi.
- 132 885 16 Coss. Serius Augurinus, C. Trebius Sergianus.) Ha-
drianus in Ægypto versans, Antinoum, Bithynum,
delicias suas, morte amittit, lugetque impensius.
- 133 886 17 Coss. Hiberus et Nummius Sisenna.) Postquam Hadri-
anus ex Syria Athenas rediit, *Judæi*, ethnicorum in
sacra terra religiones non ferentes, *duce Barcochab*,
rebellant: exardescit bellum internecivum, ducibus
Rom. Tinnio Rufo, mox Julio Severo.
- 134 887 18 Coss. C. Julius Servilius Ursus Servianus III., C. Vibius
Juventius Varus.
- 135 888 19 Luperco et Attico Coss. (alii suff. Pontiano et Atiliano)
Bethæ, urbs munita Judæorum, expugnatur: bello
perisse dicuntur 580,000 homines: *Hierosolyma solo*
æquantur, et *Æliæ Capitolinæ*, eodem loco conditæ,
introitu omnes Judæi prohibentur.
Romæ Hadrianus segrotans Cejonium Commodum
Verum, juvenem nobilem, pulchrum, sed vitæ nimis
amœnæ, adoptat, eumque duobus consulatibus et
nomine *Cæsaris* evehit.
- 136 889 20 Coss. L. Cejonius Commodus, Sex. Vetulenus Civica
Pompeianus.) Hadrianus, suspiciosior et crudelior
morbo factus, complures principes aulæ partim aperte
occidit, partim clam tollit, inter eos Servianum, quon-
dam sororis maritum, ipsamque, ut aiunt, uxorem
Sabinam.
- 137 890 21 Coss. L. Ælius Verus Cæsar II., P. Cælius Balbinus
Vibullius.
- 138 891 22 Coss. Sulpicio Camerino, Quinctio Nigro, cum Ælius
Verus Cæsar ipsis Cal. Jan. subito decessisset, Hadri-
anus 5 Cal. Mart. T. Aurelium, Consulem a. 120 (qui
idem *Antonini* nomen ab Arrio avo materno ac-
ceperat), adoptat, ea lege, ut is antea duos sibi adop-
taret, L. Commodum Verum, Cæsaris mortui filium

p. C. u. c. Imp.

impuberem, et M. Annium Verum, adolescentem 17 annorum, nobili genere ortum : post quæ non multo post 6 Id. Jul. Hadrianus aquæ intercutis molestissimo morbo Baiis decessit, annum agens 63.

- 1 Succedit 51 annos natus ANTONINUS PIUS (sive *T. Ælius Hadrianus A. P.*), qui precibus suis patri divinos honores ab invito senatu impetrat, ipse placidus et clemens, Numæ, prisci regis, imaginem referens, quippe qui in nullius unquam senatoris mortem consenserit, et optima quæque tam perspexerit prudenter, quam voluerit benigne : otii honesti ac pacis studiosissimus, nec tamen non fortiter imperiî fines et socios adversus barbaras gentes defendens.
- 139 892 2 Coss. Imp. T. Antoninus II., C. Bruttius Præsens II.) Antoninus M. Aurelio, filio adoptato, *Anniam Faustina*, filiam suam, despondet, cum et ipsa Augusta Marci amita esset. Eum et honoribus evehit, Cæsaremque appellat, et curam gerit, ut eloquentiæ et philosophiæ magistris optimis utatur, eloquentiæ *Herode Attico* et *Frontone*, philosophiæ imprimis Junio Rustico et Apollonio, Stoicis.
- 140 893 3 Consulatum gerunt Imp. Antoninus Pius III., M. Aurelius Cæsar.
- 141 894 4 Coss. M. Peducæus Stloga Priscinus, T. Hœnius Severus.) Mortuæ Augustæ (*Anniæ Galeriæ Faustinae*) memoriæ causa puellæ alimentariæ Faustiniæ instituantur.
- 142 895 5 Coss. L. Cuspius Rufinus, L. Statius Quadratus.
- 143 896 6 Coss. C. Bellicius Torquatus, Ti. *Claudius Atticus Herodes*, hic quidem imprimis eloquentiæ laude florens, sed Græcæ, cum Atheniensis esset e pago Marathonio. Ejusdem anni Cos. suffectus *M. Cornelius Fronto*, Latinorum rhetorum celeberrimus, Cæsarum magister. Neque per provincias *rhetoribus ac philosophis* omnium sectarum sua præmia desunt, quibus *annua sestertia sexagena publice constituuntur*. Christianorum doctrinam turbat Valentinus hæreticus.
- 144 897 7 Coss. Lollianus Avitus, Claudius (Gavius) Maximus.) In Britanniam crebras excursions Brigantes faciunt, quibus a legato Lollio Urbico victis, murus cespiticius ulterius profertur, ubi antea Agricolæ fuerat.
- 145 898 8 Imp. Pio IV., M. Aurelio Cæs. II. Coss. L. Commodus Verus, alter filius adoptatus principis, virilem togam accipit.
- 146 899 9 Coss. *Sex. Erucius Clarus II.*, Cn. Claudius Severus.) *Arrianus* philosophus Nicomediensis agnoscitur et *Maximus Tyrius*.
- 147 900 10 Coss. Largo et Messalino, Marcus Cæsar, filiola auctus Lucilla, quæ postea L. Vero nupsit, tribunicia potestate et imp. proconsulari ornatur et quasi legitimus

p. C. u. c. Imp.

- principatus heres ostenditur. Ludi sæculares celebrantur, quo ferme tempore *Appianus* Alexandrinus, procurator *Ægypti*, *historias* suas edit.
- 148 901 11 Coss. Torquato et Salvio Juliano, Mauri rebelles ad deditionem adiguntur.
- 149 902 12 Coss. Ser. Scipio Orfitus, Q. Nonius Priscus.
- 150 903 13 Coss. Gallicanus, Antistius Vetus.
- 151 904 14 Coss. Sex. Quintilius Condianus aut Gordianus, Sex. Quintil. Maximus, fratres concordia nobiles. (Casaub. ad Lampr. Commod. c. 4.)
- 152 905 15 Coss. M^r. Acilius Glabrio, M. Valerius Homullus.
- 153 906 16 Coss. C. Bruttius Præsens II., A. Junius Rufinus.) Annus incendiis Narbone, Antiochia, Carthagine factis notabilis, magis etiam indulgentissimis principis litteris de Christianis non persequendis. (Justinus Martyr.)
- 154 907 17 Coss. L. Verus, Augusti filius, Sextius Lateranus.
- 155 908 18 Coss. C. Julius Severus, M. Rufinus Sabinianus.
- 156 909 19 Coss. M. Cejonius Silvanus, C. Serius Augurinus.
- 157 910 20 Coss. M. Civica Barbarus, . . . Regulus.
- 158 911 21 Coss. Sex. Sulpicius Tertullus, C. Tineius Sacerdos.
- 159 912 22 Coss. Plantius Quintillus, Statius Priscus.
- 160 913 23 Coss. T. Clodius Vibius Varus, Ap. Annius Atilius Bradua.
- 161 914 24 Coss. M. Aurelius Cæsar III., L. Commodus Verus II.) Imp. Pio, ætatis anno 75 mortuo, MARCUS ANTONINUS, 40 a. natus, cujus tota vita, et publica et privata, ad philosophorum præcepta sanctissime conformata est, Non. Mart. imperium suscipit, idque statim ultro cum L. VERO communicat, qui 8 annis minor, vitæ ratione longe a sapientia Marci abhorret. Duo igitur *Augusti* sunt, post mortem vulgo *divi fratres* vocati. Marco ex Faustina filius prid. Cal. Sept. nascitur Commodus, qui posthac imperavit.
- 162 915 2 Coss. Q. Junius Rusticus, C. Vettius Aquilinus.) Barbararum gentium motus undique terrent. Britanniam Caledonii vexant, in Germaniam Rhætiæque Catti impressionem faciunt, sed præcipue *Parthi*, sub rege Vologeso, Orientis provincias vastant, postquam apud Elegiam legionem Romanam, quæ Cappadociæ præsidebat, cum Serviliano legato conciderunt. Adversus eos Imp. *Verus proficiscitur*, dum Marcus Romæ summam remp. administrat.
- 163 916 3 Coss. Lælianus et Pastor.) Verus Antiochiæ (Daphnæ) luxuriæ ac voluptatibus se dedit, sed interea legati bellum feliciter gerunt: Statius Priscus Artaxata, Armen. caput, expugnat, mox *Martius Verus* Armeniis regem imponit.
- 164 917 4 Coss. M. Pompeius Macrinus, P. Juventius Celsus.) L. Verus Ephesi sollemnia nuptiarum cum Lucilla, Marci filia, celebrat.

p. C. u. c. Imp.

- 165 918 5 Coss. M. Gavius Orfito, L. Arrio Pudente, *Avidius Cassius*, severissimæ disciplinæ vindex, cum legg. Syriacis Osrhoënen et Adiabenen in potestatem redigit, Seleuciam ad Tigrim deditam incendit, hominesque interficit, Ctesiphonte regiam Parthorum delet.
- 166 919 6 Coss. Q. Servilius Pudens, L. Fufidius Pollio.) Parthico bello finito, et Vero (cum histrionibus omnis generis) Romam reverso, *ambo Impp. triumphant*, sed novæ calamitates ingruunt, pestilentia longe sævissima, (quo temp. *Claudius Galenus*, Pergamenus, Romæ medicinam facit,) simul bellum cum *Marcomannis* et *Quadis*, populis Germanicis, ad quod gerendum ambo Impp. profecti, Aquileisæ subsistunt.
- 167 920 7 Coss. Imp. L. Verus III., M. Ummidius Quadratus.) Barbari Imperatoribus se submitunt, mox rebellant, neque certa pace constringi possunt.
- 168 921 8 Coss. L. Venuleius Apronianus II., L. Sergius Paulus II.
- 169 922 9 Coss. Q. Sosio Prisco, P. Cælio Apollinare, L. Verus in reditu Romam Altini, oppido Venetiæ, apoplexi moritur, eo tantum laudabilis, quod consilia fratris non impediverat.
- 170 923 10 Coss. M. Cornelius Cethegus, C. Erucius Clarus.) Veri viduam, filiam suam, Marcus Claudio Pompeiano, equitis Rom. filio, sed viro sapienti, in matrimonium dat.
- 171 924 11 Coss. L. Septimius Severus II. (patronus Septim. Severi, affinis sui, postea Imperatoris) et L. Alfidius Herennianus.
- 172 925 12 Coss. Maximus et Orfitus.) Cum Marcomanni, Quadi, Iazyges ceteræque gentes inter Galliam et Daciam trans Danubium colentes denuo rebellassent, Marcus, ut populum tributo levaret, instituta rerum anlicarum auctione, iterum Roma profectus, *Carnunti* ad confluentes Mari et Danubii belli sedem ponit, barbarosque persequitur.
- 173 926 13 Coss. M. Aurelius Severus II., Ti. Claudius Pompeianus.
- 174 927 14 Coss. Gallus et Flaccus.) De *Quadis* in ipsorum terra magnam victoriam Marcus reportat, non sine numine divino, cum milites æstu sitique enecti aqua pluvia subito orta reficerentur, quod prodigium a scriptoribus Christianis pietati legionis XII. (fulmineæ) vulgo ascribitur.
- 175 928 15 Coss. Calpurnius Piso et Salvius Julianus.) Pax cum barbaris ea conditione componitur, ut a Danubio aliquantum recedant: bellum adeo confici posse videbatur, ni *Avidius Cassius*, Syriæ præses, contempta Marci æquanimitate et lenitudine, defecisset. Sed is tribus mensibus post a centurione sui exercitus interficitur. Commodus, Marci filius, accepta toga virili,

Com-
modi
Trib.
pot.
1

p. C. u. c. Imp.

- tribunicia potestate ornatur. Marcus in Asiam transgressus omnibus clementem se præbet.
- 176 929 16 Coss. T. Vitrasiun Pollio II., M. Flavius Aper II.) Per Syriam usque in Ægyptum proficiscitur, sed rediens *Faustinam* uxorem in Cilicia (ubi deinde urbs Faustino-
polis condita) morte amittit, sanctitate morum haudquaquam virum imitatam. Romam reversus cum 8 annos abfuisset, populo viritum 8 aureos dividit, filiumque Commodum Imperii participem facit.
- 177 930 17 Coss. Imp. *Ælius Aurelius Commodus*, Plautius Quintilius.) Smyrna terræ motu evertitur, Marci liberalitate restauratur, sed idem Christianos in Gallia Lugdunensi crudeliter vexari patitur.
- 178 931 18 Gavio Orfito, Juliano Rufo, Coss. æstate Marcus denuo cum filio Commodus Roma ad conficiendum bellum Marcomannicum proficiscitur. Sctum Orfitianum de successione liberum in bona matris intestatæ. Florent Jcti Gaius et Qu. Cervidius Scævola.
- 179 932 19 Coss. ordinarii sunt Imp. Commodus II., P. Martius Verus, suffecti *P. Helvius Pertinax* (qui eo magistratu functus Syriæ præfuit et posthac Imp. factus est), *M. Didius Severus Julianus*. Germani gravi proelio a Paterno vincuntur.
- 180 933 20 A. d. 16 Cal. Apriles, Bruttio Præsente II. et Sex. Quintilio Condiano, Coss., Imperator philosophus, ætatis anno 59 nondum expleto, Vindobonæ decedit, *felix, si talem filium relinqueret*, certe tantopere dilectus a populo Rom., ut sacrilegus judicaretur, qui ejus imaginem domi suæ non haberet, cum per facultates habere posset.

Periodus septima a Marci Imperatoris morte usque ad divisionem Imperii Romani, mortuo Theodosio institutam a. 395 post Christ. natum.

- 180 933 1 Trib. Commodus, annos natus 20, Marco Antonino patri succedit, qui tædio laboris, quo citius ad urbanas voluptates redeat, pacem cum Marcomannis et Quadis facere properat, quos semper rebelles excidere pater voluerat.
- 181 934 2 Coss. Imp. Commodus III., L. Antistius Burrus.
- 182 935 3 Coss. Mamertino et Rufo consilium *interficiendi Commodi* a Lucilla, ipsius sorore, et Quadrato initum (Reim. ad Dion. Cass. lib. 72, p. 1205) irritum cadit. Qua re sævior factus ille, cum hucusque saltem mediocriter regnasset, principes civitatis et veteres amicos patriis, Salvium Julianum, ambos Quintilios, Paternum, alios, necandos curat. *Perennem* militibus prætorianis præ-

p. C. u. c. Imp.

ficit, eique regnandi curas committit, dum ipse inhonestis exercitationibus corporis studet. *Marcia*, postquam *Crispina Augusta* (*Bruttii Præsensis* filia), adulterii convicta, relegata est, concubina Imperatoris facta, Christianis favet.

Britannicum bellum denuo exortum administratur per *Ulpium Marcellum*, veteris disciplinæ virum, juris peritia clarum.

183	936	4	Coss. Imp. Commodus IV., Aufidius Victorinus II.) Thermæ Commodianæ Romæ constructæ.
184	937	5	Coss. L. Cossonius Eggius Marullus, Cn. Papirius Ælianus.
185	938	6	Coss. Maturus et Bradua.
186	939	7	Imp. Comm. V., Acilio Glabrione II., Coss. Perennis a legionibus Britannicis, quas offenderat, missis Romam militibus 1500, ad supplicium postulatur, et a Commodo deditur. Sed ejus locum ac potentiam <i>Cleander</i> libertinus capit, avarior etiam et crudelior. In Britanniam mittitur <i>Pertinax</i> , humili genere ortus, sed qui sub Marco rebus gerendis assueverat.
187	940	8	Coss. Crispinus et Ælianus.) Pestilentia Romam et Italiam vastare incipit.
188	941	9	Coss. Fuscianus II., M. Servilius Silanus II.
189	942	10	Coss. ordinarii Junius Silanus, Q. Servilius Silanus. Sed hoc ferme anno, teste Dione, 25 <i>Consules fuisse</i> putamus, et inter eos <i>L. Septimium Severum</i> , ex Africa oriendum, qui posthac imperium adeptus est. Fames per totam Italiam grassatur, quam ob rem <i>Cleander</i> , a plebe urbana tumultuose inter ludos Circenses accusatus, necatur. Ipse vero Commodus, ex omni <i>dedecorum ac scelerum collusione concretus</i> , cum 300 concubinis, in quibus etiam sorores suas esse voluit, bacchatur, et eadem crudelitate adv. optimum quemque senatorum atque in feras bestias sævit.
190	943	11	Coss. Imp. Commodus VI., M. Petronius Septimianus.
191	944	12	Coss. Cassius Peto Apronianus, M. Valer. Bradua (Mauricus). <i>Septimius Severus</i> Germanicis legionibus ad Danubium præponitur, <i>D. Albinus</i> in Gallia Frisios Transrhenanos vincit. Romæ templum Pacis cum aliis multis ædificiis deflagrat. Palladium sægre servatur.
192	945	13	Coss. Imp. Commodus VII., <i>P. Helvius Pertinax II.</i> , idemque prefectus urbis.) Extremo anno Commodus, conjuratione facta inter <i>Marciam</i> et <i>Eclectum</i> cubicularium et <i>Lætum</i> , præt. milit. præfectum, necatur.
193	946		Coss. Sosio Falcone, Erucio Claro, <i>PERTINAX</i> , senex 67 annorum, a conjuratis ad imperium vocatus et militibus commendatus, a senatu libenter accipitur, sed vix aggressus perturbatis rebus mederi a prætorianis, ejus modestiam non ferentibus, 5 Cal. April. occiditur. <i>M. Didius Salvius JULIANUS</i> , Consularis dives ac nobilis, fremente populo, imperium a militibus mer-

p. C. u. e. Imp.

- catur (30 sestertiis viritim), sed contra eum Antiochiæ
- 1 *C. Pescennius Niger Justus*, Carnunti in Pannonia *L. Septimius SEVERUS*, Lepti in Africa oriundus, existunt. Hic quidem, perductis in partes Illyricianis Gallicanisque exercitibus, Romam citato agmine properat. *Julianus*, ab omnibus desertus et impune contemptus, Cal. Jun. occiditur. Prætorianos Severus graviter increpitos exauctorat, et primus ex omnibus exercitibus supplet (cum ea militia antea non fere nisi Italicæ et Hispanicæ publi patuisset), aucto etiam horum militum numero usque ad 50,000. *D. Clodium Albinum*, legatum Britannicæ, hominem nobilem et senatus gratia florentem, sibi conciliat Cæsaris dignitate pro tempore ornatum. Brevi post, Roma relicta, adversus Nigrum, qui, præmissis legatis, jam Byzantium occupaverat, proficiscitur.
- 194 947 2 Coss. Imp. Septimius Severus II., *D. Albinus Cæsar II.*) Tribus proeliis cruentissimis factis apud Cyzicum, Nicæam et Issum, Severus, ductu suo, sed opera legatorum (*Anulini, Candidi, Laterani, Læti*) Nigrianos exercitus vincit, ipsum in fuga occidit.
- 195 948 3 Coss. *Scapula Tertullus* et *Tineius Clemens.*) Byzantium etiam post Nigri mortem fortissime defenditur. Severus *Osrhoënos, Adiabenos, Arabes Mesopotamiam* incolentes, ipse *Nisibi* commorans per legatos in potestatem redigit.
- Septimius *Tertullianus*, causarum patronus Carthagine, Christianus fit.
- 196 949 4 *Domitio Dextro II., L. Valerio Thræsea Prisco* Coss. Byzantium tandem deditum mœnibus privatur. Severus rebus in Oriente compositis Romam revertens extremo anno *Albini defectione* excitatur, qui compertis Imperatoris insidiis, in Galliam transgressus, bellum facere occupaverat.
- 197 950 5 Sed 11 Cal. Mart. Ap. *Claudio Laterano* et *Rufino* Coss. apud Lugdunum ingenti proelio vincitur et occiditur: suspecti ob ejus amicitiam permulti et Romæ et in provinciis necantur, bona publicata in ærarium rediguntur. Hujus enim præcipuam quandam curam sibi gerendam esse Severus existimavit, ceteroqui liberalis in milites, quorum stipendia augentur. Ceteras quoque reip. partes emendare aggressus, in multorum odia incurrit, sed ut erat implacabilis delictis, ita strenuis vehementer favet, ne ipse quidem alienus a litteris.
- 198 951 6 Coss. *Saturnino* et *Gallo* Severus majorem filium *Bassianum*, quem *M. Aurelium Antoninum* appellat, consortem tribuniciæ potestatis facit, minorem, *Septimium Getam*, Cæsarem declarat.
- 199 952 7 Coss. *P. Cornelius Anulidus II., M. Aufidius Fronto*, nepos rhetoris.

p. C. u. c. Imp.

- 200 953 8 Coss. Ti. Claudius Severus, C. Aufidius Victorinus.
- 201 954 9 Coss. L. Annius Fabianus, M. Nonius Arrius Mucianus.)
Adversus Parthos regemque Vologesum profectus Severus anno exeunte Ctesiphontem usque progreditur eamque capit, sed Hatram, Arabum urbem, expugnare ne ipse quidem potest. (*Cassius Dio*, vir prætorius, historiam pop. Rom. scribere coepit, opus ipsi Imperatori probatum.)
- 202 955 10 Antiochæ Severus *consulatum* init *tertium* cum *M. Aurel. Antonino*, majore filio (13 annorum). Gravi pœna proposita *vetat, ne quis*, relicto cultu deorum, *Judeus aut Christianus fieri velit*. Ex Syria profectus, *Ægypto* curiose perlustrata, extremo a. Romam revertitur.
- 203 956 11 Coss. *P. Septimius Geta*, Imp. frater, *Fulvius Plautianus II.*, socer Bassiani, unus omnium amicorum Severo carissimus.) Arcus, qui extat sub monte Capitol., a senatu populoque Rom. Imperatoribus dedicatur.
- 204 957 12 Coss. L. Fabius Cilo Septimianus II. (præfectus urbi), M. Annii Flavius Libo.) Ludi sæculares aguntur. Arcus Imperatoribus erigitur ab argentariis et negotiantibus fori boarii: extat etiamnunc Plautianus opera generi sui, quod nimium sibi in rep. sumere videbatur, evertitur, Plautilla in exilium agitur.
- 205 958 13 Coss. Imp. M. Aurel. Antoninus II., P. Septimius Antoninus *Geta*, alter Severi ex Julia Domna filius.) *Æmilius Papinianus*, celeberrimus JCTus, prætorii præfectus, cujus muneris maxima pars jurisdictione continetur.
- 206 959 14 Coss. M. Nummius Albinus, Fulvius *Æmilianus*.
- 207 960 15 Coss. Aper et Maximus.
- 208 961 16 Severus cum filiis, hoc anno Consulibus, Antonino III., Geta II., in *Britanniam* proficiscitur barbarorum incursionibus obnoxiam. Etiam Geta tribuniciam potestatem accipit.
- 209 962 17 Coss. Pompeiano et Avito Caledoniam maximo cum labore et militum detrimento peragrans, barbaros ad pacis conditiones tradendaque arma cogit.
- 210 963 18 Coss. M. Acilio Faustino, Triario Rufino, murum transversum per insulam ducit, sive potius veterem Agricoltæ restituit. Barbaros rebellantes ulterius persequi non potest, Eboraci (York) ægrotans articulorum dolore et solitudine de sævitia Antonini Bassiani et patrem et fratrem tollere cupientis.
- 211 964 19 Decedit pridie Non. Febr. Q. Epidio Lolliano Gentiano et Pomponio Basso Coss. nondum expleto 66 anno. *Antoninus Bassianus*, posthac a Gallico vestimento, quod et ipse induebat, et ceteros induere jussit, convicii causa CARACALLUS (sive Caracalla, ap. Dion. *Tarantus*) appellatus, imperium jussu quidem patris cum fratre GETA commune habet, sed majorem partem ipse sibi vindicat. Neglectis barbaris Romam

1
Trib.
pot.
15

q

p. C. u. c. Imp.

- reverti properant: cineres Severi in sepulcro Antoninorum conduntur, quamquam sibi suisque sepulcrum Septizonium in via Appia extruxit.
- 212 965 2 Julio Aspro II. et Aspro Coss. Caracallus circa Cal. Mart. fratrem in sinum matris confugientem (22 a. natum) occidit, simul eorum qui illius mortem moleste ferre viderentur maximum numerum et in iis etiam *Papinianum*. Militum benevolentiam ingentibus donis sibi conciliat, ob quæ et reliquos cives tributis exhaurit (decima hereditatum pro vigesima instituta, et sublato jure succedendi ab intestato) et ditissimum quemque occidit, et *civitatem cum omnibus per Imp. Rom. ingenuis communicat*. (cf. Dion. Cass. 77, 9, cum notis interpr.) Ipse aurigatur, bestias cædit, cum gladiatoribus dimicat, libertis (ac matri Julię) rerum publicarum curam relinquit.
- 213 966 3 Coss. M. Aurel. Antoninus Aug. IV., D. Cælius Balbinus II., suff. M. Antonius Gordianus, qui postea imperavit, et Helvius Pertinax, divi Pertinacis filius.) Roma profectus circa exercitus provinciales versatur, pacem a Germanicis gentibus auro probato emens, dum suos milites nummis adulterinis donat.
- 214 967 4 Coss. Messalla et Sabinus.
- 215 968 5 Coss. Lætus II. et Cerealis.) In Dacia adv. *Gothos* sive *Getas* (inde *Geticus* sensu ambiguo) male pugnat, dein per Macedoniam furore imitandi veteris regis Alexandri correptus, in Asiam profectus Nicomedisæ hibernat.
- 216 969 6 Coss. Sabino II. et Anulio per Syriam Alexandriam venit, eamque civitatem propter quædam in ipsum dicteria hostili odio pæne extinguit. Extremo anno bellum vel latrocinium potius in Parthos, rege Artabano, suscipit.
- Romæ thermæ Antoninianæ absolvuntur.
- 217 970 7 Coss. C. Bruttius Præsens, T. Messius Extricatus II.) Tandem aliquando 4 Id. April. Edessa Carrhas proficiscens, machinante Opelio MACRINO, uno ex duobus præfectis prætorio, interficitur, 29, aut secundum alios 42 annos natus. Macrinus imperium arripit, et inhonesta pace cum Parthis facta, Antiochiam redit, prioris vitæ turpitudinem bene institutis (vigesima hered. reducta) emendare cupiens. Julia Augusta inedia sibi mortem consciscit.
- 218 971 Coss. Imp. M. Opelius Macrinus II. et Adventus. *Julia Mæsa*, soror Julię Augustæ mortuæ, vidua Julii Aviti, Cos. a. 209, mulier dives ac prudens, cum milites in castris apud Edessam desiderio Caracalli incensos videret, pecunia aggressa, facile iis persuadet, ut *Bassianum* ELAGABALUM (Heliogab.), alterum ejus nepotem, ex *Soæmiade* et Vario Marcello natum,

p. C. u. c. Imp.

Solis sacerdotem venustissimæ juventutis, quem Caracalli esse filium simulabat, Imperatorem declarent. Macrinus, pugna ad Antiochiam 6 Id. Jun. victus, fuga Romam petens Chalcedone capitur et occiditur cum filio *Antonino Diadumeno*. Novus Imperator, 17 a. agens, Nicomediæ hibernat, jam tum impurissimus homo, nec minus crudelitate insignis.

- 219 972 2 Coss. Imp. M. Aurelius Antoninus Pius Felix (sic enim sollemniter vocatur) II., Q. Tineius Sacerdos.) Elagabalus postquam Romam venit, inter turpissimas voluptates et inauditam luxuriam, quasi natus ad polluendum imp. Rom. et nomen sacratum Antoninorum, id unum serio agit, ut suus deus solus per orbem terrarum colatur, cui et templum Romæ in Palatino monte extruit, et uxorem Astarten deam, sive Lunam, Carthagine advehendam curat.
- 220 973 3 Coss. Imp. Antoninus III., P. Valerius Eutychianus Comazon II.
- 221 974 4 Coss. Grato Sabiniano et Claudio Seleuco, Elagabalus consobrinum suum Bassianum Alexianum, filium *Mammææ* et Genesii Marciani, Syri, auctore Mæsa, adoptat, Cæsaremque appellat, imposito nomine *M. Aurelii Severi Alexandri*.
- 222 975 5 Coss. Imp. Antoninus IV., Alexander Cæsar.) Elagabalus cum Alexandri vitæ insidiaretur, a prætorianis, quibus puer unice carus, simul cum matre necatur, corpus in Tiberim projicitur, a. d. 5 Id. Martias. Cf. Reim. ad D. Cass. lib. 79, p. 1352.
- 1 SEVERUS ALEXANDER, 16 annum agens, Imp. suscipit, omnia ex consilio matris, prudentis, sed ambitiosæ et avaræ mulieris, agens. Ipse omnium virtutum amantissimus remp. cum cura administrat, assessoribus utens viris sapientissimis, quorum princeps Imperatoris gratia *Domitius Ulpianus*, scriniorum magister, mox præfectus præt., *celeberrimus juris conditor*, tum *Julius Paullus*, Jctus, Anton. Gordianus, Catilius Severus, alii. (Vide Lamprid. vit. Al. Sev. extr.) Pudor in palatium redit, auctoritas judiciis restituitur, vectigalia imminuntur. Christianis cum ipse Imperator, tum Mammæa favet, quæ doctrinam Christianam ex sermonibus Antiochiæ cum *Origine* habitis percepisse traditur.
- 223 976 2 Coss. L. Marius Maximus II., L. Roscius Ælianus.
- 224 977 3 Coss. Claudius Julianus II., L. Bruttius Quintius Crispinus.
- 225 978 4 Coss. Fuscus II. et Dexter.
- 226 979 5 Coss. Imp. Alexandro Severo II., Quintilio Marcello in Oriente imperium *Parthorum et regnum Arsacidarum a Persis evertitur*. Novus rex *Artaxerxes* (Ardashir) *Sassanides* (Sassani fil.) victo et occiso Artabano de restituendis pristini regni Persarum finibus cogitat.

p. C. u. c. Imp.

- (Duravit hoc imperium usq. ad a. 651 regemque Jezdegird occisum.)
- 227 980 6 Coss. Albinus et Maximus.) Thermæ Alexandrinæ Romæ sedificate.
- 228 981 7 Coss. Modesto II. et Probo milites prætor. Romæ *Ulpianum*, veteris disciplinæ assertorem, cum Flaviano et Chresto collegis sublati, solus esset præfectus, tumultu facto, trucidant, frustra defendente Imperatore.
- 229 982 8 Coss. Imp. Alex. Sev. III., *Cassius Dio* II.: sed hic quidem, invisus militibus ob disciplinam legionum Pannonicarum severe restitutam, illorum oculis subtrahendus est: mox consulatu perfunctus Nicæam, patriam urbem, redit, amplumque historiarum opus perficit.
- 230 983 9 Coss. L. Virius Agricola, Sex. Catus Clementinus.
- 231 984 10 Coss. Claudius Pompeianus, T. Fl. Pelignianus.
- 232 985 11 Coss. Lupo et Maximo Alex. contra Persas, imperii fines incursantes, proficiscitur. M. Antonius Gordianus, priore a. iterum Cos., ex SCto Africæ præponitur, vir nobilitate ac divitiis excellens, moribusque probatus.
- 233 986 12 Coss. Maximo et Paterno, disciplina militari Antiochiæ corrupta aliquatenus restituta, Alex. contra Artaxerxem bellum gerit—si Romanum ejus vitæ auctorem Lampridium sequere, felicissime, si *Herodianum*, Græcum scriptorem, haud sane laudabiliter. Hoc certe constat, Persas ex eo tempore aliquamdiu quievisse, armaque potius aliorum vertisse.
- 234 987 13 Coss. Maximo II. et Urbano Romam reversus, 7 Cal. Oct. triumphat, mox adversus Germanos Galliam vexantes proficiscitur.
- 235 988 14 Ibi 14 Cal. Apr. Severo et Quintiano Coss. in castris ad Rhenum versantem, milites, fortiores et liberaliores dominum desiderantes, Alexandrum 29 annos natum cum matre Mammæa interficiunt: *C. Julium* 1 *MAXIMUM*, *Thracem*, utroque parente barbaro genitum, sed corporis robore et rei militaris peritia insignem, Christianæ religioni inimicum, sibi præficiunt, qui multorum cæde auspicatus imperium, Rhenum transit, et Germaniam late vastat.
- 236 989 2 *Consulatum*, collega Africano, init Sirmii, bellum contra *Sarmatas* molens.
- 237 990 3 Coss. P. Titius Perpetuus, L. Ovinus Rusticus Cornelianus.) Injuriis procuratoris Cæsariani commoti Afri GORDIANUM Procos. suum Imperatorem salutant, qui senex octogenarius filium suum, legatum consularem, imperii consortem declarat. Sed dum Romæ senatus, cupide acceptis Gordiani litteris, bellum contra Maximinum *hostem* parat, *Capelianus*, Mauritanie

p. C. u. c. Imp.

præfectus, minorem Gordianum pugna victum occidit, eoque nuntio percussus pater vitam laqueo finit. Senatus ea re perterritus ad *Clodium Pupienum Maximum* et *Caelium Balbinum*, maximæ tum dignitatis senatores, 7 Cal. Jul. imperium defert, qui tertium *Gordianum* puerum 13 annorum, nepotem primi ex filia, flagitante populo, Cæsarem nuncupant.

- 238 991 4 Coss. Ulpio et Pontiano Maximinus furens cum exercitu Italiam ingreditur : cives, sublati omnibus, quæ victum præbere possint, in urbes munitas se recipiunt. Itaque milites cum inopia premantur in oppugnanda *Aquileia*, et consensum totius orbis terrarum vereantur, illum una cum filio juvene mense Aprili interficiunt, et in partes Maximi, apud Ravennam cum exercitu sedentis, quamquam subinviti, transeunt. Neque Romæ prætoriani Imperatores sibi a senatu impositos ferunt, eosque ludis Capitolinis, mense Julio, impetu facto, interficiunt, et GORDIANUM, quia non erat alius in præsentī, Augustum salutant.

Censorinus librum de Die Natali edit (cf. c. 21).

- 239 992 2 Coss. Imp. M. Anton. Gordianus, Man. Acilius Aviola.
 240 993 3 Coss. Vettius Sabinus II. et Venustus.
 241 994 4 Coss. Imp. Gordiano II. et Pompeiano bellum Persicum vehementius renascitur. Gordianus, filia *Misithei* (qui idem a nonnullis Græcis scriptoribus vocatur Timesicles) in matrimonium ducta, socerum, belli pacisque artibus clarum, et cohortibus prætor. præficit, et ejus consiliis in ceteris reip. partibus administrandis utitur.
 242 995 5 Coss. Asinio Prætextato et Attico, Gordianus adversus Persas regemque *Saporem* profectus hostes, Misithei opera usus, Syria et Mesopotamia expellit.
 243 996 6 Coss. L. Annio Arriano et C. Cervonio Papo, cum Misitheus decessisset, PHILIPPUS, Bostris ex Arabia Trachonitide oriundus, præf. præt. fit, qui mox favore militum abusus adolescenti Imperatori collega et tutor additur.
 244 997 7 Coss. Peregrino et Æmiliano, mense Martio, eundem innocentem apud castrum Circesium in finibus Assyriæ et dignitate et vita privat. Pace facta cum Persis Antiochiam, inde Romam revertitur : nec sine laude regnat, Christianæ fidei cultor, si Zonaræ credere licet.
 245 998 2 Coss. Imp. M. Julius Philippus, Junius Titianus.
 246 999 3 Coss. Præsens et Albinus.) Tascius Cyprianus, rhetor Carthag., Christianorum sacra amplectitur.
 247 1000 4 Cos. Imp. M. Julius Philippus II. cum filio Philippo Cæsare, qui eodem a. Augustus factus est.
 248 1001 5 Iisdem Coss. patre III., filio II., ludi sæculares ingenti apparatu celebrantur (incertum hoc an priore

p. C. u. c. Imp.

- anno). Philippus urbem nominis sui in Thracia constituit.
- 249 1002 6 Coss. Æmiliano II. et Junio Aquilino a Mœsiciis legionibus Marinus centurio Imp. declaratur, quo cito dejecto, *C. Messius* DECIVS Roma missus inquirendi causa, ab iisdem legionibus invitus ac refragrans Imp. consalutatur. Philippus litteris ejus fidem non habens, quibus se imperium depositurum pollicetur, simul ac Romam venisset, cum exercitu occurrit, sed proelio apud Veronam commisso victus cum filio interficitur, medio anno.
- 250 1003 2 Decius (iterum Cos. cum Maximo Grato), oppressis in Gallia seditionibus, Romam reversus sævam per totum imp. Christianorum persecutionem excitat. Fabianus, episcop. Romæ, supplicio affectus.
- 251 1004 3 Decius tertium Cos. cum filio Q. Herennio Messio Decio Cæsare *Gothos*, Philippopoli urbe capta, Thraciam depopulantes profligat, sed dum acrius ultra Danubium urget, ipse cum filio in pugna cadit, extr. anno. Exercitus *Trebonianum* GALLUM, Meninge insula, ad litus Africæ sita, oriundum, Imperatorem declarat, qui Decii filium minorem *Hostilianum*, collegam imp., accepit, sed cito morbi specie sustulit.
- 252 1005 1 Consulatum gerit Imp. C. Vibius Treb. Gallus II. cum filio Volusiano. Pestilentia per totum orbem terrarum grassari coepit neque desinit, nisi post 15 annos et ingenti hominum multitudine extincta.
- 253 1006 2 Imp. Volusiano II., M. Valerio Maximo, Coss. *Emilianus*, Mœsiæ legatus, victoria de Gothis reportata elatus, purpuram sumit exercituque coacto ad Italiam occupandam properat. *Gallus* a militibus suis Interamnæ interficitur, mense Maio. Sed vindex cum legg. Gallicanis et Germanicanis adest *Valerianus*, vir ætatis suæ spectatissimus. *Emilianus*, antequam res ad manus veniat, ab exercitu suo necatur, vix 4 mensibus postquam imperium affectavit.
- 1 *P. Licinius* VALERIANUS Romæ studiose exceptus GALLIENUM filium suum imperii consortem declarat, ac perturbato rerum statui, quantum potest, mederi conatur.
- 254 1007 2 Imperatoribus Valeriano II. et Gallieno Coss. (quorum annus in arcu Veronensi exprimitur) Gallia atque adeo Hispania *Germanorum* populationibus vexatur.
- 255 1008 3 Iisdem Coss. Valeriano III., Gallieno II.
- 256 1009 4 Valerio Maximo II. et Glabrigone Coss. Gallienus sive potius Postumus legatus victoriam de *Francois* reportat.
- 257 1010 5 Coss. Imp. Valer. IV., Gallieno III., *Gothi*, denuo trans-

p. C. u. c. Imp.

- gressi Danubium, Thessalonicam quidem frustra oppugnant, sed agros per Moesiam Thraciamque vastant, Persarum rex Sapo res Syriam ipsamque Antiochiam invadit, et *Cyriadem* (1*) illis provinciis Augustum imponit. Valerianus Christianos persequi coepit, instinctus a Macriano, præf. præt.
- 258 1011 6 Coss. Memmio Tusco, et Basso Imp. Valerianus ipse Byzantio in Asiam transit, Syriamque, Cyriade interfecto, in potestatem redigit. Interea *Ingenus* (8) a Moesicis legionibus Imperator appellatur, adversus quem dum Gallienus proficiscitur, Postumus (2) in Gallia totius provinciae consensu purpuram sumit. Cyprianus, episcopus Carthaginiensis, religionis causa supplicio affectus.
- 259 1012 7 Coss. Æmiliano et Basso Ingenus Aureoli opera cito victus perit, sed ultorem invenit Regillianum (9). *Alemanni* Italiam Transpad. populantur, sed et ipsi proelio apud Mediolanum victi reverti coguntur.
- 260 1013 8 Coss. Cornelio Seculare II. et Donato, *Valerianus* in Mesopotamia (circa Edessam) prodente Macriano, a *Persis* vincitur et *vivus capitur*, senex septuagenarius. Inter omnia ludibria cum rege circumductus aliquot demum annis post moritur. Hostes sine ullo metu Syriam populantur, Tarsum Ciliciæ urbem, Heracleam Cappadociæ expugnant.
- 261 1014 9 Adversus GALLIENUM (h. a. IV. Cos. cum L. Petronio Tauro Volusiano), hominem non malum, sed mollem et tantæ rerum moli imparem, plures simul Imperatores surgunt, *Macrianus* (12) in Syria, *Valens* (18) et *Calpurnius Piso* (20) in Græcia, sed cito opprimuntur: Macrianus quidem usque in Illyricum progressus, proelio commisso ab Aureolo opprimitur. Interea ODENATHUS (14), decurio Palmyrenus, domi suæ nobilissimus, Mesopotamiam suis ipse auspiciis a *Persis* liberat, et victis in Syria Macriani partibus, aliquanto post, a. 264 a Gallieno in consortionem imperii nominisque Augusti assumitur.
- 262 1015 10 Imp. Gallieno V. et Faustino Coss. *Gothorum* catervæ navibus coactis per Asiam ipsamque Græciam populando grassantur (Trapezuntem, Chalcedonem, Nicomediam, Nicæam improvise adorti capiunt ac diripiunt).

* Qui ab hoc inde tempore, dum Valerianus bello Persico occupatur et Gallienus imperium contemnitur, a suis exercitibus Imperatores declarati sunt, vulgo vocantur *triginta Tyranni*, qua appellatione *Trebellius Pollio*, qui eorum omnium vitas breviter (neque invenuste pro ingenio ætatis suæ) descripsit, ad similitudinem Atheniensium *Trigintavirum* usus videtur. Sed cum ille scriptor numerum suum conficere non potuerit, quin etiam obscurissimum quemque Imperatorem et cum patribus filios imperii consortes in litteras mitteret, non satis habuimus, numeris adscriptis, quibus apud illum leguntur, historiæ Rom. studiosos eo amandare. Rerum ipsarum ordo difficillimus est, qua de re cf. *Mansonis* commentationem, post librum Germanice scriptum de vita Constantini Magni.

p. C. u. c. Imp.

- 263 1016 11 Coss. Albinus II. et Maximus Dexter.
- 264 1017 12 Coss. Imp. Gallienus VI., Amulius Saturninus.
- 265 1018 13 Coss. Licinio Valeriano, Valeriani Aug. filio, II. et Lucillo in Gallia *Postumus*, septimo imperii anno, seditione militum suorum perit, neque tamen eam provinciam Gallienus recuperare potest, cum alius post alium Imperator a militibus instituitur. Cf. Trebell. Poll. 5, 6, 4, 7, 30. Superat ad extremum *Tetricus* (23), (24).
- 266 1019 14 Coss. Imp. Gallienus VII. et Sabinillus.
- 267 1020 15 Coss. Paterno et Arcesilao cum Odenathus a *Mæonio* (16), consobрино suo, necatus esset, ZENOBIÆ, ejus uxor, et rebellem opprimit et imperii jus ipsa prudenter obtinet. Etiam *Aureolus* (10), qui Gallieno fidelem operam præstiterat, h. a. in Rætia purpuram sumit; sed eum Gallienus, omnibus copiis suis contractis, vincit et Mediolani obsidet.
- 268 1021 16 Ibi dum in castris versatur Gallienus, Aureoli fraude, a conjuratis militibus interficitur, anno ineunte, Paterno II. et Mariniano Coss. Neque tamen insidiarum, quam speraverat, mercedem Aureolus fert: nam ad deditionem compulsus interficitur, *M. Aurelius CLAUDIUS (Gothicus)*, bellica laude et justitia clarus, ab exercitu Imperator salutatur. Hic tandem veterem Rom. virtutem ostendit; Alemannos ad lacum Benacum vincit. Inde, omissa Gallia, bellum barbaricum prævertendum ratus
- 269 1022 2 (iterum Cos. cum Paterno) adversus *Gothos*, Cassandriam et Thessalonicam in Maced. obsidione prementes proficiscitur, eosque tribus ingentibus præliis factis
- 270 1023 3 (Antiochiano et Orfito Coss.) in montem Hæmum compulsos prorsus devincit. Sed non multo post, mense Aprili, Sirmii morbo decedit. Ei omnium legg. consensu (nam *Quintillus*, Claudii frater, qui Romæ purpuram sumpserat, cito periit), succedit
- 1 *L. Domitius AURELIANUS*, qui primum militiæ gradum sub Claudio tenuerat, immodicæ severitatis, sed ad restituendum imp. Rom. natus. Is stabilem cum Gothis pacem fecit, *relicta* provincia *Dacia*, trans Danubium sita.
- Porphyrius triginta librorum opus contra Christianos edit.
- 271 1024 2 Imp. *Aurelianus* (Cos. cum Cejonio Virio Basso II.) Italiam Alemannorum populationibus liberat, Romæ seditiones comprimit, *urbem muris* novis cingere cœpit.
- 272 1025 3 Inde Coss. Quieto et Voldumiano in Asiam proficiscens barbaros ultra Danubium submovet, Tyana capit, Syriam ipse, Zenobiæ copiis victis, in potestatem redigit, Ægyptum per *Probum*, legatum suum, recuperat.

p. C. u. c. Imp.

- 273 1026 4 Coss. Tacito et Placidiano ipsam *Palmyram* obsidione premit, reginam ex fuga retractam capit, urbem deditam, cum paulo post rebellasset, *diruit*. *Cassius Longinus*, sophista Græcus, qui Zenobiæ gratia floruerat, captus supplicio afficitur.
- 274 1027 5 Aurelianus (Cos. II. cum C. Julio Capitolino) pacato Oriente adv. *Tetricum*, Galliæ tyrannum, proficiscitur, qui Imperator, eductis in aciem utrimque copiis, ultro se dedit. Aurelianus, rebus compositis, Romam triumphans quadrigis elephantorum reversus, et Zenobiæ et Tetrico parcit.
- 275 1028 6 Aurelianus Coss. III. cum T. Nonio Marcellino cum iterum in Orientem Persas debellaturus profectus esset, fraude liberti sui Cænophrurii inter Heracleam et Byzantium necatur. Milites, facinus ulti, honestissimis precibus senatum ex suo corpore Imperatorem eligere jubent. *Post sextum mensem 7 Cal.* Oct. Imp. declaratur *M. Claudius TACITUS*, senex venerabilis, princeps senatus. Roma profectus ad exercitum
- 276 1029 Imp. Tacitus II. cum Æmiliano Consul Scythas (Alanos), in Pontum et Cappadociam incursantes, profligat, sed mense Aprili Tyanis morbo decedit. Imperium arripit *M. Annius Florianus*, Taciti frater, sed, nondum tertio mense exacto, a *M. Aurelio*
- 1 PROBO competitore, quem Tacitus *ob singularem fortitudinem* ducem Orientalium exercituum designaverat, ad desperationem adactus Tarsi vitam finit.
- 277 1030 2 Probus (Cos. cum M. Aurelio Paullino) Germanos, magna parte Galliæ potitos (Francos, Lygios, Burgundiones, Vandalos), cædit atque in ipsa Germ. et
- 278 1031 3 hoc et proximo anno, quo ipse Imp. Cos. II. cum Lupo fuit, bellum tam prospere gerit, ut novem reges se ad deditionem adegisse omnemque Germ. subegisse gloriatur. Munimentis inter Rhenum et Danubium factis novi limites firmantur, Germanis tironibus per singulas cohortes distributis exercitus suppletur.
- 279 1032 4 Imp. Probus Cos. III. cum Nonio Paterno II. Rhætiæ, Illyricum, Thraciam pacat.
- 280 1033 5 Coss. Gratus et Messalla.) Occidentalibus provinciis pacatis Probus in Asiam redit, sed priusquam adveniret, *Saturninus* affectati imperii poenas Apameæ luerat. Isauros coercet, Blemyas ex Ægypto ejicit.
- 281 1034 6 Imp. Probus IV. cum Tiberiano Consul Bastarnarum centum millibus aliisque barbaris sedes in Thracia attribuit. Romam reversus triumphum ducit. Mox in Galliam reversus Proculum et Bonosum, novas res molitos, opprimit, jamque ad exoptatum finem laborum se pervenisse opinabatur.
- 282 1035 7 Imp. Probus V. cum Victorino Consul, mense Augusto,

p. C. u. c. Imp.

- Sirmii a militibus suis, quorum viribus in exsiccandis paludibus abutitur, interficitur. Evectus est ad imp. CARUS, tum maxime præf. prætorio, qui CARINUM et NUMERIANUM, filios suos, Cæsarum, mox Augustorum dignitate ornat. Cæsis Sarmatis, qui post mortem Probi rebellaverant,
- 283 1036 2 (Caro et Carino Coss.) Carinum in Galliam cum imperio mittit, ipse cum Numeriano ad bellum Persicum proficiscitur. Vararane rege domesticis bellis occupato, Tigrim trajicit, Ctesiphontem capit, sed prope eam urbem, extremo anno, aut fulmine aut morbo perit.
- 284 1037 Coss. Carino et Numeriano, Numerianus cum exercitu ad Hellespontum rediens, Arrii Apri, præf. præt. et socieri sui, fraude clam necatur: quo facinore comperto, milites, crudelitatem et luxuriam Carini, Romæ tum maxime commorantis, aspernantes, C. Aurelium Valerium (Jovium) DIOCLETIANUM, ducem domesticorum, Chalcedone a. d. 15 Cal. Oct. Imperatorem creant, hominem prudentem et ambitiosum, sed servis parentibus, ut traditum est, natum.
- 285 1038 2 Is Cos. II. cum Aristobulo, mense Martio cum Carino apud Margum, Mœsiæ urbem ad ripam Danubii, configit. Proelio superior evadit Carinus, sed paulo post a Trib. mil., cujus privatim inimicitias meruerat, interficitur. Itaque imperium adeptus Diocletianus, cum rusticani, Bagaudarum nomine, Galliam seditionibus miscerent, MAXIMIANUM (HERCULIUM), hominem agrestem, sed militiæ peritum, ac sibi fidelem, Cæsaris dignitate ornat, et illuc dimittit.
- 286 1039 3 Coss. M. Junius Maximus II., Vettius Aquilinus.) Maximianum, victis Bagaudis, Dioclet. securitatis publicæ causa, Cal. April. Augustum declarat, et provincias Occidentis, a mari Ionio et Drino fluvio, cum summo imperio curare jubet.
- 287 1040 4 Coss. Augg. Diocl. III. et Maximiano, dum Maxim. Galliam ab impressionibus Germanorum defendit, Carausius, classi Romanæ contra piratas Francos et Saxones præpositus, Bononia (Boulogne) in Britanniam transvehitur, et privato consilio Imperatorem et Augustum se declarat.
- 288 1041 5 Imp. Maximianus consulatum secundum cum Pomponio Januario Treviris init, eodemque anno, dum Diocletianus in Rhætiæ finibus bellum gerit, ipse Rhenum transgressus Germanos urget.
- 289 1042 6 Coss. M. Macrius Bassus, L. Ragonius Quintianus.) Mamertini oratio panegyrica I. Maximiano Treviris dicta.
- 290 1043 7 Coss. Imp. Diocletiano IV., Maximiano III., Carausius Britanniam, classe Romana victa, non solum tuetur, sed etiam Augustoa, ut pacem æquis conditionibus

p. C. u. c. Imp.

- secum faciant, adigit. Hieme Diocl. et Maximian. Mediolani conveniunt.
- 291 1044 8 Coss. Tiberianus II., et Cassius Dio.
- 292 1045 9 Coss. Annibaliano et Asclepiodoto, Cal. Martiis Diocletianus Nicomediae (quam sibi sedem elegerat), *Fl. Constantium Chlorum* et *Galerium Maximianum*, cogn. *Armentarium*, *Cæsares* declarat, qui affinitatibus ita cum Augustis conjunguntur, ut Constantius Maximiani privignani Theodoram cum curatione Galliarum et Hispaniae et Britanniae, Galerius Diocl. filiam Valeriam cum Illyrico accipiat. (Ambo Cæsares uxores, quas habuerant, repudiare jussi erant, quamquam Constantius quidem ex *Helena* filium *Constantinum*, jam 18 annorum, nat. a. 274, Febr. 28, suscepserat.)
- 293 1046 10 Coss. Augg. Diocl. V., Maxim. IV.) Carausius in Britannia occiditur fraude *Allecti*, qui et ipse, purpura sumpta, insulam per triennium tenet.
- 294 1047 11 Coss. Flavius Valerius Constantius et Galerius Valerius Maximianus, Cæsares.
- 295 1048 12 Coss. Nummio Tusco, Cornelio Anullino, Carpis victis sedes in Pannonia concessae traduntur.
- 296 1049 13 Diocl. Aug. VI., Constantio Cæs. II., Coss. Oriens duplici bello commovetur, dum Dioclet. Ægyptum, victo *Achille*, imperii æmulo, in potestatem redigit, Galerius parum prospere adversus Persas et *Narseum* regem in Mesopotamia pugnat. Interea Constantius collecta classe in Britanniam trajicit, eamque insulam, Allecto per Asclepiodotum legatum oppresso, post 10 annum rursus imperio adjungit. Eumenius panegyricum (iv.) recepta Britannia dicit. Augustoduni schola restauratur ab Eumenio. Vid. panegy. iii.
- 297 1050 14 Maximiano Aug. V., Galerio Cæs. II., Coss. Galerius studio delendae ignominiae accensus novas copias contrahit, et mutato consilio per Armeniam profectus denuo cum Narseo configit. Ingenti pugna victi Persae ad pacem adiguntur, qua *imperii fines* quinque regionibus usque ad Tigrim annem amplificantur, Arzanena, Moxoena, Zabdicena, Rehimena et Corduena trans Tigrim. Maximianus in Africa Quinquegentianos rebelles domat.
- 298 1051 15 Anicio Fausto II., Severo Gallo, Coss. Constantius Alemannos in Lingonibus (Langres hodie) vincit. Limites imp. ubique firmantur, sed augentur etiam tributa civium, dum *regius cultus*, a Diocletiano inductus (cf. Zonar. Annal. p. 244, ed. Wolf.), et *quatuor domini* graviter incumbunt.
- 299 1052 16 Coss. Augg. Diocletianus VII., Maximianus VI.
- 300 1053 17 Coss. Cæsares Constantius III., Galerius Maximianus III.

p. C. u. c. Imp.

- 301 1054 18 Coss. Titianus II., et Nepotianus.
- 302 1055 19 Cæsares Constantius et Galerius quartum Coss.
- 303 1056 20 Coss. Augg. Dioclet. VIII., Maxim. VII.) Diocl. et Galerius, cum diu consultassent de abolendis Christianorum religionibus, Febr. mensis die 23 ecclesiam Nicomediæ destruunt: proximo die proposito *edicto* Christianorum ecclesias dirui, sacros libros cremari, antistites in vincula conjici, mox etiam tormentis ad exuendam fidem adigi jubent. Fervet per totum orbem terrarum persecutio, nec tamen eadem ubivis vehementia, præsertim ubi Constantii mite ingenium regnat. Diocl. vicennalia sua Romæ celebrat, et triumphum de Persis cum Maximiano agit, urbem novis *thermis* instruere incipit, sed mox, civium libertatem non ferens, urbem relinquit.
- 304 1057 21 Consulatum nonum cum Maximiano VIII., Ravennæ cum inisset jam ægrotans, Nicomediam delatus per totum annum morbo laborat, nec nisi
- 305 1058 22 Cal. Martii Cæsaribus Constantio et Galerio V. Coss. in publicum prodit. Mox Cal. Maii *summa dignitate se abdicat*, et privatus in villam prope Salonas se recipit: idem invitus Maximianus Mediolani facit, et Lucaniæ secessum petit.
- CONSTANTIUS et GALERIUS Augusti, ac simul Galerii opera novi Cæsares *Fl. Valerius SEVERUS* et *MAXIMINUS Daza* (Galerii sororis filius) declarantur, quorum alteri Italia et Africa, alteri provinciæ Orientis committuntur: (neglectis *Constantino* et *Maxentio*, Constantii et Maximiani filiis.)
- 306 1059 Coss. Imp. Constantio et Galerio VI., cum Constantius (Julii 25) Eboraci in Britannia decessisset, CONSTANTINUS, subinvito Galerio, et Cæsarem se profectur, et patris ditionem occupat, mox Francos et Bructeros profligat.—Interea Romæ (Oct. 27) a prætorianis militibus MAXENTIUS ad imperium evehitur, et Maximianus, ejus pater, resumpta purpura, auctoritatem partibus affert.
- 307 1060 2 Maximiano IX. et Constantino Coss. *Severus*, quem Galerius Augustum declaraverat, cum exercitu in Italiam properat Maxentium debellaturus, sed a militibus desertus Ravennæ perit. In ejus locum Carnunti Galerius LICINIUM substituit Augustum, quod idem nomen paulo ante Constantinus assumpsit, mox in Asia MAXIMINUS, Christianorum osor, sibi ipse imponit. Neque tamen Maxentium aut armis Galerius, aut insidiis Maximianus, senex ambitiosus et impius, dejicere potest. Immo hic Italia pulsus in Galliam ad Constantinum (Treviros) confugit, cui *Faustam*, filiam suam, in matrimonium dederat. (Itaque *sex Augusti*, tres in Occidente, tres in Oriente.)

p. C. u. c. Imp.

- 308 1061 3 Coss. Imp. Maximianus X., Galerius VII.
- 309 1062 4 Annus dicitur primus post consulatum Maximiani et Galerii.
- 310 1063 5 Altero anno post consulatum Maximiani et Galerii Maximianus, res novas contra generum molitus, Massiliæ captus necem laqueo sibi consciscere cogitur.
- 311 1064 6 Galerio VIII., Maximino II. Aug. Coss. Galerius (mense Maio) morbo decedit, cui succedit *Licinius*. Maxentius per præfectos suos Africam, Alexandro, imp. æmulo, victo, in potestatem suam redigit, ipse imbellis et luxuriosus, Christianæ fidei cultoribus infensus. Eumenius Æduensium nomine Constantino in ejus quinquennialibus gratias agit de remissis tributis (Paneg. vii.).
- 312 1065 7 Coss. Augg. Constantino II. et Licinio II., Maxentius Constantinum quoque aggredi parat. Sed hic bellum orsus, Italiam superiorem, reportata in campis Taurinatis victoria, occupat, ipsum Maxentium in pugna ad *Saxa rubra* profligat (Oct. 27). *Maxentius fugiens*, dum pontem Mulvium transit, cum equo lapsus in Tiberim submergitur. Cetera facile victori deduntur, prætoriani milites exauctorantur, neque posthac supplentur. *Christianis* edicto proposito non solum impunitatem concedit, sed inseq. anno etiam *aperte favet*.
Ab hoc anno 8 Cal. Oct. *Indictiones* numerari solent.
- 313 1066 8 Anno ineunte Constantino III. et Licinio III. Aug. Coss. Mediolani nuptiæ inter Licinium et sororem Constantini celebrantur. Prima lex de immunitate clericorum a civilibus muneribus emittitur, cf. Cod. Theod. 16, 2, 1, sqq., mox ita restringenda, ne clerici fiant nisi pauperes. Treviros reversus Constantinus adv. Francos, Licinius adversus *Maximinum* proficiscitur, qui subito, trajecto in Europam exercitu, bellum cøperat. Sed idem apud Heracleam a Licinio vincitur (prid. Cal. Maias), et aliquot mensibus post, de salute desperans, Tarsi moritur. (Jam igitur *duo soli rerum domini*.) Etiam Licinius Christianæ religioni (quam Maximinus frustra extinguere studuerat) favere cøpit, neque tamen simul crudelitatem exuit, qua tum in alios, tum in domum Diocletiani utitur.
- 314 1067 9 Coss. C. Cejonius Rufus Volusianus II. et Annianus.) *Bassianum* res novas molitus Constantinus, quamquam suam illi sororem in matrimonium dederat, interficit. *Simul inter ipsos Augg. bellum cøpit*: duobus præliis, apud Cibolim, Pannoniæ oppidum (Oct. 8), et apud Hadrianopolim Licinii copiæ funduntur. Concordia restituitur, postquam Licinius omne Illyricum cum Macedonia et Achaia Constantino cessit.

R

p. C. u. c. Imp.

- 315 1068 10 Constantino et Licinio Augg. utroque IV., Coss. Const. in Italiam reversus pro Cæciliano contra Donatistas hæreticos decernit, crucis supplicium tollit, privilegia ecclesiarum Christianarum auget.
- 316 1069 11 Coss. Fl. Rufius Cejonius Sabinus, Q. Aradius Rufinus Proculus.) Constantinus decennalia sua celebrat, ex Fausta ei Arelati Constantinus nascitur : mox Galliam relinquit nec eo revertitur. Diocletianus Salonæ moritur 3 Non. Dec.
- 317 1070 12 Coss. Gallicanus et Bassus.) Crispus juvenis et Constantinus infans, filii Constantini Augusti, et Licinius puer, Licinii Aug. filius, Cæsares appellantur. Quorum Crispum Latinis litteris erudit *Lactantius*, rhetor et philosophus Christianus.
- 318 1071 13 Coss. Licinius Aug. V., et Crispus Cæsar.) Constantinus Sirmii maxime versatur.
- 319 1072 14 Coss. Constantinus Aug. V. et Licinius Cæsar.) Sarmatico bello illigatus hoc et proximis annis Constantinus in Pannonia fere et Dacia versatur. Haruspices ne privatim consulantur, prohibetur.
- 320 1073 15 Coss. Constantinus Aug. VI., et Constantinus Cæsar.) Pœnæ coelibatus et orbitatis tolluntur edicto, nisi quod ad ipsos inter se conjuges pertinet. Cod. Theod. 8, 16.
- 321 1074 16 Coss. Crispus Cæsar II. et Constantinus Cæsar II.) Cal. Mart. panegyricus Nazarii in quinquennialibus Cæsarum habetur. Lex prima de venerando die Solis sive dominico emittitur, vide Cod. Theod. 2, 8. Amplissima facultas accipiendi ex testamentis ecclesiis sive conciliis catholicis conceditur, Ib. 16, 2, 4.
- 322 1075 17 Coss. Petronius Probianus, Anicius Julianus.) Constantinus victoriam de Sarmatis in ipsorum terra, occiso rege Rausimodo, reportat. Crispus Cæsar et Helena, Imperatoris mater, Romam visitant.
- 323 1076 18 Acilio Severo, Vettio Rufino, Coss. bellum alterum inter Constantinum et Licinium paratur, postquam ille Gothos persequens in ditionem Licinii ingressus est. Configunt inter se (Julii 3) apud Hadrianopolim, victus Licinius Byzantii obsidetur : classis ejus a *Crispo*, Constantini filio, vincitur, et tempestatibus deletur. Itaque Licinius in Asiam transit, sed altero proelio apud Chalcedonem (Sept. 18) victus, et Nicomediæ obsessus, se dedit, nihil pactus nisi vitam.
- 324 1077 19 Crispo III. et Constantino III. Cæs. Coss. Constantinus, *jam solus Augustus*, Thessalonice agens Licinium interfici jubet.
- 325 1078 20 Paullino et Juliano Coss. Constantinus *primum concilium universale* Christianorum antistitum *Niœæ* (ab 11 Cal. Jun. usque ad 8 Cal. Aug.) *celebrat*, in quo Ariana opinio de natura Christi damnatur (*ὁμοουσία*—

p. C. u. c. Imp.

- ἀποκρίσια.) Gladiatores lege (Cod. Theod. 15, 12) prohibiti. *Constantius*, Imp. filius, Cæsar declaratur. *Arnobius*, rhetor Siccensis, Christianus factus.
- 326 1079 21 Imp. Constantinus VII. Cos. cum Constantio Cæsare in itinere Romano Polæ *Crispum* Cæsarem, juvenem summæ spei, *Faustæ* novercæ calumniis incensus, simulque Licinianum, sororis filium, interficiendos curat, verumtamen detecta fraude etiam *Fausta* flagitium morte luit. Romæ vicennalia sua circa Idus Julius agit. Helena, Imperatoris mater, (Aug. 18) morbo decedit ac Romæ sepelitur. Relicta Roma, quam rursus non videat, Constantinus Sirmium petit.
- 327 1080 22 Papa Sylvester urbis Romæ episcopus est. Constantino et Maximo Coss. *secunda indictio incipit*, cf. supra ad a. 312. Constant. in Macedonia versans Hierosolymis, invento sacro sepulcro, ecclesiam resurrectionis exstrui jubet.
- 328 1081 23 Januario et Justo Coss. Const. Nicomediæ versans Byzantium, opportunissimam urbem, instaurat et auget, eam sedem imperii eligens, cum vetus Roma nimis multa pristinae libertatis vestigia servaret, peregrinis dominis acerba.
- 329 1082 24 Coss. Constantinus Aug. VIII. et Constantinus Cæs. IV.
- 330 1083 25 Gallicano et Symmacho Coss. Christiana urbs *Constantinopolis*, sive *Nova Roma*, iisdem quibus vetus ornata privilegiis Encæniorum die, Maii 11, *dedicatur*. Simul etiam nova totius reip. descriptio usurpatur per 4 *Præfecturas*, quibus totidem præfecti prætorio præsunt, Orientis, Illyrici orientalis, Italiae, Galliarum, 14 *Dioceses* (*Ægyptus*, Oriens, Pontus, Asia, Thracia — Macedonia, Dacia — Illyricum occidentale, Italia superior, Roma, Africa — Gallia, Hispania, Britannia), 116 *Provincias*, quarum suum quæque rectorem (aut consularem, aut correctorem, aut præsidem) habet. Officium Palatinum septem viris continetur: magistro officiorum, quæstore, comite sacrarum largitionum, comite rerum privatarum, duobus comitibus domesticorum equitum et peditum, denique præposito sacri cubiculi. Ordines accurate distinguuntur appellationibus virorum *illustrum*, *spectabilium*, *clarissimorum*, *perfectissimorum*. *Consulatum* tamen dignitas, quamquam ad speciem tantummodo composita, et *Patriciorum* honos, initio rarus, mox frequentior, præ ceteris omnibus excellunt. (Plura petenda ex *Notitia utriusque Imperii*, in Grævii Thes. Antt. Rom. tom. 7.)
- 331 1084 26 Coss. Bassus et Ablavius.
- 332 1085 27 Pacatiano et Hilariano Coss. Gothi rege Ararico Danubium populandi causa transgressi a Constantino

p. C. u. c. Imp.

Cæsare vincuntur: ipse Imp. e propinquo bello præsidet.

- 333 1086 28 Dalmatio et Zenophilo Coss. Constantinus apertius quam antea templa et idola gentilium everti jubet, ac reditus templis detrahit. Contra basilicæ in terra sancta plures excitatæ, itineraque ad eas frequentantur. Constans, minimus Imp. filius, Cæsar appellatur.

Censuræ honore ultimus omnium Dalmatius, frater Constantini, ornatur.

- 334 1087 29 Coss. L. Ranius Constantius Optatus, Anicius Paulinus.) Sarmatæ, a Gothis et suis ipsorum servis (Limigantibus) oppressi, ad 300 millia hominum sedes in imp. Rom. accipiunt. Auger Constantinopolitanæ urbis commoda Imperator, advocandis architectis, naviculariis annonæ causa tuendis.

- 335 1088 30 Coss. Julius Constantius, Augusti frater, Cejonius Rufus Albinus, Consul a. 314 filius.) Ecclesiasticæ contentiones de Arianis opinionibus redintegrantur. *Athanasius* ὁ ὁρθόδοξος, episc. Alexandr., in concilio Tyri habito, volente Constantino, damnatur. Post quod *Eusebius*, episcopus Cæsariensis, orationem de laudibus Constantini, tricennalia sua celebrantis, habet. Qui quidem eodem anno *Imperium*, multo sanguine partum, secundum præfecturas, rursus *inter tres filios dividit*, dum CONSTANTINUM Galliis, CONSTANTIUM Orienti, CONSTANTEM Italiæ præficit, ac præter eos fratris filiis Cæsaribus DALMATIO Illyricum, ANNIBALIANO regna Ponti et Armeniæ attribuit.

- 336 1089 31 Coss. Fl. Popilius Nepotianus, sorore Imperatoris genitus, et Facundus.

- 337 1090 32 Feliciano et Fabio Titiano Coss. Constantinus (Maii 22) baptisate in communionem Christ. religionis receptus anno ætatis 64 morbo decedit, prope Nicomediam, bellum contra Persas parans, quorum rex *Sapores II.* quinque provincias recuperaturus (cf. a. 297) in Mesopotamiam impressionem fecerat. CONSTANTIUS ab Euphrate advolat, factionibus militibus excitatis patruales et dignitate et vita privat, ceteros etiam propinquos suos tolli aut jubet aut patitur, quorum soli relinquuntur *Gallus et Julianus*, Julii Constantii filii impuberes. *Tres fratres Augusti* (Sept. 9) Constantinopoli conveniunt: Illyricum omne (cum Achaia et Peloponneso) sorti Constantis adjicitur, Africa inter hunc et Constantinum dividitur.

- 338 1091 32 Coss. Urso et Polemio Constantius in Syriam profectus statim post divisum cum fratribus imperium cum Persis bellum gerit, quo per totam ferme vitam attinetur: gnauiter bellum Antiochiæ apparat, sed

p. C. u. c. Imp.

- animus tamen deest ad magnum aliquid audendum. Nisibis a Persis frustra oppugnatur.
- 339 1092 3 Coss. Augg. Constantius II. et Constans.) Constantinus Treveris, Constantius in Syria, Constans fere Sirmii agunt.
- 340 1093 4 Coss. Acyndinus et L. Aradius Val. Proculus.) *Constantinus*, portione sua non contentus, Constanti, fratri suo, bellum infert, sed temere pugnam ingressus prope Aquileiam a praefectis fratris per insidias *cæditur*, 24 annos natus, quo facto Gallias ceterasque occid. provincias Constans patrimonio suo adjungit.
- 341 1094 5 Coss. Marcellino et Probo, Indict. 14. Constans sacrificiorum insaniam aboleri jubet, Cod. Theod. 16, 10, 2. Orientis provinciæ acerrimis *Eusebianorum* (cum Eusebio episc. Nicomed. Arianas opiniones defendentium) contra *Athanasium* contentionibus commoventur: qui cum Constantii jussu armis Alexandria iterum ejectus esset, Romam confugit, mox Constantem patronum adipiscitur.
- 342 1095 6 Augg. Constantio III. et Constante II. Coss. Franci a Constante devincuntur.
- 343 1096 7 M. Mæcio Memmio Furio Balburio Cæcilio Placido et (Fl. Pisidio) Romulo Coss. Constans in Britanniam trajicit adversus Pictos et Scotos. *Firmicus Maternus* librum de errore profanarum religionum ad Augustos componit.
- 344 1097 8 Leontio et Sallustio Coss. componendarum dissensionum causa concilium Christianorum episcoporum universale *Sardicæ* in finibus utriusque imperii habetur, sed dissidium, quod tolli debebat, augetur, dum Latini Athanasium acriter defendunt, Græci Romani episcopi auctoritatem aspernantur.
- 345 1098 9 Consules Amantius et Albinus.
- 346 1099 10 Coss. Augg. Constantius IV., Constans III. (aut post consulatum Amantii et Albini). Athanasius, a Constante impense adjutus, in Alexandrinam sedem, lætantibus civibus, restituitur. Sapores iterum frustra Nisibenos obsidione premit.
- 347 1100 11 Coss. Rufinus et Eusebius.
- 348 1101 12 Fl. Philippo et Fl. Salia Coss. Persæ denuo irruptionem in Mesopotamiam faciunt: apud Singara vincuntur et castris exuuntur, sed securos Romanos paulo post in iisdem castris opprimunt.
- 349 1102 13 Coss. Ulpianus Limenius et Aco Catulinus.
- 350 1103 14 Sergio et Nigriano Coss. 15 Cal. Febr. Comes MAGNENTIUS Augustoduni (Autun) in Gallia purpuram sumit. *Constans*, nec provincialibus nec militibus acceptus, fuga se eripit, sed Helenæ in finibus Hispaniæ ab equitibus persequentibus *occiditur*, ætatis anno 30. Magnentius, oppresso *Nepotiano*,

Constantini sororis filio, qui Romæ se Imperatorem professus erat, duas Occidentis præfecturas obtinet, cum in Illyrico *Vetranio*, vetus miles, ab exercitu ad principatum evectus esset. Constantius interim, repulso Sapore, qui jam tertium Nisibim oppugnavat, spretis Magnentii conditionibus, bellum parat. Cum *Vetranione* in gratiam redit, sed eundem Sardiæ (Dec. 25) militum consensu purpura exiit, et Prusam relegat, ubi vitam privatam, at securam ageret.

- 351 1104 15 Nulli justi Consules fuere, annus igitur post consulatum Sergii et Nigriani notatur.) Constantius, ut habeat, cui curam belli Persici tuto committat, *Gallum*, patruelem suum, custodia liberatum, dataque in matrimonium Constantina sorore, Idib. Mart. *Constantem* Cæsarem declarat et Orienti præficit. Ipse Sept. 28, cum Magnentio apud Mursam, urbem inferioris Pannoniæ (hodie Essek), configit, eumque cruentissimo proelio facto superat (Eutrop. 10, 12).
- 352 1105 16 Constantio Aug. V. et Constante Cæs. Coss. Magnentius etiam Italia, proditis præsiidiis, expellitur.
- 353 1106 17 Constantio Aug. VI. et Constante Cæs. II. Coss., Idem denuo victus a Constantio apud Alpes Cottias Lugduni, ab omnibus desertus, (Aug. 10) semet ipse interficit: ceteri defectionis socii severe puniuntur. Post quæ Constantius, dum eunuchis suis, imprimis Eusebio, cubiculi præposito, publicarum rerum administrationem permittit, Catholicorum et Arianorum, quorum opinionibus ipse favisse traditur, dissensiones componere studet. Tempa gentilium ubique claudi jubet, Cod. Theod. 16, 10, 4.
- 354 1107 18 Constantio Aug. VII. et Constante Cæs. III. Coss. Imperator icto fœdere cum Alemannis Mediolani consistit, quo *Gallum* Cæsarem, qui paulo ferocius Antiochiæ se gesserat, ad se arcessit, sed eum, cum in itinere Constantina decessisset, Polæ in Istria occidi jubet. Similem sortem *Julianus*, illius frater, deprecante Eusebia, Const. uxore, ægre effugiens, *Athenas* tamquam in exilium mittitur, ipso maxime volente et philosophorum consuetudine se delectante.
- 355 1108 19 Coss. Arbetione et Lolliano, dum Imp. Mediolani comoratur, *Sylvanus* in Gallia, repulsis Germanis nobilitatus, purpuram sumit: sed ab Ursicino cito opprimitur. Ea tamen opportunitate *Julianus* Athenis revocatur, et (Nov. 6) *Cæsar declaratur*, Helenamque Constantii sororem in matrimonium ducere jubetur. Inde statim Galliis præficitur. In concilio *Mediolanensi* Athanasius denuo, Imperatore haud dubie jubente, damnatur, et qui defendere eum ausi essent, puniuntur.

p. C. u. c. Imp.

356 1109 20 Constantius Aug. Cos. VIII. cum Juliano Cæsare, Mediolani agens sacrificia cultusque simulacrorum capitis poena sancit : vid. Cod. Theod. 16, 10, 6.

Athanasius militum armis Alexandria ejicitur (ferales enim Christianorum inter se inimicitias fuisse ejusdem ætatis scriptor eruditissimus *Ammianus Marcellinus* tradit, lib. 22, 5), sed in deserta Ægypti se recipiens a *monachis*, fortissimis partium propugnatoribus, cupide defenditur. (Mortuus est eod. anno 105 a. natus *S. Antonius*, monasticæ vitæ celeberrimus auctor, quam per septuaginta annos et præceptis et exemplo docuerat. Hoc præceptore usus *Pachomius* circa a. 330 in superiore Ægypto cœnobia sive claustra instituere cœperat, in quibus severa disciplina conjuncti monachi viverent.)

Interea Julianus cum Alemannis, propinquam Galliam depopulantibus, feliciter bellum gerit ; hieme ipse in Senonum oppido (Sens) obsidetur, et desertus a Marcello, mag. equit. (quippe qui se mentem aulicorum probe perspexisse putaret), suæ fortunæ permittitur.

357 1110 21 Sed liberatus tandem præter spem, Lætis Germanis prope Lugdunum in fugam versis, Alemannos cum exercitu longe minore prope Argentoratum devincit, et Rhenum transgressus, vastatis hostium agris, inducias petentibus dat. Inde Frangos ad Mosam sedentes aggreditur. Constantius (*h. a. Cos. IX. cum Juliano Cæsare II.*) Romam visitat, et circum obelisco ex Ægypto advecto ornari jubet : magiam divinandique artem capitis poena sancit : urbis præfecti potestatem judicalem minuit, præfecti prætorio auget, 1, 27 Cod. Theod. de Appellat.

358 1111 22 Datiano et Cereale Coss. Julianus, victis multis difficultatibus, Parisiis profectus Francos Salios opprimit, suppliciter orantes in deditionem accipit et sedes in Toxandria retinere patitur, Chamavios ad veteres sedes se recipere cogit. Etiam Constantius trans Danubium adversus Quados, Pannoniæ et Mœsiæ vastatores, feliciter rem gerit : Limigantes Sarmatas cædit, eorumque pristinos dominos (vide an. 334) in veteres sedes restituit. Nicomedia terræ motu gravissima clade afficitur.

359 1112 23 Eusebio et Hypatio Coss. dum Constantius in Illyrico commoratur, bello et tertia Sirmiensi synodo occupatus, Saporess jam ferocior factus *Amidam* post diuturnam oppugnationem capit, sed, copiis vehementer attritis, trans Tigrim recedit. (Amm. Marcell. lib. 19.) Ariminensis et mox Constantinopolitana synodi Arianis sequæ habentur. Urbs Constantinopolis suum præf. urbis accipit, sublati

duumviris. Julianus tertio Rhenum trajicit, et Alemannos, agris vastatis, ad pacem petendam reddendosque captivos 20,000 adigit.

- 360 1113 24 Coss. Constantio Aug. X. et Juliano Cæs. III. magna indignatio in Gallia oritur, cum Constantius delectos fortissimos milites suis præsiidiis deduci et in Orientem mitti jubet. Seditio fit Lutetiæ Parisiorum: *Julianus* (circa mensem Aprilem) invitus et refragans *Augustus salutatur*, sed modeste agens, dum litteras legatosque ad patruelem de conditionibus imperii mittit et remittit, Alemannos rebellantes domat regemque Vadomarum capit, Francos Attuarios trans Rhenum circa Lupiam amnem sedentes persequitur, fines Romanos reficiendis castellis firmat.

Interim bellum in Oriente infelicitè geritur: *Persæ* Singara, mox Bezabden expugnant, eamque urbem frustra Constantius recuperare studet — neque tamen æquas Juliani conditiones accipit. Hieme alter Antiochiæ bellum Persicum parat, et, Eusebia mortua, Faustinam uxorem ducit, alter Viennæ Helenæ mortem luet.

- 361 1114 25 Tauro et Florentio Coss. Julianus, postquam armis decernere statuit, bellum celeritate occupat: divisis exercitibus, ipse per Germaniam occulto itinere profectus Danubio devehitur, Sirmio cum valido præsidio, quod ibi collocatum erat, mox Succorum angustiis potitur. Sola moratur Aquileiæ oppugnatione, quam duæ legiones, Sirmii captæ, mutata subito fide, occupant. Interea Julianus certior fit *de morte Constantii*, nam is, cum nuntium de Juliani irruptione accepisset, relicto bello Persico iter converterat, sed Mopsucrenis in Cilicia febris correptus decesserat (Nov. 3) annos natus 45. JULIANUS igitur consensu partium solus Augustus factus, anno exeunte Constantinopolim pacatam intrat.

- 362 1115 1 Mamertino et Nevitta (Gotho) Coss. (cf. Mamertini gratiarum actio pro consulatu, Paneg. x.) *Ingens rerum mutatio* illico paratur, dum novus Imperator, præstantissimum Marci Antonini Philosophi exemplum se imitaturum professus, non contentus veterem parsimoniam et disciplinam in aulam revocasse, etiam mores et ingenia hominum corrigere inepte aggreditur: Christianam religionem cum ipse deservisset, *simulata adversus omnes æquitate pervertere* studet, veterem deorum cultum omni ratione adjuvat et commendat — superstitioni obnoxius, nec philosophiam ad vitam magis, quam ad ostentationem componens. Cum 8 ferme menses Constantinopoli egisset, Antiochiam proficiscitur: ibi hibernans et expeditionem in Persas parans, Christianis graviter

p. C. u. c. Imp.

irascitur, quibus incendium templi Apollinis Daphnæi adscribit, eosque clausa majore ecclesia ulciscitur: Athanasium, *deorum hostem*, Alexandriam reversum, tertio expelli jubet. (Amm. Marcell. lib. 22.) *Libanium*, sophistam Antiochensem, litteris florentem, in magno honore habet.

363 1116 2 Coss. Imp. Fl. Claudius Julianus IV., *Secundus Sallustius Promotus*, idem præf. præet. Galliarum.) Judæis sacratissimi templi Hierosolymis restituendi potestatem facit, sed opus aggressi flammis ex terra erumpentibus impediuntur. Mart. 5 Antiochia proficiscitur, *Procopium* et *Sebastianum* cum 30,000 mil. recto itinere Assyriam petere jubet, ipse Chaboram amnem ponte facto, ineunte Aprili, transit, et per Mesopotamiam juxta Euphratem, comitante classe, Ctesiphontem petit. Expugnatis compluribus oppidis, Tigrim transgressus Persas apud Ctesiphontem pugna vincit, sed ab urbe oppugnanda deterretur. Itaque calidiore quam prudentiore consilio classem suam incendit et interiora petit. Mox inopia coactus, cum Persæ agros suos urant, redire per Gordyenen statuit. Persequuntur Persæ, Julianus dum laborantibus suis succurrit, (Junii 26.) *mortiferum* vulnus aut ab hoste, aut a Christiano quodam milite suo accipit. Dum duces consultant, FL. JOVIANUS, primicerius domesticorum, tumultuarie a militibus Imperator proclamatur, qui mox, fame et desperatione militum motus, necessariam quidem, sed turpissimam cum Sapore pacem componit, et pro pretio transeundi Tigridis *quinque provincias cum urbe Nisibi*, quæ totiens Persarum impetus retardaverat, *hosti tradit*. Nisibeni sortem suam complorantes Amidam transducuntur. Imp. per Syriam et Ciliciam, afflictas Christianorum res ubique erigens (quo tempore etiam Athanasius restituitur), celeriter proficiscitur. (Amm. Marc. lib. 23—25.)

364 1117 Ancyre *consulatum* init cum Varroniano filio *infante*, sed mox (Feb. 16) Dadastanæ in Galatiæ et Bithyniæ finibus repentina morte decedit, 33 annos natus.

- 1 Nicææ consensu omnium, cum Sallustius præf. præet. senectutem suam excusasset, (Febr. 26.) FL. VALENTINIANUS absens Imperator creatur, tribunus militum domesticorum, 43 annos natus, qui paulo post VALENTEM, fratrem suum, imperii consortem declarat, eique totum Orientem cum Constantinopoli, imperii sede, attribuit. Ipse Occidentem sibi eligit, homo parcus et sobrius, moderatus in religionum diversitate, sed idem sævus et facilis ad iram. Statim initio Valentinianus liberam Dei colendi facultatem

p. C. u. c. Imp.

- omnibus, sed tamen sine contemptu Christianæ religionis, permittit, etiam haruspicinam maleficiis eximit. Italiæ statum compluribus legibus ordinat.
- 365 1118 2 Valentinianus consulatum Mediolani, frater collega Constantinopoli init. *Symmachus* præfectus urbi (Romæ) est. Defensores civitatum hoc fere tempore instituuntur. Valentin. Parisios proficiscitur. Valente forte in Asia absente, *Procopius*, e latebris emergens, Constantinopoli purpuram sumit, multos ad partes suas traducit, Chalcedonem occupat et inde Valentem repellit.
- 366 1119 3 Gratiano, nobilissimo puero, et Dagalaipho, magistro militum per Gallias, Coss. Procopius in Phrygia victus interficitur. Eodem ferme tempore Alemanos, Galliam incursantes, Jovinus Valentiniani auspiciis proelio apud Catalaunos vincit. Civitas Romana seditionibus et cædibus miscetur, dum *Damasus* et *Ursinus* de episcopatu decertant. (Amm. 27, 3.)
- 367 1120 4 Coss. Lupicino et Jovino Valens Danubium transgressus Gothorum, quorum auxiliis Procopius adjutus fuerat, terram vastat. Valentinianus, periculoso morbo liberatus, *Gratianum* majorem filium, etiam tum puerum, *Augustum declarat*. Britannia, graviter vexata a Pictis Scotisque, adventu *Theodosii* Comititis recreatur: limites usque ad vetus Antonini vallum proferuntur (itaque nova facta provincia *Valentia*), ac firmantur.
- 368 1121 5 Valentiniano et Valente Augg. II. Coss. Alemanni Moguntiacum diripiunt. Valentinianus Rhenum trajicit barbarosque in ipsorum terra (prope Solicinum) profligat: omnemque ripam fluminis (proximis annis) castellis ædificandis permunit.
- 369 1122 6 Valentiniano, nobilissimo puero (Valentis filio), et Victore Coss. Visigothorum judex *Athanarius* (nam toti genti præerat rex *Ermanaricus*) pacem petit a Valente, continuo bello exhaustus. Sapo resbus Armeniæ immiscetur et Arsacem regem captum occidit, qui deinde perpetuæ contentionis fons est, dum Valens Armeniam tuetur quidem, neque tamen apertum bellum adversus Persas suscipere audet.
- 370 1123 7 Valentiniano et Valente Augg. III. Coss. Valentinianus litterarum studiis legibus consulit. Theodosius ex Britannia redux magister equitum factus, Vene-tiam a barbaris tuetur ac firmat.
- 371 1124 8 Coss. Gratiano Aug. II. et Sex. Anicio Petronio Probo, *Saxones* latrones Galliam infestant: circumventi a Romanis contra fidem induciarum cæduntur. (Amm. 28, 5.) Valentin. Rhenum junctis navibus transgressus Bucinobantum terras longe vastat.
- 372 1125 9 Modesto et Arintheo Coss. in Africa *Firmus*, Maurorum regulus, deficit, et a provincialibus, injuriis

p. C. u. c. Imp.

Romani Comitibus oppressis, adjuvatur. Valens Antiochiæ belli Persici causa commoratur. *Athanasius*, episc. Alexandrinus, (2 Maii) obit.

373 1126 10 Valentiniano et Valente Augg. IV. Coss. Valentis lex de curialibus, qui monachi facti sint, ad curiam sive militiam revocandis aut ad bonis cedendum adigendis, Cod. Theod. 12, 1, 63. Theodosius, magister equitum, in Africam missus, Firmo devicto et ad mortem adacto, quietem restituit.

374 1127 11 Gratiano Aug. III. et C. Equitio Valente Coss. Quadi et Sarmatæ, perfidia ducis Romani commoti, bellum movent et Pannoniam invadunt. (Sub idem fere tempus Mediolani episcopus creatur *Ambrosius*, cum Consularis Liguriæ fuisset.)

375 1128 12 Valentinianus, Treviris relictis, Carnunti constitutus non solum reprimat barbarorum conatus, sed Danubium trajectus eorum pagos vastat, homines cujusvis ætatis trucidat. In hibernis Bregetione dum deprecantibus Quadorum legatis iracundius respondet, subito ictu sanguinis extinguitur (Nov. 17) 54 annos natus.

GRATIANO Augusto Treviris commorante, VALENTINIANUS *junior*, puer quadrimus, cum matre *Justina* ab exercitu accitus, Augustus nuncupatur, quem major frater laudabili amore amplectens (cum non eadem atque ipse matre natus esset) regnare quidem per Italicam præfecturam secure patitur, suo tamen concilio omnes Occidentis provincias regit.

376 1129 13 Valente V. et Valentiniano Augg. Coss. Gratianus multis constitutionibus Italiæ statui consulit, Maximinum, ferocem præf. præt., supplicio afficit, sed eodem *Theodosius*, maximis rebus gestis, Carthagine afficitur. Ejus filius ejusdem nominis, qui fortitudinis documenta in Pannonia ediderat, Caucam in Hispania secedit, et agro colendo vacat.

Hunorum gens, omnem feritatis modum excedens, ex ultimis Asiæ partibus profecta, *subactis Alanis*, Gothorum populos, trans Danubium colentes, premit. (Amm. 31, 2.) *Thervingi* (sive *Visigothi*), ingens multitudo hominum (circa 200,000, qui arma ferre possent), suppliciter orantes intra *Romanos fines* recipiuntur, mox *Geuthrungorum* quoque (sive *Ostrogothorum*) copiæ (quamquam major populi pars trans amnem in ditione Hunnorum remansit), Alatheo et Saphrace ducibus, Danubium injussæ trajiciunt. Sed cum Lupicinus Comes inhumano mercatu percussos advenas vexaret, Thervingi, duce *Fritigerno*, apud Marcianopolim arma capiunt, et agros, profligatis Romanis, depopulari cœperunt.

377 1130 14 Coss. Gratianus Aug. IV., Fl. Merobaudes, rex Francorum.) Missi a Valente, etiamtum Antiochiæ

p. C. u. c. Imp.

commorante, duces Profuturus et Trajanus, a Gratiano Richomerus, barbaros tamen in Pannonia inferiore versantes debellare non possunt. Immo Fritigernus pollicitationibus suis Hunnorum et Alanorum equites adducit.

Gratianus Alemannorum Lentiensium 30,000 apud Argentariam oppidum sternit, rege Priario capto interfectoque. Præf. præf. et hoc et proximis annis est Hesperius, Ausonii filius.

- 378 1131 15 Valens h. a. Consul VI. cum Valentiniano II. celeri itinere veteranos ex Syria contra Gothos adducit. Gratianus patruo auxilium ferre properat, sed adventu ejus non expectato *Valens*, Sebastiani ducis sui secunda fortuna elatus et Gratiano subinvidens, discrimen pugnae cum Fritigerno apud *Hadrianopolim* adit, et *ingenti clade victus*, vix ut tertia pars exercitus evaderet, ipse ignoto mortis genere 9 aut 11 Aug. perit. (Cf. de ejus moribus Amm. Marc. lib. 31, i. e. extremum, c. 14. Arianorum opinionibus deditus Catholicos oppresserat.) Barbari ab oppugnandis munitis urbibus, Hadrianopoli, Perintho, Constantinopoli, repulsi agros tamen impune vastant.
- 379 1132 1 Coss. *D. Magnus Ausonius*, poëta, et Hermogenianus Olybrius.) In hoc perturbato rerum statu Gratianus THEODOSIUM ex Hispaniæ secessu revocatum (Jan. 16) Sirmii Augustum declarat 34 annos natum, et Orientis provinciis una cum Illyrico orientali præficit. Quo facto res Romana melius ire cœpit: Visigothi Thracia depelluntur. Gratiano Treviros reverso gratias pro consulatu agit Ausonius, Augusti olim magister.
- 380 1133 2 Cum Ostrogothis in Pannoniam profectus Gratianus pacem init, Theodosius periculoso morbo corripitur Thessalonicae: ex eo recreatus et baptizatus, feliciter cum Visigothis præliatur: Constantinopolim reversus, Arianos possessione ecclesiarum depellit, et *Gregorium Nazianzenum* episcopum instituit, aliosque hereticos premit.
- 381 1134 3 Coss. Eucherio et Syagrio, Athanaricus, rex Visigothorum, ad Theodosium Constantinopolim venit seque submittit, alii barbari suas sedes repetere coguntur. Gratianus et Valentinianus Mediolani fere aut Aquileiae consistunt.
- 382 1135 4 Coss. Antonio et Afranio Syagrio, etiam ceteri *Gothi* rebelles *pacem petunt*, ac fideles se fore socios (*fœderatos*) pollicentur. (Jornand. c. 28.) Sedes iis dantur per Thraciam et Mœsiam inferiorem. Interea Gratianus eodem studio fidei Christianae quo Theodosius incensus, Romæ collegia sacerdotum et ex curia aram Victoriæ tolli jubet,

p. C. u. c. Imp.

- neque exorari se legationibus missis (per *Symmachum*) patitur.
- 383 1136 5 Coss. Fl. Merobaude II. (Occid.) et Fl. Saturnino (Orient.), Theodosius Arcadium, filium suum, Augustum declarat, ut jam quatuor hoc nomine sint. Sed in Britannia Imperator a militibus creatur *Magnus Clemens MAXIMUS*, qui cum, collecta omni Britannorum juventute, in Galliam transjecisset, *Gratianus* ab exercitu suo et Merobaude, magistro militum, proditus, fuga Italiam petit, sed in itinere apud Lugdunum interficitur (Aug. 25) ætatis anno 25. Pax deinde per *Theodosium* composita est, ut *Maximus* terras, quas occupasset, haberet, sed *Valentinianum* in Italia tutum regnare pateretur.
- 384 1137 6 Coss. Richomere et Clearcho, frustra Constantinopoli *Libanius*, Mediolani senatus Romani nomine *Symmachus*, Præf. urbi, laborant, ut vetus deorum cultus, legibus interdictus, maneat. Acrem et potentem adversarium *Symmachus* experitur *Ambrosium*, qui quidem eadem contentione pro fide Christianæ religionis contra Arianos depugnat. Honorius, Theod. fil. h. a. natus est.
- 385 1138 7 Arcadio Aug. et Bautone Coss. sacrificia per Orientem prohibita lege Theodosii.
- 386 1139 8 Honorio, nobiliss. puero, et Euodio Coss. Geuthrungi, lintribus Danubium transjicere conati, a Promoto Comite maxima clade afficiuntur, quam qui evaserant Theodosius benigne tractat, et in Phrygia proprias sedes attribuit. *Valentinianus*, matris *Justinæ* instinctu constitutione (Cod. Theod. 16, 1, 4), proposita Arianos exæquat Catholicis, cū *Ambrosius* pertinaciter resistit.
- 387 1140 9 *Valentiniano* Aug. III. et *Eutropio* Coss. Antiocheni, gravitatem tributorum non ferentes, seditionem movent statuasque Augustorum dejiciunt: sed ejus delicti mox veniam accipiunt a clementia Imperatoris. (*Libanii* sophistæ et *Joannis Chrysostomi*, Presbyteri Constantinop., ea de re oratt. extant.)
- Maximus*, dum *Valentiniano* se reconciliatum simulat, Alpium angustias occupat, et Italiam irrum-pit. *Valent.* cum matre *Justina* et *Galla* sorore Thessalonicam fugit, et Theodosii auxilium invocat. Qui cum rei ipsius indignitate motus esset, tum societatem arctiorem Gallæ nuptiis jungit (decesserat enim *Flacilla*, ex qua *Arcadium* et *Honorium* suscep-erat), et bellum parat.
- 388 1141 10 Theodosius Aug. (hoc a. Cos. II. cum *Cynegio*), pulso ad Sicium et Petovionem exercitu *Maximi*, receptaque *Hemona*, *Aquileis* tyrannum capit et supplicio afficit. Galliam in potestatem redigit *Arbogastes*, Francus genere, magister militum, occiso

p. C. u. c. Imp.

- Victore, quem pater Maximus ibi cum imperio reliquerat. Tyrannorum acta abolentur.
- 389 1142 11 Fl. Timasio et Fl. Promoto, Coss. (bello claris) Theodosius cum Valentiniano collega et Honorio filio triumphantes Romam intrant, Theodosio decennalia sua agenti senatus Rom. donum offert 1600 pondo auri. Cal. Sex. Drepanius, rhetor Burdigalensis, legatus Galliarum, panegyricum ad Theod. habet.
- 390 1143 12 Coss. Valentinianus Aug. IV. et Neoterius.) Thessalonicensis seditione facta Bothericum, magistrum militum per Illyricum, occidunt, quapropter Theodosius, barbaris immissis, quamquam impunitatem promiserat, vulgo (ad 7000) trucidari jubet. Suaserat eam caedem *Rufinus*, tum magister officiorum. Octo mensibus post cum Theod. Mediolanum venisset ad diem Servatoris nostri natalem, *Ambrosius* eum a communione sacrorum prohibet, neque prius admittit, quam publice se peccasse confessus sit, atque lege sanxerit, ne capitales sententiæ ante diem trigesimum ratæ sint. Vide ad Cod. Theod. 9., 40, 13.
- 391 1144 13 Coss. Tatianus et Q. Aurelius Symmachus.) Theodosius cum Valentiniano totius Occidentis imperium restituisset, Mediolano Constantinopolim revertitur, atque ad segnitiam vitamque delicatam relabitur. *Sacrificia* et cultus idolorum denuo edictis *prohibentur*. Alexandriae cultus deorum, *Serapio* expugnato ac destructo, extinguitur — sed maximo rei litterariæ detrimento, quod libri olim collecti multi tum forte interierunt.
- 392 1145 14 Arcadio Aug. II. et Rufino Coss. Valentinianus, imperitus juvenis, duodevic. imp. anno in Galliam profectus, ab *Arbogaste* Comite, homine potenti et ambitioso, in ordinem pæne redigitur, cumque illi resistere ausus esset, Viennæ (Maii 15) laqueo interficitur. Arbogastes *EUGENIUM*, magistrum officiorum, litterarum studiis clarum, Imperatorem legit, sub ejus nomine ipse imperaturus. In Oriente Rufinus Cos. ad præfecturam præt. Orientis evehitur, dejecto Tatiano, gentilium defensore.
- 393 1146 15 Theodosio Aug. III. et Abundantio (Eugenio in Occidente) Coss. tyranni, auxilii Francorum et Alemanorum conductis, Alpium angustias, quibus Italia ex Pannonia aditur, firmis præsidiis occupant. Etiam Theodosius bellum parat, Romanis exercitibus suis Timasium et *Stilichonem* Vandalum, Cerenæ, fratris sui filiæ, maritum, barbaris fœderatis *Gainam* et Saulum præficit. Honorium, minorem filium suum, puerum 10 annorum, Augustum (Jan 10) declarat.
- 394 1147 16 Arcadio III. et Honorio II. AA. Coss. verno tempore

p. C. u. c. Imp.

Constantinopoli movet Theod., acriter utrimque pugnatur, vincitur tandem ad Frigidum amnem prope Aquileiam (Sept. 6) Eugenius atque interficitur, Arbogastes semet ipse interimit. Gildo, Africæ Comes, et Firmi frater (cf. a. 372), utrique auxilium denegarat, occasione intentus, eamque provinciam suo consilio regere pergit.

- 395 1148 17 Sed paulo post quam solus rerum dominus factus est, Theodosius Mediolani mortem obit (Jan. 17), *Anicio Hermogeniano Olybrio* et *Anicio Probrino*, fratribus germanis, *Coss.* (quos Claudianus poëta primo carmine celebrat). Imperium, quemadmodum ipse voluerat, dividitur, neque ex eo inde tempore uni paret.

Periodus octava, a morte Magni Theodosii usque ad interitum Imperii Romani Occidentalis, anno 476, quo tempore barbari, intra fines Romanos recepti, cum singulas provincias in potestatem redegerent, extincto nomine Imperatorio, haud dubie sui juris esse ceperunt.

- 395 1148 1 **ARCADIUS**, 18 annos natus, Orientem, **HONORIUS**, *tutore Stilichone*, Occidentem (Mediolani) regit. Apud Arcadium primum potestatis gradum tenet *Rufinus*, qui cum sceleribus ac simulatione pietatis (cujus rei fidem faciunt frequentes constitutiones adv. hæreticos h. a. emissæ) ad dignitatem Præf. præf. Orientis pervenisset, etiam spe fovebatur, fore ut Imperatorem filiae nuptiis secum arctius conjungeret. Sed ea spe dejicitur ab *Eutropio* eunucho, qui principi suo ut *Eudoziam*, filiam Bantonis Franci, *Cos. a. 385*, in matrimonium duceret, persuasit. Ejusdem Rufini, ut credebatur, instinctu *Alaricus* Baltha, rex Visigothorum, Thraciam et Mœsiam populari cœpit, ut per eam occasionem copiae, quas Theodosius secum in Italiam duxisset, a Stilichone avocarentur. Dolus quidem processit, sed damnum in auctorem recidit, machinante Stilichone. Nam Rufinus, dum Constantinopoli reversos milites lustrat, a *Gaina*, duce foederatorum barbarorum, trucidatur 27 Nov. Vacuum Imperatorem occupat *Eutropius*, eadem omnia hostilia adversus Stilichonem moliens. (Itaque et hunc et antea Rufinum carminibus proscidit *Claudianus*.)

- 396 1149 2 **Arcadio IV.** et **Honorio III.** *AA. Coss.* **Alaricus** semel in Græciam per angustias Thermopylarum immissus, cædibus ac populationibus grassatur, solis Athenis superstitione parcens. In Africa *Gildo* Comes utriusque militiæ tyrannidem arripit et Romam retenta annona fame premit.

p. C. u. c. Imp.

- 397 1150 3 *Cæsario et Attico Coss. Stilicho in Græciam cum exercitu trajicit, Gothos in Pholoë, monte Arcadiæ, obsessos tenet, sed cum castra negligenter custodiantur, fretum transgressos in Epirum elabi patitur. Arcadius securitati Judæorum providet constitutionibus. Honorius bellum Gildonicum apparat.*
- 398 1151 4 *Coss. Honorius Aug. IV. et Fl. Eutychianus.) Alaricus præda satius, in gratiam cum Arcadio redit, ipse Comes Illyrici (orientalis) instituitur, exercitus inter præsidia Romana recipitur. In Occidente omnis potestas penes Stilichonem est. Mariam, filiam suam, Honorio in matrimonium dat: adversus Gildonem, hostem a senatu Rom. judicatum, Mascezelem, illius fratrem, mittit, qui tyrannum facile vincit et occidit. (Oros. 7, 36.)*
- 399 1152 5 *Coss. sunt Eutropius, Præpositus s. cubiculi apud Arcadium, et Fl. Mallius Theodorus. Sed ille summum potentiae fastigium adeptus, Gainæ artibus subvertitur, mense Januar. medio. Nomine ejus fastis eraso Theodorus solus apparet.*
- 400 1153 6 *Coss. Stilichone et Aureliano, status Constantinopolis atque Asiæ vehementer turbatur per Gothos, Phrygiam incolentes, et Gainam, perfidum Arcadii ministrum. Qui cum in eo esset, ut ipsam Constantinopolim suis copiis occuparet, a plebe repellitur, hostis judicatur, et a Fravito, duce Rom., trans Danubium cedere cogitur, ubi ab Hunnis conciditur. Arcadio, nunquam non puero, Eudoxia potitur Augusta.*
Alaricus, novas in Italia aut sedes aut prædas quærens, Aquileiam usque procedit.
- 401 1154 7 *Coss. Vincentio et Fravito, filius Arcadio nascitur, Theodosius, April. 10.*
- 402 1155 8 *Arcadio et Honorio AA. V. Coss. anno exeunte Alaricus iterum in Italiam intrat, Stilichone tum forte in Rhætiis bellum gerente. Diffugiunt homines in urbes munitas, Romæ muri reparantur: Honorius Ravennæ in urbe mari muris fossisque munitissima sedem constituit.*
- 403 1156 9 *Coss. Theodosio Aug. et Rumorido, Stilicho, duabus victoriis (quas prædicat Claudianus poëta) apud Pollentiam (Mart. 29) et Veronam reportatis, Italiam periculo liberat, efficitque ut Alaricus in Illyricum revertatur.*
- 404 1157 10 *Sextum consulatum Honorius (collega Aristæneto in Oriente) Romæ init, quod Claudianus urbi gratulatur, sed post med. annum Ravennam repetit. Constantinopoli Jo. Chrysostomus episc. per Eudoxiam, cujus vitia in orationibus suis acriter reprehenderat, pellitur et Cucusum in radicibus Tauri montis relegatur (mort. 407): seditiones et incendia fiunt,*

p. C. u. c. Imp.

- neque victoria mulier diu fruitur, hoc ipso anno mortua.
- 405 1158 11 Coss. Stilichone II. et Anthemio (P. P. Orientis) *Radagaisus*, rex complurium populorum Germanicorum, Danubio Alpibusque superatis, Italiam invadit, Florentiamque oppugnat. Circumvallatus a Stilichone in montibus Fæsulanis inopia victus ipse cum magna parte exercitus perit, ceteri in Germaniam redeunt.
- 406 1159 12 Coss. Arcadius A. VI. et Anicius Probus.
- 407 1160 13 Anno ineunte sive potius prid. Cal. Jan. Honorio VII. et Theodosio II. AA. Coss. *Vandalorum, Alanorum, Suevorumque exercitus*, Rheno trajecto, in Galliam se emittit, sequuntur *Burgundiones*. Provinciam tueri conatur CONSTANTINUS, qui ex gregario milite in Britannia Imperator creatus, illico in Galliam transegerat.
- 408 1161 14 Coss. Anicio Basso et Philippo Calendis Maiis Constantinopoli Arcadius 31 ætatis anno moritur; succedit THEODOSIUS II. * puer 7 annorum, cujus nomine *Anthemius*, Præfectus prætorio, reip. cum laude præest.
- Constantinus, misso Constante filio suo, etiam Hispaniam in potestatem redigit. Interea *Alaricus* per Noricum ad Italiæ fines accedit, et pactam sibi cum Stilichone pecuniam ac sedes postulat. Exardescit Romanorum adversus *Stilichonem* ira, in quem vulgo omnium malorum culpam transferunt. *Occiditur* Ravennæ (Aug. 23). Fœderati barbarorum milites ad 30,000 insidiis petiti sibi que timentes ad Alaricum transeunt: is delusum se dictitans Romam usque progreditur, neque ab ea nisi grandi pecunia accepta abscedit.
- 409 1162 15 Coss. Augg. Honorio VIII. et Theodosio III. Alaricus cum frustra ab Imperatore magisterium militum et Noricum propriam sedem petivisset, *Athaulpho*, cujus sororem duxerat, cum aliis Gothis arcessito, iterum Romam obsidet, et præsentis periculo perficit, ut *Attalus*, tum maxime urbis præfectus, ab senatu Imperator declaretur.
- Interea in Hispania *Gerontius* Comes a Constantino defecerat, et *Maximum* inani Imperatoris nomine ornaverat: per eam opportunitatem barbari *Vandali, Suevi, Alani*, proditis Pyrenæi montis angustiis, ex Gallia in Hispaniam transeunt: arma cum Gerontio

* Cum per totam hanc periodum duo semper Imperatores, alter in Oriente, alter in Occidente sint, utriusque imperii annos ita notavimus, ut superior numerus ad imperium Occidentale, inferior ad Orientale pertineat. Idem fortasse jam supra fieri debuisse alicui videbitur, ex quo tempore per *Diocletianum* plures simul Imperatores esse cœperunt: sed ibi hæc nos causa movit, ne ab instituta ratione decederemus, quod aut unus auctoritate super ceteros excelebat, aut imperium post aliquot annorum intervallum rursus sub uno principe conjunctum est.

p. C. u. c. Imp.

jungunt, sed per totam provinciam populando grassantur. Etiam *Britanni*, cum a Constantino sine praesidio relictis essent, probante Honorio, *deficiunt*, et suis ipsi consiliis usi a barbarorum impetu se defendunt.

410 1163 $\frac{16}{3}$ Varane solo Consule Orient. (nimirum quod Roma in potestate tyranni fuit) *Alaricus*, cum ne ab Attalo quidem quæ voluerat consequi potuisset, denuo cum Honorio pacisci vult, et clientem suum purpura privat. Sed conditionibus frustra jactatis, *tertium Romam petit eamque* (Aug. 24) *capit et diripit*, ita tamen ut sanguine, quantum fieri potest, et sacris Christianorum locis se abstineat. Tercio die urbem relinquit et Italiam inferiorem percurrit, inde in Siciliam trajecturus. Sed mortem obit apud Rhegium, sepeliturque prope Consentiam in effosso rivi Busentini alveo. Ei succedit *Athaulphus*, qui *Galliam Placidiam*, Theodosii majoris ex Galla filiam, Romæ captam, secum tamquam obsidem circumducit (Oros. 7, 43).

411 1164 $\frac{17}{4}$ Theodosio Aug. IV. solo Consule (sive post consulatum Varanæ) tyranni, qui per Hisp. et Gallias imperio potiti erant, semet ipsi conterunt. Nam *Gerontius* collectis copiis in Galliam irruptionem facit, *Constantem* Viennæ capit et occidit, atque ejus patrem *Constantinum* Arelate obsidione premit. Adversus utrumque ab Honorio mittitur *Constantius dux vere Romanus*, qui cum primum in Galliam venit, Gerontium, ab exercitu suo desertum, in Hispaniam fugere cogit (ubi paulo post periit), tum Constantinum ipse Arelate obsidet, eumque quarto mense ad deditionem adigit. Redisset igitur omnis Gallia in potestatem Honorii, ni *Jovinus* Moguntiacy a Burgundionibus (qui jam in Gallia sedes posuerant) adjutus Imperatorem se fecisset.

Interea barbari Hispaniam obtinentes, certum quoddam foedus cum provincialibus ineunt, ut Vandali ac Suevi *Galæciam*, Alani (cum Vandalis Silingis) *Lusitaniam* et *Bæticam* insideant.

412 1165 $\frac{18}{5}$ Coss. Augg. Honorius IX., Theodosius V.) *Athaulphus*, pace facta cum Honorio, ex Italia in Galliam cum exercitu Gothorum transit, Jovinumque et Sebastianum, imperii affectatores, facile vincit.

413 1166 $\frac{19}{6}$ Coss. Lucius et Heraclianus : sed hujus quidem nomen fastis erasum.) *Heraclianus*, Comes Africæ, ab Honorio deficit et in Italiam trajicit, sed prope Romam a Marino Comite victus cum Carthaginem fuga repetisset, interficitur. Interea *Athaulphus*, non servata fide, Narbone potitur, Massiliam quoque capere conatur, defensam a Bonifacio Comite.

p. C. u. c. Imp.

- 414 1167 $\frac{20}{7}$ Coss. Constantio et Constante ineunte anno Athaulphus Narbone nuptias cum Placidia, Honorii Imp. sorore, celebrat (Olympiodor. p. 148 sq. ed. Venet.): mox in Hispaniam sive jussu, sive permissu Imp. profectus Barcinonem occupat.—Constantinopoli cum Anthemius administratione reip. se abdicasset, *Pulcheria Augusta*, virgo soror *Theodosii junioris*, *Augusta* dicitur, quæ eandem auctoritatem etiam adulto fratre et post ejus mortem usque ad vitæ finem (a. 453) servat.
- 415 1168 21 Coss. Augg. Honorio X. et Theodosio VI. Athaulphus anno medio Barcinone fraude unius domestici interemptus.
- 416 1169 $\frac{22}{9}$ Theodosio Aug. VII. et Palladio Coss. *Wallia*, rex Gothorum creatus, postquam frustra in Africam navibus trajicere conatus est, *pacem cum Honorio facit*, Placidiam fratri restituit, inde in militiæ Romanæ jura acceptus bellum cum barbaris per Hispaniam pro imperio Romano gerere cœpit.
- 417 1170 $\frac{23}{10}$ Coss. Honorius Aug. XI., Constantius II.) Honorius cum ipse liberos haberet nullos, *Constantium*, cujus virtuti meliorem rerum statum debet, affinitate secum conjungit, data in matrimonium *Placidia*—ex qua duobus annis post nascitur *Valentinianus*, qui posthac imperavit.
- 418 1171 $\frac{24}{11}$ Coss. Augg. Honorius XII. et Theodosius VIII.) Gothorum exercitus, duce *Wallia*, majorem Hispaniæ partem, Alanis Vandalisque *Silingis* pæne excisis, et ceteris in ulteriora repulsis, denuo imperio Romano subjecit.
- 419 1172 $\frac{25}{12}$ Coss. Monaxius et Plinta.) Gothiæ tamquam militiæ præmium propriæ sedes in *Aquitania* secunda et Novempopulana attribuuntur: quorum reges ut plurimum *Tolosæ* habitare solent. Ab alia parte eodem ferme tempore Germania superior (Alsatia) in Burgundionum, inferior in Francorum possessionem cesserat.
- 420 1173 26 Coss. Theodosius Aug. IX. et Constantius III.
- 421 1174 $\frac{27}{14}$ Coss. Eustathius et Agricola.) *Constantius* Augustus et collega imperii declaratur ab Honorio, sed septimo mense post diem supremum obit. Britannis auxilium adversus Pictos petentibus una legio Romana mittitur, quæ barbaris profligatis limitibusque munitis, in Galliam revertitur.

Theodosius hoc anno *Eudociam*, Leontii, sophistæ Atheniensis, filiam (*Athenais* ante baptismum vocabatur), pulchritudine et eleganti doctrina præstantem, commendatam sibi a *Pulcheria*, in matrimonium ducit. Bellum cum *Vararane*, Persarum rege,

p. C. u. c. Imp.

- oppressæ religionis Christianæ causa susceptum prospere per *Ardaburium* Alanum geritur.
- 422 1175 $\frac{28}{15}$ Coss. Augg. Honorius XIII., Theodosius X.) Pax cum Persis in 100 annos æquis conditionibus componitur. (Duravit certe per 30 annos.)
- 423 1176 $\frac{29}{16}$ Coss. Asclepiodoto et Mariniano 18 Cal. Sept. *Honorius*, ætatis a. 39 pæne expleto, Ravennæ moritur, Romæ ad ædem D. Petri sepelitur.
- 424 1177 Coss. Castinus (occid.) et Victor.) Cum Placidia etiamtum cum filio Constantinopoli versaretur, JOANNES primicerius purpuram Ravennæ sumit. Theodosius Placidium *Valentinianum*, Constantii et Placidie filium, Cæsaris dignitate ornat bellumque contra tyrannum parat. *Ardaburius* et *Aspar*, ejus filius, cum exercitu mittuntur.
- 425 1178 $\frac{18}{18}$ Coss. Theodosius Aug. XI. et Valentinianus Cæsar.) *Aspar* Aquileia potitur, *Ardaburius* ab hostibus capitur, verum ea opportunitate usus, dum captivus Ravennæ tenetur, præfectos tyranni corrumpit. Urbs proditur, Joannes supplicio afficitur. Itaque VALENTINIANUS, puer 6 annorum, Augustus a Theodosio patrueli declaratur, cujus nomine Placidia imperio per 25 annos præest (mort. a. 450), mulier tantis rebus non idonea. *Aëtius* quoque, quem Joannes dimiserat ad exercitum Hunnorum adducendum, in gratiam cum Valent. redit. (Sed ab eo tempore, ut videtur, utraque Pannonia et Dalmatia inter provincias imperii orientalis numerantur.)
- 426 1179 $\frac{2}{19}$ Coss. Augg. Theodosius XII. et Valentinianus II.) Valentiniani nomine lex de responsis prudentum emittitur, statuiturque quæ Jctorum scripta in judiciis auctoritatem habere debeant.
- 427 1180 3 Coss. Hierius et *Ardaburius*.
- 428 1181 $\frac{4}{21}$ Coss. Folice et Tauro, Aëtius Galliam prospere adversus Francos eorumque regem Clodionem (cujus sedes Dispargum, hodie Duysburg, traditur fuisse) defendit. Sed ab alia parte imperium Rom. irreparabile damnum accipit. Nam Bonifacius Comes, ejusdem Aëtii dolis circumventus, cum se non revocari ex Africa nisi ad supplicium opinaretur, a Valentiniano deficit, et *Vandalorum exercitum ex Hispania arcessit*.
- 429 1182 5 Coss. Florentius et Dionysius.) Transeunt cum rege *Geiseric* circiter 80,000 barbari (viri, mulieres, senes, pueri), illius provinciæ possessione nemini cessuri.
- Theodosius constitutiones principum inde a Constantino colligi et in ordinem redigi jubet.
- 430 1183 $\frac{6}{23}$ Coss. Augg. Theodosius XIII. et Valentinianus III.) Placidia, detectis Aëtii fallaciis, Bonifacio reconciliatur. Sed sero. Nam Vandali, spretis conditionibus pacis, Bonifacium pugna vincunt et Hippone obsi-

p. C. u. c. Imp.

dent. In ea urbe *Augustinus* episcopus, Bonifacio familiarissimus, hoc ipso tempore 73 annos natus mortem obit.

431 1184 $\frac{7}{24}$ Coss. Anicius Bassus et Fl. Antiochus.) Bonifacius, adjutus auxiliis a Placidia et Theodosio Aspare duce submissis, iterum pugnae discrimen adit: victus a Geiserico in Italiam reverti cogitur, Hippo post obsidionem 14 mensium deditur. In Oriente *Armenia*, civili bello lacerata, inter *Persas Romanosque* ita dividitur, ut horum portio multo minor sit. (Theodosiopolis hujus provinciae caput memoratur fuisse.) Concilium œcumenicum Ephesi habetur, in quo *Nestorius*, patriarcha Constantinopolitanus, impietatis damnatur, quod Mariam virginem *Σειρόκον* appellandam negasset.

432 1185 $\frac{8}{25}$ Coss. Aëtius et Valerius.) Bonifacius honorifice Ravennae exceptus et dignitate auctus Aëtii metum et invidiam movet: itaque ex Norico reversus ille armis adversarium dejicere conatur, sed victus pulsusque ad Rujam, regem Hunnorum, confugit. Eorum exercitu adjutus, cum interim Bonifacius ex vulnere mortuus esset, facile impetrat ut restituatur et magister utriusque militiae declaretur.

Neque parum ei resp. Romana debuit, nam hujus viri sollertia ruentis Imperii dignitas aliquamdiu sustinetur.

433 1186 9 Coss. Theodosius Aug. XIV., Fl. Anicius Petronius Maximus.

434 1187 $\frac{10}{27}$ Coss. Areobindus et Aspar.) *Attila* et *Bleda* fratres, Ruja patruo mortuo, *Hunnorum* regnum obtinent et subjugandis ceteris per Germaniam ac Scythiam nationibus augent.

Eodem anno Honoria, Valentiniani soror, propter impudicitiam Constantinopolim relegatur, quod quasi exilium non ferens per clandestinos nuntios Attilae se uxorem obtulisse traditur. (Marcellin. in Chronico s. h. a.)

435 1188 $\frac{11}{28}$ Coss. Augg. Theodosius XV. et Valentinianus IV.) Pax cum Geiserico componitur, qua barbaris Byzacene et quam partem Numidiae et Proconsularis provinciae jam possederant, servato jure imperii Romani, conceditur: cetera tamen Africae pars ab eorum impetu defenditur. Sed audax barbarus pacem quamdiu libuit servavit.

436 1189 $\frac{12}{29}$ Coss. Senatore et Isidoro, bellum geritur cum Theodorico, rege Gothorum. Narbo oppugnatur, sed ab Aëtio liberatur, in cujus exercitu etiam Hunni auxiliares merentur.

437 1190 $\frac{13}{30}$ Coss. Fl. Aëtius II. et Segisvuldus, uterque occident.) Valentinianus Eudoxiam Theodosii ex Eudocia filiam, in matrimonium ducit Constantinopoli.

p. C. u. c. Imp.

- 438 1191 $\frac{14}{31}$ Coss. Theodosio Aug. XVI. et Anicio Acilio Glabrione Fausto, *Theodosianus Codex*, quo constitutiones principum inde a Constantino Magno suis quæque titulis descriptæ continentur, Constantinopoli publicatur, a Valentiniano confirmatus eandem per provincias Occid. Imp. auctoritatem in judiciis habet.
Theodoricus Tolosæ obsessus erumpit et Litorium, ducem Rom., Hunnorum exercitu fretum, vincit cæditque. Pax restituitur.
- 439 1192 $\frac{15}{32}$ Coss. Theodosio Aug. XVII. et Festo, duplici clade Imp. Rom. afficitur. In Hispania *Rechila Suevorum rex*, Emeritam Augusti (Merida), Lusitaniæ caput, Hispalim Bæticæ expugnat: in Africa *Geisericus Carthagine* (mense Octob.) *potitur*. Jam certus possessionis fertiles agros barbaris militibus suis assignat, rebus maritimis studere cœpit.
- 440 1193 16 Coss. Valentiniano Aug. V. et Anatolio Geisericus, classe comparata, Siciliæ oram prædatur, Panormum obsidet.
- 441 1194 $\frac{17}{34}$ Cos. Cyro sine collega Theodosius classem maximi apparatus emittit ad recuperandam Africam, sed ejus præfecti, simulata pace a Geiserico decepti, frustra circa Siciliam tempus terunt, dum interim *Attila* Danubium transit, Mæsiamque superiorem fœde vastat, Singidunum et Naissum urbes capit.
- 442 1195 18 Coss. Eudoxio et Fl. Dioscoro, Attila Theodosium adigit ad pacem tributo ac turpi obsequio mercandam.
- 443 1196 19 Coss. Petronius Maximus II. et Paterius.
- 444 1197 20 Coss. Theodosius Aug. XVIII., Cæcina Decius Albinus.) Eudocia cum gratiam mariti semel amissam reconciliare sibi non possit, Hierosolyma secedit ibique religionibus dedita consenescit.
- 445 1198 $\frac{21}{38}$ Valentinianus Cos. VI. cum Nomio, lege ad Aëtium missa (propter Hilarium, episcopum Arelatensem) imperat, ut *Romani episcopi* (sive Papæ, tum *Leonis*) *auctoritati* et præceptis *ceteræ omnes ecclesiæ pareant*. In Hispania Suevi *Vitum*, mag. mil., pugna vincunt et provincias Bæticam et Carthaginiensem fœde vastant.
- 446 1199 $\frac{22}{39}$ Aëtius Consul III. cum Aurelio Symmacho, Britannis suppliciter auxilium orantibus adversus populationes Scotorum et Pictorum denegat, Galliæ statum sibi antiquiorem ratus.
- 447 1200 $\frac{23}{40}$ Coss. Alypius et Ardaburius, Asparis fil.) Attila denuo irruptionem facit in provincias Orientalis Imperii, Danubio adjacentes: agros et oppida fœde vastat Constantinopolim usque et Thermopylas, homines in servitutem abducit.
- 448 1201 $\frac{24}{41}$ Coss. Postumianus et Zeno.) Neque pax nisi augendo subsidio annuo 2100 pondo auri, novaque largitione 6000 pondo componitur. Hoc obsequio Imperato-

p. C. u. c. Imp.

ris Attila per frequentes legationes abutitur, quidquid libitum fuerit, petens. Remittuntur cum Öreste et Edecone, a rege delegatis, Maximinus et Priscus legati Romani, quos ad aulam regis inter Danubium et Tibiscum amnes admissos esse ex *Prisci* ipsius narratione constat. Mox splendidiore legatione Anatolii et Nomii patriciorum opus est, ut rex conjuratione per Romanos inita exacerbatus placetur.

Interea in Hispania Rechiarus, Suevorum rex, qui Rechilæ patri successerat, Romanam provinciam populando affligit.

- 449 1202 $\frac{25}{42}$ Coss. Protogenes et Asterius.) Saxonum exiguus exercitus, ducibus Hengist et Horsa, a Britannis contra perpetuos hostes suos arcessitur. Picti vincuntur, sed Saxones, allectis novis ex Germ. copiis, in Britannia remanent, mox arma contra hospites suos vertentes, regnum ipsi a. 457 instituunt Cantium.
- 450 1203 $\frac{26}{43}$ Valentiniano Aug. VII., Gennadio Valerio Corvino Avieno Coss. Theodosius II. Imp. (Juli 28) morbo decedit, 50 annos natus. Cum filium non reliquisset, Pulcheria Augusta MARCIANO, viro gravi ac modesto, nomine tenus nubit, eumque Imperatorem declarat. Attila utrique Imperio minatur, Marcianum frustra tributum flagitat, cum Valentiniano queritur, Honoriam, olim sibi desponsam, ejusque dotem, partem Imperii, detineri.
- 451 1204 $\frac{27}{2}$ Coss. Marcianus Aug. et Adelfius.) Marcianus foedus cum Valentiniano init. Sed Attila, coacto exercitu ex Hunnis, Gepidis, Ostrogothis, Herulis, Scyris aliisque gentibus per Germaniam ad Rhenum tendit, eoque trajecto, non Romanos, sed Visigothos se petere dictitans, Galliam intrat, Moguntiacum, Treviros, Metas, quidquid obstat, diruit, Aurelianum oppugnat. Ad eam urbem liberandam Aëtius cum Romano exercitu et Francis foederatis (quorum rex tum Merovæus traditur fuisse) et Gothorum rege Theodorico accurrit. Pugna cruentissima in campis Catalaunicis fit: Hunnorum copiae, imprimis Theodorici eoque occiso Torismundi filii fortitudine, vincuntur, et unde venerant, revertuntur.
- In Oriente (4) concilium œcumenicum Chalcedone, præsentē Marciano, habetur et patrum consensu contra Eutychem statuitur, duplicem unius Christi naturam et individuum fuisse, vere divinam, vere humanam.
- 452 1205 $\frac{28}{3}$ Coss. Asporacius et Herculanus.) Attila per Pannonias Alpibus Juliis superatis, Italiam invadit, Aquileiam omni tormentorum genere oppugnat, post 3 menses captam diruit: inde Transpadanam omnem in potestatem redigit. (Multis eo tempore refugium patuisse fertur insularum in intimo sinu

p. C. u. c. Imp.

maris Hadriatici sitarum, quarum maxima *Rivus altus*, hodie Rialto est : unde paulatim una civitas coaluit, *Veneticae*.) Cum Aëtius propter paucitatem militum discrimen pugnae inire non auderet, legati Roma ad Attilam mittuntur Avienus, Trigetius et *Leo episcopus*, per quos pretio dato pax sive potius induciæ componuntur : nam rex proximo anno se redditurum minatur.

453 1206 $\frac{29}{4}$ Vincomalo et Opilione Coss. Attila subita morte intercipitur. Quo facto cum nationes subactæ illius filiis parere nollent, imperium Hunnorum dissolvitur. *Gepidæ* Daciam ad utramque Danubii ripam armis sibi vindicant, *Ostrogothi*, foedere facto cum Marciano, Pannonias insident, alii alias trans Danubium terras, ipsi Hunni propius Pontum Euxinum recedunt.

Eodem anno Constantinopoli moritur *Pulcheria*, inter divos relata, in Gallia occiditur Torismundus, Visigothorum rex, cui frater *Theodoricus II.* succedit, Romanis litteris apprime eruditus.

454 1207 $\frac{30}{5}$ Coss. Fl. Studius Or., Fl. Aëtius IV. (sive is filius erat ter Consul.) Aëtius, cujus unius virtute imperium steterat, ignavo domino nimius, jussu et vero etiam manu *Valentiniani occiditur*.

455 1208 $\frac{6}{6}$ Coss. Imp. Valentin. VIII., Fl. Anthemius.) Haud multo post (Mart. 16) Romæ *Valentinianus* et ipse, auctore *Petronio Maximo*, viro nobili, bis Consule et præf. præf. Italiæ, cujus domum adulterio polluisset, *interficitur*, 34 annos natus : cujus morte, quamquam nihil ipse frugi unquam fecerat, dignitas tamen imp. Rom. extincta est, quam generis certe Theodosiani claritudine sustinuerat. *MAXIMUS* imperio potitus Eudoxiam, viduam Valentiniani, vitam in matrimonium ducit. Itaque hæc Geiserici auxilium clam invocasse fertur. Cujus classis cum Romæ appropinquasset, vulgo homines ex urbe fugiunt, sed Maximus cum et ipse fugam pararet, plebis conviciis coopertus a milite occiditur (Julii 12). Tribus diebus post *Geisericus Romam intrat et per 14 dies diripit*, cum spoliis multisque nobilibus captivis (in quibus est Eudoxia cum filiis virginibus Eudocia et Placidia) Carthaginem redit.

- 1 Cum nuntius de morte Imperatoris in Galliam perlatus esset, *Fl. Mæcilius Avirus*, magister militum per eam provinciam, tum forte Tolosæ versans, adhortante et auxilium pollicente rege Theodorico, purpuram sumit (Julii 10). Arelate consensu provinciarum Galliæ confirmatus Romam proficiscitur.

Hoc ferme tempore *Burgundiones*, antea in Helvetiæ et Sabaudia montibus habitantes, permissu Romanorum sedes in proxima parte Galliæ capiunt.

p. C. u. c. Imp.

- 456 1209 $\frac{2}{7}$ Romæ Cal. Jan. Sidonius Apollinaris, gener Aviti Imperatoris et h. a. Consulis, panegyricum recitat. Vandalorum classis circa Siciliam a *Ricimere* Comite (Suevus hic erat genere, sed per matrem Gothorum regem Walliam attingebat) vincitur. In Hispania contra Suevos, qui sæpe provinciam Romanam (Carthaginensem, Tarraconensem) populati essent, jussu Aviti Theodoricus cum exercitu Gothorum et fœderatis Burgundionibus proficiscitur : pugna ad amnem Urbicum facta (Oct. 5.) *Suevi vincuntur* et in ultimam Galæciam compelluntur, Bracara, regum sedes, capitur, Recharius ipse interficitur. (Jordan. de Reb. Get. c. 44.)
- Interim in Italia conjuratio adversus Imperatorem, forte in Gallia absentem, opera Ricimeris facta erat : *Avitus* Placentiæ captus abdicare cogitur, (Oct. 16.) paulo post interimitur.
- 457 1210 $\frac{1}{1}$ Coss. Fl. Constantino et Rufo in Oriente (Jan. 26), moritur Marcianus ; LEONEM I. *Thracem* sive *Magnum*, *Aspar*, magister militum, cum se ipsum propter Arianam hæresin populo invisum sentiret, consentiente senatu, ad summum honorem provehit : cui primo coronam, insigne imperii, Patriarcha Constantinopolitanus imposuisse fertur. Occidens diutius sine principe mansit, nam hoc demum anno exeunte MAJORIANUS votis senatus populique Rom. expetitus, per Ricimerem, veterem familiarem suum, ad imperium evehitur : cujus rei etiam Leo auctor fit.
- 458 1211 2 Coss. Augg. Fl. Leo et Majorianus, cui Sidonius Apollinaris panegyricum recitat, carm. v.) Major. compluribus legibus sapienter institutis, de tributorum exactione, de defensoribus civitatum, curæ sibi esse statum rei publicæ ostendit. Sed id imprimis agit, ut Africam Vandalorum imperio liberet, maria tuta reddat (hoc enim ipso anno in Campaniam escensionem fecerant) : sæviante jam hieme in Galliam proficiscitur, Burgundiones coercet.
- 459 1212 3 Coss. Fl. Ricimer Occ. et Fl. Patricius, Asparis filius, Or.) Visigothi in Gallia, cum post mortem Aviti majestatem imperii non coluissent, pulsati ab Ægidio et ipso Majoriano ad officium redeunt. Eorum auxiliares in Hisp. contra Suevos merentur, possessione Lusitanie et Galæciæ nondum depulsos.
- 460 1213 4 Coss. Magnus et Apollonius.) Majorianus exercitu collecto in Hispaniam proficiscitur, in Africam transjicere paratus. Sed ea spes irrita cadit, cum Vandali classem Romanam in portu Carthaginensi (Spartaria) stantem per prodicionem aut capiunt, aut delent. Geisericus tamen legatos de pace mittit.

p. C. u. c. Imp.

- 461 1214 5 Coss. Fl. Severinus et Dagalaiphus.) Majorianus ex Gallia Romam rediens in castris (apud Dertonam) Aug. 2, per Ricimerem Patricium, cujus ambitio talem principem ferre non poterat, et dignitate, et quinque diebus post vita privatur : per eundem inconsulto Leone Ravennæ Imperator factus est *Libius SEVERUS*, nec virtutibus nec vitiis notabilia, quippe qui totus in illius potestate esset. Itaque in provinciis perpetuam quandam potestatem tenent, in Dalmatia *Marcellinus*, per Gallias *Ægidius*, magistri militum.
- 462 1215 2 Coss. Augg. Leo Thrax II., Fl. Libius Severus.) Etiam Vandali per hosce annos piraticam impuniti exercent, et omnes maris oras populantur. Geisericus Eudociam quidem et ejus minorem filiam *Placidiam Leonis* petenti remittit, sed alteram, Eudociam, *Hunericus* filio suo in matrimonium dederat, et bona Valentini Imperatoris quasi dotem efflagitans (simulque *Ætii*, cujus filium Gaudentium itidem captivum abduxerat) speciosam belli causam reperisse sibi videtur.
- Theodoricus* Gothus armis regnum augere cœpit, fide exsolutus necato Majoriano : Narbone potitur.
- 463 1216 3 Coss. Fl. Basiliscus et Vivianus.) Aurelianus quoque oppugnare conatur Theodoricus, sed pugna superatus ab *Ægidio* repellitur. Verumtamen *per Hispanias solus fere imperat*, nisi quod cum Suevis bellum gerendum est, qui, reparatis viribus, per Galæciam et Lusitaniam, magno cum detrimento provincialium, dominantur.
- 464 1217 4 Coss. Fl. Rusticus, Fl. Anicius Olybrius Or.—hic quidem, cum *Placidiam* in matrimonium duxisset, aliam quoque causam prædandi Geiserico dederat, quippe qui postulare, ut affinis suus Imperator fieret. Inter Gothos ac Suevos in Hispania pax componitur. In Gallia Franci, ambigua fide antehac usi, rege Childerico, deficiunt : *Ægidius*, quo hactenus Romana res steterat, morbo decedit, cujus filius *Syagrius* partem certe paternæ potestatis (in Suessionum Remorumque terris) videtur obtinuisse.
- 465 1218 5 Coss. Basiliscus et Hermenericus, Asparis filius, uterque Or.) Romæ anno exeunte Imperator *Severus* aut morbo, aut fraude Ricimeris perit. *Resp. Romana et hoc et seq. anno sine principe*, potestas penes Ricimerem mansit.
- 466 1219 Theodoricus, Visigothorum rex, quo facinore regnum assecutus erat, eodem perit Tolosæ per fratrem *Euricium*.
- 467 1220 1 *Procopius* ANTHEMIUS, nobilis Græcus, cui Euphemia, Marciani Imperatoris filia, nupserat, a Leone Augustus declaratur et Occidenti præficitur, petente

p. C. u. c. Imp.

- senatu Romano et Ricimere. Huic novus Imp. simulac Romam venit, ut fidem hominis ambitiosi alliget, suam in se filiam in matrimonium dat.
- 468 1221 2 Cal. Jan. Sidonius Apollinaris carmine panegyrico
12 laudes Imperatoris ejusdemque Consulis celebrat, et ab eo propterea præfectura urbis Romæ, deinde etiam patriciatu ornatur.

Bellum contra Vandalos diu in utroque imperio, imprimis a Leone præparatum, h. a. geritur. Ingens classis mille navium in Siciliam convenerat. Heraclianus Comes ab Ægypto Tripolitanam provinciam strenue aggreditur, Marcellinus, qui cum Anthemio in gratiam redierat, Sardiniam Vandalis admittit, *Basiliscus* (Verinæ frater, uxoris Leonis) cum majore classe Hermæum promontorium tenet, et ipsi Carthagini imminet. Sed cito hæc omnia per stultitiam Basilisci perduntur. Geisericus opportunum tempus pretio ac fallaciis nactus classem Romanam igniferis navibus perturbat, suoque impetu ita affligit, ut vix dimidia pars domum revertatur. Marcellinus, qui solus rem sustinere potuit, in Sicilia interficitur, incertum an auctore Ricimere. (Vide Procop. ed Bello Vandalico, lib. 1. cap. 6.)

- 469 1222 3 Coss. *Fl. Zeno Isauricus*, *Fl. Marcianus* Anthemii
13 filius.) Constantinopoli, cum Leo filios non haberet, et aula et populus factionibus dissidet, dum Imperator Zenoni Isaurico, cui a. priore Ariadnam, filiam suam, in matrimonium dederat, barbari contra auxiliares Aspari ejusque filiis favent. His ut satisfiat, Leo minorem filiam Leontiam Patricio, Asp. filio, spondet, eumque simul et Cæsarem declarat, et Orienti præficit, turbante populo, qui *Arianos hæreticos* odisset.

In Italia discordia et inimicitie inter Ricimerem et Anthemium erumpunt, ille Mediolanum secedit, bellum moliens, sed tum quidem placatur per Epiphanium, episcopum Ticinensem.

- 470 1223 4 Coss. Jordane et Severo, cum nulla esset reverentia
14 Imperii Romani. *Euricus*, Visigothorum rex, *apertum bellum* cum Anthemio et Romanis gerere cepit: quæ urbes in Hispania Tarraconensi et Carthaginensi etiamtum Rom. imperium colebant, eas paulatim in suam potestatem redigit, in Gallia terras Arvernorum et Biturigum (Auvergne et Berry), quæ solæ trans Ligerim Romano Comiti (Paulo) parebant, perpetuo bello exhaurit. Auxilium provincialibus præstant Britanni, verumtamen eorum rex Riethamus h. a. in Biturigibus a Gothis vincitur. Jornand. de Reb. Get. c. 45.

- 471 1224 5 Coss. Leo Aug. IV. et Anicius Probianus.) Francorum
15 et Burgundionum auxilia cum Visigothis pugnant,

p. C. u. c. Imp.

nec tamen eos propellere aut possunt, aut volunt ; contra ipsi quoque proxima quæque in suam ditionem redigere student. (Burgundiones Lugdunensem primam et Maximam Sequanorum.)

Constantinopoli Aspar et filiorum ejus maximus natu, Ardaburius, jussu Imperatoris occiduntur, Patricius saucius evadit, Hermenericus servatur. Nascitur tamen ex ea re tumultus mercenariorum, duce Theodorico (Triarii filio), Gothorum rege.

- 472 1225 6 Coss. Festo et Marciano Ricimer denuo orta discordia,
16 bellum contra Anthemium movet, Romam cum exercitu petit et obsidet, *Anicium OLYBIUM* Constantinopoli arcessitum Imperatorem declarandum curat. (Mart. 23.) Cum per tres ferme menses pugnatum esset, urbs vi capitur ac diripitur, Anthemius (Julii 11) interficitur. Sed ne victoribus quidem fortunæ fructus diuturnus conceditur, quandoquidem eodem anno exeunte et Ricimer et Olybrius (Oct. 23) morbo pereunt.

- 473 1226 Mensibus aliquot interjectis (Mart. 5) *GLYCERIUS*,
17 Comes domesticorum, Imperator creatur, copiis *Gundibaldi* Patricii adjutus (quem eundem Gundibaldum regem Burgundionum tradunt fuisse, Gundiaci patre mortuo, cum tribus fratribus regnantem).

Constantinopoli Imper. Leo, vitæ finem appropinquare sentiens, cum Zenonem populo et generis et ingenii causa invisum animadverteret, nepotem suum ex Ariadna, Zenonis filium, Leonem puerum Augustum et collegam suum declarat : ad Occidentis imperium capessendum *Julium Nepotem*, Marcellini sororis filium, et affinem Verinæ Augustæ, in Dalmatia versantem, compellit.

- 474 1227 1 Nepos anno ineunte Ravennam trajectus Imperator
declatur : Glycerius Romæ captus, detonsis capillis, trans mare relegatur et Salonæ episcopus instituitur. Interea Constantinopoli Leo I. mortuus erat, cui cum successisset *Leo junior*, placatis jam civium animis, nihil antiquius habuit, quam ut Zenonem patrem collegam suum et Augustum renunciaret. Itaque postquam Leo puer eodem hoc
1 anno exeunte morbo decessit, ZENO solus Orienti præest. (Ejus regnum, et Basilisci defectione et barbarorum populationibus turbidum, his tabulis explicare non est consilii nostri.)

- 475 1228 2 Nepos hoc anno cum Eurico, Visigothorum rege, pacem
per Epiphanium episcopum componit, sed ea conditione, ut Arverni, quamvis hucusque fortiter semet ipsi defendissent, in ditione Gothorum essent. Itaque Roma in Galliam mittitur *Orestes*, magister militum ; sed hic in itinere ab Imperatore deficit, Ravennam

p. C. u. c. Imp.

476 1229

3

cum infesto exercitu proficiscitur, Nepotem cito in Dalmatiam redire cogit (August. 28), (ubi usque ad a. 480 precariam quandam potestatem obtinet,) et paulo post ad suum ipse filium, ROMULUM AUGUSTULUM pulcherrimum adolescentem, militum suffragio summam dignitatem defert.

Coss. Basiliscus II. et Harmatius, uterque Orient.) Barbari foederati, quorum armis misera et afflicta resp. totam se commiserat, Gothi, Heruli, Alani, Scyri, Rugii, Turcilingi, tumultuari incipiunt et agrorum per Italiam tertiam partem postulant. Quibus cum obsequi noluisset Orestes, ipsi ducem sibi creant *Odoacrum* (qui Rugius aut Turcilingus fuisse traditur) et bellum movent. Orestes Ticinum (sive Papiam) confugit, sed urbe vi capta (Aug. 28) interficitur. Neque Romulus se Ravennae defendere audet, sed abdicata potestate in Lucullanum, Campaniae castellum, relegatur. Odoacer regio nomine, a barbaris militibus sibi oblato, utitur quidem inter illos, sed Romanorum vitae minime aptum ratus, per senatum a Zenone Imperatore patriciatum et praefecturam diocesis Italiae petit et accipit. Itaque quasi latens sub auctoritate imperii Romani revera omnia suo arbitrio gerere pergit.

493 1246

Quidquid in Gallia et Hispania adhuc imperii Romani jus coluerat, in ditionem barbarorum paulo post transiit. Nam Visigothorum regi Eurico, qui idem, Caesaraugusta et Pampelone expugnatis, majorem partem Hispaniae tenebat, Odoacer, pace composita, *Provinciam* cessit: Burgundiones Viennensem et Lugdunensem primam et Maximam Sequanorum occupaverant: quod in medio supererat, anno 486 *Chlodoveus*, rex Francorum, Syagrius apud municipium Suessionum victo, in suam potestatem redegit. Ipsius Odoacri regnum Italicum non diuturnum fuit, nam anno 489 Ostrogothorum rex *Theodoricus Amalus*, auctore Zenone Imperatore, ex Pannonia profectus Italiam invasit, Odoacrum quatuor annis post Ravennae captum contra fidem occidit, et novum regnum condidit finibus amplum, dissidio veterum et novorum civium debile.

FINIS.

THE FOLLOWING SCHOOL BOOKS

(By the Rev. T. K. ARNOLD)

HAVE BEEN LATELY PUBLISHED BY

J. G. F. & J. RIVINGTON,

ST. PAUL'S CHURCH YARD, AND WATERLOO PLACE, Pall Mall.

I.

A PRACTICAL INTRODUCTION to GREEK ACCIDENCE.

(With Easy Exercises, &c. &c.)

Price 5s. 6d. *Second Edition.*

II.

A PRACTICAL INTRODUCTION to GREEK PROSE COMPOSITION.

Price 5s. 6d. *Fifth Edition.*

[This Work, founded on the principles of imitation and frequent repetition, consists of a Greek Syntax, in substance Buttman's, and easy Sentences to be translated into Greek, after given Examples, and with given Words.]

III.

A PRACTICAL INTRODUCTION to LATIN PROSE COMPOSITION.

Price 6s. 6d. *Fifth Edition.*

[Used by the fourth form at Eton.]

" — Let him for further assistance consult Zumpt's Latin Grammar and the valuable Latin Exercises of Arnold. These are works addressed to the understanding," &c.—*Charter-House Lat. Grammar*, p. 69.

PART II. Containing THE DOCTRINE OF PARTICLES; with Vocabulary, an Antibarbarus, &c. In 8vo. Price 8s.

[Used by the Remove at Eton.]

IV.

HENRY'S FIRST LATIN BOOK.

Price 3s. *Fourth Edition.*

[The object of this Work (which is founded on the principles of imitation and frequent repetition) is to enable the pupil to do exercises from the first day of his beginning his Accidence. It is recommended by the *Oxford Diocesan Board of Education*, as a useful work for Middle or Commercial Schools; and adopted at the *National Society's Training College* at Chelsea.]

V.

A SECOND LATIN BOOK and PRACTICAL GRAMMAR.

Intended as a Sequel to "*Henry's First Latin Book.*"

In 12mo, price 4s.

[Used in the *National Society's Training College*, Chelsea.]

VI.

A FIRST LATIN VERSE BOOK.

Intended as an easy Introduction to the Latin Hexameter and Pentameter.

In 12mo, price 2s.

VII.

The ETON SYNTAX (in English and Latin),

With additional Rules, and copious Examples from BRÖDER and others.

Price 3s. 6d. *Second Edition.*

Works (by the Rev. T. K. Arnold) Published by J. G. F. & J. Rivington.

VIII.

The Fifth Edition of ECLOGÆ OVIDIANÆ;

With English Notes, &c.

Price 2s. 6d.

[This Work is from the Fifth Part of the *Lateinisches Elementarbuch* of Professors *Jacobs* and *Döring*, which has an immense circulation on the Continent and in America.]

IX.

**An ENGLISH GRAMMAR for CLASSICAL SCHOOLS ;
being A PRACTICAL INTRODUCTION to ENGLISH PROSE
COMPOSITION. Second Edition. Price 4s. 6d.**

[This Work is much enlarged, with the addition of a Syntax and a Course of Exercises, constructed on a new principle.]

X.

**A PRACTICAL INTRODUCTION to LATIN VERSE
COMPOSITION. (With a Key.)**

Price 5s. 6d.

XI.

**GROTEFEND'S MATERIALS for TRANSLATION
into LATIN. With Notes and Excursuses. Price 7s. 6d.**

XII.

**HISTORIÆ ANTIQUÆ EPITOME,
From *Cornelius Nepos*, *Justin*, &c. With English Notes, Rules for
Construing, Questions, Geographical Lists, &c.**

Second Edition. Price 4s.

XIII. XIV.

ECLOGÆ HORATIANÆ.

PARS I. 5s. PARS II. 5s.

Addita est Familiaris Interpretatio ex adnotationibus *MITSCHERLICHII*,
DOERINGII, *ORELLII*, aliorum excerpta.

XV.

**A SECOND LATIN VERSE BOOK ; being a Second
Edition
(carefully revised) of Mr. Rapier's PRACTICAL INTRODUCTION
TO THE COMPOSITION OF LATIN VERSES.**

It contains "*full sense*" for Latin Elegiacs.

Price 3s. 6d. (*With a Key.*)

* * This Work is published by Messrs. Longman & Co., the original publishers of Mr. Rapier's work.

**The ITALIAN ANALYST ; or, the ESSENTIALS of
ITALIAN GRAMMAR,
and their Application in Parsing.**

By the Rev. HENRY HAMILTON ARNOLD, B.A.

Price 3s. 6d.

DOEDERLEIN'S HAND-BOOK of LATIN SYNONYMES.

Translated by the Rev. H. H. ARNOLD, B.A.

Price 7s. 6d.

